Contents

Contents i
Preface viii
Introduction ix
Dedication xiii

PART ONE

Chapter One

1.1 The Origin of the Alphabet 1
1.2 The letter A 1
1.3 The Four Vowels 1
1.4 The Letter Head 2
1.5 The Punctuation System 2
1.6 Ending a Sentence 2
1.7 The Order of Strokes 2
1.8 The Thirty Consonants 4
1.9 Place of Articulation 4
1.10 Pronunciation 5
1.11 Tibetanized Sanskrit Alphabet 7
1.12 Combining Consonants with Vowels 8
1.13 Examples 9
1.16 Reading Exercise 10
1.16.a The letter Ba 10
1.16.b Example 11
Exercise 1.a 11
Exercise 1.b Drill 11

Chapter Two

2.17 Consonantal Denominations 12
2.18 The Root Consonant 13
2.19 The 10 Suffixes 13
2.29 Reading Exercise 16
2.31 Post-Siffixes 17
Exercise 2.a 17
Exercise 2.b Drill 18
2.32 Prfixes 18
2.38 Drill 22
2.39 Passive Consonants 22
2.40 Subjoined Consonants 23
Exercise 2.c 26
Exercise 2.d Drill 26
2.46 Surmounted Letters 27
Exercise.2.e 30
Exercise 2.f Drill 30
Exercise 2.g 31
2.53 Irregular Pronunciation 31
2.54 Chart of Prefixed Consonantal Denominations 33

Chapter Three

3.55 Articles 34
3.59 Noun 35

3.60 Examples of Simple Nouns 36
3.61 Examples Complex Nouns 37
3.65 Ending in Special Suffixes 39
3.66 Dimunitive Nouns 39
3.67 Dissyllable Nouns 40
3.68 Derived Noun Stems 40
3.69 Nominal Compounds 41
3.70 Synonymous Compound 42
3.71 Abstract Noun Compound 42
3.72 Number 43
3.72 Gender 43
3.77 Adjectives 45
3.80 Degree of Comparison 46
3.81 Adverbial Superlatives 47
3.82 Prenominal Adjectives 47
3.83 Numerals 47
3.85 Ordinal Numbers 49
3.86 Aggregative Numerals 49
3.87 Fractional Numerals 49
3.88 Multiplicative Numerals 50
3.89 Approximate Numerals 50
3.90 Measurements 50

Chapter Four

4.91 Cases 52
4.92 Nominative 52
4.93 Accusative 52
4.94 Instrumental 53
4.95 Dative 54
4.96 Ablative 54
4.97 Genitive 55
4.98 Locative 55
4.99 Duration 56
4.99.a 12 Lunar Months 56
4.100. Vocative 57

PART TWO

Lesson One

1.1 Consonant Drill 60
1.2 Pronouns 63
1.2.a Personal Pronouns 63
1.2.b Possessive Pronouns 63
1.2.e Demonstartive Pronouns 64
1.3 Auxiliary Verb 65
1.4 The Infinitive 65
1.4.a Examples 65
1.5 Word Order 66
1.6 Vocabulary 66
1.7 Examples 67
1.8 Exercises of Lesson One 68
1.8.b Seven days of the Week 68
1.8.c and d Exercises 68
1.8.e Cardinal Numbers 69
1.9 Some Useful Expressions 70

Lesson Two

2.1 Vowel Drill 71
2.2 Nouns 72
2.3 Vocabulary 72
2.4 Auxiliary Verb ཡིན་ *yin* 73
2.4.a Examples 74
2.5 Exercises a,b, c of Lesson Two 75
The 12 General Months 76
The 12 Tibetan Months 76
Exercises e and f 77
2.7 Some Useful Expressions 77

Lesson Three

3.1 The surmounted and Subjoined Consonants Drill 79
3.2 The Use of Combined Auxiliary Verbs 80
The Examples 80
3.4 Tibetan Verb 81
3.4.a Vobaculary Verbs 82
3.5 Vocabulary Nouns 82
3.6 Expressions on the Notion of Time 84
3.7 Exercises of Lesson Three 87
3.8 Some Useful Expressions 88

Lesson Four

4.1 Substitution Drill 89
4.2 The Combined Auxiliary Verb ཡོད་རེད་ *yod red* 89
4.3 The Combined Auxiliary Verb ཡོད་འདུག *yod 'dug* 90
4.4 Negation 91
4.5 Examples of Affirmative and Negative Sentences 91
4.6 Participation Drills 94
4.7 Vocabulary 94
4.8 Interrogative Negatives 95
4.9 Exercises of Lesson Four 96
4.10 Useful Expressions 98

Lesson Five

5.1 Interrogatives 99
5.2 General Interrogative Pronouns 99
5.3 Participation Drills of Interrogative Sentences 99
5.4 Vocabulary 102
5.5 Adjectives 103
5.6 Adjectival Interrogatives 103
5.7 Examples of Adjectival Interrogatives 104
5.8 Exercises of Lesson Five 105
5.9 Useful Expressions 107

Lesson Six

6.1 The Seven ལ་དོན་ *la don* Particles 108
6.2 Examples of accusative, locative and datives 108
6.3 The Use of Honorific Expression 110
6.4 Honorific Nouns 110
6.5 Monosyllabic Honorific Verbs 112
6.8 Vobaculary 113
6.9 Examples 114
6.10 Exercises of Lesson Six 115
Tibetan quotations 116
6.11 Useful Expressions— 117

Lesson Seven

7.1 Tenses 118
7.2 The Simple Present Tense 118
7.3 The Simple Past Tense 119
7.4 The Simple Future Tense 119
7.5 The Present Perfect 120
7.6 The Past Perfect Tense 121
7.7 The Future Perfect Tense 121
7.8 The Conditional Perfect Tense 121
7.9 Table of Tense Terminations 121
7.11 Kinship Terms 122
7.12 Exercises of Lesson Seven 123
7.13 Useful Expressions 125

Lesson Eight

8.1 Progressive 126
8.2 Present Progressive 126
8.3 Past Progressive 126
8.4 Future Progressive 127
8.5 Future Conditional Progressive 127
8.6 Present Perfect Progressive 127
8.7 Past Perfect Progressive 128
8.8 Future Perfect Progressive 128
8.9 Conditional Perfect Progressive 129
8.10 Vocabulary 129
8.11 Counting Over 100 130
8.12 Exercises of Lesson Eight 130
8.13 Elegant Sayings By Sakya Pandita 133

Lesson Nine

9 Formation of Adverb 134
9.1 Adverb of Place 134
9.2 Adverb of Manner 134
9.3 Adverb of Time 135
9.4 Vocabulary 136
9.5 Classical Tibetan 137
9.6 Verb to be in Classical Tibetan 137
9.7 Examples of Completive Terminations 137
9.8 Classical Tibetan Reading 138
9.11 Exercises of Lesson Nine 139

9.12 Elegant Sayings by Sakya Pandita 141

Lesson Ten

10.1 Conjunction 143
10.7 Disjunctive Conjunctions 144
10.8 Examples of Conjunctions of Contrast & Similarity 145
10.9 Vocabulary 146
10.10 Classical Tibetan Reading 147
10.11 Exercises of Lesson Ten 147
10.12 Elegant Sayings By Sakya Pandita 150

Lesson Eleven

11.1 The Continuative Particles 151
11.5 Examples of Continuative Particles 152
11.6 Gerundial Terminations 153
11.8 Instrument of Reason 154
11.9 The Ablative of Reason 155
11.10 Vocabulary 156
11.11 Classical Tibetan Reading (Life Of Buddha) 157
11.12 Exercises of Lesson Eleven 158
11.13 Elegant Sayings by Sakya Pandita 161

Lesson Twelve

12.1 Particle ན་ *na* Emphasizing a Special Point 162
12.2 Express a Condition 162
12.3 Interrogative Reasoning 162
12.4 Express Contradiction 163
12.5 Making a Wish 163
12.6 Expresing a Doubt 163
12.7 Expression of Certainty 164
12.8 Emphatic Expression ནི་ *ni* 164
12.9 Vocabulary 165
12.10 Classical Tibetan Reading (Life of Buddha) 165
12.11 Exercises of Lesson Twelve 166
12.12 Conversation Between the Prince & his Charioteer 167

Lesson Thirteen

13.1 Abilitative Forms 170
13.3 Expressions of Obligatory Forms 171
13.4 Permissive Expressions 172
13.5 Causative Expressions 173
13.6 Idiomatic Expressions of Genitive Datives 174
13.7 The Use of དགོས་ *dgos* and འདོད་ *'dod* 175
13.8 Benedictive Expressions 175
13.9 Vocabulary 176
13.10 Classical Tibetan Reading (Life of Buddha) 176
13.11 Exercises of Lesson Thirteen 177
13.12 Sayings of the Buddha 179

Lesson Fourteen

14.1 Various Auxiliaries 180
14.2 Exclamatory Expressions 181
14.4 The Imperative 182
14.5 Examples 182
14.6 Adjectival and Adverbial Clauses 183
14.7 Alphabetical Notation 184
14.8 Vocabulary 184
14.9 Classical Tibetan Reading (Life of Buddha) 185
14.10 Exercises of Lesson Fourteen 186
14.11 Traditional Buddhist Sayings 188

Lesson Fifteen

15.1 Verbal Compounds 189
15.2 Examples of Verbal Compounds 190
15.3 The Use of བྱེད་པ་ *byed pa* Verbal Compound 191
15.4 The Verbs of Becoming 191
15.5 The Auxiliary Verb མྱོང་བ་ *myong ba* 192
15.6 Infinitive རྒྱུ་ *rgyu* and ཡ་ *ya* 193
15.7 Beginning a sentence in Classical Tibetan 194
15.8 Completive Dual Syllables 196
15.9 Classical Tibetan Reading (Life of Buddha) 196
15.10 Exercises of Lesson Fifteen 197
15.11 Elegant sayings by Sakya Pandita 199

Lesson Sixteen

16.1 Passive Voice 200
16.2 Relatives Clauses 200
16.3 Examples 201
16.4 Prenominal Adjectives 201
16.5 Examples 201
16.6 Derivation Word Classes 203
16.7 Examples 204

PART THREE

List of Verbs 205

Preface

Subdue your fear by learning something new every day.

This Tibetan language course handbook 'A Primer of the Tibetan language' is designed for people who want to acquire a good working knowledge of the language in a short time, and who will probably be working at home without a teacher. It will enable those with no previous knowledge of Tibetan to reach the point where they can communicate effectively and can read, write and converse on a range of topics. Originally written as a textbook for an intensive Tibetan language course, this handbook covers the essential elements of Tibetan grammar of both spoken and written Tibetan. I have used it for the various Tibetan language classes I have conducted over the years and have proved to be effective as teaching material for both class and individual tuition.

'A Primer of the Tibetan Language' begins with the Tibetan alphabet and the sound system of the language, as far as this is possible in print. A cassette tape to go with this book is being prepared for the benefit of those who cannot find a suitable teacher. In order to maximise the enjoyment and your endeavour, it is essential to use this book stage by stage according to the lessons. In each lesson, a of grammar are explained and illustrated; there are exercises with vocabulary lists and useful expressions. A separate lists of verbs is also provided in the three tenses and imperative so that so student can examine the pattern of spelling change caused by consonantal gender harmony called 'དག་འཇུག་ rtag 'jug.

Learning Tibetan language is key to understand the Tibetan people, their way of life, religion and history. Studying Tibetan will also help to preserve the Tibetan culture which is facing great threat under the repressive policy of the communist regime in Tibet. People who are interested in Buddhism will find the importance of Tibetan language and appreciate the rich Tibetan literature on Buddhism and related subjects. Grammatically there is no great difference between the spoken and written language. Understanding the grammatical rules and their application in the spoken language will give textual scholars a greater access to the use of language as a spoken language. It is important to remind ourselves that the scribal convention was created to do service to the spoken language, not a barrier to speak. Even if you know how to read Romanized Tibetan and know few of its grammatical rules, you are not a Tibetan language scholar if you do not know how to speak the language as spoken among Tibetans. Numerous courses on 'Classical Tibetan' are taught at academic institutions around the world by people who do not speak or understand the spoken language. Graduates of such courses are left frustrated and confused as they cannot speak and understand a language they supposed to have studied several years at University level. Unlike Sanskrit, Tibetan language is a living and progressive language which is spoken in many countries in the Himalayan region.

Students who successfully complete this course will not put through such difficulties. I have written this manual because Tibetan is my mother tongue and I am well versed on the subject. I have had a thorough traditional training in both school and monastery under the tutelage of some of the leading Tibetan linguists, poets and grammarians alive today. My teacher, His Eminence Chogay Trichen Rinpoche was on the board of writers who designed the Tibetan school text book under the auspices of the Council of Tibetan Education in Dharamsala. I have been teaching Tibetan to non-Tibetans some years now and this book is an outcome of my own interest in teaching the language.

This manual strictly follows the unique grammatical rules which makes this language so different from any other language. There is nothing in this book that the so-called classical Tibetan courses would not have covered. The only difference is that you will know how to speak, read, write and most important of all, you will be able to feel and think in the language. Completing this course will bring you closer to the Tibetan people whenever they are around and you will become part of their unique culture. This will provide you with an eye into a new culture. When you are not with the Tibetan people you will find before you a mine of Buddhist knowledge and wisdom preserved in the scriptures. While many learn Asian languages for financial reasons, learning Tibetan will have a special reason which only a keen student will be able to feel within themselves.

Introduction

Tibetan is spoken by approximately ten million people in more than a half a dozen of countries in the Asian sub-continent including Tibet, Bhutan, Nepal, Sikkim, India and South West China. It is understood by Mongolians who have had traditional monastic education. Tibetan is a member of the Tibeto-Burman group of languages, but has no great association with Chinese, so it is a mistake to coin the term 'Sino-Tibetan language family'. Tibetan language with its separate alphabet is a powerful expression of Tibet's independence. Its written language was based on the 7th century Gupta script of India and its logical grammar is easy to follow in spite of its close association with Sanskrit.

After studying Indian linguistics including Panini, Kalapa and Candra Sanskrit grammars under eminent linguists, the Brahmin Lipikara and Devavidyasinha, Thonmi Sambota, the intelligent minister of the famous Tibetan king Songtsen Gampo *(srong btsan sgam po)* invented the written Tibetan in early 7th century. He was first sent to India with fifteen other Tibetan youths for the sole purpose of mastering Indian languages so that a suitable written language is invented to translate the entire Buddhist teachings into Tibetan. After returning from India, Thonmi together with the king Songtsen Gampo went into retreat in the temple of Maru Palace in Lhasa to finalise his works which he had already began in India. He decided to have four vowels i, u, e and o instead of sixteen vowels which existed in Sanskrit. Of the thirty consonants, twenty four consonants were based on the Sanskrit alphabet while six consonants were created according to the need of Tibetan speaking tongue which did not exist even in the Sanskrit alphabet. Six reversed consonants were later added to facilitate the standard transliteration of Sanskrit into Tibetan. Of his eight great grammatical treatises only two, namely *sum cu pa* and *rtags kyi 'jug pa* are extant today. *Sum cu pa* primarily deals with the eight fold case system and the use of the various dependent and independent particles. *Rtags kyi 'jug pa* discusses the unique consonantal gender system which determines the phonological and morphological relationship between consonants in order to systematize the rules of spelling in relation to the three tenses and imperative mood.

Within several decades, many Buddhist scriptures were translated into Tibetan from Sanskrit by Kawa Paltsek, Chokro Lui Gyaltsen and Shang Na-namde, who all belonged to the old Tibetan translation school. Those who have the opportunity to read any Tibetan translation will frequetnly see these three names in the colophons. During the reign of Trisong Deutsen *(khri srong lde'u btsan)*, Tibetan language received an extensive revision. In spite of the dark era caused by the prosecution of Buddhism by Lang Darma, it gave a much needed motivation amongst the Tibetans to send more Tibetans to study Buddhadharma in India. As a result, in 10th century galaxies of eminent Tibetan translators emerged including Lochren Rinchen Sangpo, Drogmi Lotsawa Shakya Yeshi, Ngok Lotsawa Lodhen Sherab and others. They were responsible for the revival of Buddhism in Tibet and standardisation of the complex Tibetan Buddhist terminology. The entire Tibetan Buddhist canon were compiled under the supervision of Buton Rinpoche and were printed in wooden xylographs.

The firm re-establishment of Dharma in Tibet through the dedication of countless scholars became instrumental in subduing the ruthless Mongols and the nation building of Tibet. Since Tibet came

under the one united Dharma rule of the great Sakyapas who allowed all traditions to prosper in harmony, Tibet had some of the biggest monasteries in the world attracting hundreds of students from many neighbouring countries. From mid 11th century Tibetans could learn Sanskrit grammar through Tibetan without having to use the Sanskrit alphabet as the written Tibetan was so meticulously invented that every Sanskrit syllable can be transliterated into Tibetan. Modern Buddhist scholars who have done comparative study on the translations in several Buddhist languages all agree that there is no translation which can match the consistency and accurateness of Tibetan translations of the Buddhist canon. Since most Sanskrit Buddhist literature are not extant, Tibetan Buddhist canon is amongst the best translations to further the study and practice of Buddhism.

The communist invasion of Tibet can never be forgiven and is a great threat to the survival of traditional culture. Maoist anarchists from China has tried to destroy Tibet's cultural and our national heritage. The study of the unique Tibetan language was prohibited and 6000 monasteries and educational institutions in Tibet were destroyed. In spite of all the catastrophic destruction of the Tibetan culture, religion and language, Tibetans have managed to preserve their language and culture in exile under the leadership of His Holiness the Dalai Lama. In exile many Tibetans schools were opened and monasteries were rebuilt. Hundreds of refugees are continuing to escape from Tibet with their young children in hope of giving them proper Tibetan language training in India and Nepal. I can recall learning how to read and write Tibetan under a tree in a refugee camp in Pokhara, Nepal. There were no classes, all the children sat together under a tree learning how to pronounce the alphabet. The first thing we memorized were *Sum cu pa* by Thonmi Sambhota. After finishing my high school, I was fortunate enough to thoroughly study amongst other things, the two grammatical works under His Eminence Chogay Trichen Rinpoche in Lumbini, the birth-place of the Buddha. His Eminence is one of the most remarkable Tibetan poets alive today. Having served as his secretary and personal assistant for some six years, my Tibetan education was fulfilled beyond my expectation. Subsequently I was fortunate to discuss some of the more finer elements of Tibetan grammar and poetry in relation to Sanskrit and Prakrit with the eminent linguist late Khunu Lama Tenzin Gyaltshen when he came and stayed at my monastery a year before he died.

The first interest of the study of Tibetan language in the West was perhaps motivated by Christian missionaries. Some took crash courses in Tibetan and translated the Bible with the help of some Tibetan scholars and wrote Tibetan grammar in English giving most of the examples from the translation of the Bible. The first Tibetan printing press in Kalimpong was primarily run and owned by Khunu Tharchin, a Tibetan speaking Christian from Spiti in Jammu. Some hastily compiled Tibetan English dictionaries appeared as early as mid nineteen century. I recall reading pamphlets entitled "God Will Save You" during my school days but I did not know they were talking about Christianity. I used to think they were badly written religious ideas by some foreigners who did not know the Tibetan language properly.

Times have changed since as the written language is enthusiastically studied in many countries and more recently number of universities have introduced Tibetan studies programmes. Hundres of Tibetan Buddhist centres around the world have generated much needed interest in the Tibetan studies. Only recently some fifty young boys from the central Asian Republics have been sent to India to study Tibetan in Tibetan monasteries. Every three years some two hundred Tibetologists attend international conference on Tibetan studies as well as many regional conferences and seminars. Due to its important place in the Buddhist literature, students in Buddhist studies have realized the significance of the Tibetan language. There are already a handful of non-Tibetan scholars who are teaching the language in the West and translating important Tibetan works into English and other important languages. Number of scholars have studied this relatively easy language in less than six months and have remarked how easy it is if one is prepared to put a steady effort over a period of of a year or less with a competent Tibetan language teacher.

In spite of many books written on Tibet during the last three decades, texts translated faithfully from the Tibetan is miserably few. There is a great need for more foreigners learning Tibetan and engaging in the collaboration of translation works. The prestige of ancient Tibetan translators are forgotten and very little attention has been given to maintain this important aspect of Buddhist

scholarship. Tibetan Buddhist centres bring out young Tibetan monks to work as translators for little or no payment, thus disregarding the important role of the translators. Very few translators are able to stay on the job due to lack of incentive and prospect for their future. In the old days a pair of a qualified Lotsawa (Translator) and Pandita (lo-pan) received equal respect and honour. Lotsawa should not be regarded as someone who can merely speak two languages, but someone who is equally qualified as a teacher on his /her own right with special expertise in an another language. Training of translators should be high on the agenda before opening centres and sending resident teachers.

As more material progress is made without obtaining any lasting happiness from wealth, fame and relationships, the interest of Dharma in the West will continue to grow. However if Westerners do not master the language in which the Dharma is preserved and dedicate time to work seriously on the translation of important texts into English, they will be unable to help their future generation with Dharma. Tibetan, written by Thonmi Sambhota, who is indisputedly regarded as an emanation of Manjushri, is one of the easiest language in the world. The energy a person devotes for the study of Tibetan can be extremely beneficial for one's spiritual progress and may help to speed the flourish of Dharma in all corners of the world if done with the right motivation. I hope that this manual will be of good use to many students of Buddhism and the Tibetan language.

།རིག་པ་ནང་པར་འཆི་ཡང་བསླབ། །ཚེ་འདིར་མཁས་པ་མ་གྱུར་ཀྱང་།
།སྐྱེ་བ་ཕྱི་མར་བཅོལ་བ་ཡི། །ནོར་ལ་རང་ཉིད་ལེན་པ་འདྲ།

Even if one is to die tomorrow, one should study knowledge;
For it is like claiming one's own entrusted possessions in future rebirths.
------by *Sakya Pandita*

In paying my tribute to Thonmi Sambhota and all the Tibetan Lotsawas who unselfishly gave their lives for the benefit of others, may the fortunate people of this generation do not forget their compassionate deeds and try to emulate their examples by studying and practising with diligence and patience.

Lama Choedak T. Yuthok
Tibetan Language Group
Canberra, 1994

Dedication

།དམིགས་ཡུལ་ངན་སོང་སྡུག་བསྔལ་མི་སྐྱོང་ཞིང་།

།དཀའ་བ་དཔྱད་པ་མེད་པར་ཡང་།

།ལྷ་བས་ལྷག་པས་ལུས་ཐོབ་ནས།

།དེ་དག་སངས་རྒྱས་མྱུར་ཐོབ་ཤོག

Although this manual is the result of many months' hard work, it was much easier than attending classes under trees while missing my little sister who died on our way in Mustang when we were escaping from Tibet in 1959. I dedicate this book for her and many other young Tibetan children who died as the result of communist occupation of Tibet. My very existence and this book could not have appeared without the loving care, protection and guidance which I have received from my parents and His Eminence Chogay Trichen Rinpoche. I hope that this is the first drop of the fluidity of my repaying of their kindness. Special thanks are also due to my wife Mirabelle for her understanding, patience and constant support in my work. I also express my gratitude to Merrill Cook and Ken Gardiner for their help and to my students for their support and encouragement.

།ཚེ་རིང་ནད་མེད་འབྱོར་ལྡན་ཞིང་།

།འགྲོ་ཀུན་རྟག་ཏུ་འདུན་པ་དང་།

།ཇི་ལྟར་བསམ་པའི་དོན་རྣམས་ཀུན།

།ཆོས་བཞིན་འགྲུབ་པར་མཛད་དུ་གསོལ།

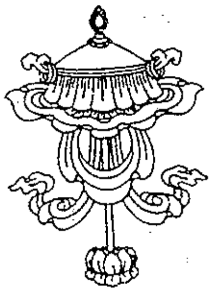

PART ONE

CHAPTER ONE

THE TIBETAN ALPHABET

1.1 THE ORIGIN OF THE TIBETAN ALPHABET

Thon-mi Sam-bho-ṭa was one of the most celebrated ministers of the famous Tibetan king *Srong-btsan-sgam-po* (617 AD.----). Recognised as an emanation of *Mañjushri*, the Bodhisattva of wisdom he was the son of Anu of Thonmi clan from central Tibet. The king sent Thonmi to India together with carefully selected fifteen other young intelligent Tibetans to study Sanskrit. As he proved himself to be the most brightest of all, his Indian teachers named him "Sambhota" which means 'best' or 'perfect Tibetan'. *Thon-mi Sam-bho-ṭa* first studied Sanskrit with *Paṇḍita Devavidyasiṅha* and *Brahmin Lipikara* of Kashmir and then invented the Tibetan alphabet with thirty consonants and four vowels. He wrote eight important works on Tibetan grammer but only two, *sum-bcu-pa* and *rtags-kyi-'jug-pa* are extant today.

The Tibetan alphabet is based upon the *Devanāgari* script. Designed to conform with the existing Tibetan language, Thonmi's Tibetan alphabet is one of the few scripts in the world which was solely created for the purpose of translating Buddhist scriptures. Scholars and students of Buddhist Studies in modern times have recognized that the Tibetan language is one of the most important languages which has preserved few of the most accurate translations of the complete Buddhist Canon.

1.2 THE LETTER A

The last letter of the Tibetan alphabet *a* is considered to be a consonant in Tibetan and not a vowel. According to Tibetan grammarians, *a* is an inherent sound of all the Tibetan consonants - it is the life-force of every sound - and is therefore called the "mother letter". Without the inner *a* no Tibetan consonants have sounds of their own. It also represents the wisdom of unborn *Dharmakāya*. Thonmi specifically placed the letter *a* as the last letter of the consonants to stress its special role. The remaining twenty nine consonants from *ka* to *ha* are called "father letters", which play the active role in their pronunciation while the inherent *a* passively gives real life to the other consonants. Under different circumstances *a* is either sounded or silent. This will be explained below. Treating *a* as an ordinary vowel does not do it any justice. If *a* is regarded as a vowel there is no way of explaining Tibetan words like ཨི་ཁུང་ *i khung* = hole or ཨོག་མ་ *og ma* =chin. No two vowels occur together without a medial consonant.

1.3 THE FOUR VOWELS

When either of the four Tibetan vowels known as དབྱངས་ཡིག་བཞི་ *dbyangs yig bzhi* are marked with a consonant, they modify the inherent sound 'a' of the consonant into the relevant vowel sounds. For example, the normal pronunciation of the letter 'ka' is modified into 'ki' when the vowel sound 'i' is added. Presumably to emphasize this, in writing a vowel is always placed either at the top or at the bottom of the root letter of a syllable. The three vowel signs that are placed on top of the letter are said to 'soar like hats' and the one vowel sign that is placed at the bottom of the letter and subjoined ཡ *ya* and ར *ra* are said to be 'beautiful like bolsters'. All these characters are called "children letters" since they can only function by depending upon any of the parent letters discussed above. Strictly speaking there is no long and short vowels in Tibetan except in the Tibetanized Sanskrit words. Where there are lenthening sounds they are usually caused by certain suffixes with or without vowel marked root letters.

Vowel signs	Name		Vowel sound	Position in Writing
◌ི	གི་གུ	*gi gu*	i	On top of the letter
◌ུ	ཞབས་ཀྱུ	*zhabs kyu*	u	On the bottom
◌ེ	འགྲེང་པོ	*'greng po*	e	On top of the letter
◌ོ	ན་རོ	*na ro*	o	On top of the letter

1.4 ཡིག་མགོ THE LETTER HEAD

The side a of every pair of pages (folios) begins with a "universal letter-head" called *'yig mgo'* ཡིག་མགོ in the form of ༄༅།། followed by a *tsheg* and a double stroke in the upper left hand corner. It is similar to the rule in English where the first letter of the sentence always begins in upper case. *Yig mgo* is also always used at the beginning of a chapter or an important sub-section of the same chapter. Some scholars and Tibetan publishers in recent times have excluded the *yig mgo* completely from the side A of a folio or page, thus making their publication very unTibetan and untraditional. Communist China's deliberate attempt to destroy the Tibetan language and culture have forced captive Tibetan scholars in Tibet to ignore traditional Tibetan scribal characters such as *yig mgo* and have thus diluted the Tibetan language. However Tibetan scholars and linguists living in the free world should preserve and protect important characters like *yig mgo.* It is also considered inauspicious to have a nice books published without the *yig mgo.* When learning the written language in traditional Tibet these scribal conventions were treated as extremely important. To ignore them is to demean the language itself and, thus, Tibetan culture.

1.5 THE PUNCTUATION SYSTEM

Each syllable is followed by a dot ་ called *'tsheg'* (ཚེག) as there are no hyphens and other forms of punctuation. Each clause is divided from the next by a single vertical stroke (།) called *' gcig shad'* (གཅིག་ཤད), each sentence by double vertical lines (།།) called *'nyis shad'* (ཉིས་ཤད), and each paragraph or chapter by four vertical lines (།། །།) called *'bzhi shad'.* (བཞི་ཤད). Inverted commas, colons, semi-colons, question marks and brackets are not used in classical Tibetan. All scholars concerned to preserve the traditional form of the Tibetan language should not dilute the traditional Tibetan puntuation system. The meaning of a Tibetan sentence comes through context, and with patience one will discover why *Thonmi Sambhota* was cautious of introducing too many punctuation signs. There is no special mark to denote the end of a word nor are words spaced like in English. The information conveyed by punctuation marks in English is conveyed through context in Tibetan - thus punctuation marks are redundant in Tibetan.

1.6 ENDING A SENTENCE

In དབུ་ཅན *dbu can* script, the letter which ends a sentence is not followed by the dot but only a stroke. However there are two exceptions to this rule: when a sentence ends with *ga* ག it is neither followed by a dot nor a stroke; when a sentence ends with *nga* ང it is followed by both a dot and a stroke.

1.7 THE ORDER OF STROKES

Just as in English Tibetan is written in several ways. By in large there are two main styles of written Tibetan, the printed form and cursive writing. In this book we will dwell on the printed style known as *dbu can* or 'headed' letters. It is named after the horizontal line which each of the

dbu can form has as the top line of the letters. The cursive style is known as *dbu med* or 'headle as they lack the horizontal line as their top line which in itself has several degrees of cursiveness. Some scholars assert that the headless script derived from writing the headed script at a faster speed than a calligrapher would write. In writing Tibetan alphabet in the *dbu can* (དབུ་ཅན་) script, the horizontal line is drawn first from left to right then the distinctive portion of the letter and lastly the perpendicular line is drawn from top to bottom. However there are some exceptions for looped letters such as ca, cha etc. which do not have the perpendicular line or in some cases there are no horizontal line.

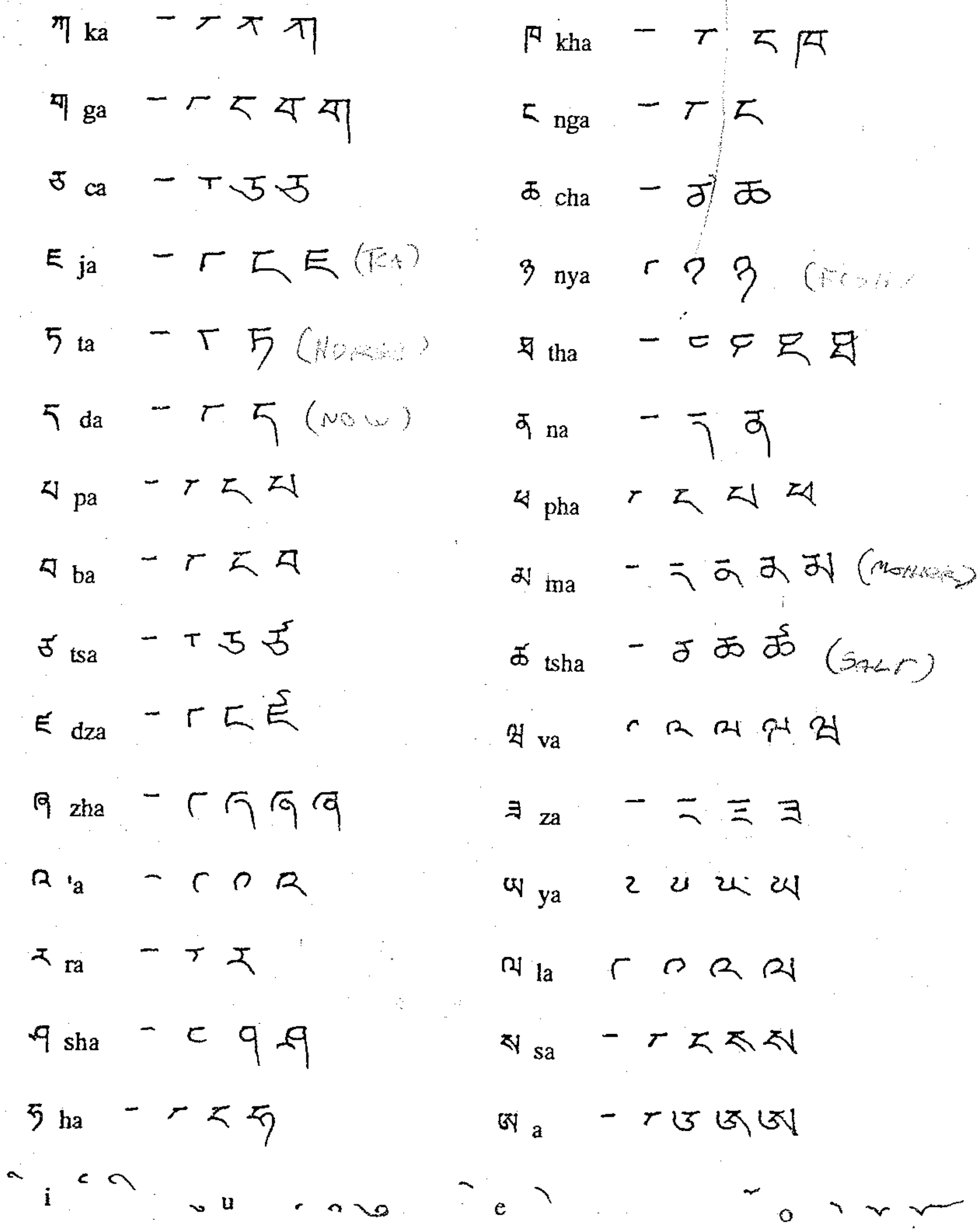

1.8 གསལ་བྱེད་སུམ་ཅུ་ THE THIRTY CONSONANTS

The thirty consonants of the Tibetan alphabet known as གསལ་བྱེད་སུམ་བཅུ་ *gsal byed sum bcu* are classified into seven and half groups of four. The order in which the four letters are arranged in each group are very significant in terms of the Tibetan phonology. Thus Tibetan alphabet is traditionally written sequentially in four columns in seven and half horizontal rows as given below. Grammatically these groups are named after the first letters of each group སྡེ་པ་*sde pa* and hence the first gtroup is called ཀ་སྡེ་ *ka sde* or ka group etc.

	Column 1	Column 2	Column 3	Column 4
Row 1	ཀ **ka**	ཁ **kha**	ག **ga**	ང **nga**
Row 2	ཅ **ca**	ཆ **cha**	ཇ **ja**	ཉ **nya**
Row 3	ཏ **ta**	ཐ **tha**	ད **da**	ན **na**
Row 4	པ **pa**	ཕ **pha**	བ **ba**	མ **ma**
Row 5	ཙ **tsa**	ཚ **tsha**	ཛ **dza**	ཝ **va**
Row 6	ཞ **zha**	ཟ **za**	འ **'a**	ཡ **ya**
Row 7	ར **ra**	ལ **la**	ཤ **sha**	ས **sa**
Row 8	ཧ **ha**	ཨ **a**		

1.9 ཡི་གེའི་སྐྱེ་གནས། PLACE OF ARTICULATION

Vowels	Origin	Method of Articulation
i	Palatal	Partial bending from the head in narrowness
u	Palatal and Labial	Nearly closed lips in narrowness
e	Palatal	Slight contact with head, rising in broad space
o	Platal and Labial	Uplifting of lower lip

Practise how to pronounce the consonants clearly. No phonetic system can teach the correct pronunciation unless one listens and learn it from a native speaker. Written characters are designed to help to express the unalterable sound and meaning of the spoken language (this is what the Sanskrit word for letter *aksara* means). Try to recognize the characters of the Tibetan alphabet so that the appropriate pronunciation of the letters can be learnt with minimum help of the Romanized forms. Even if the Romanized forms prove helpful in the preliminary stages, do not develop a habit of not writing and reading in the language one is supposedly learning. Even if we know the grammar of the language, we will never be able to speak or write it properly if we do not use the script. Historically, until Tibet's recent colonization there had been no attempt to enforce a foreign script and leave Tibetan redundant.

1.9.a In most Tibetan grammmatical literature, the place of origin of a letter ཡི་གེའི་སྐྱེ་གནས་ *(yi ge'i skye gnas)* is discussed in great length under four important topics: The three narrow places of articulation དོག་པའི་གནས་*(dog pa'i gnas)* are throat, nose and inside of the head. The five broad places ཡངས་པའི་གནས་ *(yangs pa'i gnas)* of articulation are chest, palate, tongue, teeth and lips. These eight organs are also called "the fundamental cause" གཞིའི་རྒྱུ་ *(gzhi'i rgyu)*.

1.9.b The main activity is carried out by one's tongue and palate in various manners of activating those organs by "internal touching" ནང་དུ་ཕྲད་པ་ *(nang du phrad pa)* ; "slight touching" ཅུང་ཟད་ཕྲད་པ་ *(cung zad phrad pa)*; "closing" བཙུམ་པ་ *(btsum pa)*; and by "opening" ཕྱེ་བ་ *(phye ba)* either in a "narrow" དོག་པ་ *(dog pa)* or in a "broad" ཡངས་པ་ *(yangs pa)* space. These are called "the cause of articulation" འབྱིན་པར་བྱེད་པའི་རྒྱུ་ *('byin par byed pa'i rgyu)*.

1.9.c The results of the various activities are either voiced དབུགས་ཆེ་བ་ *(dbugs che ba)*, unvoiced དབུགས་ཆུང་བ་ *(dbugs chung ba)*, hard སྒྲ་ཐོན་ཆེ་བ་ *(sgra thon che ba)* or སྒྲ་ཐོན་ཆུང་བ་ *(sgra thon chung ba)* soft sound.

1.9.d Through the movement of appropriate vital energies from within the body, it co-ordinates the place and activators to produce the sound which is called "the cause of movement" སྐྱོད་པར་བྱེད་པའི་རྒྱུ་ *(skyod par byed pa'i rgyu)*.

1.9.e The letter is conceived in the mind when the mind itself cognizes the letter. This conception produces the motivation to verbalize the sound of the letter - in other words, the motivation to produce the sound derives from the recognition of the character in the mind. The character and the place of articulation cannot produce the sound by themselves. Motivation causes the inner vital energies to move and this is called "the root cause of the motivation" སྐུལ་བར་བྱེད་པའི་རྒྱུ་ *(skul bar byed pa'i rgyu)* to produce the sound of a letter. For instance, even if one sees a friend in the street, one will not call the person unless we have a reason to call the name, which we remember.

		Hard	Soft	V. Soft	Extremely Soft
སྐྱེ་གནས་	Place of articulation	དམ་པ་	ཕྱེད་པ	ཤིན་ཏུ་ཕྱེད་པ	ཆེས་ཤིན་ཏུ་ཕྱེད་པ
མགྲིན་པ	Guttural	ཀ ka	ཁ kha	ག ga	ང nga འ 'a ཧ ha ཨ a
རྐན	Palatal	ཅ ca	ཆ cha	ཇ ja ཞ zha	ཉ nya ཡ ya
སོ་	Dental	ཏ ta	ཐ tha	ད da	ན na ལ la
མཆུ	Labial	པ pa	ཕ pha	བ ba	མ ma ཝ va
སོ་དང་རྐན་	Africates	ཙ tsa	ཚ tsha	ཛ dza ཟ za	ས sa
སྤྱི་བོ	Head				ར ra

1.10 སྒྲ་གདངས **PRONUNCIATION**

In order to help the student pronounce the Tibetan alphabet as near as possible to the original sound, some common names and English words have been chosen to show their correct pronunciations. Generally it is said that there are three letters with which the articulation of a consonant is based. They are: ཨ *(a)*, ཧ *(ha)* and འ *('a)*. The actual medium of any sound of a

1.10.f The first one of the following group (ཞ་སྡེ) is pronounced very softly through a soft co-ordination of the tongue tip with the palate and with a semi-hissing sound. *Za* is pronounced very softly through the joint function of teeth , palate and loose co-ordination of the tongue tip.*'A* (འ) is pronounced very softly from the throat by the slight co-ordination by the root of the tongue and *ya* (ཡ) is produced very softly from palate and middle of the tongue.

ཞ	ZHA As in **Lei<u>su</u>re, Plea<u>su</u>re**	ཟ	ZA As in **<u>Z</u>eal, <u>Z</u>ambia**
འ	'A As in **Ho<u>w</u>, Tho<u>u</u>**	ཡ	YA As in **<u>Y</u>ellow, <u>Y</u>east**

1.10.g The first one of this group, *ra* (ར་སྡེ) is produced from the tongue tip slightly touching the palate and is extremely soft. Its place of articulation is head. La (ལ) is dental and is produced directly from the action of the tip of the tongue and is extremely soft. *Sha* (ཤ) is palatal (fricative) and it is produced rather tightly by the inner part of the tip of the tongue. *Sa* (ས) is pronounced exactly as 's' is in English, that is, from joint articulation of teeth and palate.

ར	**RA** As in **<u>Ra</u>te, <u>Ra</u>lly**	ལ	LA As in **<u>L</u>ondon, <u>L</u>ast**
ཤ	**SHA** As in **<u>Sh</u>arp, <u>Sh</u>ame**	ས	SA As in **<u>S</u>un, <u>S</u>antiago**

1.10.h This group (ཧ་སྡེ) generally is called a half of a group (སྡེ་པ་ཕྱེད) as it has only two letters. *Ha* (ཧ) is guttural and glottal and is produced extremely softly from the vocal cords with an out coming breath. *A* (ཨ) is slighly shorter and harder than *Ha.*

ཧ	HA As in **<u>H</u>all, <u>H</u>amburg**	ཨ	A As in **<u>A</u>pple, <u>A</u>shoka**

1.11 ལེགས་སྦྱར་གྱི་གསལ་བྱེད་དང་དབྱངས་ཡིག TIBETANIZED SANSKRIT ALPHABET

Before introducing how to combine and spell *(sbyor klog)* སྦྱོར་ཀློག the consonants with vowels, prefixes, suffixes, surmounted and subjoined consonants, it is important and auspicious to have a basic knowledge of the Sanskrit alphabet on which the Tibetan alphabet was based. Sanskrit *(legs sbyar)* ལེགས་སྦྱར, which means 'well created', is the highly respected language of the Devas. Tibetans have extraordinary faith in the special power attached to this language from which all the Buddhist scriptures in the Tibetan Buddhist canon were translated. Tibetanized Sanskrit syllables, names, *Mantras* and *Dharanis* are commonly found in Tibetan literature and one should know the Sanskrit pronunciation of them - it is very different from the Tibetan pronunciation. In Sanskrit every letter is always pronounced in the same way no matter what letter preceeds or follows. In Tibetan a prefix, a suffix and vowel of a syllable can either remain mute or modify the sound of the root consonant as we shall see later. Do not try to read the Tibetanized Sanskrit syllable or *Mantras* in the way you pronounce Tibetan as many Tibetans do, but try to pronounce every sound of the letter. When transliterating Sanskrit in Tibetan i.e. Mantras, *tsheg* should not be used between syllables. This is common mistake commited by most Tibetan calligraphers.

HARD Voiceless		SOFT Voiceless					VOWELS (Soft) Short	Long	Diphthongs	
ka	kha	ga	gha	ṅa	ha	·	a	ā	e	ai
ཀ	ཁ	ག	གྷ	ང	ཧ	ཿ	ཨ	ཨཱ	ཨེ	ཨཻ
ca	cha	ja	jha	ña	ya	sha	i	ī	kṣa	
ཙ	ཚ	ཛ	ཛྷ	ཉ	ཡ	ཤ	ཨི	ཨཱི	ཀྵ	
ṭa	ṭha	ḍa	ḍha	ṇa	ra	ṣa	ṛ	ṝ		
ཊ	ཋ	ཌ	ཌྷ	ཎ	ར	ཥ	རྀ	རཱྀ		
ta	tha	da	dha	na	la	sa	ḷ	ḹ		
ཏ	ཐ	ད	དྷ	ན	ལ	ས	ལྀ	ལཱྀ		
pa	pha	ba	bha	ma	va		u	ū	o	au
པ	ཕ	བ	བྷ	མ	ཝ		ཨུ	ཨཱུ	ཨོ	ཨཽ

1.12 གསལ་བྱེད་ལ་ང་རོ་འཇུག་ཚུལ། COMBINING CONSONANTS WITH VOWELS

Most of the thirty Tibetan consonants *'gsal-byed'* (གསལ་བྱེད) can be followed by any of the four vowels *'dbyangs'* (དབྱངས). When there is a vowel it follows the root letter of the syllable and sometimes suffix letters *'a* can be followed by a vowel. No vowel follow vowel. A vowel can not be added to prefixes.

When a vowel sign is combined with a consonant, the inherent sound of the preceding root consonant's "a" is dropped. This also implies that no two vowels can ever be joined without a medial consonant. A vowel cannot be pronounced by itself without depending upon a consonant. When the four vowel signs, namely *gi gu, zhabs kyu, 'greng po,* and *na ro* are compounded with the consonants, their inherent sound 'a' is modified by the relevant the vowel sounds i.e.

Vowels	ི གི་གུ	ུ ཞབས་ཀྱུ	ེ འགྲེང་བུ	ོ ན་རོ
ཀ	ཀི་ ka i = ki	ཀུ་ ka u = ku	ཀེ་ ka e = ke	ཀོ་ ka o = ko
ཁ་	ཁི་ kha i = khi	ཁུ་ kha u = khu	ཁེ་ kha e = khe	ཁོ་ kha o = kho
ག་	གི་ ga i = gi	གུ་ ga u = gu	གེ་ ga e = ge	གོ་ ga o = go
ང་	ངི་ nga i = ngi	ངུ་ nga u = ngu	ངེ་ nga e = nge	ངོ་ nga o = ngo
ཙ་	ཙི་ ca i = ci	ཙུ་ ca u = cu	ཙེ་ ca e = ce	ཙོ་ ca o = co
ཚ་	ཚི་ cha i = chi	ཚུ་ cha u = chu	ཚེ་ cha e = che	ཚོ་ cha o = cho

ཇ་	ཇི་ ja i = ji	ཇུ་ ja u = ju	ཇེ་ ja e = je	ཇོ་ ja o = jo
ཉ་	ཉི་ nya i = nyi	ཉུ་ nya u = nyu	ཉེ་ nya e = nye	ཉོ་ nya o = nyo
ཏ་	ཏི་ ta i = ti	ཏུ་ ta u = tu	ཏེ་ ta e = te	ཏོ་ ta o = to
ཐ་	ཐི་ tha i = thi	ཐུ་ tha u = thu	ཐེ་ tha e = the	ཐོ་ tha o = tho
ད་	དི་ da i = di	དུ་ da u = du	དེ་ da e = de	དོ་ da o = do
ན་	ནི་ na i = ni	ནུ་ na u = nu	ནེ་ na e = ne	ནོ་ na o = no
པ་	པི་ pa i = pi	པུ་ pa u = pu	པེ་ pa e = pe	པོ་ pa o = po
ཕ་	ཕི་ pha i = phi	ཕུ་ pha u = phu	ཕེ་ pha e = phe	ཕོ་ pha o = pho
བ་	བི་ ba i = bi	བུ་ ba u = bu	བེ་ ba e = be	བོ་ ba o = bo
མ་	མི་ ma i = mi	མུ་ ma u = mu	མེ་ ma e = me	མོ་ ma o = mo
ཙ་	ཙི་ tsa i = tsi	ཙུ་ tsa u = tsu	ཙེ་ tsa e = tse	ཙོ་ tsa o = tso
ཚ་	ཚི་ tsha i = tshi	ཚུ་ tsha u = tshu	ཚེ་ tsha e = tshe	ཚོ་ tsha o = tsho
ཛ་	ཛི་ dza i = dzi	ཛུ་ dza u = dzu	ཛེ་ dza e = dze	ཛོ་ dza o = dzo
ཝ་	ཝི་ va i = vi	ཝུ་ va u = vu	ཝེ་ va e = ve	ཝོ་ va o = vo
ཞ་	ཞི་ zha i = zhi	ཞུ་ zha u = zhu	ཞེ་ zha e = zhe	ཞོ་ zha o = zho
ཟ་	ཟི་ za i = zi	ཟུ་ za u = zu	ཟེ་ za e = ze	ཟོ་ za o = zo
འ་	འི་ 'a i = 'i	འུ་ 'a u = 'u	འེ་ 'a e = 'e	འོ་ 'a o = 'o
ཡ་	ཡི་ ya i = yi	ཡུ་ ya u = yu	ཡེ་ ya e = ye	ཡོ་ ya o = yo
ར་	རི་ ra i = ri	རུ་ ra u = ru	རེ་ ra e = re	རོ་ ra o = ro
ལ་	ལི་ la i = li	ལུ་ la u = lu	ལེ་ la e = le	ལོ་ la o = lo
ཤ་	ཤི་ sha i = shi	ཤུ་ sha u = shu	ཤེ་ sha e = she	ཤོ་ sha o = sho
ས་	སི་ sa i = si	སུ་ sa u = su	སེ་ sa e = se	སོ་ sa o = so
ཧ་	ཧི་ ha i = hi	ཧུ་ ha u = hu	ཧེ་ ha e = he	ཧོ་ ha o = ho
ཨ་	ཨི་ a i = i	ཨུ་ a u = u	ཨེ་ a e = e	ཨོ་ a o = o

1.13 EXAMPLES

Tibetan	*Spelling*	*English*
མི	*ma-gi-gu (i)* = Mi	Man
རི	*ra-gi-gu (i)* = Ri	Mountain
བུ	*ba-zhabs-kyu (u)* = Bu	Boy (son)
སུ	*sa-zhabs-kyu(u)* = Su	Who
མེ	*ma-'greng-po (e)* = Mé	Fire
ཁེ	*kha-'greng-po (e)* = Khé	Profit
སོ	*sa-na-ro (o)* = So	Tooth
རི་མོ	*ra-gi-gu-ri-ma-na-ro-mo* = Ri mo	Painting
མིའི	*ma-gi-gu-mi-'a-gi-gu-'i* = Mi'i	Man's
སུའི	*sa-zhabs-kyu-su-'a-gi-gu-'i* = Su'i	Whose
མེའི	*ma-'greng-po-mé-a'-gi-gu-'i* = Me'i	Fire's

As seen above འ་ *'a*, the suffix of མེའི་ *me'i* is the medial letter between the vowel *e* and *i*. There is no real dipthong in Tibetan in the strict sense of vowels but only when there is a medial suffix *'a*.

Practice combining the vowels with the consonants shown above once you have mastered pronouncing the consonants clearly. Someone who has taught themselves how to read and understand Tibetan manuscripts may feel that learning how to read and spell Tibetan the way it is traditionally taught is a very tiring process. However, if one wishes to learn to speak the language properly there is no short cut that will help you communicate in the spoken language other than learning it in the traditional sequence.

1.14 We have already seen the Tibetanized Sanskrit alphabet and have noticed the similarities and disimilarities between the Sanskrit and the Tibetan alphabet. It is very important for any student who wishes to learn the Tibetan language to see the unique relationship between the two languages and remember the additional characters in the Tibetan alphabet which do not exist in the Sanskrit alphabet. The six characters that were added solely for the classical and spoken Tibetan language are:

ཙ (ca), ཚ (cha), ཛ (ja), ཞ (zha), ཟ and འ ('a).

1.15 There are also six reversed letters *logs-yig-drug* (ལོགས་ཡིག་དྲུག) which are chiefly used for transliterating Sanskrit into Tibetan but they are not usually counted as legitimate members of the Tibetan alphabet - there are almost no Tibetan words where these are used. In Tibetan, the sounds of these reversed letters are created by subjoined consonants which we will see shortly.

1.16 READING EXERCISE

Tibetan	Spelling	Pronunciation	English
1. ཀ་པ་ལི་	*ka-pa-la-gi-gu=li=*	ka-pa-li	skull
2. ཁོ་ཚོ་	*kha-na-ro=kho-tsha-na-ro=tsho=*	kho-tsho	they
3. ག་ས་ག་ལ་	*ga-sa-ga-la=*	ga-sa-ga-la	everywhere
4. ང་ཚོ་	*nga-tsha-na-ro=tsho=*	nga-tsho	we
5. ཚ་པོ་	*tsha-pa-na-ro-po=*	tsha-po	hot
6 ད་ལོ་	*da-la-na-ro=lo=*	da-lo	this year
7. དོ་པོ་	*da-na-ro=do-pa-na-ro=po=*	do-po	baggage
8. བུ་མོ་	*ba-zhabs-kyu=bu-ma-na-ro=mo=*	bu-mo	girl
9. རི་མོ་	*ra-gigu=ri-ma-naro=mo*	ri-mo	painting

1.16.a THE LETTER BA

When the letter *"ba"* (བ་) appears as the second syllable of a two syllable or three syllable word, it is generally pronounced *"va"* instead of *"ba"*.

1.16.b EXAMPLE

Tibetan	Spelling	Pronun.	English
1. ཀ་བ་	*ka-ba=*	Ka-wa	pillar
2. ཁ་བ་	*kha-ba=*	Kha-wa	snow
3. ཁུ་བ་	*kha-zhabs-kyu=khu-ba=*	Khu-wa	juice
4. ཁ་བ་ཞུ་	*kha-ba-zha-zhab-kyu-zhu=*	Kha-wa-zhu	snow melts
5. ཆེ་བ་	*cha-'greng-po=che-ba=*	che-wa	big
6. ཉེ་བོ་	*nya-'greng -po=nye-ba -na-ro-bo =*	nye-wo	near
7. ཐོ་བ་	*tha-na-ro=tho-ba=*	tho-wa	hammer
8. དུ་བ་	*da-zhabs-kyu=du-ba =*	du-wa	smoke
9. རེ་བ་	*ra-'greng-po=re-ba =*	re-wa .	hope

Exercise 1.a

Transcribe the following words into the Tibetan script:

ka-kha, kha-ba, ga-ba, nga-tsho, ja-ma, nyi-ma, do-bo, na-ma, pa-pha, pha-bu, ba-ra, ma-le, tsha-po, va-mo, zhi-mi, ri-bo, li, sha-ba, sa-cha, ka-ba, khu-ba, ga-sha, ngo-tsha, nya-ba, du-ba, nu-ma, mi-tshe.

Exercise 1.b Drill

ཁ་བ་ ག་བ་ ཀ་ཁ་ ཀ་བ་ ང་པ་ ཉ་ ན་ ཕ་ པ་ མ་ ལ་

ས་ཆ་ ཟ་རུ་ ཇ་ རུ་ཤོ་ འོ་མ་ ཙ་ཙོ་ ཆ་ ཐ་ ཁ་ ཨ་ ཏ་

ན་མ་ ར་ཤ་ ཉ་བ་ ས་ཆ་ ཟ་མ་ ཕ་མ་ ཨ་མ་ ང་ན་ ལ་ཆ་

རེ་བ་ ཁུ་བ་ ངུ་བ་ ང་ཚོ་ ལོ་མ་ དུ་བ་ གོ་བ་ ཙེ་ཙེ་ ནུ་མ་

དེ་ཚོ་ ཁོ་ཚོ་ ཆུ་མ་ ཇ་མ་ པོ་བོ་ ཕོ་མོ་ བུ་མོ་ ཉེ་མ་

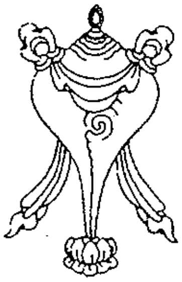

2.17 CONSONANTAL DENOMINATIONS

Each Tibetan syllable consist from one to seven letters including a vowel though Tibetan words do not necessarily have to have a vowel. Students should be aware of the importance of the various sets of compound letters which are so essential for the formation of a syllable or a word. There are seven important denominations:

1. ming-gzhi	མིང་གཞི་	ot consonant of a syllable
2. rjes-'jug	རྗེས་འཇུག	ffix letter of the root consonant
3. yang-'jug	ཡང་འཇུག	Post-suffix
4. sngon-'jug	སྔོན་འཇུག	Prefix before the root consonant
5. mi-'jug-ming-gzhi	མི་འཇུག་མིང་གཞི་	Passive consonants
6. rkyang-pa	རྐྱང་པ་	Independent
7. mgo-can	མགོ་ཅན་	Surmounted consonants

The following example show a Tibetan syllable with seven characters belonging to all of the above consonantal denominations. When all of the seven denomination occur in a syllable, they are spelled according to the order of in which they are written. The following sample of the syllable བསྐྱུགས་ *bskyugs* (vomited) has thus: 1. the prefix *b*, 2. surmounted *s*, 3. the root letter *k*, 4. the subjoined *y*, 5. the vowel *u*, 6. the suffix *g* and 7. the post suffix *s*. Excluding the prefix, suffix and post suffix all the rest of the four characters namely the surmounted, root letter, subjoined and vowel are stacked from top to bottom. The vowel is spelled before the suffix whether it is written on the top or the bottom of the stacked consonants. The numbering here only refer to the sequence of spelling and writing but it does not correspond to the order of the explanation of the consonantal denominations we have listed above and will discuss hereafter.

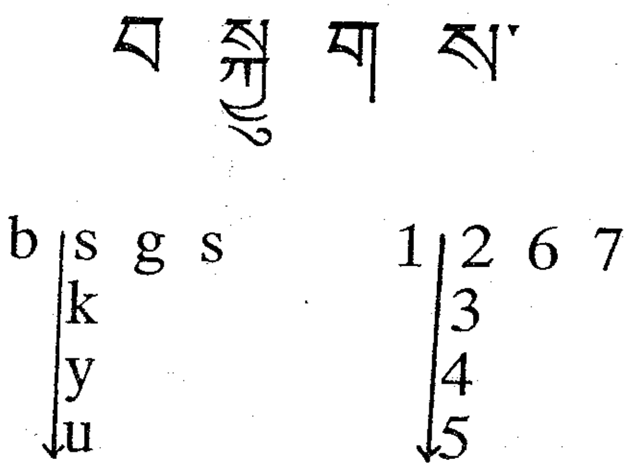

2.18 མིང་གཞི་ ROOT CONSONANT

What is a root consonant? All the thirty consonants can become a root consonant but the vowels can never become the root of a syllable. In spite of the presence or absence of other consonantal denominations, a syllable must have a མིང་གཞི *ming-gzhi. Ming gzhi* thus means the basis of the name which is to say the core letter of a syllable. There are many single consonants which make a word in the Tibetan language without a vowel marker or any other compounded consonants. Other consonantal denomination have to link up to the root consonant to designate their usage. By recognizing the thirty Tibetan consonants one would have already learnt a dozen of Tibetan words which is not indeed that common in other languages. Here are few examples:

1. ཁ	*kha*	mouth	2. ང	*nga*	I
3. ཆ	*cha*	a pair	4. ཇ	*ja*	tea
5. ཉ	*nya*	fish	6. བ	*ba*	cow
7. ར	*ra*	goat	8. ལ	*la*	mountain pass
9. ཤ	*sha*	meat	10. ཚ	*tsha*	salt

2.19 རྗེས་འཇུག་བཅུ་ THE TEN SUFFIXES

There are ten consonants which can be used as suffixes. Known as *rjes-'jug,* suffix consonants succeed the root letter of a syllable - becoming often its last letter when it is not followed by a post-suffix. These ten letters: ག ga, ང ga, ད da, ན na, བ ba, མ ma, འ 'a, ར ra, ལ la and ས sa, are also known as མཐའ་རྟེན *'mtha'-rten'*, "the final " since they are positioned after the root consonant. When a syllable is formed by the combination of a root consonant and a suffix, then the latter loses its inherent *a* and often remains silent. Suffix add its own sound when pronounced but it always drops its naturally held vowel sound 'a'. Thus མར is pronounced *mar* instead of *mara.* Practice the following examples:

2.20 རྗེས་འཇུག་ག THE SUFFIX GA

Tibetan	Spelling	Pronunciation	English
ལག་པ་	*la-ga-lag-pa =*	lag-pa	hand
ངག	*nga-ga =*	ngag	speech
ཐག་པ་	*tha-ga=thag-pa =*	thag-pa	rope
ནག་པོ་	*na-ga=nag-pa-na-ro=po=*	nag-po	black
ཕག་པ་	*pha-ga=phag-pa =*	phag-pa	pig
མག་པ་	*ma-ga=mag-pa =*	mag-pa	groom
ཡག་པོ་	*ya-ga=yag-pa-na-ro-po =*	yag-po	good

2.21 རྗེས་འཇུག་ང་ THE SUFFIX NGA

ཁང་པ་	*kha-nga=khang pa =*	khang pa	house

གང་	*ga-nga =*	gang	what
ངང་པ་	*nga- nga =ngang-pa*	ngang pa	swan
ནང་པ་	*na-nga=nang pa =*	nang pa	buddhist
མང་པོ་	*ma-nga=mang pa-na-ro=po =*	mang po	many
ཡང་	*ya-nga =*	yang	again

In the above examples of using ག ga and ང nga as suffixes we have noticed that both of them are pronounced. However other suffixes i.e. ད da, ན na and ས sa are not to be pronounced but they modify the preceding root consonant's inherent a into e either with a vowel lengthening effect or with a glottal stop or both. Syllables ending in da suffix is pronounced with a glottal stop regardless of which vowel it preceeds.

2.22 རྗེས་འཇུག་ད་ THE SUFFIX DA

གད་པ་	*ga-da=ged-pa =*	gé pa	cleaner
ཆད་པ་	*cha-da=che-pa =*	ché pa	punishment
དད་པ་	*da-da= de-pa =*	de pa	faith
ནད་པ་	*na-da=ned-pa =*	né pa	patient
ཚད་པ་	*tsha-da=tshed-pa =*	tshé pa	fever
ལུད་པ་	*la-zhab-kyu-lu-lu-da=lud-pa =*	lud pa	sputum

2.23 རྗེས་འཇུག་ན་ THE SUFFIX NA

ན Na is pronounced more with a post-nasalized effect and also modifies the sound of the preceding root consonant's inherent a into é as in 'hen' with a slight lengthening effect.

ངན་པ་	*nga-na=ngen-pa =*	ngém-pa	evil
ཉན་པ་	*nya-na=nyen-pa =*	nyém-pa	to listen
ཏན་ཏན་	*ta-na=ten-ta-na=ten =*	tén-tén	definite
ནན་ཏན་	*na-na=nen-ta-na=ten =*	nén-tén	eagerness
ལན་	*la-na len =*	len	answer
བོད་པ་	*ba-na-ro bo=da-bod pa=*	bod-pa	Tibetan
བོན་པོ་	*ba-na-ro-bo-na-bon-pa-na-ro-po=*	bom-po	Bonpo

2.24 རྗེས་འཇུག་བ་ THE SUFFIX BA

The suffix བ ba is pronounced as p in 'cup' with a shortening effect to the syllable:

ཁབ་	*kha-ba =*	khab	needle
ཐབ་ཀ་	*tha-ba=thab-ka =*	thab-ka	oven
ཕབ་	*pha-ba =*	phab	yeast
ཚབ་	*tsha-ba =*	tshab	representative

ཟབ་ཟབ་	*za-ba=zab-za-ba=zab =*	zab-zab	carefulness
ཡབ་	*ya-ba =*	yab	father (Honorific)

2.25 རྗེས་འཇུག་མ་ THE SUFFIX MA

The suffix མ *ma* is pronounced so clearly that it does not cause any major modification in the sound of the root syllable.

ཁམ་བུ་	*kha-ma=kham-ba-zhabs-kyu=bu =*	kham-bu	apricot
ཆམ་པ	*cha-ma=cham-pa =*	cham-pa	cough
དམ་པ	*da-ma=dam-pa =*	dam-pa	holy
ཙམ་པ	*tsa-ma=tsam-pa =*	tsam-pa	roasted barley flour
ལམ་རིམ	*la-ma =lam-ra-gi-gu-ri-ma=rim*	lam-rim	stages of Path
ཟམ་པ	*za-ma=zam-pa =*	zam-pa	bridge

2.26 རྗེས་འཇུག་འ་ THE SUFFIX 'A

In theory the suffix འ་ *'a* occurs to every syllable where none of the first nine suffixes occur. However its practice was abolished during a language revision conference in mid-10th century. This means all the syllables which do not end in either of the first nine suffixes and those that have vowel endings phonologically take the suffix འ་ *'a.* It lengthens the inherent *a* of the preceding root consonant as if ending in *'a*. In some old Tibetan manuscripts the suffix འ་ is retained regardles of the changes that were adopted i.e. རྟའ་ for རྟ་ (horse). However in most Tibetan scriptures འ་ is not written in practice unless the syllable is preceded by a prefix in which case it is a legitimate suffix. A syllable that take *'a* suffix must necessarily have to be prefixed by either of the five prefixes which we will discuss below.

Following examples which indicate *'a* suffix in association with prefixes will not be transcribed as we have not yet discussed the prefixes: གཡའ་ rust, དགའ་བ་ = to be happy, བཀའ་ = command, ནམ་མཁའ་ = sky and འགའ་ = some.

2.26.a Furthermore *'a* is a very special suffix as it is also used in transliterating the long form of Sanskrit vowels in Tibetan scriptures by adding a small འ *'a* or འ་ཆུང *chung.* A *'a chung* is fixed at the foot of a letter to lengthen the vowel of a syllable. For instance the word Acarya is written in Tibetan as ཨཱཙཱརྻ ཨཱ and ཙཱ.

2.27 རྗེས་འཇུག་ར་ THE SUFFIX RA

གར་	*ga-ra=*	gar	dance
གུར	*ga-zhabs-kyu gu - gu ra =*	gur	tent
ཆར་པ	*cha-ra=char-pa =*	char-pa	rainfall
ཐར་པ	*tha-ra=thar-pa =*	thar-pa	liberation

མར	*ma-ra=mar=*	mar	butter
པར་པ	*pa-ra=par-pa =*	par-pa	photographer
བར་པ	*ba-ra=bar-pa =*	bar-pa	middle
ཤར་པ	*sha-ra=shar=pa=*	shar pa	Easterner (Sherpa)

2.28 རྗེས་འཇུག་ལ་ THE SUFFIX LA

The suffix ལ་ *la* is not always pronounced but occasionally it is pronounced softly. It however modifies the sound of the preceding consonant's inherent *a* into *é* as in 'day'. In spoken Tibetan, if a syllable ends with a ལ *la* suffix and is succeeded by a single (བ་) *ba*, then the *ba* syllable is substituted by the *la* sound while the suffix la remains mute.

ངལ་བ་	*nga-la=ngal-ba =*	ngal-ba (wa)	difficulty
ཐལ་བ་	*tha-la=thal-ba =*	thal-la	dust
དལ་བ་	*da-la= dal-ba =*	dal-la	leisure
ཚལ་	*tsha-la =*	tshal	vegetable
བལ་	*ba-la=bé-*	be	wool

2.29 རྗེས་འཇུག་ས་ THE SUFFIX SA

The suffix ས *sa* is not pronounced but it modifies the preceding consonant's inherent a into é with a lengthening effect to the syllable as in 'pay'. In some Himalayan frontier towns, certain Tibetan dialects e.g. Ladhakhi language, they pronounce the suffix *sa* and some so-called non-Tibetan Tibetan scholars think that is how classical Tibetan should be pronounced. The difference is not whether it is classical or modern but the simple variation of pronunciation in the spoken and written language which we can find in most languages.

ངས་	*nga-sa =*	ngay	by me
ནས་	*na-sa =*	nay	from, barley
རས་པ་	*ra-sa =ras=pa=*	re-pa	cotton clad
ལས་	*la-sa =*	lay	action (Karma)

2.30 Reading Exercise

དེ་ཁོའི་ལག་པ་རེད།
de kho'i lag pa red
That is his hand.

ངའི་ཐག་པ་སེར་པོ་རེད།
nga'i thag pa ser po red
My rope is yellow.

ཕག་པ་ནག་པོ་དེ་ངའི་རེད།
phag pa nag po de ngā'i red
That black pig is mine.

ང་ལ་ཁང་པ་ཡག་པོ་ཞིག་ཡོད།
nga la khang pa yag po zhig yod
I have a good house.

ངང་པ་དེ་མོའི་རེད།
ngang pa de mo'i red
That is her swan.

ནད་པ་དེ་ཚོ་གང་ནས་རེད།
nad pa de tsho gang nas red
Where are those patients from?

ཁོང་གི་ཚད་པ་ག་ཚོད་རེད།	མི་དེ་ངན་པ་མ་རེད།	ང་ལ་ཁབ་དང་ཕབ་མེད།
khong gi tshad pa ga tshod red	*mi de ngan pa ma red*	*nga la khab dang phab med*
What is his /her temperature?	That man is not evil.	I do not have (a) needle & yeast.

2.31 ཡང་འཇུག POST-SUFFIXES

There are two suffixes which can also be used as post-suffixes after selected number of the suffixes. Like prefixes and suffixes whose pronunciation is modulated, the post-suffix is seldom pronounced but it has a lengthening effect to the syllable and the inherent sound ***a*** of the preceding suffix is not reinstated in consequence of their union. The ཡང་འཇུག་ད་ *yang-'jug da* is no longer used in modern written Tibetan although it is introduced in Tibetan grammer as ད་དྲག *da drag.* Some pre-tenth century manuscripts and even recent calligraphers use *da drag* in their work to show their loyalty to the Tibetan grammar but in practice it is not used. The three suffixes after which *da* technically occur as post suffixes are: ན་ na, ར་ ra and ལ་ la.

2.31.a The post-suffix ས *sa* can occur after syllables ending in ག *ga,* ང *nga,* བ *ba* and མ *ma* suffixes. It remains silent and does not modify as it does as a suffix. It denotes the imperative or perfect mood if it occurs as a post suffix to verb stems which we shall see in a following chapter. However it also occurs with nouns.

རགས་	*ra-ga-sa* =	rug	brass
ཟངས་	*za-nga-sa* =	zung	copper
ཐབས་	*tha-ba-sa* =	thab	method
ཁམས་	*kha-ma-sa* =	kham	realm

Exercise 2.a

Transliterate the following words into Tibetan script:

1.	lag pa	hand
2.	lug gu	lamb
3.	khang pa	house
4.	zhing pa	farmer
5.	chung ba	smaller
6.	dad pa	faith
7.	yin na'ng	but
8.	'on pa	deaf
9.	yab yum	father and mother
10.	rus pa	bone
11.	khab	needle
12.	lam rim	stage sof the path
13.	yam shing	twig
14.	shubs	sheath
15.	gar ba	dancer
16.	yol ba	curtain
17.	thal mo	clasped palm
18.	mos pa	intention
19.	thos pa	to hear
20.	sang nyin	tomorrow

Exercise 2.b Drill

།གང་ལ་ཡོན་ཏན་ཡོད་དང་མེད། །མ་ཤེས་ཤེས་པར་མ་ནུས་ན།
།ཡོན་ཏན་ཐོས་པའི་ཐབས་ཅི་གང་། །རང་གིས་ཐབས་ཞིག་སྤུ་ནས་ཞུ།

།དུ་བ་མེད་པའི་ས་ཆ་ན། །མི་དེ་ཡོད་མེད་གང་གིས་ཤེས།
།ཆོས་དང་ཆོས་མིན་ཟབ་མི་ཟབ། །དེ་ཡི་དོན་དེ་ཤེས་སམ་ཅི།

།ཆོས་ལ་མོས་པའི་བུ་མོ་དག །དམ་པའི་ཚིག་གི་དོན་ཐོས་སམ།
།མི་ཆོས་མང་དག་ཤེས་ན་ཡང་། །དམ་ཆོས་ཤེས་རབ་དེ་མ་ཡིན།

།ཨ་མའི་བུ་མོས་མ་རིག་པའི། །ཨ་མའི་ནུ་མ་ཡོད་དམ་ཅི།
||ཚ་པོ་ཨ་ཞང་མང་པོ་དག །ཡོད་པའི་བུ་ཡི་སེམས་པ་ཆུང་།

།མར་དང་ཁ་བ་པགས་པ་ཟངས། །ཀ་བ་ཉི་མ་རྒྱ་ནང་ཉ།
།ལག་པ་པུས་མོ་སོར་མོ་ཁ། །ང་ཡི་ལུས་ལ་ཡོད་པར་ཤེས།

2.32 སྔོན་འཇུག PREFIXES

There are five extremely important letters ཤིན་ཏུ་གཅེས་པའི་ཡི་གེ་ལྔ་ *(shin tu gces pa'i yi ge lnga)* which are prefixed to most of the consonantal denominations. A prefix is a letter which precedes the root letter of a syllable. The five prefixes ག ga, ད da, བ ba, མ ma and འ 'a are not pronounced as in the olden days but they generally affect the pronunciation of the root consonant. Therefore prefixes should not be described as being mute or silent for they do not simply remain silent. They modify the whole sound of a root consonant with some exceptions. A prefix does not occur in a syllable without a vowel or a suffix.

2.32.a A prefix modifies the meaning of a word, forms the present, perfect and imperfect verbs. They are also called འཕུལ་ *'phul* in the Tibetan grammatical terminology.

2.32.b A prefix cannot be used to letters which belong to the same group of a root consonant. For example ག *ga* cannot be prefixed to ཀ **ka**, ཁ **kha** and ང **nga** since they belong to the same group and this principle applies with all the other groups.

2.32.c The effect of prefixing to a root consonant and to a syllable as a whole is that it raises the tonic pitch and make the sound more compact. In some cases prefixes reduce the effect of the aspiration and low and long tone root letters are changed into high and short.

2.32.d Prefix never take vowel and a prefix is only applicable to certain root consonants as shown below:

2.33 སྔོན་འཇུག་ག THE PREFIX GA

The prefix Ga is applicable to eleven root consonants. They are: 1. ཅ ca, 2. ཉ nya, 3. ཏ ta, 4. ད da, 5. ན na, 6. ཙ tsa, 7. ཞ zha, 8. ཟ za, 9. ཡ ya, 10. ཤ sha and 11. ས sa. Like most of the prefixes, *ga* remains silent as the letter k in 'knife' and p in 'pneumonia'. However the usage of *ga* as a prefix is limited only to these eleven root consonants. It is not prefixed to any consonantal compounds even if the root consonant is one of the eleven consonants shown above. When spelling the prefixed consonants, the *a'o* sound is added to the prefix i.e. *ga'o, da'o, ba'o, ma'o* and *a'o.* Practise following examples, how words are spelled and pronounced when a root consonant is preceded by a prefix and succeeded by a vowel and a suffix:

གཅིག་ *ga-'o-ca-gi-gu= ci-ga* is pronounced **cheek** (one) as in chick pea. Ga remains silent when it is prefixed to ca, ta, pa and tsa. Being the first letters of the rows one to four they are radical masculine letters.

གཉིས་ *ga-'o-nya-gigu=nyi-sa* is pronounced **nyee** (two). When *ga* is prefixed to *nya,* it is raised to tonic pitch and uttered more compact even if it is followed by a vowel or a suffix. The effect of the vowel sound remains regardless of the modification caused by the prefixes.

གཏེར་*ga-'o-ta-'greng-po=te-ra* = is pronounced **ter** (treasure). As a radical consonant, *ta* cannot be modified either by the presence of a prefix or surmounted letters as stated above.

གདོང་*ga-'o-da-na-ro=dho-nga* is pronounced **dhong** (face). *Da* is modified by any prefixes or any surmounted letters and it becomes equivalent to the Sanskrit *dha.*

གནོད་ *ga-'o-na-na-ro=no-da* = is pronounced **noe** (harm). *Na* is modified by any prefix or any surmounted letters and it becomes equivalent to the Sanskrit retroflex na.

གཙང་ *ga-'o-tsa-nga* = is pronounced **tsang** (central province in Tibet). *Tsa* retains its sound without any modification under any circumstances as it is a radical letter.

གཞའ་ *ga-'o-zha-'a* =is pronounced **shaa** (to joke). *Zha* retains its sound without modification with prefixes and it does not take the surmounted letters. Here we have used the example of *'a* as a suffix as we have discussed above.

གཟའ་ *ga-'o-za-'a=* is pronounced **zah** (planet).

གཡས་ *ga-'o-ya-sa* =is pronouced **yay** (right-side). *Ya* is modified by the prefix *ga* which is the only prefix that is applicable and no surmounted and subjoined letters occur with ya.

གཤིན་ *ga-'o-sha-gi-gu=shi-na* = is pronounced **shin** (death). *Sha* retains its sound without going through any changes caused by other consonantal denominations.

གསུང་ *ga-'o-sa-zhabs-kyu=su-nga* =is pronounced **Soong** (speech, honorific). *Sa* is not modifiable by any prefix or other consonantal compounds.

Prefixed Ga	
No Change	ཅ ca ཏ ta ཙ tsa ས sa ཞ zha ཟ za ཤ sha
Change	ཉ nya ད da ན na ཡ ya

2.34 སྔོན་འཇུག་ད་ THE PREFIX DA

There are six root consonants to which the prefix ད *da* is applicable whether or not they are subjoined. *Da* is never prefixed to surmounted letters. The six letters are: 1. ཀ ka, 2. ག ga, 3. ང nga, 4. པ pa, 5. བ ba and 6. མ ma. Practise to spell the following examples:

དཀོན་ *da-'o-ka-na-ro=ko-na* = is pronounced **kon** (rare). *Ka* as a masculine letter is not modified by any of the prefixes or surmounted letters unless it is followed by a subjoined letters which will be discussed below.

དགེ་ *da-'o-ga-'greng-po* =is pronounced **ghé** (virtue). *Ga* is modified by the prefix *da* into a pitch toned *gha* as it also happens with the presence of any surmounted letters or with other prefixes.

དངུལ་ *da-'o-nga-zhabs-kyu=ngu-la* =is pronounced (high pitch) **ngoo** (silver). *Nga* is modified if it is preceeded by a surmounted or prefix letter. It never takes subjoined letters.

དཔལ་ *da-'o-pa-la*= is pronounced **pal** (glory) or as pale in English. *Pa* only takes *da* as a prefix and it retains its sound without being modified as with the surmounted letters. But it goes through a dramatic change when it takes subjoined letters as will be shown below.

དབུལ་ *da-'o-a-zhabs-kyu=u-la* = is pronounced **ool** (poverty). *Ba* is modified into *a* when prefixed by a *da* and this modification retains to a degree even if it is followed by a vowel or a subjoined letters. This is exceptional in this case as other applicable prefix modify very differently.

དམག *da-'o-ma-ga* = is pronounced (high pitch) **maag** (war). **Ma** is modified equally by the surmounted letters and prefixes.

Prefixed Da	
No Change	ཀ ka པ Pa
Change	ག ga ང nga བ ba མ ma

2.35 སྔོན་འཇུག་བ་ THE PREFIX BA

There are thirteen root consonants to which *ba* is prefixed and this prefix is most commonly used with all the possible consonantal compounds of surmounted and subjoined letters. The thirteen letters are: 1. ཀ **ka**, 2. ག **ga**, 3. ང **nga**, 4. ཅ **ca**, 5. ཉ **nya**, 6. ཏ **ta**, 7. ད **da**, 8. ན **na**, 9. ཙ **tsa**, 10. ཞ **zha**, 11. ཟ za, 12. ཤ **sha** and 13. ས **sa**.

བཀའ་ *ba-'o-ka-'a* =is pronounced **kah**-(advice).

བགོད་ *ba-'o-ga-na-ro=Gø-da* = is pronounced **ghoe** (laughter).

བཅུ་ *ba-'o-ca-zhabs-kyu* = is pronounced **chu** (ten).

བཏང་ *ba-'o-ta-nga* = is pronounced **tang** (sent).

བདུད་ *ba-'o-da-zhabs-kyu=du-da=* is pronounced **dhu** (devil).

བརྩོན་ *ba-'o-tsa-zhabs-kyu=tsu-na* = is pronounced **tsun** (diligent).

བཞུགས་ *ba-'o-zha-zhabs-kyu=zhu-ga-sa* = is pronounced **zhoog** (sit, hon.).

བཟོད་པ་ *ba-'o-za-na ro=zoe-da -pa*=is pronounced **zopa** (patience).

བཤད་ *ba-'o-sha-da* = is pronounced **she** (to explain).

བསུ་ *ba-'o-sa-zhabs-kyu* =is pronounced **su** (reception).

Prefixed Ba	
No Change	ཀ ka ཅ Ca ཏ Ta ཙ Tsa ས Sa ཟ Za ཤ Sha
Change	ག Ga ང nga ཉ nya ད Da ན Na ཞ zha

2.36 སྔོན་འཇུག་མ་ THE PREFIX MA

There are eleven root consonants which can be prefixed with *ma* which can also be prefixed before certain number of subjoined letters. Prefix *ma* prenasalizes to some letters in addition to the general modification. The eleven letters which take *ma* as prefix are : 1. ཁ **kha**, 2. ག **ga**, 3. ང **nga**, 4. ཆ **cha**, 5. ཇ **ja**, 6. ཉ **nya**, 7. ཐ **tha**, 8. ད **da**, 9. ན **na**, 10. ཚ **sha** and 11. ཛ **dza**.

མཁན་པོ་ *ma-'o-kha-na=khen-pa-na-ro=po* = is pronounced **khem-po** (abbot).

མགོ *ma-'o-ga-na-ro* =is pronounced **gho** (head).

མངལ་ *ma-'o-nga-la* =is pronounced (high pitch) **ngah** (womb). Here also the prefix *ma* has modified **nga** into high pitch **ngah** with a lengthened ending without pronouncing the *la*.

མཆན་ *ma-'o-cha-na* =is pronounced **chain** (footnote).

མཇལ་ *ma-'o-ja-la* = is pronouced **jhah** (to see).

མཉན་པ་ *ma-'o-nya-na=nyén-pa* =is pronounced (high pitch) **nyem-pa** (boatman).

མཐུ་ *ma-'o-tha-zhabs-kyu* =is pronounced **thoo** (power).

མདོག *ma-'o-dha-na-ro=dho-ga* = is pronounced **dhog** (colour).

མནའ་མ་ *ma-'o-na-'a=na-ma* =is pronounced **nah ma** (bride).

མཚན་མོ་ *ma-'o-tsha-na=tshen-ma-na-ro-mo* =is pronounced **tshen-mo** (night). *Tsha* is seldom modified by any prefixes.

མཛོད་ *ma-'o-dza-na-ro=dzø-da* = is pronounced **dzoe** (treasure room).

Prefixed Ma	
No Change	ཆ ཚ ཛ
Change	ཁ kha ག Ga ང nga ཇ ja ཉ nya ཐ tha ད da ན na

2.37 སྔོན་འཇུག་འ་ THE PREFIX 'A

There are ten root consonants which take the prefix *'a* which exactly has the same effect as *ma* prefix. The ten letters are: 1. ཁ **kha**, 2. ག **ga**, 3. ཆ **cha**, 4. ཇ **ja**, 5. ཐ **tha**, 6. ད **da**, 7. ཕ **pha**, 8. བ **ba**, 9. ཚ **tsha** and 10. ཛ **dza**.

འཁར་བ་ *'a-o-kha-ra=khar-ba* =is pronounced **khar-va** (walking stick).

འགན་ *'a-o-ga-na* = is pronounced **ghen** (responsibility).

འཆམ་ *'a-o-cha-ma* =is pronounced **chaam** (religious dance).

འཇའ་ *-o-ja-'a* =is pronounced (high pitch) **jah** (rainbow).

འཐབ་མོ་ *-o-tha-ba=thab-ma-na-ro=mo* =is pronounced **thab-mo** (quarrel).

འདི་ *'a-o-da-gi-gu* = is pronounced **dhi** (this).

འཕེལ་བ་ *'a-o-pha-'greng-po=phé-la=phel-ba* =is pronounced **phél-wa** (to increase).

འབག *'a-o-bha-ga* = is pronounced **bhag** (mask).

འཚང་ག *'a-o-tsha-nga=tshang-ga* = is pronounced **tshang-ka** (crowd).

འཛིན་ཆས་ *'a-o-dza-gi-gu=dzi-na=dzin-cha-sa=chay* =is pronounced **dzin-chay** (furniture).

Prefixed 'a	
No Change	ཁ **kha** ཆ **cha** ཐ **tha** ཕ **pha** ཚ **tsha**
Change	ག **Ga** ཇ **ja** ད **da** བ **ba** ཛ **dza**

2.38 Drill

གཡག་དཀར་པོ་འདི་སུའི་རེད།
gyag dkar po 'di su'i red
Whose white Yak is this?

གཡག་དཀར་པོ་འདི་ངའི་ཨ་ཞང་གི་རེད།
gyag dkar po'di nga'i a zhang gi red
That white Yak is my uncle's.

ཁོང་གི་གདོང་པ་གཙང་མ་རེད།
khong gi gdong pa gtsang ma red
His face is clean.

འདི་ངའི་ལག་པ་གཡས་པ་རེད།
'di nga'i lag pa gyas pa red
This is my right hand.

ཁོང་གཟའ་ཉི་མའི་ཉིན་ཡོང་གི་རེད།
khong gza' nyi ma'i nyin yong gi red
He / she will come on Sunday.

ང་ཚོ་གཟའ་མིག་དམར་ཉིན་ཡོང་གི་ཡིན།
nga tsho gza' mig dmar nyin yong gi yin
We will come on Tuesday.

ཁོང་གི་གསུང་འཇམ་པོ་འདུག
khong gi gsung 'jam po 'dug
His voice is soft.

ང་ལ་དེབ་གསུམ་མ་གཏོགས་མེད།
nga la deb gsum ma gtogs med
I have only three books.

ཨ་མ་ལགས་ནང་ལ་བཞུགས་མེད།
a ma lags nang la bzhugs med

འདི་པ་ལགས་དང་ངའི་ཚོང་ཁང་རེད།
'di pa lags dang nga'i tshong khang red

Mother is not at home. This is me and my father's shop.

2.39 མི་འཇུག་མིང་གཞི་ PASSIVE CONSONANTS

The twenty consonants which do not occur as suffixes, prefixes and post suffixes in forming a Tibetan word is called མི་འཇུག་མིང་གཞི་ *mi 'jug ming gzhi.* This I have freely translated them as 'passive consonants'. This means that there can be no two passive consonants written together at any time to form one syllable except *ya* and *va* which can be subjoined to number of the passive consonants. If any of the passive consonants occur in a Tibetan word, it is necessarily the root consonant of the syllable. They form the basis to which other consonantal denomination can be prefixed, suffixed, surmounted and subjoined as we have seen some and will see more. The passive consonants are :

1. ཀ **ka,** 2. ཁ **kha,** 3. ཅ **ca,** 4. ཆ **cha,** 5. ཇ **ja,** 6. ཉ **nya,** 7. ཏ **ta,** 8. ཐ **tha,** 9. པ **pa,** 10. ཕ **pha,** 11. ཙ **tsa,** 12. ཚ **tsha,** 13. ཛ **dza,** 14. ཝ **va,** 15. ཞ **zha,** 16. ཟ **za,** 17. ཡ **ya,** 18. ཤ **sha,** 19. ཧ **ha** and 20. ཨ **a.**

2.40 སྨད་འདོགས་ SUBJOINED CONSONANTS

There are four consonants which are joined to the bottom of a root consonant of a syllable which radically modify the place of articulation and pronunciation. When a root consonant is subjoined along with a vowel, the latter is spelled and pronounced last of all after whatever sound changes the root consonant may have undergone. The four consonants which are also known as liquids or semivowels are: 1. ཡ *ya,* 2. ར *ra,* 3. ལ *la,* and ཝ *va* which are then respectively called ཡ་བཏགས་ *ya btags,* ར་བཏགས་ *ra btags,* ལ་བཏགས་ *la-btags* and ཝ་ཟུར་ *va-zur.*

2.41 ཡ་བཏགས་ SUBJOINED YA

There are seven consonants in connection with the first three guttarals and the four labials to which ཡ *ya* is subjoined. When ya is subjoined it takes the form of ྱ and is spelled Yatag which means subjoined Ya. The subjoined Ya modifies the pronunciation of the root consonant of a syllable which has otherwise remain unchanged in connection with the prefixes and surmounted letters. This method of compounding consonants or consonant clusters also produces exact pronunciation of other simple consonants within the Tibetan alphabet and also pronunciation of some Sanskrit alphabet which are not covered by the simple Tibetan alphabet. When the *'ya'* is subjoined to: 1. ཀ *ka,* 2. ཁ , 3. ག *ga,* 4. པ *pa,* 5. ཕ *pha,* 6. བ *ba* and 7. མ *ma,* they are spelled and pronounced in the following manner:

1. ཀྱ *ka-ya-btags* =is pronounced *kya.* ཀྱེ་མ་ *ka-ya-btags=kya-'greng-po=kye-ma* is pronounced **kyé-ma**, Alas!

2. ཁྱ *kha-ya-btags* =is pronounced **khya** eg. ཁྱི *kha-ya-btags=khya-gi-gu* =is pronounced **khyi**, dog.

3. གྱ *ga-ya-btags* =is pronounced **gya**

4. པྱ *pa-ya-btags* =is pronounced into that of ཅ **ca** as in *porch*

5. ཕྱ *pha-ya-btags* =is pronounced into that of ཆ **cha** as in *cheese*

6. བྱ *ba-ya-btags* = is pronounced into that of ཇ **a** as in jar

7. མྱ *ma-ya-btags* =is pronounced into that of ཉ **nya**

2.42 ར་བཏགས SUBJOINED RA

The thirteen consonants 1. ཀ **ka,** 2. ཁ **ha,** 3. ག **ga,** 4. ཏ **ta,** 5. ཐ **tha,** 6. ད **da,** 7. པ **pa,** 8. ཕ **pha,** 9. བ **ba** and 10. མ **ma** 11. ཤ **sha,** 12. ས **sa** and 13. ཧ **ha** to which a ར་བཏགས **Ra-btags'** or subjoined *ra* occur. It is joined to these letters in the form of ྲ.

1. ཀྲ *ka-ra-btags* =is pronounced **tra** as in toll བཀྲ་ཤིས *ba-'o-ka-ra-btags=ta-sha-gi-gu=shi-sa=she* is pronounced **ta-shi**, auspicious.

2. ཁྲ *kha-ra-btags* =is pronounced as in Tom eg. ཁྲོམ་པ *kha-ra-btags=ta-na-ro=tho-ma=tom-pa* = is pronounced **tom-pa**, a well.

3. གྲ *ga-ra-btags* =is pronounced **dra** གྲུང་པོ *ga-ra-btags=da-zhabs-kyu=du-nga=doong pa-na-ro=po* = is pronounced **droong-po**, clever.

4. (ཏྲ) *ta-ra-btags* =is pronounced as in **toll** ཏྲི་ཤཱུལ *a-ra-btags=ta-gi-gu=ti-sha-zhabs-kyu=shoo-la* = is a Sanskrit word used in Tibetan to denote a trident religious staff and is pronounced **tri-shu-la.**

5. (ཐྲ) *ha-ra-btags* = is pronounced same as ཁྲ see above.

6. དྲ *da-ra-btags* = is pronounced **dra** as གྲ. དྲང་པོ *da-ra-btags=da-nga=dang-pa-na-ro=po* is pronounced **drang-po**, honest, straight-forward.

7. པྲ *pa-ra-btags* = is pronounced as in toll.

8. ཕྲ *pha-ra-btags* = is pronounced as in Tom and ཁྲ. eg. ཕྲུ་གུ *pha-ra-btags=tha-zhabs-kyu=too-ga=toog-ga-zhabs-kyu=gu* = is pronounced **too-gu,** child.

9. བྲ *ba-ra-btags* = is pronounced **dra** as in གྲ **da** eg. བྲག *Ba-ra-btags=da-ga=dag*, rock.

10. སྨྲ*ma-ra-btags* =is pronounced **ma** with a high pitch sound.

11.(ཤྲ) *ha-ra-btags* = is mainly used to transliterate Sanskrit words such ཤྲཱི་སིང་ཧ *sha-ra-btags=sha-gi-gu=shi sa-gi-gu=si-nga=sing-ha* = is pronounced **shri-sing-ha**, a name of a teacher.

12. སྲ *a-ra-btags* = is pronounced sa or **hra.** སྲིན་པོ *sa-ra-btags-sa- gigu si-na sin-pa naro=po* is pronounced **simpo**, an ogress.

13(ཧྲ) *ha-ra-btags=hra* as in hurrah eg. **hri** as in ཧྲཱིཿ *ha-ra-btags=hra-gi gu=* is pronounced **hrih** as the seed syllable of Avalokiteshvara.

2.43 ལ་བཏགས SUBJOINED LA

There are six consonants: 1. ཀ **ka,** 2. ག **ga,** 3. བ **a,** 4. ཟ **za,** 5. ར **ra** and 6. ས **sa,** which take the subjoined la. This brings very unusual modification to the pronounciation where the sound of the root consonant is completely dropped while using the inherent *a* to make the sound of the *La* more compact and high pitch. However there is one exception when it is subjoined

to *za* where both the sound of *za* and the sound of *la* are replaced by an unrelated sound **dha**. The subjoined *la* is spelled and pronounced as follows: ཀླ *ka-la-btags*, གླ *ga-la-btags*, བླ *ba-la-btags*, རླ *ra-la-btags* and སླ *sa-la-btags* are all pronounced **la** with a high pitch sound. The Tibetan word for a Buddhist teacher is བླ་མ་ *bla ma*.

1. ཀླ་ཀློ *ka-la-btags=la-ka-la-btags =la-na-ro=lo* is pronounced **la-lo**, barbarian.
2. གླུ *ga-la-btags=la-zhabs-kyu* = is pronounced **loo**, song.
3. བློན་པོ་ *ba-la-btags=la-na-ro=lo-na=lon-pa-na-ro=po* is pronounced **lom-po**, minister.
4. རླང་པ་ *ra-la-btags-la nga-lang-pa* = is pronounced **lang-pa,** steam.
5. སློབ་གྲྭ *sa-la-btags=la-na-ro=lo ba=lob-ga-ra-btags=drwa* =is pronounced **lob-dra**, school.
6. ཟླ་བ་ *za-la-btags-da -ba=* is pronounced **dha-wa**, moon.

2.44 ཝ་ཟུར་བཏགས་པ་ SUBJOINED VA

The **Va-zur** should alphabetically come before the subjoined *ya* but I have placed here as the last group of the subjoined letters as it is traditionally introduced in this sequence. However, students wishing to look for a Tibetan word with **Va-sur** should look up before the subjoined letters. **Va-zur** means the angular of the letter ཝ *va*. It is actually the lower right corner of *va* in the form of ◂ which is similar to the form of the Bengali *va*. We know the rule where the letter *ba* is to be pronounced *va* when it is the last or medial syllable of a Tibetan word. In some descriptions of the Tibetan alphabet, *va* is explained as "a letter without which can function". But it has some important orthographical uses to distinguish between homonymous words. ཚ **Tsha,** hot and ཚྭ **Tshva,** salt which are both pronounced the same, **Tsha.** The use of the Tibetan *ba* at times pronounced *va* does not substantiate the argument that the Tibetan letter*ba* represented both *ba* and *va* which are denoted by *ba* and *va* in Sanskrit. They are not easily confused in Tibetan as they are in Sanskrit. When a *va* is subjoined to a consonant it remains silent. Beside the following example of the usage in Tibetan, a **va-zur** is mainly used in transliterating Sanskrit.

ཀྭ་ཡེ་	*kva=ya-'greng po=ye* is pronounced **ka-ye**	oh
ཁྭ་ཏ་	*khva-ta* is pronounced **kha-ta**	magpie
གྲྭ་པ་	*ga-ra-btags=drva-pa* = is pronounced **dra-pa**	monk
དྭགས་པོ་	*va-ga-sa=dvag-pa-na-ro=po* is pronounced **dag-po**	a place in Tibet
ཚྭ	*tsva* = is pronounced **tsha**	salt
ཞྭ་མོ	*zhva ma-na-ro=mo* = is pronounced **zha-mo**	hat
ཟྭ་	*zva=* is pronounced **za**	nettle
རྭ་ཅོ་	*rva-ca-na-ro=co=* is pronounced **ra-cho**	horn
ལྭ་བ་	*lva-ba=* is pronounced **la-wa**	a kind of a deer

ཤྭ་བ   *shva -ba* = is pronounced **sha-wa**   deer

2.45 ཧ་བཏགས SUBJOINED HA

Subjoined *ha* is not used in the Tibetan language, but it has been adopted solely for the purpose of transliterating Sanskrit. ལྷ *La-ha-btags=lha* is not to be included in this **ha-btags** section as it is not a subjoined *ha* rather it is surmounted *la* upon *ha* which is discussed in the surmounted letter section. The **ha-btags** has no simple Tibetan root consonant to be joined with but it is the root consonant **'ha'** that is used to make up equivalent Sanskrit letters. The effect of subjoining *ha* is to lengthen the partial root letter to make it full letter. *Ha* can be subjoined to any consonant as long as it occurs in Sanskrit. Following are only some examples:

1. གྷ *ga-ha-btags* = is pronounced **Gha.**
2. དྷ *da-ha-btags* = is pronounced **Dha.**
3. བྷ *ba-ha-btags* =is pronounced **Bha.**
4. ཛྷ *dza-ha-btags* = is pronounced **Jha.**
5. ཌྷ *da-log=da-ha-btags* = is pronounced **Dha.**

Exercise 2.c

Transcribe the following words into Tibetan script and practice how to spell out the correct sequence and the pronounciation of the letters in a syllable. Learn to use a Tibetan English dictionary to find the meaning of these words:

1. gsung-rab	*2. gcung-po*	*3. gtsang-po*	*4. gnyen-po*
5. gsang-ba	*6. dkar-mkhan*	*7. dkon-mchog*	*8. dgon-pa*
9. dgu-bcu	*10. dpung-pa*	*11. dmigs-pa*	*12. dbang-po*
13. bcing-pa	*14. bcu-gsum*	*15. btsir-ba*	*16. bzhi-bcu*
17. bzung-ba	*18. bshad-pa*	*19. bgar-ba*	*20. bkang-bo*

Exercise 2.d Drill

།འདི་ངའི་སྙིང་སྡུ་རེད།

།དེ་ཚོ་ཀླུ་ཡི་ཕོ་བྲང་རེད།

།དོ་ནུབ་ཟླ་བ་གསལ་པོ་ཞེ་དྲག་མི་འདུག

།དཀྱིལ་འཁོར་འདི་ཚོ་གསར་པ་མ་རེད།

།དགོན་པར་ཁྲི་ཕྲུག་གསུམ་ལས་མི་འདུག

།ཡིག་ཆད་འདི་ལས་སླ་པོ་འདུག

།དེ་རིང་ངོར་དགོན་པར་གྲྭ་པ་གསར་པ་སུམ་ཅུ་བཙུད་པ་རེད།

།དེ་འདྲ་འགྱོད་པ་བྱེད་དགོས་པ་མ་རེད།

།ཁྱོད་དང་ཁམ་རྒྱ་ཁྲིམས་ཁང་ནང་ཐག་ཆོད་ཀྱི་རེད།

།མེ་ཏོག་འདི་ཁོང་གི་ཕྱག་ལ་ཕུལ་རོགས་གནང་།
།ཤེལ་ཏོག་དེ་ངས་ཆག་སོང་།
།དབྱུག་པ་འདི་གོ་ངའི་ནང་ལ་བཙུད་རོགས་གནང་།
འདིས་ཁོང་གི་དབུ་ལ་སྦྱུག་སྦྱུག་བཏང་བ་ཡིན།

2.46 མགོ་ཅན་ SURMOUNTED LETTERS

The root consonant of a Tibetan syllable, accompanied by a prefix, a suffix, a subjoined letter, a surmounted letter and a vowel is positioned in the center of all the characters. This is why I prefer to translate the word མིང་གཞི་ *ming gzhi* 'root consonant' instead of 'initial' as other grammarians have done. Literally translated as basis the name *ming gzhi* is not necessarily the first letter of a syllable and it is the basic or root letter to which all the other consonantal denominations make connection in order to develop a collective sound based upon the root consonant. Therefore *mgo can* letters are surmounted upon the root consonant of a syllable. The three last letters of the ten suffixes namely,

ར **ra,** ལ **la** and ས། **sa** occur as surmounted letters. They are called མགོ་ཅན་གསུམ་ *mgo can gsum.*

2.46.a The effect of a *mgo-can* or (བརྩེགས) *brtsegs*, the stacked is similar to that of the prefixes where it raises the tonic pitch to emphasize the sound of the root consonant. Where both a prefix and a surmounted letter are present, the modification of the pronunciation of the root consonant cannot be further changed than the effect of the prefix. However the sound of a prefixed and surmounted root consonants when subjoined by either **ya** or **ra** are modified as we have already seen.

2.46.b There are no prefixed and surmounted consonants which are subjoined by *la.* The inherent sound *a* of the surmounted is dropped as a result of the compounding with the root consonant.

2.47 ར་མགོ་ཅན SURMOUNTED RA

The 12 root consonants surmounted with which ར *ra* are: 1. ཀ **ka**, 2. ག **ga**, 3. ང **nga**, 4. ཇ **Tja**, 5. ཉ **nya**, 6. ཏ **ta**, 7. ད **da**, 8. ན **Na**, 9. བ **ba**, 10. མ **ma**, 11. ཙ **tsa** and 12. ཛ **dza**. When *ra* is surmounted, only its top half ( ) is surmounted. The roundish head of *nya* is compensated with the full form of *ra* surmounted on *nya* in the shape of རྙ . The pronunciation of the following three radical letters do not change: ཀ **ka**, ཏ **ta** and ཙ **tsa** as with the other surmounted letters.

2.48 EXAMPLES

རྐ *ra-ka-btags* =is pronounced **ka**, རྐང་པ་ *ra-ka-btags=ka-nga=kang pa* = **kang-pa**, leg.

རྒ *ra-ga-btags* =is pronounced **gha**, རྒོད་མ་ *ra-ga-btags=gha-na-ro=gho-da=gho-ma* = **ghø-ma**, a mare.

རྔ *ra-nga-btags* =is pronounced (high pitch) **nga**, རྔ་མོང་ *ra-nga-btags=ngå-ma-na-ro=mo-nga=mong=* **nga-mong**, a camel.

རྗ *ra-ja-btags* = is pronounced **jha**, རྗེས་འཇུག *ra-ja-btags=jha-'greng-po=jhe-sa=jhe-'a -o-jha-zhabs-kyu=jhu-ga=jhug=* **jhé-jhoog,** a suffix, or a follower.

རྙ *ra-nya-btags* = is pronounced (high pitch) **nya**, རྙིང་ *ra-nya-btags=nya-gi-gu=nyi-nga=* **nying**, heart.

རྟ *ra-ta-btags* = is pronounced **ta**, རྟ་མགྲིན *ra-ta-btags=ta-ma-a'-o-ga-ra-btags=da-gi-gu=di-na=din* = **tam-din**, *Hayagriva,* name of a horse-necked deity.

རྡ *ra-da-btags* = is pronounced **dha**, རྡོ་བཟོ་བ *ra-da-btags=dha-na-ro=dhø-ba-a'-o-za-na-ro=zo-ba* =**dhø zo wa**, a builder, mason.

རྣ *ra-na-btags* = is pronounced (high pitch) **na**, རྣ་བ *ra-na-btags=na-ba* =**na-wa**, ear.

རྦ *ra-ba-btags* = is pronounced **bha**, རྦ་རླབས *ra-ba-btags=bha-ra-la-btags=la-ba-sa=lab* =**bha-lab**, wave.

རྨ *ra-ma-btags* =is pronounced (high pitch) **ma**, རྨི་ལམ *ra-ma-btags=ma-gi-gu=mee-la-ma=lam* =**mi-lam**, dream.

རྩ *ra-tsa-btags* = is pronounced **tsa**, རྩོད་པ *ra-tsa-btags=tsa-na-ro=tso-da=tso pa* = **tso-pa**, dispute, debate.

རྫ *ra dza-btags* = is pronounced **dza** , རྫོང *ra-dza-btags=dza-na ro=dzo-nga* = **dzong**, fortress.

Surmounted ra		
No Change		ཀ ka ཏ ta ཙ tsa
Change	ག ga ང nga ཇ ja ཉ nya ད da ན na བ ba མ ma ཛ dza	

2.49 ལ་མགོ་ཅན SURMOUNTED LA

The ten letters which *la* can be surmounted are: 1. ཀ **ka**, 2. ག **ga**, 3. ང **ga**, 4. ཅ **ca**, 5. ཇ **ja**, 6. ཏ **ta**, 7. ད **da**, 8. པ **pa**, 9. བ **Ba** and 10. ཧ **ha**. *La* remains silent except with *ha* with which the *la* is palatalized and it has a soft and lengthening effect while the sound of **ha** is reduced to a mere residual echo. The effect of ལ་མགོ *la-mgo* to the general pronunciation of the syllable is similar to the effect of surmounted *ra* and prefixes except with ཀ **ka,** ཅ **ca,** ཏ **ta,** and པ **pa.** *La mgo* do not occur as common as the others.

2.50 EXAMPLES

ལྐ *la-ka-btags* =is pronounced **ka**, ལྐུག་པ *la-ka-btags=ka-zhabs-kyu=ku-ga-kug-pa* =**kug-pa**, dumb.

ལྒ *la-ga-btags* = is pronounced **gha**, ལྒང་བུ *la-ga-btags=gha-nga=ghang ba-zhabs-kyu-bu* = **Ghang-bu**, a ballon.

ལྔ *la-nga-btags* = is pronounced (high pitch) **nga**, five.

ལྕང་མ *la-ca-btags-ca-nga-chang-ma* = is pronounced **chang-ma**, willow .

ལྗ *la-ja-btags* = is pronounced **jha**, ལྗང་ཁུ *a-ja-btags=jha-nga=jhang-kha-zhabs-kyu=khu* = **jhang-khu**, green.

ལྟ *la-ta-btags* =is pronounced **ta,** ལྟེ་བ་ *la-ta-btags=ta-'greng-po=té-ba* =**té-wa**, navel.

ལྡ *la-da-btags* =is pronounced **dha,** ལྡུམ་ར་ *la-da-btags=dha-zhabs-kyu=dhu-ma=dhum-ra* =**dhoom ra**, garden.

ལྤ *la-pa-btags* = is pronounced **pa.** There is only one Tibetan word in this combintation which is: ལྤགས་པ་ *a-pa-btags=pa-ga-sa=pag-pa* =**pag-pa**, skin.

ལྦ *la-ba-btags* = is pronounced **bha,** ལྦ་བ་ *la-ba-btags=bha-ba* =**bha-wa**, goitre.

ལྷ *la-ha-btags* = is pronounced **lha,** ལྷ་ས་*la-ha-btags=lha-sa* =**Lha-sa,** the capital of Tibet, the place of the gods.

Surmounted la	
No Change	ཀ **ka** ཅ **ca** ཏ **ta** པ **pa**
Change	ག **ga** ང **nga** ཇ **ja** ད **da** བ **ba** ཧ **ha**

2.51 ས་མགོ་ཅན། SURMOUNTED SA

There are eleven letters upon which *sa* can be surmounted bringing similar changes as other surmounted letters. *Sa* surmounted letters occur very frequently. ཀ **ka,** ག **ga,** ང **nga,** ཉ **nya,** ཏ **ta,** ད **da,** ན **na,** པ **pa,** བ **ba** མ **ma** and ཙ **tsa.**

2.52 EXAMPLE

སྐ *sa-ka-btags* =is pronounced **ka,** སྐྱིད་པོ་ *sa-ka-btags=ka-ya-btags=kya-gi-gu=kyi-da=kyee-pa-na-ro=po* =**kyee-po**, happy.

སྒ *sa-ga-btags* = is pronounced **gha,** སྒྲུང་ *sa-ga-btags-gha-ra-btags=da-zhabs-kyu=doo-nga* =**doong,** story.

སྔ *sa-ng-btags* =is pronouced **nga,** སྔ་དྲོ་ *sa-nga-btags=nga-da-ra-btags=da-na.ro=do* =**nga-dro**, morning.

སྙ *sa-nya-btags* = is pronounced (high pitch) **nya,** སྙིང་རྗེ་ *sa-nya-btags-nya-gi-gu=nyi-nga=nying ra-ja-btags-jha-'greng po=jhé* =**Nying-jhé**, compassion.

སྟ *sa-ta-btags* = is pronounced **ta,** སྟ་རེ་*sa-ta-btags=ta-ra-'greng po=ré* =**Ta-ré,** axe.

སྡ *sa-da-btags* = is pronounced **dha,** སྡོང་པོ་ *sa-da-btags=dha-na-ro=dho- nga=dhong-pa-na-ro=po* =**dhong-po,** a tree.

སྣ *sa-na-btags* = is pronounced (high pitch) **na,** སྣར་ཐང་ sa-na-btags-na- nar-ra=nar-tha-nga=thang = Nar-thang, name of place in Tibet.

སྤ *sa-pa-btags* = is pronounced **pa,** སྤྱན *sa-pa-btags=pa-ya-btags=cha-na* = **chen**, eye (hon.).

སྦ*sa-ba-btags* = is pronounced **bha,** སྦྱང་ཤིང་ *sa-ba-btags=bha-ya-btags=jha-nga=jhang sha-gi-gu=shi-nga=shing* =**jhang-shing**, blackboard.

སྨ *sa-ma-btags* = is pronounced (high pitch) **ma,** སྨོན་ལམ་ *sa-ma-btags=ma-na-ro=mo-na=mon-la-ma=lam* =**mon-lam**, prayer.

སྩ *sa-tsa-btags* = is pronounced **tsa**, སྩོལ་བ་ *sa-tsa-btags=tsa-na-ro=tso-la tsol-ba* =**tsol-wa**, to bestow.

Surmounted sa	
No Change	ཀ **ka** ཏ **ta** པ ཙ **tsa**
Change	ག **ga** ང **nga** ཉ **nya** ད **da** ན **na** བ **ba** མ **ma**

Exercise 2.e

A. Transcribe the following words into Tibetan script and find their meaning in a Tibetan English dictionary:

skye-ba snga-phyi
khyu-mchog
'khrungs-rabs
'greng-po
ngu-'bod
che-ba
rjen-pa
rta-mchog
rnam-dbye
phye-ma
smon-lam
zhing-khams
dkar-po
mkhyen-brtse
mgon-po
mngon-shes
ngang-pa
cha-shas
snye-ma
rten-'grel
spyang-ki
phru-gu
rtsa-ri
zang-zing
klu-sgrub
khrom-pa
'gyod-pa
sngon-po
bco-brgad
rje-btsun
smyu-gu
bden-pa-bzhi
sprin-pa
dmyal-ba
tshul-khrims
zil-gnon
khrungs-pa
'khor-ba
sgrung
lnga
mchin-pa
brjod-pa
nyon-mongs
'dre-gdon
phyag-'tshal
smyon-pa
zhing-pa
yang skyar

Exercise 2.f Drill

།བདག་གི་མཆོག་གསུམ་དམ་པར་ཕྱག་འཚལ་བས། །བདག་དང་འགྲོ་ཀུན་སྡིག་སྒྲིབ་དག་པར་ཤོག
།ལག་གཉིས་མཉམ་པར་ཐལ་མོ་སྦྱར་བ་ཡིས། །ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ཟུང་འཇུག་ཐོབ་པར་ཤོག

།ཐལ་མོ་སྤྱི་བོའི་གཙུག་ཏུ་སྦྱར་བ་ཡིས། །འོག་མིན་དགའ་ལྡན་གནས་སུ་བགྲོད་པར་ཤོག
།ཐལ་མོ་སྨིན་མཚམས་དཔྲལ་བར་སྦྱར་བ་ཡིས། །ལུས་ཀྱི་སྡིག་སྒྲིབ་ཐམས་ཅད་དག་པར་ཤོག

།ཐལ་མོ་མགྲིན་པའི་ཐད་དུ་སྦྱར་བ་ཡིས། །ངག་གི་སྡིག་སྒྲིབ་ཐམས་ཅད་དག་པར་ཤོག
།ཐལ་མོ་སྙིང་ཁའི་ཐད་དུ་སྦྱར་བ་ཡིས། །ཡིད་ཀྱི་སྡིག་སྒྲིབ་ཐམས་ཅད་དག་པར་ཤོག

།ཐལ་མོ་སྦྱར་བ་སོ་སོར་ཕྱེ་བ་ཡིས། །གཟུགས་སྐུ་གཉིས་ཀྱི་འགྲོ་དོན་བྱེད་པར་ཤོག
།རྐང་གཉིས་པུས་མོ་ས་ལ་བཙུགས་པ་ཡིས། །བཅུ་གཅིག་ཀུན་ཏུ་འོད་ཀྱི་ས་ཐོབ་ཤོག

Exercise 2.g
Romanize the following:

།བརྩེ་ལྡན་ཁྲིད་ཀྱི་མཁྱེན་རབ་འོད་ཟེར་གྱིས། །བདག་བློའི་གཏི་མུག་མུན་པ་རབ་བསལ་ནས།
།བཀའ་དང་བསྟན་བཅོས་གཞུང་ལུགས་རྟོགས་པ་ཡི། །བློ་གྲོས་སྤོབས་པའི་སྣང་བ་སྩོལ་དུ་གསོལ།།

IRREGULAR PRONUNCIATIONS

2.53.a. When the first syllable ends in a *da* and if it is followed by a *ma* prefixed syllable, then it is sometimes changed into that of *na* sound eg. རེད་མདའ་བ་*Red-mda'-ba* is pronounced *Ren-da-wa*, a reknowned scholar of Sakyapa tradition of Tibetan Buddhism.

2.53.b When the first syllable end in a *na* and if it is followed by a syllable whose root consonant is *pa* without prefix letter, it is sometimes pronounced into that of *ma* eg.

སྐྱིན་པ་ *kyin-pa* is pronounced **kyim-pa**, a loan

མཁན་པོ་ *mkhan-po* is pronounced **khem-po**, an abbot

ཉན་པ་ *nyan-pa* is pronounced **nyem-pa**, to listen

བདེན་པ་*bden-pa* is pronounced **dem-pa,** truth

རྣོན་པོ་ *rnon-po,* is pronounced **nom-po**, sharp

སྦྱིན་པ་ *sbyin pa* is pronounced **jim-pa**, generosity

བླུན་པོ་ *Blun-po* is pronounced **lum-po**, a fool

བློན་པོ་*Blon-po* is pronounced **lom-po**, minister

2.53.c When the first syllable ends in a *ba* whether it is followed by a post-suffix or not, if the succeeding syllable begins with a *ma* prefix, it is pronounced as the suffix of the preceding syllable eg. སྐྱབས་མགོན་ *Skyabs-mgon* is pronounced **kyam-ghon**, the protector.

2.53.d When a syllable ends in a vowel sound and if the following syllable begins with **ga, ba** or **ma** prefix, the latter is sometimes pronounced as the suffix of the first syllable without losing its effect to the succeeding syllable eg.

བཅུ་གཉིས་ *bcu-gnyis* is pronounced **choog-nyee**, twelve.

ན་བཟའ་ *a-bza'* is pronounced **nab-zah**, cloth (hon.)

ཁ་མཆུ་ *kha-mchu* is pronounced **kham-chu**, court case.

རྒྱ་མཚོ་ *gya-mtsho* is pronounced **gyam tsho**, ocean.

རྒྱུ་མཚན་ *rgyu-mtshan* is pronounced **gyum-tshen**, reason.

ངོ་མཚར་ *ngo-mtshar* is pronounced **ngom-tshar**, wondorous.

རྟ་མགྲིན་ *rta-mgrin* is pronounced **Tam-din**, a horse necked deity called Hayagriva.

2.53.e When a syllable ends in a vowel sound and if the succeeding syllable's root consonant is ba subjoined with ra, then the ra is pronounced as the preceeding syllable's suffix while the *ra-bags* is pronounced as the second syllable's root consonant which parts the relationship between the *ba* and *ra-btags.*

ལྷ་བྲི་པ *lha-bri-pa* is pronounced **lhab ri pa,** Thanka painter, an artist.

ཕོ་བྲང*pho-brang* is pronounced **phob-rang**, palace.

2.53.f When a syllable ends in a vowel sound and if it is followed by a prefix *'a* it produces the sound of suffix *na* for the preceding syllable while preserving its direct effect to the second syllable.

མཁའ་འགྲོ *mkha'-'gro* is pronounced **khan-dro**, goddess, space dweller.

དགེ་འདུན་ *dge-'dun* is pronounced **gen-dun**, a monk, one who is intent on virtue.

རྒྱུ་འབྲས་ *rgyu-'bras* is pronounced **gyun-dun**, cause and effect.

འགྲོ་འདོད་ *'gro-'dod* is pronounced **dron-do**, desire to go.

2.54 སྔོན་འཇུག་འཇུག་ཡུལ་གྱི་རེའུ་མིག

CHART OF PREFIXES USED FOR VARIOUS CONSONANTAL DENOMINATIONS

སྔོན་འཇུག		འཇུག་ཡུལ་གྱི་ཡི་གེ
	མིང་གཞི་རྐྱང་པ	ཀ་ག་ཅ་ཏ་ད་ཙ་ཞ་ཟ་ཤ་ས།
བ	མགོ་ཅན	རྐ་རྒ་རྔ་རྗ་རྙ་རྟ་རྡ་རྣ་རྩ་རྫ། ལྟ་ལྡ། སྐ་སྒ་སྔ་སྙ་སྟ་སྡ་སྣ་སྩ།
	འདོགས་ཅན	ཀྱ་གྱ། ཀྲ་གྲ་སྲ། ཀླ་ཟླ་རླ་སླ།
	བརྩེགས་ཅན	རྐྱ་རྒྱ། སྐྱ་སྒྱ། སྐྲ་སྒྲ།
འ	མིང་གཞི་རྐྱང་པ འདོགས་ཅན	ཁ་ག་ཆ་ཇ་ཐ་ད་ཕ་བ་ཚ་ཛ། ཁྱ་གྱ་ཕྱ་བྱ། ཁྲ་གྲ་དྲ་ཕྲ་བྲ།
ག	མིང་གཞི་རྐྱང་པ	ཅ་ཉ་ཏ་ད་ན་ཙ་ཞ་ཟ་ཡ་ཤ་ས།
ད	མིང་གཞི་རྐྱང་པ	ཀ་ག་པ་མ།
	འདོགས་ཅན	ཀྱ་གྱ་པྱ་བྱ་མྱ། ཀྲ་གྲ་པྲ་བྲ།
མ	མིང་གཞི་རྐྱང་པ	ཁ་ག་ང་ཆ་ཇ་ཉ་ད་ན་ཚ།
	འདོགས་ཅན	ཁྱ་གྱ། ཁྲ་གྲ།
སྔོན་འཇུག་མི་འཇུག་པའི་ཡི་གེ		ལྷ་འ་ར་ལ་ཧ་ཨ།

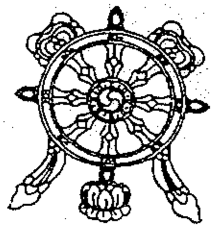

CHAPTER THREE

3.55 ARTICLES

In Tibetan, articles are not used as commonly as in English, but in order to fully understand Tibetan grammar we will briefly discuss the two types of particles:

1. སྣད་གཞན་དབང་ཅན Dependent Particles
2. སྣད་རང་དབང་ཅན Independent particles

Indefinite articles are dependent particles since the applicability of an article is determined by the suffix of the preceding syllable. Hence articles are post-positions in the Tibetan grammar. The three indefinite articles are: ཅིག *cig*, ཞིག *zhig*, and ཤིག *shig* signify a, an, any, certain, some, someone, somewhere, and sometime. There are no definite articles in Tibetan. These three are also used as imperative particles. (See 14.4).

3.56 The form ཅིག **cig** is used after a syllabe ending in ག *ga*, ད *da*, and བ *ba* and thus:

ལུག་ཅིག	*lug cig*	a sheep
སྟག་ཅིག	*stag cig*	a tiger
འབྲུག་ཅིག	*'brug cig*	a dragon
བྱ་རྒོད་ཅིག	*bya rgod cig*	an eagle
སྣོད་ཅིག	*snod cig*	a vessel
འོད་ཅིག	*'od cig*	a light
ཁབ་ཅིག	*khab cig,*	a neddle
དེབ་ཅིག	*deb cig*	a book
ཁྲབ་ཅིག	*khrab cig*	a shield

3.57 The form ཞིག **zhig** is used after syllable ending in ང **nga,** ན **na,** མ **ma,** འ **a',** ར **ra,** ལ **la** and vowel ending syllables thus:

ཐབ་ཚང་ཞིག	*thab tshang zhig*	a kitchen
སྟོད་ཐུང་ཞིག	*stod thuı zhig*	a shirt
རྔ་མོང་ཞིག	*rnga mong zhig*	a camel
གདན་ཞིག	*gdan zhig*	a mattress
ཐུན་ཞིག	*thun zhig*	a session
སྤུན་ཞིག	*spun zhig*	a relative or a brother (sister)
སྒམ་ཞིག	*sgam zhig*	a box
ཤེལ་དམ་ཞིག	*shel dam zhig*	a glass bottle
ལམ་ཞིག	*lam zhig*	a road
གང་ཞིག	*gang zhig*	whoever (whatever)
ཚོང་པ་འགའ་ཞིག	*tshong pa 'ga' zhig*	some merchants
ཉི་མ་འགའ་ཞིག	*nyi ma 'ga' zhig*	some days

མེ་མདའ་ཞིག	*me mda' zhig*	a gun (fire arm)
གུར་ཞིག	*gur zhig*	a tent
མཁར་ཞིག	*mkhar zhig*	a castle
དམག་སྒར་ཞིག	*dmag sgar zhig*	a garrison
མདེལ་ཞིག	*mdel zhig*	a bullet
ཁལ་ཞིག	*khal zhig*	a khal
དཀར་གཡོལ་ཞིག	*dkar gyol zhig*	a porcelin
མི་ཞིག	*mi zhig*	a man
རི་ཞིག	*ri zhig*	a hill
སུ་ཞིག	*su zhig*	whoever
ཁེ་ཞིག	*khe zhig*	a profit
ལྕེ་ཞིག	*lce zhig*	a tongue
སོ་ཞིག	*so zhig*	a tooth
བུ་མོ་ཞིག	*bu mo zhig*	a girl
ལྷ་མོ་ཞིག	*lha mo zhig*	a goddess

3.58 The form ཤིག **shig** is used after a syllable ending in a ས **sa** and thus:

སྲས་ཤིག	*sras shig*	a prince
སྤོས་ཤིག	*spos shig*	an incense
དུས་ཤིག	*dus shig*	at a time

རྗེས་འཇུག	
ག ད བ	ཅིག
ང ན མ འ ར ལ (and all Vowels)	ཞིག
ས	ཤིག

3.59 མིང་ཚིག NOUN

Tibetan substantives appear very frequently in monosyllabic words which are formed of two or more letters and consist of one morpheme and this will be called a simple noun stem. This includes nouns in single consonant, nouns in one or more consonants followed by a vowel and nouns in one or more consonants ending in either of the ten finals or ending in a vowel. མིང་ *ming* denotes the meaning of a word which nominates either a label (བཏགས་མིང *btags-ming*) an object or an actual name (དངོས་མིང *dngos-ming*) of an object; common or proper name of an animate or inanimate object. A noun must have at least two letters to nominate an object whether it is an actual name or a labelled name. An actual name is given to an object which has a relevant function denoted by the actual name; for instance an object which is hot and burning is called 'fire', and a creature who is dignified and proud like a king and who does not mix with other beasts is called 'a lion' . *Btags-ming* is a name given to an object which resembles an object that has an actual name and therefore labelled after it eg., a small fly which has a mere fire-like appearance in the night is called 'firefly' , and a Brahmin's son who has big eyes, flat nose and with a big mouth is also called 'lion' (faced).

There is also complex noun stems which are composed of a noun root and a formative or additive particle affixed as a suffix thus making the complex noun stems polymorphemic with two or more syllables. Tibetan relies heavily on combinations of morphemes as a means of creating words and has a large number of compound noun stems which are constituted of at least two morphemes where each constituent is attested as a free form and can occur as a simple noun stem and as well as complex if a formative particle is added to it. It is not to be confused with the nominal compounds as we shall see their differences in the examples.

A derivational suffix is affixed to a simple noun stem to form a derived noun stem which expresses the meaning connected with a person's occupation or what he does with himself.

There are also nominal compounds in Tibetan which are composed of noun stems standing in a specific relationship which can be in co-ordinate relationship or in sub-ordinate relationship. There are synonym and abstract nominal compounds too.

3.60 EXAMPLES OF SIMPLE NOUNS

A. MONOSYLLABIC NOUNS IN SINGLE CONSONANTS

ཁ	**kha**	mouth	ང	**nga**	I	ཆ	**cha**	pair
ཇ	**ja**	tea	ཉ	**nya**	fish	ཕ	**pha**	father
བ	**ba**	cow	མ	**ma**	mother	ཝ	**wa**	fox
ཟ	**za**	nettle	ཡ	**ya**	an odd	ར	**ra**	goat
ལ	**la**	hill	ཤ	**sha**	meat	ས	**sa**	land

B. MONOSYLLABIC NOUNS COMBINED WITH VOWELS

ཁུ	**khu**	juice	ཁེ	**khe**	profit	ཁོ	**kho**	he	ངོ	**ngo**	face
ཅོ	**co**	brother	ཆུ	**chu**	water	ཇོ	**jo**	brother	ཐོ	**tho**	list
ཕོ	**pho**	male	བུ	**bu**	son	མི	**mi**	person	མུ	**mu**	together
མེ	**me**	fire	མོ	**mo**	she	ཚེ	**tshe**	life	ཞོ	**zho**	curd
ཟོ	**zo**	eat	རི	**ri**	hill	རོ	**ro**	corpse	ལི	**li**	bell-metal
ལོ	**lo**	year	ཤོ	**sho**	dice	སུ	**su**	who	སོ	**so**	tooth

C. MONOSYLLABIC NOUNS ENDING IN THE TEN SUFFIXES

ངག	**ngag**	speech	སྟག	**stag**	tiger	ཐིག	**thig**	line	དུག	**dug**	poison
ནོག	**nog**	hump	ཕུག	**phug**	inside	ཕོག	**phog**	ration	མིག	**mig**	eye
ཚིག	**tshig**	word	ཚེག	**tsheg**	dot	ཟུག	**zug**	pain	ཟོག	**zog**	cattle
ལུག	**lug**	sheep	ཤིག	**shig**	louse						

རྐྱང	**rkyang**	wild donkey	ཁྱུང	**khyung**	eagle	གོང	**gong**	price
གྱོང	**gyong**	loss	གཅོང	**gcong**	chrónic desease	མཆོང	**mchong**	gem
མདུང	**mdung**	spear	དཔུང	**dpung**	strength	ཕིང	**phing**	vermicelli

བཙོང **btsong** onion   ཚང **tsang** nest   རྫོང **rdzong** fortress

ཞིང **zhing** field   ཟོང **zong** commodity   རླུང **rlung** wind

ལུང **lung** handle   ཤིང **shing** wood

བཅུད **bcud** essence   གཉིད **gnyid** sleep   ནད **nad** sickness

ཡིད **yid** mind   རུད **rud** avalanche   ལུད **lud** manure

རྐན **rkan** palate   གུན **gun** loss   སྟན **stan** seat

ཐུན **thun** Session   སྤྱན **spyan** eye   བྲན **bran** servant

སྨན **sman** Medicine   བཙན **btsan** a spirit   མཚན **mtshan** name (hon.)

རྫུན **rdzun** Lie   གཟན **gzan** upper robe   རིན **rin** Price

ལན **an** answer   ཁབ **khab** needle   ཁྲབ **khrab** shield

ཆབ **chab** water (hon.   དེབ **deb** book   ཕུབ **phub** armour

ཡབ **yab** father   སྲབ **srab** bridle   ཚབ **tshab** representative

ཁྱིམ **khyim** house   ཆམ **cham** ritual dance   འཇིམ **'jim** clay

གཏམ **gtam** talk   བསྣུམ **bsnum** oil   ཡུམ **yum** mother (hon.)

ལམ **lam** road   ཁུར **khur** load   མཁར **mkhar** palace

སྒར **sgar** camp   གཏེར **gter** treasure   ཐུར **thur** downhill slope

པར **par** photograph   མར **mar** butter   གཟར **gzar** rug

ཤར **shar** east   ཁལ **khal** load   མལ **mal** bed

མདེལ **mdel** bullet   བལ **bal** wool   སྦྲུལ **sbrul** snake

ཚིལ **tshil** fat   ཞལ **zhal** face (hon)

3.61 EXAMPLES OF COMPLEX NOUNS

A complex noun can be formed by adding a formative suffix to a simple noun stem, otherwise it will remain as a simple noun stem. The root of a complex noun is always the first syllable and the formative suffix can be dropped when assimilating in general context of a sentence without losing the meaning of the nominal root. Most complex nouns are free forms of simple nouns if the formative suffixes are not added to form complex noun stems. However, there are number of complex nouns whose last member of the stem also cannot be elided unless compounded with another complex noun stem.

3.62 ENDING IN FORMATIVE PARTICLE པ PA, པོ PO AND པུ PU

རྐང་པ	ཁང་པ	ངང་པ	ཐག་པ	ཐིག་པ	དད་པ
rkang pa	**khang pa**	**ngang pa**	**thag pa**	**thig pa**	**dad pa**
leg	house	swan	rope	drop	faith
ནད་པ	ལྤག་པ	ཕྲག་པ	སྦྱིན་པ	མག་པ	སྨྱོན་པ
nad pa	**lpag pa**	**phrag pa**	**sbyin pa**	**mag pa**	**smyon pa**
patient	skin	shoulder	gift	groom	mad man

རྒད་མོ	རྒྱལ་མོ	ལྟད་མོ	ཐབ་མོ	བ་མོ	རྩེ་མོ
rgad mo	**rgyal mo**	**ltad mo**	**thab mo**	**ba mo**	**rtse mo**
old lady	queen	show	quarrel	dew	peak
མཚན་མོ	ཝ་མོ	ཞྭ་མོ	ལྷ་མོ	གཅུང་མོ	བཟང་མོ
mtshan mo	**va mo**	**zhwa mo**	**lha mo**	**gcung mo**	**bzang mo**
night	vixen	hat	goddess	younger sis.	a female name

3.65 ENDING IN SPECIAL SUFFIXES

Generally nouns ending in the following special suffixes serve to differentiate the meaning of noun stems otherwise somewhat similarly spelt and pronounced. There are several such formative particles which perform the function of dimunitive nouns as will be exemplified below. The special suffix in complex nouns are determined by the final of the preceding syllable.

དཔྱིད་ཀ	གདེངས་ཀ	སྟོན་ཁ	དབྱར་ཁ	གཏེར་ཁ	སྟར་ག
dpyid ka	**gdengs ka**	**ston kha**	**dbyar kha**	**gter kha**	**star ga**
spring	hood	autumn	summer	mine	walnut
བེར་ག	ཡལ་ག	ལོང་ག	གོ་ང	སྒོ་ང	དབྱུ་གུ
ber ga	**yal ga**	**long ga**	**go nga**	**sgo nga**	**dbyu gu**
stick	branch	belly	collar	egg	the 9th month
སེང་གེ	མུ་གེ	ཆོ་ངེ	ཀུ་ཅོ	རྭ་ཅོ	གླ་ཆ
seng ge	**mu ge**	**cho nge**	**ku co**	**rwa co**	**gla cha**
lion	famine	lamentation	noise	horn	wages
དག་ཆ	བྲག་ཆ	ལ་ཆ	ལག་ཆ	ཁ་ཆེ	གའུ
dag cha	**brag cha**	**la cha**	**lag cha**	**kha che**	**Gau**
spelling	echo	seal wax	tool	Muslim	amulet box
ཨ་རུ	བ་རུ	སྐྱུ་རུ	བྱུ་རུ	བསེ་རུ	ཆོ་ལོ
a ru	**ba ru**	**skyu ru**	**byu ru**	**bse ru**	**cho lo**
myrobalan	myrobalan	olive	coral	rhinoceros	dice

3.66 DIMUNITIVE NOUNS

ཁྱེའུ	སྒེའུ	བེའུ	རྟེའུ	རྡེའུ	དྲེའུ
khye'u	**sge'u**	**be'u**	**rte'u**	**rde'u**	**dre'u**
infant	ginger	calf	foul	pebble	mule
བྱིའུ	ལེའུ	ལུ་གུ	ཤེའུ	སེའུ	རིའུ
byi'u	**le'u**	**lu gu**	**she'u**	**se'u**	**ri'u**
bird	chapter	lamb	lamb	pomegranate	goat
གཞོན་ནུ	ཕྲུ་གུ	ཁྱི་ཕྲུག	ཞིམ་ཕྲུག	སྟག་ཕྲུག	ཕུ་ནུ
gzhon nu	**phru gu**	**khyi phrug**	**zhim phrug**	**stag phrug**	**phu nu**
youth	child	puppy	kitten	cub	brothers

རྩོད་པ	ཚོང་པ	ཟམ་པ	ལུང་པ	ཞིང་པ	སྤྲིན་པ
rtsod pa	**tshong pa**	**zam pa**	**lung pa**	**zhing pa**	**sprin pa**
dispute	merchant	bridge	valley	farmer	cloud
དཀར་པོ	སྐྱིད་པོ	རྒད་པོ	སྔོན་པོ	གཅུང་པོ	སྤྲང་པོ
dkar pa	**skyid po**	**rgad po**	**sngon po**	**gcung po**	**sprang po**
white	happiness	old man	blue	younger bro.	beggar
བདག་པོ	བློན་པོ	དམར་པོ	གཙང་པོ	རྒྱལ་པོ	གཡར་པོ
bdag po	**blon po**	**dmar po**	**gtsang po**	**rgyal po**	**gyar po**
owner	minister	red	river	king	loan
སོག་པོ	ཨོག་པོ	རྩིད་པུ	སྒྱིད་པུ		
sog po	**og po**	**rtsid pu**	**sgyid pu**		
Mongolian	crow	young goat	oven		

3.63 ENDING IN FORMATIVE PARTICLE བ BA, བུ BU AND བོ BO

ཀ་བ	ཁ་བ	ཕྱུ་བ	མགར་བ	ཐོ་བ	དུ་བ
ka-ba	**kha ba**	**phyu ba**	**mgar ba**	**tho ba**	**du ba**
pillar	snow	gown	black smith	hammer	smoke
གནའ་བ	བུང་བ	སྨེ་བ	ཡུང་བ	ལོང་བ	སོ་བ
gna' ba	**bung ba**	**sme ba**	**yung ba**	**long ba**	**so ba**
antelop	butterfly	mole	tumeric	blindness	unhusked grain
གྲོ་བུ	གླིང་བུ	མཆན་བུ	སྣམ་བུ	སྤྲང་བུ	བོང་བུ
gro bu	**gling bu**	**mchan bu**	**snam bu**	**sprang bu**	**bong bu**
belly	flute	footnote	felt	beggar-boy	donkey
རིལ་བུ	དགྲ་བོ	ཆུ་བོ	གཏེ་བོ	དོ་བོ	ནུ་བོ
ril bu	**dgra bo**	**chu bo**	**gte bo**	**do bo**	**nu bo**
pill	enemy	river	gang leader	load	younger brother

3.64 ENDING IN FORMATIVE PARTICLE མ MA AND མོ MO

སྐར་མ	ཁྲ་མ	གྲོག་མ	རྒྱ་མ	རྔ་མ	སྙེ་མ
skra ma	**khra ma**	**grog ma**	**rgya ma**	**rnga ma**	**snye ma**
star	spite	ant	scale	tail	fern
གཏེར་མ	ཐུར་མ	སྡེར་མ	དྲི་མ	ནུ་མ	མནའ་མ
gter ma	**thur ma**	**sder ma**	**dri ma**	**nu ma**	**mna' ma**
treasure	spoon	plate	smell	breast	bride
སྣས་མ	བྱེ་མ	བླ་མ	ར་མ	ཨ་མ	ཁྱི་མོ
snas ma	**bye ma**	**bla ma**	**ra ma**	**a ma**	**khyi mo**
yarn	sand	teacher	goat (she)	mother	dog (she)

3.67 DISYLLABLE NOUN STEMS

There are several notable differences between complex noun stems and disyllabic noun stems in the following ways: In the disyllable noun stem, the bare root of the simple noun need not to be the first constituent but can be either the first or the last without definite reasons provided. The dropping of non-noun root will not maintain the meaning of the disyllable stems of the noun but will often modify it into an unrelated simple noun. Disyllable noun stems are generally bound and are not free:

དཀར་གཡོལ	སྐུབ་སྟེག	དགེ་རྒན	གྲོང་ཁྱེར	རྒྱལ་སྒོ
dkar gyol	**skub steg**	**dge rgan**	**grong khyer**	**rgyal sgo**
porcelain	chair	tutor	town	gate
ཆོས་ར	བ་སོ	རལ་གྲི	ཡལ་ག	ཧ་ཡང
chos ra	**ba so**	**ral gri**	**yal ga**	**ha yang**
monastic class	ivory	sword	branch	aluminium

3.68 DERIVED NOUN STEMS

Derived noun stems are connected with animate nouns who are nominated by the things they do, and most appropriately by their occupation. The 'doer' noun derives from verbs and is formed by adding a derivational suffix to the simple noun stem which expresses the meaning 'connected with མཁན་ **mkhan** or belonging to པ་ **pa.** There are number of categories of derived noun stems which are added to the distinctive simple noun stems as we shall discuss here. There is also derived noun stems from verb stems by adding an agentive suffix either to simple or compound verb or noun stems:

རྐུ་མཁན	གྲུ་མཁན	ངུ་མཁན	བཅོལ་མཁན	ཉོ་མཁན
rku mkhan	**gru mkhan**	**ngu mkhan**	**bcol mkhan**	**nyo mkhan**
thief	boatman	crier	investor	buyer
འབྲི་མཁན	ཚོང་མཁན	རྫ་མཁན	བཟོ་མཁན	ཡོང་མཁན
'bri mkhan	**thsong khang**	**rdza mkhan**	**bzo mkhan**	**yong mkhan**
author	seller	potter	manufacturer	comer
བཤུ་མཁན	རྩོམ་མཁན	མཁས་པ	སྒེར་པ	རྔ་པ
bshu mkhan	**rtsom mkhan**	**mkhas pa**	**sger pa**	**rnga pa**
copier	composer	scholar	private	drummer
གཅོད་པ	ཉ་པ	ཁ་ལོ་པ	ལྟད་མོ་བ	ཆོས་པ
gcod pa	**nya pa**	**kha lo pa**	**ltad mo ba**	**chos pa**
Chod student	fisherman	driver	spectator	religious person
ཐ་མལ་པ	བོད་པ	རྣལ་འབྱོར་པ	སྦྲགས་པ	ཁམས་པ
tha mal pa	**bod pa**	**rnal 'byor pa**	**sbrags pa**	**khams pa**
ordinary	Tibetan	Yogi	postman	Khampa

3.69 NOMINAL COMPOUNDS

In Tibetan nominal compounds are formed by a juxtaposition of one or more noun stems and each of its constituents are meaningful in themselves unlike the disyllable noun stems where the formative particles have no separate meaning of their own. Tibetan has a largely developed compounds of nouns, verbs, adjectives and as well as adverbs. Generally the མིང་སྡུད་པ **ming-sdud-pa** (co-ordinative nominal compounds) consist of two nouns and when there are more than two nouns compounded together they are followed by the number of the nouns listed. It is the first syllables of disyllabic or polysyllabic nouns which are compounded, hence the Tibetan nominal compounds are difficult to follow if one does not know the forms of the root noun stems of the compounded.

སྨན་ཁང
sman khang
medicine house= hospital

དངུལ་ཁང
dngul khang
money house =bank

ཆང་ཁང
chang khang
alcohol house = tavern

ཚོགས་ཁང
tshogs khang
assembly hall =hall

ཇ་ཁང
ja khang
tea house

མཆོད་ཁང
mchod khang
shrine room

རྒྱ་བལ
rgya bal
India and Nepal

རྒྱལ་བློན
rgyal blon
king and ministers

ཉི་ཟླ
nyi zla
sun and moon

དགེ་སྡིག
dge sdig
virtue and non-virtue

ལོ་པཎ
lo pan
Lotsawa and Pandita

བྱང་སེམས
byang sems
Enlightenment thought

བདེ་མཆོག་གསང་འདུས་འཇིག་བྱེད་གསུམ་ is compounded as བདེ་གསང་འཇིག་གསུམ **bde-gsang-'jig-gsum** Cakrasamvara, Guhyasamaja and Yamantaka.

སྟག་སེང་གེ་ཁྱུང་གསུམ is compounded as སྟག་སེང་ཁྱུང་གསུམ **stag-seng-khyung-gsum** tiger, lion & eagle.

རྟ་མགྲིན་ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་ཁྱུང་གསུམ is compounded as རྟ་ཕྱག་ཁྱུང་གསུམ **rta-phyag-khyung-gsum** Hayagriva, Vajrapani and Garuda.

ས་སྐྱ་དགེ་ལུགས་བཀའ་བརྒྱུད་རྙིང་མ་ is compounded as ས་དགེ་བཀའ་རྙིང་བཞི་ **sa-dge-bka'-rnying-bzhi** Sakya, Geluk, Kagyud and Nyingma, the four Tibetan Buddhist traditions.

ubordinate nominal compounds are formed by disyllabic nouns where the genitive case suffix of the former and last particle of the latter are dropped in its process of compounding. The first constituent of the compound stands as an attribute of the last and, it depends on the last to determine its meaning.

རྒྱལ་པོའི་སྲས **rgyal po'i sras**, king's prince = རྒྱལ་སྲས **rgyal sras** = prince
ཆུའི་མིག **chu'i mig**, water's eye = ཆུ་མིག **chu mig** =spring
ཆོས་ཀྱི་སྡེ **chos kyi sde**, religious community = ཆོས་སྡེ **chos sde**=monastery

ཉི་མའི་གུང **nyi ma'i gung**, sun's middle = ཉིན་དགུང **nyin dgung** = mid day

SYNONYMOUS COMPOUND

Synonymous compounds are also used in Tibetan in a definite mode of expression in which two syllables either nouns or adjectives of similar meaning are grouped together to simplify in explaining the either meaning of the two words by its usage:

དཀོན་མཆོག **dkon mchog** jewel	གླེན་ལྐུག **glen lkug** dumb	གླུ་གཞས **glu gzhas** song	སྙན་གྲགས **snyan grags** fame	འདམ་རྫབ **'dam rdzab** mud
དཔའ་མཛངས **dpa' mdzangs** bravery	བརྩོན་འགྲུས **brtson 'grus** diligence	ཚུལ་ཁྲིམས **tshul khrims** morality	ཚོན་མདོག **tshon mdog** colour	ཞེ་སྡང **zhe sdang** hatred
ཟློས་གར **zlos gar** drama	ཤེས་རབ **shes rab** wisdom	གཟི་བརྗིད **gzi brjid** glory	མཛེས་སྡུག **mdzes sdug** beauty	ཕ་མ **pha ma** parent

3.71 ABSTRACT NOUN COMPOUND

Abstract nouns are formed by grouping together two adjectives with opposite meaning:

གར་སླ	**gar-sla**	(thick-thin) thickness of liquid
སྐམ་རློན	**skam-slon**	(dry-wet) dampness or dryness
སྐྱིད་སྡུག	**skyid-sdug**	(pleasure-sorrow) condition of life
ཁེ་གུན	**khe-gun**	(profit-loss) price of goods
དགའ་སྡུག	**dga'-sdug**	(good-bad) quality of things
དགྲ་གཉེན	**dgra-gnyen**	(enemy-friend) relationship between people
རྒས་གཞོན	**rgas-gzhon**	(old-young) age
སྔ་ཕྱི	**snga-phyi**	(early-late) time
ཆེ་ཆུང	**che-chung**	(big-small) size
འཇམ་རྩུབ	**'jam-rtsub**	(smooth-rough) texture
མཐོ་དམན	**tho-dman**	(high-low) height
དྭང་སྙོག	**dwang-snyog**	(clear-muddy) cleanliess of water
ཕན་གནོད	**phan-gnod**	(benefit-harm) effect
ཕྲ་སྦོམ	**phra-sbom**	(thin-thick) size of thread, rope etc
རྩིང་ཞིབ	**rtsing zhib**	(coarse-fine) fineness of flour
ཚ་གྲང	**rsha-grang**	(hot-cold) temperature

མཛངས་བླུན	**mdzangs-blun**	(wise-fool) intelligence
བཟང་ངན	**bzang-ngan**	(good-evil) quality of a person
རིང་ཐུང	**ring-thung**	(long-short) distance, length
བརླན་གཤེར	**brlan-gsher**	(wet-fluidity) moisture
གསར་རྙིང	**gsar-rnying**	(new-old) new

3.72 མང་ཚིག NUMBER

Tibetan nouns and adjectives have grammatically three numbers although dual is seldom used in practice. གཅིག་ཚིག **gcig-tshig**, singular; གཉིས་ཚིག **gnyis-tshig**, dual; and མང་ཚིག **mang-tshig**, plural are the three numbers. There are several dual and plural suffixes: ཅག **cag**, ཚོ **tsho** and རྣམས **rnams** which are attached to nouns, adjectives and pronouns in the sigular number to express plurality. They are independent of the suffix of the preceding syllable. The grammatical dual suffix is དག **dag** but it is also used for plurals and ཉིད **nyid** is used for singular.

3.73 COLLECTIVE NOUN SUFFIX

There are number of collective noun suffixes ཀུན **kun,** ཚང་མ **tshang ma,** དགུ **dgu,** བརྒྱ **brgya,** ཅོག **cog,** ཐམས་ཅད **thams-cad,** མཐའ་དག **mtha'-dag,** ཚོ **tsho,** ཚོགས **tshogs,** ཡོངས་རྫོགས **yongs rdzogs,** ཕུང **phung,** and ཁྱུ **khyu** which all signifies many, all, collection, everything, and everyone. These terminations are more common in classical Tibetan than in modern spoken language where the appropriate enumerative numerals or the word ཚོ **tsho** or མང་པོ **mang-po** are used to express plural. Collective nouns are formed when the appropriate lexical plurals are affixed to the correct animate an inanimate nouns.

3.74 EXAMPLES

སེམས་ཅན་ཀུན **sems can kun** all living beings	དེབ་ཚང་མ **deb tshang ma** all the books	འདོད་དགུ **'dod dgu** everything desirable	ཡོད་དོ་ཅོག **yod do cog** everything
གྲོགས་པོ་ཐམས་ཅད **grogs po thams cad** all the friends	དགེ་བ་མཐའ་དག **dge ba mtha' dag** all the virtues	ང་ཚོ **nga tsho** we	འདི་ཚོ **'di tsho** these
མི་ཚོགས **mi thsogs** gathering	སྤྲིན་ཕུང **sprin phung** cluster of clouds	ཤིང་ཕུང **shing phung** heap of wood	ལུག་ཁྱུ **lug khyu** flock of sheep

3.75 ཕོ་མོའི་རྟགས GENDER

In the Sanskrit, French and other languages, every noun is of the masculine, feminine or the neutar gender. It is difficult to see the logic of applying the term 'gender' to things and substances which are destitute of sexual properties. This however is not the case with Tibetan, which, in this respect, has followed the order of nature. The names of males are of the

masculine gender; the names of females are of the feminine gender; and all other nouns are of neutar gender.

In spite of the gender division in the Tibetan alphabet, there is no grammatical gender རྟགས **rtags** in Tibetan language. However animate nouns have either seperate word for masculine and feminine or if they share the same stem then the feminine is formed by adding suffixes such as མ **ma** or མོ **mo** to simple or complex animate noun stems. Complex masculine noun stems ending in བ **ba,** པ **pa,** པོ **po** and ཕོ **pho** are substituted by མ **ma** or མོ **mo** to form feminine, and simple animate nouns also take either མ **ma** or མོ **mo** if there is no seperate feminine word.

3.76 EXAMPLES

ཁྱི **khyi** dog	ཁྱི་མོ **khyi mo** bitch	ཁྱོ་ག **khyo ga** husband	སྐྱེས་དམན **skyes dman** wife
དགེ་ཚུལ **dge tshul** novice	དགེ་ཚུལ་མ **dge tshul ma** novice nun	དགེ་སློང **dge slong** fully ordained monk	དགེ་སློང་མ **dge slong ma** fully ordained nun
གྲྭ་པ **grva pa** monk	ཨ་ནེ **a ne** nun	བཙུན་པ **btsun pa** monk	བཙུན་མ **btsun ma** nun
རིན་པོ་ཆེ **rin po che** Venerable	རྗེ་བཙུན་མ **rje btsun ma** sister	སྟག **stag** tiger	སྟག་མོ **stag mo** tigeress
དཔོན་པོ **dpon po** chief	དཔོན་མོ **dpon mo** ladyship	རྟ **rta** horse	རྒོད་མ **rgod ma** mare
རྒྱལ་པོ **rgyal po** king	རྒྱལ་མོ **rgyal mo** queen	དཔའ་བོ **dpa' bo** hero	དཔའ་མོ **dpa' mo** heroine
བྱ་ཕོ **bya pho** rooster	བྱ་མོ **bya mo** hen	བོད་པ **bod pa** Tibetan man	བོད་མོ **bod mo** Tibetan lady
གླང **glang** ox	བ་(ཕྱུགས) མོ **ba (phyugs) mo** cow	ཝ **va** fox	ཝ་མོ **va mo** vixen
ཤ་བ **sha ba**	ཤ་མོ **sha mo**	ཕག་པ **phag pa**	ཕག་མོ **phag mo**

buck	doe	pig	sow
གཡག	འབྲི	བུ	བུ་མོ
gyag	**'bri**	**bu**	**bu mo**
yak	female yak	boy (son)	girl (daughter)

3.77 ཁྱད་ཆོས ADJECTIVES

An adjective is used to indicate a specific attribute connected with a noun. With exceptions most adjectives in Tibetan frequently appear after the noun followed by either of the additional particle e.g. པ པོ མ མོ etc. Please note that པ པོ མ མོ also occur as the last syllable of some nouns as we have seen. In some cases there are adjectives which are put before the noun. Declension of one, two or more adjectives take place after the additional particle of the last adjective, pronoun or after the article if there is one. Majority of classical Tibetan adjectives are formed from substantives by adding བཅས་པ ཅན ལྡན མངའ་བ ཡོད་པ or by adding either of the five genitives. These represent English adjectives ending in *ate, ent, ish, ful, ive, ious, eous, ive,* etc. Negatives are formed either by prefixing or suffixing མ མི མིན མེད ཡས བྲལ སྟོང and དབེན which correspond in their use to *dis, less, il, im,* and *un* prefixed adjectives in English. The latter two can be used as adjectives as well as verbs.

3.78 EXAMPLES

མཁས་པ learned	ངན་པ evil	རྒྱགས་པ fat	རགས་པ coarse	གསར་པ new
རིང་པོ long	གཉེན་པོ antidote	གཤིན་པོ dead	སྤྱང་པོ clever	སྒྲུང་པོ clever
དམ་པོ tight	ཕྱུག་པོ rich	དང་པོ first	རྩུབ་པོ rough	ཟླུམ་པོ round
ལུས་ཅན corporal	ལེ་ལོ་ཅན lazy	རིན་ཆེན precious	སྟོབས་ལྡན powerful	ནུས་ལྡན strong
དགའ་ལྡན joyous	སྐལ་ལྡན fortunate	ཤེས་ལྡན intelligent	འོད་ལྡན bright light	
གསེར་གྱི་ཐུར་མ golden spoon	ཉི་མའི་འོད sun's rays	སྟག་གི་ལྤགས་པ tiger skin	བོད་ཀྱི་བལ Tibetan wool	མེ་ཡི་ཚ་བ fire's heat
མ་འོས་པ unsuitable	མི་རུང་བ unsuitable	ཐོགས་མེད unobstructive	དོན་མེད meaningless	མཐའ་ཡས boundless
དྲི་བྲལ stainless	སྐྱོན་བྲལ faultless	གཞན་སྟོང empty of other	ལུས་དབེན physical isolation	

3.79 REDUPLICATED ADJECTIVES

There are also various semi-reduplicated forms of adjectives which are used either by duplicating the first adjective or by adding some particles. These are more colloquially used than literary:

ཀོང་ཀོང་	ཀྲང་ཀྲང་	ཀྲིར་ཀྲིར་	ཀྱོག་ཀྱོག	ཁྲོང་ཁྲོང
Concave	straight	roundish	crooked	rough
ཚོག་ཚོག	ཉག་ཉོག	ཙག་ཙིག	ལེབ་ལེབ	ཀྲག་ཀྲག
hasty	problematic	miscellenous	flat	rude
སྔ་པོ་སྔ་པོ་	ཕྱི་པོ་ཕྱི་པོ	ཡག་ཡག	སྡུག་སྡུག	གཙང་གཙང
Very early	very late	better	worse	very clean

3.80 DEGREE OF COMPARISON

In some Tibetan dialects the adjectives of comparative degree is expressed by ཧེ་ more than, thus ཧེ་མཐོ = higher and the superlative by རབ་, most , thus རབ་མཐོ་ =highest. However the most common degrees of comparison in Tibetan, are expressed by ལས་ བས་ and པས་ meaning "than" which are put in between the name of the person or a thing to which comparison is made and the adjective. In spoken Tibetan the comparative is formed either by reduplicating the final of the root stem of the adjective as shown in the examples. Adjectival suffixes are dropped in all comparative and superlatives. Similarly superlative is formed by adding ཤོས but this is more frequently used in the spoken language than in classical.

Adjective	Comparative	Superlative Colloquial	Superlative Classical
དཀར་པོ	དཀར་ར་ (བ་)	དཀར་ཤོས	ཆེས་དཀར་བ
white	whiter	whitest	x
མགྱོགས་པོ	མགྱོགས་ག	མགྱོགས་ཤོས	ཆེས་མགྱོགས་པ་
fast	faster	fastest	x
ཞིམ་པོ	ཞིམ་མ་ པ་	ཞིམ་ཤོས	ཆེས་ཞིམ་པ
tasty	tastier	tastiest	x
སྤྱང་པོ	སྤྱང་ང་ (བ)	སྤྱང་ཤོས	ཆེས་སྤྱང་བ་
clever	cleverer	cleverest	x
ཡག་པོ	ཡག་ག	ཡག་ཤོས	ཆེས་ཡག་ག
good	better	best	x
འཇམ་པོ	འཇམ་མ་ པ་	འཇམ་ཤོས	ཆེས་འཇམ་པ
smooth	smoother	smoot.iest	x
གཞོན་པོ	གཞོན་ན	གཞོན་ཤོས	ཆེས་གཞོན་པ
young	younger	youngest	x
ཁྲོང་པོ	ཁྲོང་ང	ཁྲོང་ཤོས	ཆེས་ཁྲོང་ང
rough	rougher	roughest	x
དཔའ་པོ	དཔའ་བ	དཔའ་ཤོས	ཆེས་དཔའ་བ
brave	braver	bravest	x

3.81 ADVERBIAL SUPERLATIVES

There are adjectives which are formed inyto comparative and superlative by puttinmg number of adverbial particles before the positive. They can be rendered into Enmglish coparative and suprelatives which are formed by putting *more* and *most.* There are several choice of superlative forms for one comparative form རབ.

Adjective	Comparative	S U P	E R	L A T	I V E S
བཟང་པོ	རབ་ཏུ་བཟང་པོ	ཤིན་ཏུ་ x	ཆེས་ x	ཡོངས་སུ་ x	ཀུན་ཏུ་ x
good	very good	extremely x	eminently x	entirely x	completely x
གསལ་པོ	རབ་ཏུ་གསལ་པོ	ཤིན་ཏུ་ x	ཆེས་ x	ཡོངས་སུ་ x	ཀུན་ཏུ་ x
Clear	Very clear	extremely x	eminently x	entirely x	completely x

3.82 PRONOMINAL ADJECTIVES

ཀུན	ཁ་ཅིག	གང་ཡང	གང་ཡང་རུང་བ	འགའ
all	someone	whatever	whichever	some
གང་རྣམས	གང་དག	གང་ཞིག	ཅི་དག	འདི་དག
those who	whatever	whosoever	whatsoever	these
འགའ་ཞིག	འགའ་ཡང	ཅི་ཡང	ཅི་ཡང་རུང་བ	ཅི་ཞིག
some	some also	whatever	anything	any
འབའ་ཞིག	གཞན	གཞན་ཞིག	གཞན་སུ་ཡང	ལ་ལ
only	other	another thing	whosoever	someone
ལ་ལ་ཞིག	སུ་གང་དག	ཇི་སྙེད་སུ་དག	ཇི་ལྟར	ཇི་སྲིད
someone	whosoever	however many	just as	until
དེ་སྲིད	དེ་བཞིན་དུ	དེས་ན	དེ་ལྟ་བས་ན	དེ་ནས
upto	accordingly	therefore	therefore	thereupon
དེ་ལྟར	འདི་ལྟར	འདི་སྐད	དེ་སྐད	དེ་ཡང
likewise	in this way	thus	thus	with regard to
དེ་མ་ཐག་ཏུ	དེ་དེ་བཞིན་ནོ	དེ་ལྟར་ཡང	དེ་ལྟའང	དེ་བཞིན་དུ
immediately	that is so	even so	however	similarly

3.83 གྲངས NUMERALS

Numerals occur in the same position as number suffixes in a noun phrase. Tibetan numerals can be sub-classified as follows: a) མང་ཉུང་གི་གྲངས cardinals, b) གོ་རིམ་གྱི་གྲངས ordinals, c) ཚོགས་པའི་གྲངས aggregatives, d) གྲངས་ཀྱི་ཆ་ཤས fractionals, e) འགྱུར་ལྡབ multiplicatives f) ཚོད་འཛིན་པའི་གྲངས approximatives and g) འཇལ་བྱེད་ཀྱི་གྲངས measurements.

3.84 མང་ཉུང་གི་གྲངས CARDINAL NUMERALS

The Tibetan cardinal numbers are simple to count with the exception of some spelling irregularities. Fifteen and eighteen do not share བཅུ but are said and written བཅོ་ལྔ and བཅོ་བརྒྱད respectively. The tens are also suffixed with ཐམ་པ to denote a decade. There are other suffixes ཐག and ཚོ which are put after all tens, hundreds and thousands. Generally the prefix ག is dropped and also the root letter ཅ is changed into ཆ from གཅིག when it is used to count higher

numbers above one hundred. The elision of prefix ག applies to གཉིས and གསུམ for higher numbers. Each scores of ten has a separate particle corresponding to *ty* in English which is put between the ten and the units upto ninety nine.

༡	གཅིག	1 one	11 eleven	༡༡	བཅུ་གཅིག
༢	གཉིས	2 two	12 twelve	༡༢	བཅུ་གཉིས
༣	གསུམ	3 three	13 thirteen	༡༣	བཅུ་གསུམ
༤	བཅུ་བཞི	4 four	14 fourteen	༡༤	བཅུ་བཞི
༥	ལྔ	5 five	15 fifteen	༡༥	བཅོ་ལྔ
༦	དྲུག	6 six	16 sixteen	༡༦	བཅུ་དྲུག
༧	བདུན	7 seven	17 seventeen	༡༧	བཅུ་བདུན
༨	བརྒྱད	8 eight	18 eighteen	༡༨	བཅོ་བརྒྱད
༩	དགུ	9 nine	19 nineteen	༡༩	བཅུ་དགུ
༡༠	བཅུ་ཐམ་པ	10 ten	20 twenty	༣༠	ཉི་ཤུ་ཐམ་པ

༢༡	ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག	21 twenty one	22 twenty two etc.	༢༢ ཉི་ཤུ་རྩ་གཉིས
༣༡	སུམ་ཅུ་སོ་གཅིག	31 thirty one	32 thirty two etc.	༣༢ སུམ་ཅུ་སོ་གཉིས
༤༡	བཞི་བཅུ་ཞེ་གཅིག	41 forty one	42 forty two etc.	༤༢ བཞི་བཅུ་ཞེ་གཉིས
༥༡	ལྔ་བཅུ་ང་གཅིག	51 fifty one	52 fifty two etc.	༥༢ ལྔ་བཅུ་ང་གཉིས
༦༡	དྲུག་ཅུ་རེ་གཅིག	61 sixty one	62 sixty two etc.	༦༢ དྲུག་ཅུ་རེ་གཉིས
༧༡	བདུན་ཅུ་དོན་གཅིག	71 seventy one	72 seventy two etc	༧༢ བདུན་ཅུ་དོན་གཉིས
༨༡	བརྒྱད་ཅུ་གྱ་གཅིག	81 eighty one	82 eighty two etc.	༨༢ བརྒྱད་ཅུ་གྱ་གཉིས
༩༡	དགུ་བཅུ་གོ་གཅིག	91 ninety one	92 ninety two etc.	༩༢ དགུ་བཅུ་གོ་གཉིས
༡༠༠	བརྒྱ་ཐམ་པ	100 one hundred		

༡༠༡ བརྒྱ་དང་གཅིག 101 One hundred and one etc.

༡༧༥ བརྒྱ་དང་བདུན་ཅུ་དོན་ལྔ 175 One Hundred and seventy five.

༡༠༠༠ སྟོང་ཕྲག་གཅིག or སྟོང་ཚོ་གཅིག or ཆིག་སྟོང 1000 One thousand.

༢༠༠༠ སྟོང་ཕྲག་གཉིས or སྟོང་ཚོ་གཉིས or ཉིས་སྟོང 2000 Two thousand etc.

༡༠༠༠༠ ཁྲི་ཕྲག་གཅིག or ཁྲི་ཚོ་གཅིག or ཆིག་ཁྲི 10000 Ten thousand.

༡༠༠༠༠༠ འབུམ་ཕྲག་གཅིག or ཆིག་འབུམ 100000 One hundred thousand.

༡༧༥༩༧༣ ཆིག་འབུམ་ བདུན་ཁྲི་ ལྔ་སྟོང་ དགུ་བརྒྱ་ བདུན་ཅུ་དོན་གསུམ།
175973 One hundred and seventy five thousand nine hundred seventy three.

ས་ཡ a million. བྱེ་བ ten millions.

དུང་ཕྱུར, a hundred million. ཐེར་འབུམ a thousand millions.

ཁྲིར་འབུམ་ཆེན་པོ་ ten thousand million. ཁྲག་ཁྲིག་

ཁྲག་ཁྲིག་ཆེན་པོ, a billion.

3.85 གོ་རིམ་གྱི་གྲངས ORDINAL NUMERALS

All ordinals are formed from the cardinals by adding to them the particle པ except the first, which is དང་པོ instead of གཅིག་པ ས་དང་པོ ས་གཉིས་པ The ordinals from twenty one onwards are somewhat abbreviated and modified form of the cardinals. The volume number of books on Buddhist canon or collected works of great scholars are expressed by the thirty letters of the alphabet from ཀ to ཨ, denote the numerals from 1 to 30. Volumes from 31 to 60 are expressed by the thirty letters added with the vowel **i** (ཀི to ཨི), volumes from 61 to 90 are expressed by the letters added with the vowel **u** (ཀུ to ཨུ), volumes from 91 to 120 are expressed by the letters added with the vowel **e** (ཀེ to ཨེ) and lastly volumes from 121 to 150 are expressed by the letters added with the vowel **o** (ཀོ to ཨོ). For instance the volume number 78 will be marked ཚུ since ཚ is the 18th letter of the alphabet with the vowel **u** of the third cycle.

དང་པོ	1st	གཉིས་པ	2nd	གསུམ་པ	3rd	བཞི་པ	4rth etc.
ཉེར་གཅིག་པ	21st	སོ་གཅིག་པ	31st	ཞེ་གཅིག་པ	41st	ང་གཅིག་པ	51st
རེ་གཅིག་པ	61st	དོན་གཅིག་པ	71st	གྱ་གཅིག་པ	81st	གོ་གཅིག་པ	91st etc.

3.86 ཚོགས་པའི་གྲངས AGGREGATIVE NUMERALS

In order to express the meaning both, all five of them etc. either ཀ or ཆ is used after the cardinal numerals, though the latter is used more frequently in spoken language. This form of aggregative numerals or distributive adjectives apply only from unit 2 to 10.

གཉིས་ཀ both	གསུམ་ཀ all three	བཞི་ཀ all four	ལྔ་ཀ all five
དྲུག་ཀ all six	བདུན་ཀ all seven	བརྒྱད་ཀ all eight	དགུ་ཀ all nine
གཅིག་པུ alone	གཉིས་པོ་གང་རུང་ either of the two		རེ་རེ each

3.87 གྲངས་ཀྱི་ཆ་ཤས FRACTIONAL NUMERALS

Tibetan fractional numerals are formed by adding ཟུར and ཆ which correspond to a fraction or percentage.

ཕྱེད་ཀ half	ཕྱེད་དང་གཉིས two and a half	ཕྱེད་དང་བདུན six and a half
བཞི་ཟུར་གཅིག one fourth	བཞི་ཆ་གཅིག a quarter	
གཅིག་དང་བཞི་ཆ་གཅིག One and one quarter		དགུ་ཆ་གཉིས Two nineth
བརྒྱ་ཆ་དགུ 9 %	བརྒྱ་ཆ་བཅོ་ལྔ 15%	བརྒྱ་ཆ་བརྒྱ་ཕྲག་པ 100%

3.88 འགྱུར་ལྡབ MULTIPLICATIVE NUMERALS

There are several multiplicative suffixes in Tibetan. ལྡབ corresponds to 'times' and 'fold'. ལན ཐེངས སྐོར and ཆར also can be rendered to times. However none of them are used when learning how to multiply.

ཉིས་ལྡབ two times, double དྲུག་ལྡབ six times etc. ལན་གསུམ་བཟློད repeat three times. ཁོང་རྒྱ་གར་དུ་ཐེངས་གཉིས་ཕེབས་པ་རེད། He went to India twice. སྔགས་འདི་ཐེང་སྐོར་དགུ་བགྲང་དགོས། One should repeat this mantra nine rounds of the prayer bead. ཁོང་གིས་སྒྲུང་ཆར་དེ་བཞི་བཤད་གནང་བ་རེད། He had told that story four times. ལྔ་ལྔ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ། Five times five is twenty five.

3.89 ཚོད་འཛིན་པའི་གྲངས Approximative Numerals

When cardinal numerals are suffixed with ཙམ and indefinite article ཞིག it forms approximate numeral in Tibetan. When a speaker is uncertain of the approximate, ཙམ་ཞིག can be augmented by ཕལ་ཆེར (almost) before the numeral.

Examples

ལོ་དྲུག་ཙམ་འགོར་གྱི་རེད།	It will take about six years.
ཁོང་ཆུ་ཚོད་ལྔ་པ་ཙམ་ལ་ལས་ཀ་ནས་ལོག་ཡོང་གི་རེད།	He will be returning home from work at about 5 o'clock.
ང་ལ་ལུག་བཞི་ཙམ་ཉོ་ཆེད་པད་ཤག་འདུག	I have money to buy about four sheep.
སློབ་ཕྲུག་དེ་ཚོ་ཉི་མ་མ་ཤར་ཙམ་ལ་ཐུག་གི་ཡིན།	I will meet those students approximately before sun rise.
ང་ཚོ་དགུ་ཙམ་མཉམ་དུ་ཁང་པ་ཞིག་གླ་ཡ་ཡིན།	About nine of us will be renting a house together.
ཞི་མི་དེ་ཆར་པ་མ་བབ་ཙམ་ལ་ལྡུམ་རའི་ནང་ལ་འདུག	The cat was in the garden just before it rained.
ཕལ་ཆེར་རྟ་པ་བརྒྱ་ཙམ་ཞིག་ཡོད་ས་རེད།	It appears that there were about 100 cavalries.
ང་འཛིན་གྲྭ་མ་གྲོལ་ཙམ་ལ་མགོ་ན་པ་རེད།	I had a headache just before the class finished.

3.90 འཇལ་བྱེད་ཀྱི་གྲངས MEASUREMENTS

Measurement of length, height, width and distance were carried out with small and large units of the body. The following terms were used by traditional artists for the study of Tibetan Buddhist iconometry and architecture as well as by common people to measure things. The preferred term for one measurement is གང although the cardinal གཅིག is also used.

སོར་མོ་ སོར	finger-width
རྐང་པ	leg one-fourth of a སོར་མོ is called a leg
ནས་	grain A half of a leg. ཆ་ཆུང a smaller unit (Generally a finger width is one smaller unit)
ཆ་ཆེན	large unit = 12 small units (Generally one face measure is one large unit)
ཞལ་ཚད	face measure = 12 finger-widths
མཐོ་གང	one span (The distance from the end of the extended thumb to the tip of middle finger).
ཁྲུ་གང	a cubit (The distance from the elbow to the extended middle finger approx. 24 finger-widths).

འདོམ་གང body span, a fathom (approximately 6 ft.)

(The distance from the tip of the middle finger of one to the another of both arms spread horizontally. This is about four cubits and is also the height of one's body)

རྒྱང་གྲགས distant of an ear-shot, one རྒྱང་གྲགས is 500 fathoms or body spans.

དཔག་ཚད a geographical mile (According to Abhidharma tradition of Buddhist cosmolgy one དཔག་ཚད is eight རྒྱང་གྲགས which is equivalent to 4, 00 fathoms).

CHAPTER FOUR

4.91 རྣམ་དབྱེ THE CASES

Case is a grammatical category in which a noun and its relationship with another noun, adjective and verb are established, and express the distinctive form before the use of the case signs. A noun remains as a noun unless it takes case signs. The use of the case signs རྣམ་དབྱེའི་རྐྱེན between words and clauses strings together the words in the correct order to express the meaning of a sentence. Since there are more than one case signs for most cases in Tibetan, it is important to identify the appropriate case signs or particles allocated for each of the ten suffixes and vowel ending syllables. Except for instrumental, locative and genitive cases, other cases in Tibetan share same case signs. As the applicability of the case signs are determined by the suffix or post suffix of the preceding syllable, the case signs belong to the dependent particles. The Tibetan case particles are placed after the syllables they refer to and not before as in some other languages. This will be shown below as we discuss the cases respectively.

4.92 ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པ NOMINATIVE

The subject of the sentence or a clause is called ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པ nominative. ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པ simply nominates the subject of a sentence. The nominative is used more frequently in spoken Tibetan than in classical Tibetan. A nominative case can be a noun, pronoun or adjective of a sentence. Nominative takes no case suffix e.g. རྟ = horse, མི = man, ཁོ = he, དེབ book etc. When no subject is given it is implied, so one has to comprehend the meaning of the sentence in the correct context. For instance, in the sentence ཁ་སང་ཞོག་ཀས་སྔ་པོ་ཡོང་བ་ཡིན། = (I, we) came early morning yesterday. The subject "I or we" is implied by the auxiliary verb ཡིན. But all sentences ending with ཡིན without an obvious subject does not necessarily imply the subject. For-instance, in the sentence ཁ་སང་ཞོག་ཀས་སྔ་པོ་ཡོང་བ་ཡིན་པས། = did (you) come early morning yesterday?, the interrogative particle པས implies the subject.

4.93 ལས་སུ་བྱ་བ ACCUSATIVE

The accusative expresses the object of transitive verb, and are also used for expressing: (a) the subject of the intransitive verb (b) the subject of the transitive verb (c) duration of time and extension of space (d) the object of desiderative adjectives. The Five accusative case signs are used to express the goal with verbs of motion are as follows:

རྗེས་འཇུག	ཡང་འཇུག	ལས་སུ་བྱ་བ
ག བ	ད	ཏུ
ང ད ན མ ར ལ		དུ
ས	ས	སུ
འ (and all vowel endings)		ར
ར		རུ

4.93.a EXAMPLES

ཁོང་རྒྱ་ནག་ཏུ་གོས་ཅན་ཉོ་ག་ཕྱིན་པ་རེད། He (she) went to China to buy brocade(s).

རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ཏུ་ཕོ་ཉ་ཞིག་བཏང་བ་རེད། A messenger was sent to Rajgriha.

ལྷ་ཁང་ནང་དུ་སོང་ལ་སུ་འདུག་ལྟོས།	Go into the shrine and look who is there.
ཨ་ཞང་ཉི་མ་མ་ཤར་བར་དུ་འགྲོ་གི་མ་རེད།	Uncle will not go until the sun rise.
ང་ཁྱེད་རང་གི་ཁང་པར་འགྲོ་འདོད་ཡོད།	I wish to go to your house.
ཁོང་བསམ་ཡས་སུ་ཕྱིན་པ་རེད།	He went to Samye.
ང་ཚོ་བལ་ཡུལ་དུ་འགྲོ་གི་མིན།	We will not go to Nepal.
ངས་སེང་གེར་དེབ་འདི་སྤྲད་ཀྱི་ཡིན།	I will give this book to Senge.
དེབ་འདི་དགེ་རྒན་ལགས་སུ་ཕུལ།	Deliver this book to the teacher.

4.94 བྱེད་པ་པོ INSTRUMENTAL

The instrumental expresses the agent, the doer, or the instrument through which an action is performed. The five instrumental case signs གིས ཀྱིས གྱིས འིས ཡིས may be rendered to the following English phrases: on account of, by, through, because of, in conformity with, by means of, in, in respect of, with, the manner in which etc.

Intransitive verb does not take instrumental case.

རྗེས་འཇུག་	ཡང་འཇུག་	བྱེད་སྒྲ་
ག ང		གིས
ད བ ས	ད ས	ཀྱིས
ན མ ར ལ		གྱིས
འ (and all vowel endings)		འིས ཡིས

4.94.a EXAMPLES

ཞི་མི་དེ་སྟག་ཞིག་གིས་བསད་པ་རེད།	The cat was killed by a tiger.
ཁོས་ང་ལ་རྐུབ་ཀྱག་གིས་བརྡུངས་བྱུང་།	He hit me with a chair.
རྐུན་མ་ཉེས་པས་དཔང་གིས་བཙོན་དུ་ཆུད།	Owing to his crime, the thief was impris
ཤིང་ལྗི་ཡང་གིས་གོང་ཚེ་ཆུང་ཡོད་པ་རེད།	The price of the wood varies according to its we
ཉི་མའི་འོད་ཀྱིས་མུན་པ་བསལ་བ་རེད།	The sun's rays dispelled the darkness.
ཡི་གེ་འདི་ལེགས་བཤད་ཀྱིས་བྲིས་པ་རེད།	This letter was written by Lekshe.
སངས་རྒྱས་ཀྱི་མངོན་ཤེས་ཀྱིས་གཟིགས་སོ།	The Buddha knew it through (his) clairvoy
ཤེས་རབ་ཀྱིས་གནམ་གྲུའི་སྒྲ་ཐོས་པ་རེད།	Sherab heard the airoplane noise.
དེའི་རྐྱེན་གྱིས་འགྲོ་མ་ཐུབ་པ་རེད།	Because of that, he (I, we) was unable to g
སྐྱོན་གྱིས་བསླད་པ་མ་ཤེས་པ་རེད།	He did not know that he was mistaken.
ལུས་ལ་སྣུམ་གྱིས་བྱུགས།	Apply (your) body with some oil.
བསྟན་དར་གྱིས་སྒྲུང་ཞིག་བཤད།	Tendar told a story.
ཆོས་འཕེལ་གྱིས་རི་མོ་བྲིས།	Choephel painted the drawing.

4.95 དགོས་ཆེད་ DATIVE

Dative expresses the purpose of an action either with transitive or intansitive verbs. It mainly expresses the purpose, harm or benefit of an action to the object or to an indirect object whether the subject is mentioned or not. However it need not to be benefit to the object alone since the purpose of performing an action may either be intended to benefit or harm the subject, object, or for the sake of the action itself. Therefore dative denotes the person or thing for whom or which the object of an action is intended; the purpose for which an action is performed. The case sign of this case is same as with the accusative case.

4.95.a Examples

ཁོས་མེ་ཏོག་དུ/ལ ཆུ་འདེྲན།	He waters the flower.
ངས་དབུལ་པོ་ལ་སྦྱིན་པ་གཏོང་།	I give to the poor.
སངས་རྒྱས་ལ་མཆོད་པ་འབུལ།	(I) make offerings to the Buddha.
འཇིགས་པ་སྐྱོབ་ཏུ་བླ་མ་དྲན།	One remembers the Guru to protect from fear.
མོས་མེ་འབར་དུ་ཤིང་བསྣོའ།	She fetches wood to lit fire.
ང་ཆོས་བྱེད་དུ་དགོན་པར་འགྲོའ།	I go to the monastery to practice Dharma.
ངས་ས་ཆར་ལྕགས་རི་གཡོག་གོ།	I put a fence on the land.
བླ་མར་བསྟེན་ཤེས་བྱའོ།	One shoud know how to associate a teacher.
གཞན་དོན་དུ་དགེ་བ་བསྔོས་སམ།	Did you dedicate the merit for the benefit of others.
རྒྱ་གར་དུ་བླ་མ་མཇལ་དུ་འགྲོའམ།	Will you go to India to see the teacher.
ཐུགས་སྲས་སུ་བཀའ་སློབ་གནང་།	He gave an advice to his (spiritual) son.

4.96 འབྱུང་ཁུངས ABLATIVE

Ablative expresses the source or direction from what place, time or object anything happens or proceeds. The ablative case signs ནས་ ལས་ can be rendered to from, amongst, through, on account of because of, through and amidst. As independent particles ཕྲད་རང་དབང་ཅན these two particles can be used after all suffixes and vowel endings.

4.96.a Examples

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞལ་ནས་ཆོས་བྱུང་།	The teachings came from the Buddha's mouth.
འདི་ནས་མ་ལི་བཅོ་ལྔ་ཡོད་པ་རེད།	It is 15 miles from here.
གྲོང་ཁྱེར་ནས་དགོན་པའི་བར་སྐར་མ་ལྔའོ།	It takes five minutes from town to the momnastery.
མེ་ལས་དུ་བ་འབྱུང་ངོ།	Smoke arises from fire.
དེ་ནས་གྲོང་ཁྱེར་ཞིག་མཐོང་།	Thereupon they saw a city.
གྲོགས་པོ་རྟ་ལས་ལྷུང་ངོ།	The friend fell off the horse.
གནམ་ལས་ཆར་པ་བབ་པ་རེད	Rain comes from the sky.
ལུག་ནས་བལ་བྱུང་།	Wool comes from sheep.
བོང་བུ་ལས་རྟ་མགྱོགས།	Horse is faster than donkey.
དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡོང་མ་ཐུབ།	I could not come because of that.

Ablative also expresses *time after which* anything takes place and reason; e.g. ཉི་མ་དྲུག་ནས་ནང་དུ་ལོག་སོ། He returned home after six days. The ablative vn- expresses comparison; e.g. ངའི་ཁང་པ་ལས་ཁོང་གི་གཟི་གོང་ཆེའོ། His dzi (stone) is more expensive than my house.

4.97 འབྲེལ་སྒྲ GENITIVE

Genitive is quasi-adjectival, since it expresses the connectedness of the possessed and possessor. It may generally be expressed in English by the preposition 'of' or apostrophe. The case signs of genitive and instrumental are known as ཨི་ལྡན་གྱི་རྣམ་དབྱེ (cases marked by i). The difference between the two is that an additional ས which is added to the instrumental as we saw above. Genitive in Tibetan refer to the possessor and to the thing possessed. The genitive particle is put between the possessor and the possessed. Either of the five genitive case signs may be dropped in the process of nominal compounds i.e. ཤིང་ཏོག་གི་ཁུ་བ = ཤིང་ཏོག་ཁུ་བ Fruit juice.

རྗེས་འཇུག	ཡང་འཇུག	འབྲེལ་སྒྲ
ག ང		གི
ད བ ས	ད ས	ཀྱི
ན མ ར ལ		གྱི
འ (and all vowel endings)		འི ཡི

4.97.a Examples

འདི་བོད་ཀྱི་མི་ཞིག་གི་སྨྱུ་གུ་རེད། This is a Tibetan man's pen.
ངང་པའི་སྒོང་མཚོའི་འགྲམ་ལ་རྙེད་པ་རེད། The swan egg was found at the sea shore.
མོ་ངའི་བུ་མོའི་གྲོགས་མོ་རེད། She is my daughter's girl friend.
འདི་དབྱངས་ཅན་གྱི་སོར་གདུབ་ཀྱི་རིན་པ་ཡིན། This is the price of Yangchen's ring.
བ་ཕྱུགས་ཀྱི་རྔ་མའི་རྩེ་མོ་རྣོ་པོ་འདུག The tip of the cow's tail is sharp.
རྒྱ་གར་གྱི་ཚོང་དཔོན་གྱི་ཚོང་ཟོག་ཡག་ཤོས་རེད། The Indian merchant's goods are the best.
ཚོང་ཁང་གི་སྒོ་ལྕགས་ཀྱི་ལྡེ་མིག་ག་བ་ཡོད། Where is the key for the shop's lock?
བལ་ཡུལ་རྒྱལ་པོའི་ཡུམ་གྱི་ཞལ་ཆེམས་རེད། It is the will of the Nepalese king's mother.
ཁོ་ཡི་ཞྭ་མོ་དེ་ལུ་གུའི་ལྤགས་པ་རེད། His hat is made of lamb skin.

4.98 གནས་གཞི

Locative shares the same case signs with dative. Locative denotes the place or location where an action occurs or is directed to. Either of the seven case signs སུ རུ ར དུ ན ལ ཏུ can be rendered by on, at, in, into, among, by and upon. But they are not prepositions to the noun or pronoun as in English. They always follow the noun or pronoun to which the sign indicate the location. Locatives denotes the locality of the agent or object of an action; the place where or near which anything is, or where it is placed; where it happened; the time or occassion when or the circumstances under which, anything takes place.

ཇེས་འཇུག	ཡང་འཇུག	གནས་གཞི	
ག བ	ད	དུ	ལ
ང ད ན མ ར ལ		དུ	ལ
ས	ས	སུ	ལ
འ (and all vowel endings)		རུ	ར

4.98.a Examples

ཁྱེད་གཉིས་ཁྲོམ་ལ་ཕྱིན་པ་རེད།	You two went to the market.
ང་གཉིས་བསམ་ཡས་སུ་འཕྲད་པ་རེད།	We two met in Samye.
ནགས་གསེབ་ཉེ་འདབ་ཏུ་ངལ་བསོས་པ་ཡིན།	We (I) took a rest near by the forest.
ལྷོ་བྲག་ཏུ་ཨ་ནེའི་དགོན་པ་མང་པོ་འདུག	There were many nunneries in Lhodrak.
ཁང་པའི་ནང་ལ་སུ་བསྡད་འདུག	Who is staying at home?
ཁྲོན་པ་རུ་ཆུ་མི་འདུག	There was no water in the well.
དམག་སྒར་དུ་མ་འགྲོ	Do not go to the garrison.
འབྲུག་ཡུལ་དུ་ནང་པའི་དགོན་པ་ཡོད་པ་རེད།	There are Buddhist monasteries in Bhutan.
ཁྱེད་རང་གི་ལག་པའི་འོག་ལ་ཤོག་བུ་འདུག	There is paper under your hand.

Locative also expresses 'with'; e.g. ཨ་མདོ་བ་འདི་ངའི་མཉམ་དུ་ལྷ་ས་ནས་ཡོང་བ་རེད། This Amdowa (man) came with me from Lhasa.

4.99 ཚེ་སྐབས DURATION

Locative of time denotes the time, period or duration when a action takes place. It takes all the case signs of locative. In order to use the locative of time case signs some notion of time in Tibetan will prove useful. Tibetan lunar calendar has a technical name for each month which are only used in literary works but most commoners identify the twelve months in their ordinals. Not long ago the twelve months were simply called ཟླ་བ་དང་པ etc. but since the Tibetans became exposed to the Euopean calendar, it has been prefixed and abbreviated into བོད་ཟླ་དང་པོ for the first Tibetan month and ཕྱི་ཟླ་དང་པོ for January. Hence the case sign for the locative of time is suffixed to the ordinals of month and hour, and cardinals for other notions of time. If one were to use the technical names of the month instead of the ordinals then the case sign is suffixed to ཟླ་བ, the month, thus it will be མཆུ་ཟླ་བར (in Magha). Location of time is not always expressed with the above case signs. For instance when mentioning date it takes ཉིན after the date.

4.99.a NAMES OF THE 12 LUNAR MONTHS

Tibetan	Sanskrit	Colloquial	Translation
མཆུ་ཟླ་བ	*Magha*	བོད་ཟླ་དང་པོ	Ist Tibetan month
དབོ་ x	*Phalguna*	x གཉིས་པ	2nd x
ནག་པ x	*Caitra*	x གསུམ་པ	3rd x
ས་ག x	*Vaisakha*	x བཞི་པ	4rth x

སྣྲོན་	x	*Jyestha*	x	ལྔ་པ	5th	x
ཆུ་སྟོད	x	*Asada*	x	དྲུག་པ	6th	x
གྲོ་བཞིན	x	*Shravana*	x	བདུན་པ	7th	x
ཁྲུམས་སྟོད	x	*Bhadra*	x	བརྒྱད་པ	8th	x
དབྱུ་གུ	x	*Asauja*	x	དགུ་པ	9th	x
སྨིན་དྲུག	x	*Kartika*	x	བཅུ་པ	10th	x
མགོ	x	*Mrgasrah*	x	བཅུ་གཅིག་པ		x
རྒྱལ་				བཅུ་གཉིས་པ་		

ཟླ་བ་ཡར་ངོ waxing moon	ཟླ་བ་མར་ངོ waning moon	ཟླ་བ་ཉ་གང་བ full moon	གནམ་གང new moon
དཔྱིད་ཀ spring	དབྱར་ཁ summer	སྟོན་ཀ autumn	དགུན་ཁ winter
གཟའ་ཉི་མ Sunday	གཟའ་ཟླ་བ Monday	གཟའ་མིག་དམར Tuesday	གཟའ་ལྷག་པ Wednesday
གཟའ་ཕུར་བུ Thursday	གཟའ་པ་སངས Friday	གཟའ་སྤེན་པ Saturday	ཐོ་རངས dawn
སྔ་དྲོ morning	ཉིན་དགུང midday	ཕྱི་དྲོ afternoon	སྲོད dusk
མཚན་མོ night	མཚན་དགུང midnight	ཉིན་མོ daytime	ཆུ་ཚོད hour
སྐར་མ minutes	དེ་རིང today	སང་ཉིན tomorrow	གནངས་ཉིན day after tomorrow
སང་ལོ next Year	གནངས་ལོ year after next		

4.99.b Examples

ཁོང་རྣམས་ཁྲུམས་སྟོད་ཟླ་བར་ལྷོ་ཁར་མཇལ།
They met in Lhokha in Bhadra month.

དེང་སང་ཆུ་ཚོད་དྲུག་པར་ཉི་མ་ཤར་བ་རེད།
These days the sun rise at six.

ང་ཚོ་བོད་ཚེས་བདུན་པར་གུང་སེང་ཡོད།
We have a holiday on the Tibetan 7th.

རྒན་ལགས་སྤྱི་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ཉིན་ཕེབས་ཀྱི་རེད།
Honourable teacher will come on the 18th of May.

4.100 འབོད་སྒྲ་

Vocative Case is grammatically counted as the eighth case. There are number of vocatives used in Tibetan to express joy, lamentation, surprise, anger and adoration which are commonly used with the nominative. They are generally put at the beginning of a sentence but in poetry they are put also at the end of a line or a verse. They are independent of their preceding finals

and their use is determined by the context of a sentence. ཨ་ལ་ལ་ཧོ and ཨེ་མ་ཧོ are used to express spriritual joy and devotion and they usually begin number of devotinal prayers.

ཀྱཻ་ཡེ	ཀྱེ	ཀྱེ་མ	ལྷ་ཡེ	ཨ་ཧོ	ཨ་ལ་ལ	ཨེ་མ་ཧོ
Hi!	Hi!	Alas	hey	Oh	wondrous!	wondrous!

4.100.a Examples

ཀྱཻ་ཡེ་གསོན་ཅིག་གྲོགས་པོ་དག — Hey! Freinds listen here.

མགོན་པོ་བདག་ལ་དགོངས་ཤིག་ཀྱེ། — Oh! Master please think of me.

ཀྱེ་མ་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་མནར་བའི་རིགས་དྲུག་གི་སེམས་ཅན་རྣམས།
Alas! Sentient beings of six realms who are inflicted by the sufferings!

ལྷ་ཡེ ཆིབས་དཔོན། — Hey! Master groom!

ཨ་ཧྲིད་དགའི་དཔལ་ཡོན་སྤྱོད་ཅིག་རྣལ་འབྱོར་གྱི་ཕོ་མོ།
Alas! Yogis and Yoginis, please enjoy the glory and quality of bliss and joy !

PERSONAL PRONOUNS				
Case	First	Second	Third	Noun
Nom.	ང་	ཁྱོད་	ཁོང་	རྟ་
Accus.	ངར	ཁྱོད་ལ་	ཁོང་ལ་	རྟ་ལ་
Erg./Instr.	ངས་	ཁྱོད་ཀྱིས་	ཁོང་གིས་	རྟས་
Dat.	ང་ལ	ཁྱོད་ལ་	ཁོང་ལ་	རྟར་
Gen.	ངའི་	ཁྱོད་ཀྱི་	ཁོང་གི་	རྟའི་
Abl.	ང་ནས་	ཁྱོད་ནས་	ཁོང་ནས་	རྟ་ནས་
Loc.	ང་ན་	ཁྱོད་ན་	ཁོང་ན་	རྟ་ན་

[illegible]

PART TWO

A TEXT BOOK OF THE TIBETAN LANGUAGE

བོད་སྐད་སློབ་དེབ།

A TEXT BOOK OF THE TIBETAN LANGUAGE

བོད་སྐད་སློབ་དེབ།

LESSSON ONE
སློབ་ཚན་དང་པོ།

1.1 Consonant Drill

Engish	Tibetan	Translit.	Pronunciation
pillar	ཀ་བ་	*ka-ba*	(Ka-wa)
snow	ཁ་བ་	*kha-ba*	(Kha-wa)
where	ག་བ་	*ga-ba*	(Ga-wa)
Ghapa	སྒ་པ་	*sga pa*	(Gha-pa)
leg	རྐང་པ་	*rkang-pa*	(Kang-pa)
house	ཁང་པ་	*khang-pa*	(Khang-pa)
mountain	གངས་རི་	*gangs-ri*	(Gang-ri)
goose	ངང་པ་	*ngang pa*	(Ngang-pa)
hide boat	ཀོ་བ་	*ko-ba*	(Ko-wa)
he	ཁོ་	*kho*	(kho)
to hear	གོ་བ་	*go-ba*	(Go-wa)
to divide	བགོ་བ་	*bgo ba*	(Gho-wa)
collar	གོ་ང་	*go-nga*	(Go-nga)
egg	སྒོ་ང་	*sgo-nga*	(Gho-nga)
I	ང་	*nga*	(Nga)
we	ང་ཚོ་	*nga-tsho*	(Nga-tsho)
my	ངའི་	*nga'i*	(Ngay)
our	ང་ཚོའི་	*nga-tsho'i*	(Nga-tshoy)
to cry	ངུ་བ་	*ngu-ba*	(Ngu-wa)
money (silver)	དངུལ་	*dngul*	(Ngoo)
five	ལྔ་	*lnga*	(Ngaa)
by me	ངས་	*ngas*	(Ngay)
things	ཅ་ལག་	*ca-lag*	(Cha-la)
big	ཆེན་པོ་	*chen-po*	(Chem-po)
ten	བཅུ་	*bcu*	(Chu)
water	ཆུ་	*chu*	(Choo)
tea	ཇ་	*ja*	(Ja)

rainbow	འཇའ་	*'ja'*	(Jaah)
sun	ཉི་མ་	*nyi-ma*	(Nyima)
old	རྙིང་པ་	*rnying-pa*	(Nying-pa)
near	ཉེ་བོ་	*nye-bo*	(Nye-wo)
to find	རྙེད་པ	*rnyed-pa*	(Nyet-pa)
horse	རྟ་	*rta*	(Ta)
list	ཐོ་	*tho*	(Tho)
bear	དོམ་	*dom*	(Dom)
armspan	འདོམ་	*'dom*	(Dhom)
now	ད་ལྟ་	*da-lta*	(Da-ta)
arrow	མདའ་	*mda'a*	(Dhaah)
smoke	དུ་བ་	*du-ba*	(Du-wa)
to fetch	ཐུ་བ་	*thu-ba*	(Thu-wa)
pain	ན་ཚ་	*na-tsha*	(Na-tsha)
ink	སྣག་ཚ་	*snag-tsha*	(Naak-tsha)
last year	ན་ནིང་	*na-ning*	(Na-ning)
bride	མནའ་མ་	*mna'-ma*	(Naa-ma)
when	ནམ་	*nam*	(Nam)
woolen	སྣམ་བུ་	*snam-bu*	(Naam-bu)
father	པ་ཕ་	*pa-pha*	(Pa-pha)
parent	ཕ་མ་	*pha-ma*	(Pha-ma)
grand-father	སྤོ་བོ་	*spo-bo*	(Po-wo)
grand-mother	སྨོ་སྨོ་	*smo-smo*	(Mo-mo)
son (boy)	བུ་	*bu*	(Bu)
daughter	བུ་མོ་	*bu-mo*	(Bu-mo)
cow	བ་ཕྱུགས་	*ba-phyugs*	(Ba-chuk)
frog	སྦལ་པ་	*sbal-pa*	(Bay-pa)
calf	བེའུ་	*be'u*	(Beu)
to blaze	འབར་བ་	*'bar-ba*	(Bhar-wa)
father & son	ཕ་བུ་	*pha-bu*	(Pha-wu)
diamond	ཕ་ལམ་	*pha lam*	(Pha-lam)
bubble	ལྦུ་བ་	*lbu-ba*	(Boo-wa)
vixen	ཝ་མོ་	*va-mo*	(Va-mo)
power	དབང་	*dbang*	(Wang)
breath	དབུགས་	*dbugs*	(Ook)
stick	དབྱུག་པ་	*dbyug-pa*	(Yook-pa)
crowd	མི་མང་	*mi-mang*	(Mi-mang)
dream	རྨི་ལམ་	*rmi-lam*	(Mi-lam)

to plough	རྨོ་བ་	*rmo-ba*	(Mowa)
visualization	དམིགས་པ་	*dmigs-pa*	(Mik-pa)
root	རྩ་བ་	*rtsa-ba*	(Tsa-wa)
all	ཚང་མ་	*tshang-ma*	(Tshang-ma)
dispute	རྩོད་པ་	*rtsod-pa*	(Tsot-pa)
heat	ཚད་པ་	*tshad-pa*	(Tshe-pa)
rat	ཙི་ཙི་	*tsi-tsi*	(Tsi-tsi)
orange	ཚ་ལོ་མ་	*tsha-lo-ma*	(Tsha-lo-ma)
earthen ware	རྫ་མ་	*rdza-ma*	(Dza-ma)
fortress	རྫོང་	*rdzong*	(Dzong)
to eat	ཟ་བ་	*za ba*	(Za-wa)
nail	འཛེར་	*'dzer*	(Dzer)
to hold	བཟུང་བ་	*bzung ba*	(Zoong-wa)
to say (hon)	གསུངས་པ་	*gsungs pa*	(Soong-pa)
good	བཟང་པོ་	*bzang po*	(Zang-po)
secret	གསང་བ་	*gsang ba*	(Sang-wa)
hat	ཞྭ་མོ་	*zhva-mo*	(Zhaa-mo)
deer	ཤ་བ་	*sha-ba*	(Sha-wa)
field	ཞིང་ཁ་	*zhing-kha*	(Zhing-kha)
fruit	ཤིང་ཏོག་	*shing-tog*	(Shing-to)
cat	ཞི་མི་	*zhi-mi*	(Zhi-mi)
to die	ཤི་བ་	*shi-ba*	(Shi-wa)
yogurt	ཞོ་	*zho*	(Zho)
dice	ཤོ་	*sho*	(Show)
others	གཞན་པ་	*gzhan pa*	(Zhen-pa)
butcher	གཤན་པ་	*gshan pa*	(Shen-pa)
to request	ཞུ་བ་	*zhu ba*	(Zhu-wa)
to peel off	ཤུ་བ་	*shu ba*	(Shu-wa)
eat (imp)	ཟོ་	*zo*	(Zo)
tooth	སོ་	*so*	(So)
bucket	ཟོ་བ་	*zo-ba*	(Zo-wa)
spy	སོ་བ་	*so-ba*	(So-wa)
pass (Mt)	ལ་	*la*	(la)
deity (god)	ལྷ་	*lha*	(Lhaa)
handle	ལུང་	*lung*	(Loong)
serpent	ཀླུ་	*klu*	(Loo)
teacher	བླ་མ་	*bla-ma*	(Laa-ma)
leaf	ལོ་མ་	*lo-ma*	(Lo-ma)

alluminium	ཧ་ཡང་	*ha-yang*	(Ha-yang)
hook	ཨ་ལོང་	*a-long*	(A-long)
milk	འོ་མ་	*'o-ma*	(Ho-ma)
chin	ཨོག་མ་	*og-ma*	(Ok-ma)

1.2 Pronouns

A pronoun is a word that is used in place of a noun. In Tibetan it is called མིང་ཚབ་ *ming tshab* meaning "substitute noun". Instead of saying *the girl* (a noun), we may convey its identical meaning by susbtituting *she* (a personal pronoun). Usually a pronoun comes after the subject of the sentence in Tibetan. A Tibetan pronoun does not show the gender of the noun it stands for except the personal pronoun of the third person singular (e.g. ཁོ་ *kho* and མོ་ *mo* respectively for he and she) in the non-honorific form. Pronouns show number, person and take case endings. In the honorific form, ཁོང་ *khong* is used for both genders. Singular and plural are clearly distinguished by the plural suffix, ཚོ་ *tsho* which is added to the pronoun or to the noun when there is no pronoun. The plural suffix *tsho* replaces *gi* for pronouns which have *gi* as their second syllable in the singular form. Only pronouns take the plural suffix *tsho* and nouns related to the pronouns do not have to be marked with plural suffixes. All case endings come after the pronoun, not after the noun except when there is no pronoun.

1.2.a Personal Pronouns: Words which substitute for nouns refering to persons:

Singular		Plural	
ང་	*nga* (I)	ང་ཚོ་	*nga tsho* (we)
གུས་	*gus* (I, hon.)	གུས་ཚོ་	*gus tsho* (we) (hon.)
ཁོ་	*kho* (he)	ཁོ་ཚོ་	*kho tsho* (they)
མོ་	*mo* (she)	ཁོ་ཚོ་	*kho tsho* (they)
ཁོང་	*khong* (he, she)	ཁོང་ཚོ་	*khong tsho* (they) (hon.)
ཁྱོད་	*khyod* (you)	ཁྱོད་ཚོ་	*khyod tsho* (you)
ཁྱེད་	*khyed* (you)	ཁྱེད་ཚོ་	*khyed tsho* (you) (hon.)

1.2.b Possessive pronouns

Better known as འབྲེལ་སྒྲ་ *'brel sgra* (drel-dra) meaning "expression of connectedness", it is the Latin equavalent of gentive case. Possessive pronouns like any other Tibetan possessive are usually marked by the allowable possessive endings governed by the suffix of the pronoun. However it appears that there are more flexibility in spoken Tibetan than the following chart of the classical grammatical rule would allow us:

1.2.c Possessive Case Signs

	Singular	
འདིའི་ཁ་མདོག་	*'di'i kha mdog*	(the colour of this)
དེའི་སྤུན་མཆེད་	*de'i spun mched*	(his/ her relative)
ཕ་གིའི་གྲིབ་སོ་	*pha gi'i grib so*	(its shadow)
ཡ་གིའི་གཙང་པོ་	*ya gi'i gtsang po*	(the river up there)
མ་གིའི་གྲོང་པ་	*ma gi'i*	(family of down there)

ངའི་མགོ་	*nga'i mgo*	(my head)
ཁོའི་དཔུང་པ་	*kho'i dpung pa*	(his arm)
མོའི་རྒྱུག་ཤད་	*mo'i rgyug shad*	(her comb)
ཁོང་གི་སྐུ་དཔར་	*khong gi sku dpar*	(his/her photograph hon.)
ཁྱོད་ཀྱི་དེབ་	*khyod kyi deb*	(your book)
ཁྱེད་ཀྱི་གསུང་	*khyed kyi gsung*	(your saying hon.)

Suffix	Post suffix	5 Genitive signs
ག་ ga ང་ nga		གི་ gi
ད་ da བ་ ba ས་ sa	ད་ da ས་ sa	ཀྱི་ kyi
ན་ na མ་ ma ར་ ra ལ་ la		གྱི་ gyi
འ་ 'a (and vowel endings)		འི་ 'i ཡི་ yi

1.2.d Plural

འདི་ཚོའི་ལྗིད་ཁོག	*'di tsho'i ljid khog*	(the weight of these)
དེ་ཚོའི་ལྷག་མ་	*de tsho'i lhag ma*	(remainder of those)
ཕ་གི་ཚོའི་ཅ་ལག་	*pha gi tsho'i ca lag*	(luggage of those)
ཡ་གི་ཚོའི་སྐུད་པ་	*ya gi tsho'i skud pa*	(thread of those up there)
མ་གི་ཚོའི་ཕ་མ་	*ma gi tsho'i pha ma*	(parent of those down there)
ང་ཚོའི་ཟ་ཁང་	*nga tsho'i za khang*	(our restaurant)
ཁོ་ཚོའི་སྔོ་ཚལ་	*kho tsho'i sngo tshal*	(their vegetables)
ཁོང་ཚོའི་ཆིབས་པ	*khong tsho'i chibs pa*	(their horse hon.)
ཁྱོད་ཚོའི་མོ་ཀྲ	*khyod tsho'i mo kra*	(your motor car)
ཁྱེད་ཚོའི་སྐུ་མཆེད་	*khyed tsho'i sku mched*	(your relatives hon.)

1.2.e Demonstrative Pronouns. Words which substitute for nouns and also function to point out:

	Singular		Plural
འདི་	*'di* (this)	འདི་ཚོ་	*'di tsho* (these)
འདི་རུ་	*'di ru* (here)		
ཕ་རུ་	*pha ru* (there)		
དེ་	*de* (that)	དེ་ཚོ་	*de tsho* (those)
ཕ་གི་	*pha gi* (that)	ཕ་ཚོ་	*pha tsho* (those)
ཡ་གི་	*ya gi* (that up there)	ཡ་ཚོ་	*ya tsho* (those up there)
མ་གི་	*ma gi* (that down there)	མ་ཚོ་	*ma tsho* (those down

1.2.f Relative Pronouns Words which relate to, and substitute for, previously mentioned nouns. This is formed by adding རང་ *rang* meaning "self" to other forms of pronouns. In the plurals, *rang* is added between the pronoun and plural suffix:

	Singular		Plural
ང་རང་	*nga rang* (myself)	ང་རང་ཚོ་	*nga rang tsho* (ourselves)
གུས་རང་	*gus rang* (myself)	གུས་རང་ཚོ་	*gus rang tsho* (ourselves)
ཁོ་རང་	*kho rang* (himslef)	ཁོ་རང་ཚོ་	*kho rang tsho* (themsleves)
མོ་རང་	*mo rang* (herself)	ཁོ་རང་ཚོ་	*kho rang tsho* (themselves)
ཁོང་རང་	*khong rang* (he, she polite)	ཁོང་རང་ཚོ་	*khong rang tsho* (themselves)
ཁྱོད་རང་	*khyod rang* (yourself)	ཁྱོད་རང་ཚོ་	*khyod rang tsho* (you)
ཁྱེད་རང་	*khyed* (you, polite)	ཁྱེད་རང་ཚོ་	*khyed rang tsho* (you, pl)

1.3 Auxiliary verb

Auxiliary verb assists the main verb of the sentence. Verbs and auxiliary verbs come at the end of the sentence. Simple sentences with the auxiliary verb to be རེད་ *red* (ray) "to be" represent is, are, may, will and did in spoken Tibetan. *Red* is mainly used in the 3rd person but is also used for second and third persons.

1.3.a Examples

1.	ཁོ་རེད་	*kho red*	He is
2.	དེ་རེད་	*de red*	that is
3.	མོ་རེད་	*mo red*	She is
4.	ཁོང་ཚོ་རེད་	*khong tsho red*	They are

1.4 The Infinitive

An infinitive is a form of verb that may be used either as a noun or as a verb. All spoken Tibetan infinitives end in བ་ *ba* (pronounced va) or པ་ *pa* which are the equivalent of the English infinitive word "to". Thus *ba* and *pa* sometimes described as nominal particles can be dropped leaving the verb stem in the process of forming different tenses. In the past tense they are retained in addition to whatever changes the verb stem has undergone. However *ba* and *pa* also occur as second syllables of disyllable nouns and adjectives as will be seen in the following lessons.

1.4.a Examples

	Tibetan	Translit.	Pronunciation	English
1.	ཟ་བ་	*za ba*	za-va	to eat
2.	བལྟ་བ་	*blta ba*	ta-va	to look
3.	སྤྲོད་པ་	*sprod pa*	tro-pa	to give
4.	ཡོང་བ་	*yong ba*	yong-va	to come
5.	འགྲོ་བ་	*'gro ba*	dro-va	to go
6.	བཤུ་བ་	*bshu ba*	shoe-va	to copy
7.	བགོད་པ་	*bgod pa*	goe-pa	to laugh

1.5 Word Order

The basic rule of the word order in Tibetan is subject, object and verb (S-O-V). For example: ང་ཁྲོམ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། *nga khrom la 'gro gi yin* (I market to go will); I will go to the market. Word or words which qualify other word or words always follow that which is being qualified. Thus, the word བོད་ *bod* is a noun meaning "Tibet". Coming before another noun, it qualifies it and fulfills the role of an adjective:

1.5.a Examples

Tibetan		Translit.	Pronunciation	English
1.	བོད་ཇ་	*bod ja*	boe-ja	Tibetan tea
2.	བོད་མི་	*bod mi*	boe-mi	A Tibetan
3.	བོད་སྐད་	*bod skad*	boe-ke	Tibetan language
4.	རྒྱ་ཐུག	*rgya thug*	gya-took	Chinese soup (Noodle)
5.	སོག་ཞྭ་	*sog zhva*	sog-zha	Mongolian hat

1.6 Vocabulary

	Tibetan	Translit.	Pronunciation	English
1.	སྨན་ཁང་	*sman khang*	men-khang	hospital
2.	དེབ་ཁང་	*deb khang*	dep-khang	bookstore
3.	སློབ་གྲྭ	*slob grva*	lob-dra	school
4.	དགེ་རྒན་	*dge rgan*	ge-ken	teacher
5.	སང་ཉིན་	*sang nyin*	sang-nyin	tomorrow
6.	འགྲོ་བ་	*'gro-ba*	dro-wa	to go
7.	ཉི་མ་	*nyi ma*	nyi-ma	sun
8.	ཚོང་པ་	*tshong pa*	tshong-pa	businessman
9.	ཞིང་པ་	*zhing pa*	zhing-pa	farmer
10.	ཉ་བ་	*nya-ba*	nya-wa	fisherman
11.	མང་པོ་	*mang po*	mang-po	many
12.	ཚང་མ་	*tshang ma*	tshang-ma	all
13.	བཞི་	*bzhi*	zhi	four
14.	དེ་རིང་	*de ring*	de-ring	today
15.	ཁ་སེང་	*kha seng*	kha-seng	yesterday
16.	ལྗིད་ཁོག	*ljid khog*	jee-coke	weight
17.	ལྷག་མ་	*lhag ma*	lhak-ma	remainder
18.	ཅ་ལག	*ca lag*	cha-luck	luggage
19.	སྐུད་པ་	*skud pa*	kue-pa	thread
20.	ཆིབས་པ་	*chibs pa*	chip-pa	horse (hon.)
21.	མོ་ཀྲ	*mo kra*	mo-tra	motor car
22.	ཟ་ཁང་	*za khang*	za-khang	restaurant
23.	སྔོ་ཚལ་	*sngo tshal*	ngo-tshay	vegetable

24.	སྐུ་མཆེད་	*sku mched*	kum-che	relative (hon.)
25.	ཕ་མ་	*pha ma*	pha-ma	parent
26.	ཚ་ལོ་མ་	*tsha lo ma*	tsha-lo-ma	orange
27.	སྣག་ཚ་	*snag- tsha*	nak-tsha	ink
28.	རྟ་	*rta*	tah	horse
29.	ཤ་བ་	*sha ba*	sha-wa	deer
30.	ཞིང་པ་	*zhing pa*	zhing-pa	farmer

1.7 Examples

There are two choices of sentence structure; one by prefixing the demonstrative pronoun to the subject and another by postpositioning the demonstrative pronoun to the subject. In either way the auxiliary verb comes last:

1.འདི་ངའི་སྣག་ཚ་རེད། *'di nga'i snag tsha red*
dhi ngay naak tsha re This is my ink.

2. སྣག་ཚ་འདི་ངའི་རེད། *snag tsha 'di nga'i red*
naak tsha dhi ngay re This ink is mine.

3. འདི་ངའི་ཞི་མི་རེད། *'di nga'i zhi mi red*
dhi ngay zhi mi re This is my cat.

4.ཞི་མི་འདི་ངའི་རེད། *zhi mi 'di nga'i red*
zhi mi dhi ngay re This cat is mine.

5. འདི་ངའི་རྟ་རེད། *'di nga'i rta red*
dhi ngay ta re This is my horse.

6.འདི་ངའི་བ་ཕྱུགས་རེད། *'di nga'i ba phyugs red*
dhi ngay ba chook re This is my cow.

7.འདི་ངའི་ཨ་མ་རེད། *'di nga'i a ma red*
dhi ngay a ma re This is my mother.

8.འདི་ངའི་རྐང་པ་རེད། *'di nga'i rkang pa red*
dhi ngay kang pa re This is my leg.

9.དེ་ངའི་ཁང་པ་རེད། *de nga'i khang pa red*
de ngay khang pa re That is my house.

10.དེ་ངའི་སོ་རེད། *de nga'i so red*
de ngay so re That is my tooth.

11. དེ་ངའི་ལོ་མ་རེད། *de nga'i lo ma red*
de ngay lo ma re That is my leaf.

12.དེ་ངའི་ཀོ་བ་རེད། *de nga'i ko ba red*
de ngay ko va re That is my boat.

13.དེ་ཁོང་གི་བུ་མོ་རེད། *de khong gi bu mo red*
de khong gi bu mo re That is his daughter,

14.དེ་ཁོང་གི་ཅ་ལག་རེད། *de khong gi ca lag red*
de khong gi cha lak re That is his luggage.

15.དེ་ཚོ་ངའི་ཤ་བ་རེད། *de tsho nga'i sha ba red*
de stho ngay sha va re Those are my deer.

16.འདི་ཚོ་ཁོང་གི་གཡག་རེད། *'di tsho khong gi gyag red*
dhi tsho khong gi yaak re These are his Yaks.

17.དེ་རིང་གཟའ་མིག་དམར་རེད། *de ring gza' mig dmar red*
de ring zaah mi mar re Today is Tuesday.

18.ཁོ་སློབ་ཕྲུག་རེད། *kho slob phrug red*
kho lob took re He is (a) student.

19.ཁང་པ་དེ་ང་ཚོའི་རེད། *khang pa de nga tsho'i red*
khang pa de nga tshoi re That is our house.

20.དེ་ང་ཚོའི་ཁང་པ་རེད། *de nga tsho'i khnag pa red*
de nga tshoi khang pa re That house is our's.

1.8 Exercises of Lesson One

1.8.a Transliterate the following into Tibetan characters:

nya, sa, za, ka, ha, la, mu, tho, ca, tsa, ya, sha, go, nga, kha, pha, va, shu, 'a, tsha, ra, dza

1.8.b Seven days of the week in Tibetan correspond to the seven days of the week in English and are named after seven planets. The word for day གཟའ་ *gza'* comes before the name of the day as the word *gza'* literally means 'planet'.

The Seven Days of the Week

	Translit.	Pronunciation	English	Planets
1. གཟའ་ཉི་མ་	*gza' nyi ma*	zaah-nyi-ma	Sunday	(Sun)
2. གཟའ་ཟླ་བ་	*gza' zla ba*	zaah-da-wa	Monday	(Moon)
3. གཟའ་མིག་དམར་	*gza' mig dmar*	zaah mig-mar	Tuesday	(Mars)
4. གཟའ་ལྷག་པ་	*gza' lhag pa*	zaah-lhak-pa	Wednesday	(Mercury)
5. གཟའ་ཕུར་བུ་	*gza' phur-bu*	zaah-pur-bu	Thursday	(Jupiter)
6. གཟའ་པ་སངས་	*gza' pa sangs*	zaah-pa-sung	Friday	(Venus)
7. གཟའ་སྤེན་པ་	*gza' spen pa*	zaah-pem-pa	Saturday	(Saturn)

1.8.c Translate the following into Tibetan and write in Roman characters and express:

1. This is my school.
2. That is a bookstore.
3. Those are his oranges.
4. This is my ink.
5. Those are our horses.
6. These are four deers.
7. Today is Monday.
8. He is a farmer.

1.8.d Write down the correct possesive (genitive) case signs according to the above chart:

1. སྟག······ལྤགས་པ་	stag......lpags pa	tiger skin
2. ཚ་ལོ་མ······ཁུ་བ་	tsha lo ma...... khu ba	orange juice
3. སྣག་ཚ······མདོག	snag tsha......mdog	ink colour
4. དེབ······རིན་	deb ......rin	book price
5. རང······སེམས་	rang .... sems	one's mind
6. མོ······སྐྲ	mo ..... skra	her hair
7. ང······ཨ་མ་	nga ..... a ma	my mother
8. སུ······ཁང་པ་	su .... khang pa	whose house
9. ལམ······ཟུར་	lam ......zur	road corner
10. ཤ་བ······ར་ཅོ་	sha ba ..... ra co	deer's horn

1.8.e Memorize the following cardinal numbers in Tibetan:

No.		Pronunciation	Spelling	Transliteration
1.	༡	chik	གཅིག་	*gcig*
2.	༢	nyee	གཉིས་	*gnyis*
3.	༣	soom	གསུམ་	*gsum*
4.	༤	shi	བཞི་	*bzhi*
5.	༥	ngaa	ལྔ་	*lnga*
6.	༦	drook	དྲུག་	*drug*
7.	༧	doon	བདུན་	*bdun*
8.	༨	gyay	བརྒྱད་	*brgyad*
9.	༩	ghoo	དགུ་	*dgu*
10	༡༠	choo	བཅུ་	*bcu*
11.	༡༡	choo-chik	བཅུ་གཅིག་	*bcu gcig*
19.	༡༩	choo-ghoo	བཅུ་དགུ་	*bcu dgu*
20.	༢༠	nyee-shoe tham-pa	ཉི་ཤུ་ཐམ་པ	*nyi shu tham pa*
21.	༢༡	nyee-shoe tsa-chik	ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་	*nyi shu rtsa gcig*
29.	༢༩	nyee-shoe tsa-ghoo	ཉི་ཤུ་རྩ་དགུ་	*nyi shu rtsa dgu*
30.	༣༠	soom-choo tham-pa	སུམ་ཅུ་ཐམ་པ	*sum bcu tham pa*
31.	༣༡	soom-choo so-chik	སུམ་ཅུ་སོ་གཅིག་	*sum bcu so gcig*
39.	༣༩	soom-choo so-ghoo	སུམ་ཅུ་སོ་དགུ་	*sum bcu so dgu*
40.	༤༠	zhib-choo tham-pa	བཞི་བཅུ་ཐམ་པ་	*bzhi bcu tham pa*
41.	༤༡	zhib-choo zhe-chik	བཞི་བཅུ་ཞེ་གཅིག་	*bzhi bcu zhe gcig*
49.	༤༩	zhib-choo zhe-ghoo	བཞི་བཅུ་ཞེ་དགུ་	*bzhi bcu zhe dgu*
50.	༥༠	ngab-choo tham-pa	ལྔ་བཅུ་ཐམ་པ་	*lnga bcu tham pa*
51.	༥༡	ngab-choo nga-chik	ལྔ་བཅུ་ང་གཅིག་	*lnga bcu nga gcig*
59.	༥༩	ngab-choo nga-ghoo	ལྔ་བཅུ་ང་དགུ་	*lnga bcu nga dgu*
60.	༦༠	drook-choo tham-pa	དྲུག་བཅུ་ཐམ་པ་	*drug bcu tham pa*
61.	༦༡	drook-choo re-chik	དྲུག་བཅུ་རེ་གཅིག	*drug bcu re gcig*

69.	༦༩	drook-choo re-ghoo	དྲུག་བཅུ་རེ་དགུ་	*drug bcu re dgu*
70.	༧༠	doon-choo tham-pa	བདུན་བཅུ་ཐམ་པ་	*bdun bcu tham pa*
71.	༧༡	doon-choo don-chik	བདུན་བཅུ་དོན་གཅིག་	*bdun bcu don gcig*
79.	༧༩	doon-choo don-ghoo	བདུན་བཅུ་དོན་དགུ་	*bdun bcu don dgu*
80.	༨༠	gyay-choo tham-pa	བརྒྱད་བཅུ་ཐམ་པ་	*brgyad bcu tham pa*
81.	༨༡	gyay-choo gye-chik	བརྒྱད་བཅུ་གྱ་གཅིག	*brgyad bcu gya gcig*
89.	༨༩	gyay-choo gye-ghoo	བརྒྱད་བཅུ་གྱ་དགུ་	*bgyad bcu gya dgu*
90.	༩༠	ghoob-choo tham-pa	དགུ་བཅུ་ཐམ་པ་	*dgu bcu tham pa*
91.	༩༡	ghoob-choo go-chik	དགུ་བཅུ་གོ་གཅིག་	*dgu bcu go gcig*
99.	༩༩	ghoob-choo go-ghoo	བདུན་བཅུ་གོ་དགུ་	*dgu bdu go dgu*
100.	༡༠༠	gya-tham-pa	བརྒྱ་ཐམ་པ་	*brgya tham pa*

1.9 Some Useful Expressions

Tibetan	Transliteration	Pronunciation	English
1. བཀྲ་ཤིས་བདེ་ལེགས།	*bkra shis bde legs*	ta-shi de-lek	Hello!
2. ཐུགས་རྗེ་ཆེ།	*thugs rje che*	thook-jay-chay	Thank you.
3. སང་ཉིན་མཇལ་ཡོང་།	*sang nyin mjal yong*	sung-nyee jay-yong	See you tomorrow.
4. རྗེས་མ་མཇལ་ཡོང་།	*rjes ma mjal yong*	jay ma jay-yong	See you later.
5. ཤེས་སོང་ངས།	*shes song ngas*	shay-song-ngay	Did you understand
6. བཞུགས་རོགས་གནང་།	*bzhugs rogs gnang*	shook-ro-nang	Please take a seat.
7. ག་ལེ་ཕེབས།	*ga le phebs*	ga-lay-pheb	Go slowly.
8. ག་ལེ་བཞུགས།	*ga le bzhugs*	ga-lay-shook	Stay in peace.
9. ག་ལེ་ག་ལེ།	*ga le ga le*	ga-lay ga-lay	Slowly, slowly.
10. འདི་རུ་བཞུགས།	*'di ru bzhugs*	dhi-ru -shook	please sit here.

LESSON TWO

སློབ་ཚན་གཉིས་པ།

2.1 Vowel Drill

Tibetan	Translit.	Pronunciation	English
འདི་	*'di*	(dhi)	this
འདིས་	*'dis*	(dhee)	by this
ང་	*nga*	(Nga)	I
ངས་	*ngas*	(Ngay)	by me
ཁོ་	*kho*	(Kho)	He
ཁོས་	*khos*	(Khoe)	by him
སུ་	*su*	(Su)	who
སུས་	*sus*	(Sue)	by whom
སྤོས་	*spos*	(Poe)	incense
ལྟོས་	*ltos*	(Toe)	look (imp)
དེ་	*de*	(De)	that
དེས་	*des*	(Day)	by that
ཏིལ་	*til*	(Tee)	seasame
མིག་	*mig*	(Meek)	eye
ཡིད་	*yid*	(Yee)	mind
ལྗིད་	*ljid*	(Jeet)	weight
རས་	*ras*	(Ray)	cotton
སྲས་	*sras*	(Say)	prince
ལས་	*las*	(Lay)	action
གཡས་	*gyas*	(Yay)	right (side)
གུར་	*gur*	(Gu)	tent
ཐུར་	*thur*	(Thu)	downhill
ཤུར་	*shur*	(Shu)	groove
ཚུར་	*tshur*	(Tshu)	this way
སྦྲུལ་	*sbrul*	(Doo)	snake
དངུལ་	*dngul*	(Ngoo)	money
ཡུལ་	*yul*	(Yoo)	country
ཤུལ་	*shul*	(Shoo)	trace
ལུས་	*lus*	(Loo)	body
གསེར་	*gser*	(Say)	gold
གཏེར་	*gter*	(Tay)	treasure

དྲེལ་	*drel*	(Day)	mule
འཛེར་	*'dzer*	(Dzay)	nail
ལྕེ་	*lce*	(Che)	tongue
མེ་	*me*	(Me)	fire
ཁེ་	*khe*	(Khe)	profit
འདྲེ་	*'dre*	(Dre)	demon
འདྲེས་	*'dres*	(Dray)	mixed

2.2 Nouns

A noun refers to a name of a person, place, thing, idea, concept, or activity. We have noticed from the words in the drills we have practised that Tibetan nouns are generally monosyllabic words which may be formed of one or more letters. Nouns also occur in disyllables and polysyllables as it is shown in a separate section containing list of simple, complex as well as derived noun stems (See Part One). Nouns with two or more syllables can be of either bound or free morphemes. A single syllable word may be composed of one or more morphemes:

one morpheme	**two morphemes**	**three morphemes**	**four morphemes**
སྟག་ tiger	སྟག་ཚང་ tiger nest	སྟག་གི་ཚང་ tiger's nest	
བློ་ mind	བློ་གྲོས་ intelligence	བློ་གྲོས་ཅན་ intelligent	བློ་གྲོས་ལྡན་པ་ intelligent

From the above examples, we can see that the morphemes སྟག་ and བློ་ can constitute words by themselves. They are called free morphemes. The bound morphemes are such as ཅན་ and ལྡན་པ་ which are never words by themselves and are always parts of other words. It should be noted that both adjective and noun share similar second syllables such as པ་ *pa*, པོ་ *po*, མ་ ma and མོ་ *mo*. Unlike English, Tibetan nouns are prefixed to the adjectives.

2.3 Vocabulary

	Tibetan	**Translit.**	**Pronunc.**	**English**
1.	བོད་པ་	*bod pa*	boe-pa	Tibetan
2.	དབྱིན་ཇི་	*dbyin ji*	in-ji	English
3.	རྒྱ་གར་བ་	*rgya gar ba*	gya-gar-wa	Indian
4.	བལ་པོ་	*bal po*	bay-po	Nepalese
5.	སྐད་སྒྱུར་	*skad sgyur*	ke-gyur	Interpreter
6.	མེད་པ་	*med pa*	me-pa	not to have
7.	ཉི་མ་	*nyi ma*	nyi-ma	sun
8.	སྔ་དྲོ་	*snga dro*	nga-dro	morning
9.	འབོད་པ་	*'bod pa*	bhoe-pa	to call
10.	ཁྱེད་རང་	*khyed rang*	khye-rang	yourself
11.	འགྲོ་བ་	*'gro ba*	dro-wa	to go
12.	གྲང་མོ་	*grang mo*	drang-mo	cold
13.	ཚེས་པ་	*tshes pa*	tshay-pa	date
14.	གྲུ་པ་	*gru pa*	dru-pa	boatman

15.	བསྟོད་པ་	*bstod pa*	toe-pa	to praise
16.	ཤིང་བཟོ་བ་	*shing bzo ba*	shing-zo-wa	carpenter
17.	ཚེམ་བུ་བ་	*tshem bu ba*	tshem-bu-wa	tailor
18.	སྦྲགས་པ་	*sbrags pa*	drak-pa	postman
19.	ཡོད་པ་	*yod pa*	yoe-pa	to have
20.	ཐག་པ་	*thag pa*	thag-pa	rope
21.	ཉེ་བོ་	*nye bo*	nye-wo	near
22.	དགོང་དག	*dgong dag*	gong-dak	evening
24.	དད་པ་	*dad pa*	de-pa	faith
25.	ཁྱེད་ཚོ་	*khyed tsho*	khye-tsho	you (pl.)
26.	སྟོང་པ་	*stong ba*	tong-pa	empty
27.	ཚ་བོ་	*tsha bo*	tsha-wo	hot, nephew
28.	བདུན་ཕྲག་	*bdun phrag*	doon-trak	week
29.	པར་པ་	*par pa*	par-wa	photographer
30.	བལ་ཡུལ་	*bal yul*	bay-yoo	Nepal
31.	རྐང་པ་	*rkang pa*	kang-pa	leg
32.	སུ་	*su*	su	who
33.	ལམ་	*lam*	lam	road
34.	རྒྱལ་པོ་	*rgyal po*	gyal po	king
35.	ཆེ་ཆུང་	*che chung*	che-chung	size
36.	གྲིབ་མ་	*grib ma*	drib-ma	shadow
37.	བུ་	*bu*	bu	son, boy
38.	བུ་མོ་	*bu mo*	bu-mo	daughter, girl
39.	ཚོན་མདོག	*mtshon mdog*	tshon-dok	colour
40.	གངས་རི་	*gangs- ri*	kang-ri	mountain
41.	ཁྱི་	*khyi*	khyi	dog
42.	མིང་	*ming*	ming	name
43.	ཁང་པ་	*khang pa*	khang-pa	house
44.	པ་ལགས་	*pa lags*	pa-lak	father
45.	སུ་	*su*	su	who

2.4 The Auxiliary Verb ཡིན་ *yin*

Another important auxiliary verb is ཡིན་ *yin*. It represents am, are, will, did etc. but does not indicate number. It is mostly used in the first person and present habitual and future tenses as shown below and is also used in the second person interrogatives. It is not used for the third person. However *yin* can be used when the first person is speaking on behalf of a third person and representing him so to speak. For instance འདི་ཁོང་གི་ཡིན། *'di khong gi yin* meaning "this is from him/her" is considered much nicer than saying འདི་ཁོང་གི་རེད། *'di khong gi red* although difference is not a matter of being polite or impolite. By saying *'di khong gi yin* the person listening will feel obliged to respond to the speaker if he has to, where as by saying *'di khong gi red,* he would not feel

obliged. As will be discussed later interrogatives in spoken Tibetan are formed by adding པས་ *pas*, བས་ *bas*, གས་ *gas* etc. to the auxiliary verb *yin* or *red*.

2.4.a Examples

Singular

1. ཁོ་ཞིང་པ་རེད་	*kho zhing pa red*	kho-zhing pa re	He is farmer.
2. ང་ནང་པ་ཡིན་	*nga nang pa yin*	nga-nang-pa yin	I am Buddhist.
3. ཁྱོད་མཁས་པ་རེད་	*khyod mkhas pa red*	khyo-khay-pa re	You are learned.
4. དེ་ཉི་མ་རེད་	*de nyi ma red*	de-nyi-ma re	That is Nyima.
5. འདི་ཤིང་ཏོགརེད་	*'di shing tog red*	dhi-shing-to re	This is fruit.
6. འདི་ངའི་ཡིན་	*'di nga'i yin*	dhi-ngay-yin	This is (from) me.

Plural

1. ཁོང་ཚོ་བོད་པ་རེད་	*khong tsho tbod pa red*	khong-tsho bod-pa re	They are Tibbetan.
2. ང་ཚོ་སྐྱོ་བོ་ཡིན་	*nga tsho skyo bo yin*	nga-tsho-kyo-wo yin	We are poor.
3. ཁྱོད་ཚོ་ཡག་པོ་རེད་	*khyod tsho yag po red*	khye-tsho-yak-po re	You are good.
4. དེ་ཚོ་མ་ཧེ་རེད་	*de tsho ma he red*	de-tsho-ma-he re	Those are buffaloes.
5. འདི་ཚོ་སྟག་རེད་	*'di tsho stag red*	dhi-tsho-stag re	These are tigers.
6. འདི་ཚོ་ང་ཚོའི་ཡིན་	*'di tsho nga tsho'i yin*	dhi-tsho-nga-tshoi-yin	These are from us.

2.4.b Examples of the use of *red* and *yin* auxiliary verbs in sentences:

1. ང་བོད་པའི་ཨེམ་ཆི་ཡིན།
nga bo pay em chi yin
nga bod pa'i em chi yin
I am (a) Tibetan doctor.

2. ང་ཤིང་བཟོ་བ་ཡིན།
nga shing zo va yin
nga shing bzo ba yin
I am (a) carpenter.

3. ཁྱེད་རང་དབྱིན་ཇི་ཡིན་པས།
khye rang in ji yim pay
khyed rang dbyin ji yin pas
Are you English?

4. ཁོང་ངའི་དགེ་རྒན་རེད།
khong ngay ge ghen re
khong nga'i dge rgan red
He is my teacher.

5. ཕྲུག་གུ་འདི་ཚོ་སུའི་རེད།
took gu dhi tsho sui re
phrug gu 'di tsho su'i red
Whose children are these?

6. ལགས་ཕྲུག་གུ་འདི་ཚོ་ངའི་རེད།
laa took gu dhi tsho ngay re
lags phru gu 'di tsho nga'i red
Yes, these are my children.

7. འདི་ཁྱོད་ཀྱི་སྨྱུག་གུ་རེད་པས།
dhi khyo kyi nyu ku re pay
'di khyod kyi smyu gu red pas
Is this your pen?

8. ལགས་རེད། དེ་ངའི་སྨྱུག་གུ་རེད།
laa re de ngay nyu ku re

lags red de nga'i smyug gu red
Yes, that is my pen.

9. དེབ་འདི་སུའི་རེད།
deb dhi sui re

deb 'di su'i red
Whose book is this?

10. ལགས་དེབ་འདི་ངའི་རེད།
laa deb dhi ngay re

lags deb 'di nga'i red
Yes, this is my book.

11. ཁོང་ངའི་དགེ་རྒན་རེད་པས།
khong ngay ge ghen re pay

khong nga'i 'dge rgan red pas
Is he my teacher?

12. ཁྱེད་ཚོ་དབྱིན་ཇི་ཡིན་པས།
khye tsho in ji yim pay

khyed tsho dbyin ji yin pas
Are you (pl) English?

13. ལགས་ཡིན་ང་ཚོ་དབྱིན་ཇི་ཡིན།
laa yin nga tsho in ji yin

lags yin nga tsho dbyin ji yin
Yes, We are English.

14. ཁོང་ཚོང་པ་རེད་པས།
khong tshong pa re pay

khong tshong pa red pas
Is he (a) businessman?

15. ལགས་རེད་ཁོང་ཚོང་པ་རེད།
laa re khong tshong pa re

lags red khong tshong pa red
Yes, he is a businessman.

16. སྤྱི་ཟླ་བདུན་པ་གྲང་མོ་རེད།
chin dha doon pa drang mo re

spyi zla bdun pa grang mo red
July is (a) cold (month).

17. དེ་རིང་བོད་ཟླ་གསུམ་པ་རེད།
de ring bon dha soom pa re

de ring bod zla gsum pa red
Today is 3rd Tibetan month.

2.5 Exercises of Lesson Two

(a) Copy out ten words with suffixes in Tibetan script from the above vocabulary.
(b) Transliterate the following into Roman characters and translate five words into English.

ཉི་མ་ བུ་མོ་ དང་པོ་ ལག་པ་ རིན་པ་ ལུས་ ང་ཚོ་ ཇ་མ་ ངོ་བོ་ ཀུ་ཤུ ཏེ་ཚོ་ མི་དེ་

(c) Render the following into Tibetan with possessive case signs:

1. Nepal's king
2. Tibet's mountains
3. Leg's size
4. Whose house
5. My daughter
6. His father
7. Their dog
8. Road's name
9. Son's pen

10. Hand's shadow

(d) Memorise the following

The ordinal numbers from first དང་པོ་ *(dang po)* to twelfth བཅུ་གཉིས་པ་ *(bcu gnyis pa)* are prefixed with སྤྱི་ཟླ་ *spyi zla* (Chin-dha), signifying the twelve European months. Likewise the lunar or Tibetan months are prefixed with བོད་ཟླ་ *bod zla* (Bon-dha) to the ordinal numbers. Tibetan use their own dating system called བོད་རྒྱལ་ལོ་ *bod rgyal lo* (Tibetan king year) since the first king གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོ་ *gnya' khri btsan po* but since 1027 AD. རབ་བྱུང་ *rab byung*, the sexagenary cycle was introduced. 1995 is the nineth year of the seventeenth *rab byung*. AD. in Tibetan is སྤྱི་ལོ་ *spyi lo* (chi-lo) meaning general year and century is called དུས་རབས་ *dus rabs* (doo-rab). Memorize the following:

The 12 General Months

Tibetan	Transliteration	Pronunciation	Months
1. སྤྱི་ཟླ་དང་པོ་	*spyi zla dang po*	chin-dha dang-po	January
2. སྤྱི་ཟླ་གཉིས་པ་	*spyi zla gnyis pa*	chin-dha nyee-pa	February
3. སྤྱི་ཟླ་གསུམ་པ་	*spyi zla gsum pa*	chin-dha soom-pa	March
4. སྤྱི་ཟླ་བཞི་པ་	*spyi zla bzhi pa*	chin-dha zhi-pa	April
5. སྤྱི་ཟླ་ལྔ་པ	*spyi zla lnga pa*	chin-dha nga-pa	May
6. སྤྱི་ཟླ་དྲུག་པ་	*spyi zla drug pa*	chin-dha drook-pa	June
7. སྤྱི་ཟླ་བདུན་པ་	*spyi zla bdun pa*	chin-dha doon-pa	July
8. སྤྱི་ཟླ་བརྒྱད་པ་	*spyi zla brgyad pa*	chin-dha gye-pa	August
9. སྤྱི་ཟླ་དགུ་པ་	*spyi zla dgu pa*	chin-dha ghoo-pa	September
10. སྤྱི་ཟླ་བཅུ་པ་	*spyi zla bcu pa*	chin-dha choo-pa	October
11. སྤྱི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པ་	*spyi zla bcu gcig pa*	chin-dha choo-chik-pa	November
12. སྤྱི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པ་	*spyi zla bcu gnyis pa*	chin-dha choog-nyee-pa	December

The 12 Tibetan Months

1. བོད་ཟླ་དང་པོ་	*bod zla dang po*	bon-dha dang-po	Ist Tibetan month
2. བོད་ཟླ་གཉིས་པ་	*bod zla gnyis pa*	bon-dha nyee-pa	2nd
3. བོད་ཟླ་གསུམ་པ་	*bod zla gsum pa*	bon-dha soom-pa	3rd
4. བོད་ཟླ་བཞི་པ་	*bod zla bzhi pa*	bon-dha zhi-pa	4th
5. བོད་ཟླ་ལྔ་པ	*bod zla lnga pa*	bon-dha nga-pa	5th
6. བོད་ཟླ་དྲུག་པ་	*bod zla drug pa*	bon-dha drook-pa	6th
7. བོད་ཟླ་བདུན་པ་	*bod zla bdun pa*	bon-dha doon-pa	7th
8. བོད་ཟླ་བརྒྱད་པ་	*bod zla brgyad pa*	bon-dha gye-pa	8th
9. བོད་ཟླ་དགུ་པ་	*bod zla dgu pa*	bon-dha ghoo-pa	9th
10. བོད་ཟླ་བཅུ་པ་	*bod zla bcu pa*	bon-dha choo-pa	10th
11. བོད་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པ་	*bod zla bcu gcig pa*	bon-dha choo-chik-pa	11th

12. བོད་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པ་ *bod zla bcu gnyis pa* bon-dha choo-nyee-pa 12th

(e) Translate into English:

1. ཁོང་གྲུ་པ་རེད། *khong gru pa red*
2. ཁོང་ཚོ་འབྲོག་པ་རེད། *khong tsho 'brog pa red*
3. དེ་ཚོ་ཁྱེད་རང་གི་རེད་པས། *de tsho khyed rang gi red pas*
4. ང་བོད་ཟླ་བཞི་པ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། *nga bod zla bzhi pa la 'gro gi yin*
5. ཐག་པ་འདི་སུའི་རེད། *thag pa 'di su'i red*
6. བོད་ཟླ་བརྒྱད་པ་ *bod zla brgyad pa*
7. སྤྱི་ཟླ་ལྔ་པ་ *spyi zla lnga pa*
8. ཕ་གི་ཨ་མ་ལགས་རེད་པས། *pha gi a ma lags red pas*
9. ཡ་གི་ངའི་རྟ་རེད། *ya gi nga'i rta red*
10. དེ་རིང་གཟའ་ཟླ་བ་རེད། *de ring gza'a zla ba red*

(f) Express the following numbers in Tibetan:

༡	༡༢	༣	༤༥	༧	༣༧	༤	༦༤	༥	༣༩
༦	༣༢	༢	༥༤	༨	༣༧	༩	༤༦	༡༠	༩༣
༡༡	༢༡	༡༣	༡༨	༡༧	༡༩	༡༤	༦༠	༡༥	༦༩
༡༦	༣༣	༡༢	༤	༡༨	༨༩	༡༩	༡༡	༣༠	༥༥

2.7 Some Useful Expressions:

1. གཟིམ་ཡག་པོ་ཁུག་སོང་ངས།
zim yag po khoog song nyay
gzim yag po khug song ngas
Did you sleep well ?

2. ལགས་གཉིད་ཡག་པོ་ཁུག་བྱུང་།
lak nyee yag po khoog chung
lags gnyid yag po khug byung
Yes, I slept well.

3. འཛིན་གྲྭ་ཚུགས་རན་སོང་།
dzin dra tshook ren song
'dzin grwa tshug ran song
The class is about to start.

4. ཡག་པོ་བྱས་གསན་རོགས་གནང་།
yag po jay sen rok nang
yag po byas gsan rogs gnang
Please listen carefully.

5. ང་ལ་རྗེས་ཟློས་གནང་རོགས་གནང་།
nga la jay dhoe nang rok nang
nga la rjes zlos gnang rogs gnang
Please repeat after me.

6. ཡང་སྐྱར་གཅིག་གསུང་རོགས་གནང་།
yang kyar chik soong rok nang
yang skyar gcig gsung rogs gnang
Please repeat it once again (for me).

12. བོད་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པ་ *bod zla bcu gnyis pa* bon-dha choo-nyee-pa 12th

(e) Translate into English:

1. ཁོང་གྲུ་པ་རེད། *khong gru pa red*
2. ཁོང་ཚོ་འབྲོག་པ་རེད། *khong tsho 'brog pa red*
3. དེ་ཚོ་ཁྱེད་རང་གི་རེད་པས། *de tsho khyed rang gi red pas*
4. ང་བོད་ཟླ་བཞི་པ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། *nga bod zla bzhi pa la 'gro gi yin*
5. ཐག་པ་འདི་སུའི་རེད། *thag pa 'di su'i red*
6. བོད་ཟླ་བརྒྱད་པ་ *bod zla brgyad pa*
7. སྤྱི་ཟླ་ལྔ་པ་ *spyi zla lnga pa*
8. ཕ་གི་ཨ་མ་ལགས་རེད་པས། *pha gi a ma lags red pas*
9. ཡ་གི་ངའི་རྟ་རེད། *ya gi nga'i rta red*
10. དེ་རིང་གཟའ་ཟླ་བ་རེད། *de ring gza'a zla ba red*

(f) Express the following numbers in Tibetan:

༡	༡༧	༢	༨༥	༣	༢༣	༨	༦༨	༥	༢༩
༦	༢༧	༧	༥༨	༤	༣༢	༩	༨༦	༡༠	༩༢
༡༡	༧༡	༡༢	༡༤	༡༣	༡༩	༡༨	༦༠	༡༥	༦༩
༡༦	༢༢	༡༧	༨	༡༤	༤༩	༡༩	༡༡	༢༠	༥༥

2.7 Some Useful Expressions:

1. གཟིམ་ཡག་པོ་ཁུག་སོང་ངས། *gzim yag po khug song ngas*
zim yag po khoog song nyay
Did you sleep well ?

2. ལགས་གཉིད་ཡག་པོ་ཁུག་བྱུང་། *lags gnyid yag po khug byung*
lak nyee yag po khoog chung
Yes, I slept well.

3. འཛིན་གྲྭ་ཚུགས་རན་སོང་། *'dzin grwa tshug ran song*
dzin dra tshook ren song
The class is about to start.

4. ཡག་པོ་བྱས་གསན་རོགས་གནང་། *yag po byas gsan rogs gnang*
yag po jay sen rok nang
Please listen carefully.

5. ང་ལ་རྗེས་ཟློས་གནང་རོགས་གནང་། *nga la rjes zlos gnang rogs gnang*
nga la jay dhoe nang rok nang
Please repeat after me.

6. ཡང་སྐྱར་གཅིག་གསུང་རོགས་གནང་། *yang skyar gcig gsung rogs gnang*
yang kyar chik soong rok nang
Please repeat it once again (for me).

7. ཧ་གོ་སོང་ངས།
ha go song ngay

ha go song ngas
Did you understand it?

8. ལགས་ཧ་གོ་མ་སོང་།
lag ha go ma song

lags ha go ma song
No, I didn't understand.

LESSON THREE

སློབ་ཚན་གསུམ་པ།

3.1 The Surmounted and Subjoined Consonants Drill

Tibetan	Translit.	Pronunciation	English
དཀྲུགས་པ	*dkrugs pa*	Trook-pa	to shake
འཁྲུག་པ་	*'khrug pa*	Took-pa	to quarrel
དཀྲོག་པ་	*dkrog pa*	Trok-pa	to rattle
སྒྲོགས་པ་	*sgrogs pa*	Drok-pa	to announce
བཀྲ་ཤིས་	*bkra shis*	Tra-shi	auspicious
ཁྲོམ་	*khrom*	Tom	market
སྐྲ་	*skra*	Tra	hair
ཁྲ་	*khra*	Thra	hawk
གྲྭ་པ་	*grva pa*	Dra-pa	monk
སྒྲ་སྙན་	*sgra snyan*	Dram-nyen	guitar
གྲུ་	*gru*	Dru	boat
སྒྲུང་	*sgrung*	Droong	story
སྐྱིད་པོ་	*skyid po*	kyeet-po	happy
སྒྱེད་བུ་	*sgyed bu*	gyet-pu	oven
འཁྱེར་བ་	*'khyer ba*	khyer-wa	to take
སྐྱེར་བ་	*skyer ba*	kyer-wa	a wood
སྐྱོ་བ་	*skyo ba*	kyo-wa	to be sad
ཁྱོ་ག	*khyo ga*	khyo-ga	husband
སྐྱུར་མོ་	*skyur mo*	kyoor-mo	sour
རྒྱིད་པ་	*rgyid pa*	gyit-pa	tendon
པི་ཝང་	*pi vang*	pi-wang	lute
ཕ་བོང་	*pha bong*	pha-wong	boulder
རྒྱས་པ་	*rgyas pa*	gyay-pa	to increase
བརྒྱད་	*brgyad*	gyet	eight
སྤྱང་ཀི	*spyang ki*	chang-ki	jackal
ཕྱུག་པོ་	*phyug po*	chyook-pa	rich
བྱམས་པ་	*byams pa*	jam-pa	love
འཇམ་པོ་	*'jam po*	jaam-po	soft
བྲག་ཕུག་	*brag phug*	drak-phook	cave
སྦྲང་བུ་	*sbrang bu*	drang-bu	bees
དབང་པོ་	*dbang po*	ang-po	senses
དབྱངས་	*dbyangs*	yiang	tune

de tsho nyi ma me tog yin gyi re

I think those are sun flowers.

11. ཁོང་འཇར་མ་ནི་ནས་ཡིན་ངེས་རེད།
khong jer ma ni nay yin ngey re

khong 'jar ma ni nas yin nges red
He must be from Germany.

12. ཡ་ཚོ་གླང་གོག་ཡིན་ངེས་རེད།
ya tsho lang gok yin ngey re

ya tsho glang gog yin nges red
Those up there must be oxes.

13. ཁོང་ཚོ་སང་ཉིན་འགྲོ་ངེས་རེད།
khong tsho sang nyin dro ngey re

khong tsho sang nyin 'gro nges red
They must be going tomorrow.

14. ཞི་མི་འོ་མ་ཐུང་ངེས་རེད།
shi mi ho ma thoong ngey re

zhi mi 'o ma thung nges red
The cat must drink milk.

15. དེ་རིང་ཆར་པ་བབ་ངེས་རེད།
de ring char pa bab ngey re

de ring char pa bab nges red
It must rain today.

16. ཁོ་དྲུང་ཡིག་ཡིན་བཟོ་འདུག
kho drung yig yin zo dook

kho drung yig yin bzo 'dug
It appears that he is the secretary.

17. དོ་དགོང་ཆར་པ་བབ་བཟོ་འདུག
do gong char pa bab zo dook

do dgong char pa bab bzo 'dug
It appears that it will rain tonight.

18. འདི་གསར་པ་ཡིན་བཟོ་མི་འདུག
dhi sar pa yin zo mi dook

'di gsar pa yin bzo mi 'dug
It appears that this is not new.

3.4 Tibetan Verb

A verb shows action or denotes a state of being. In Tibetan to comprehend the meaning of a sentence, one must be able to recognize the verb. As a monosyllabic language, a Tibetan verb comes with a single syllable verb stem which can have various verbal affixes to suit the context, tense and mood of the sentence. Tibetan verbs are not marked with number, gender and person of the subject or the object which considerably makes it an easy language. There are honorific verbs as there are honorific nouns in Tibetan which will be dealt in a separate lesson. Tibetan verbs occur with or without verbal affixes. Most verb stems change their spelling by prefixing an allowable prefix consonant or suffixing (usually sa) to change their tense and moods. Infinitive form of Tibetan verbs come with additive particles *pa* and *ba* eg.

3.4.a Vocabulary Verbs

Tibetan	Transliteration	pronunciation	English
ཐུང་བ་	*thung ba*	thoong wa	to drink
འགྲོ་བ་	*gro ba*	dro wa	to go
གཡུག་པ་	*gyug pa*	yook pa	to throw
བཙུགས་པ་	*btsugs pa*	tsook-pa	to pierce
འབྲི་བ་	*'bri ba*	dri wa	to write
བསྟན་པ་	*bstan pa*	tem pa	to show
འཁྲིད་པ་	*'khrid pa*	tree pa	to guide

གཏུབ་པ་	*gtub pa*	toob pa	to chop
འདེམས་པ་	*'dems pa*	dem pa	to elect
དགའ་བ་	*dga' ba*	gha wa	to like
གཡར་བ་	*gyar ba*	yaar wa	to lend, borrow
ཡལ་བ་	*yal ba*	yal wa	to vanish

In spoken Tibetan, the verbal affix གྱི་ *gyi,* བཞིན་ *bzhin,* ཀྱི་ *kyi* or གི་ *gi* etc. are commonly used in participle present and future tenses. Action can happen at various times, namely present, past and future. Tibetan verbs are generally expressed in three tenses called དུས་གསུམ་ *"dus gsum"* which are ད་ལྟ་བ་ *da lta ba,* present, འདས་པ་ *das pa,* past and མ་འོངས་པ་ *ma 'ongs pa* , future tense. If one says ང་ཇ་ཐུང་གི་ཡོད། *nga ja thung gi yod,* (nga ja thoong gi yoe) it could either mean "I drink tea" (present habitual) or it could mean "I am drinking tea" (progressive present). However the prefered progressive present form in modern Tibetan would be ང་ཇ་ཐུང་བཞིན་ཡོད། *nga ja thung bzhin yod.* We will have a detailed lesson on tenses later.

ཐུང་བ་	*thung ba*	(to drink)	**Infinitive**
ང་ཐུང་གི་ཡོད་	*nga thung gi yod*	(I drink)	**Present habitual**
ང་ཐུང་གི་ཡིན་	*nga thung gi yin*	(I'll drink)	**Future**
ཟ་བ་	*za ba*	(to eat)	**Infinitive**
ཁོ་ཟ་བ་རེད་	*kho za ba red*	(He eats)	**Present**
ཁོ་ཟ་གི་རེད་	*kho za gi red*	(he will eat)	**Future**
བལྟ་བ་	*bla ba*	(to look)	**Infinitive**
ཁྱོད་བལྟ་བ་རེད	*khyod blta ba red*	(You look)	**Present habitual**
ཁྱོད་བལྟ་གི་རེད	*khyod blta gi red*	(You will look)	**Future**

3.5 Vocabulary Nouns

1.	རྒྱུག་ཤད་	*rgyug shad*	gyook she	comb
2.	ལག་ཤུབ་	*lag shub*	lag shoob	hand gloves
3.	ཇམ་རྩེ་	*jam rtse*	cham tse	scissors
4.	ཆུ་ཚོད་	*chu tshod*	chu tsho	watch (time)
5.	ལྟེབ་གྲི་	*lteb gri*	teb dri	pocket knife
6.	གློག་གཞུ་	*glog gzhu*	lok shu	torch
7.	ལམ་ཁ་	*lam kha*	lam kha	road
8.	གླུ་གཏོང་མཁན་	*glu gtong mkhan*	glu tong khen	singer
9.	གཟིམ་ཆུང་	*gzim chung*	zim choong	bedroom
10.	ཐབ་ཚང་	*thab tshang*	thab tshang	kitchen
11.	ལྕོག་རྩེ་	*lcog rtse*	chog tse	table
12.	སྐུབ་སྐྱག་	*skub skyag*	koob kyak	chair

13. བྲང་ཁོག་	*brang gog*	drang khog	chest
14. པུས་མོ་	*pus mo*	poo mo	khee
15. རླ་ཤ་	*rla sha*	laa sha	thigh
16. གྲུ་མོ་	*gru mo*	dru mo	elbow
17. བོད་སྐད་	*bod skad*	po ke	Tibetan language
18. དབྱིན་ཇིའི་སྐད་	*dbyin ji'i skad*	in jee ke	English language

Location

19. ནང་ལ་	*nang la*	nang la	inside
20. ཕྱི་ལོག་ལ་	*phyi log la*	chi log la	outside
21. སྟེང་ལ་	*steng la*	teng la	above, upstairs
22. ཤོད་ལ་	*shod la*	shot la	below, downstairs
23. གཡས་ཕྱོགས་ལ་	*gyas phyogs la*	yay chog la	right
24. གཡོན་ཕྱོགས་ལ་	*gyon phyogs la*	yon chog la	left
25. སྒང་ལ་	*sgang la*	ghang la	on top
26. འོག་ལ་	*og la*	hog la	underneath
27. ཡར་ལ་	*yar la*	yar la	upward
28. མར་ལ་	*mar la*	mar la	downward
29. འཁྲིས་ལ་	*'khris la*	tree la	nearby
30. མདུན་ལ་	*mdun la*	doon la	in front
31. རྒྱབ་ལ་	*rgyab la*	gyab la	behind
32. རྒྱབ་ལོགས་ལ་	*rgyab logs la*	gyab log la	behind

Verbs

1. བལྟ་བ་	*blta ba*	ta wa	to look
2. ཟ་བ་	*za ba*	za wa	to eat
3. ཉན་པ་	*nyan pa*	nyem pa	to listen
4. སྡོད་པ་	*sdod pa*	doe pa	to sit
5. བཞུགས་པ་	*bzhugs pa*	shook pa	to sit (hon)
6. བཟུང་བ་	*bzung ba*	zoong wa	to hold
7. འབྲི་བ་	*'bri ba*	dri wa	to write
8. ཞུ་བ་	*zhu ba*	zhu wa	to request
9. བཞག་པ་	*bzhag pa*	zhak pa	to place
10. བསམ་པ་	*bsam pa*	sam pa	to think
11. འདར་བ་	*'dar ba*	dhar wa	to shiver
12. ཡོང་བ་	*yong ba*	yong wa	to come
13. གཅོད་པ་	*gcod pa*	cho pa	to cut
14. ཀློག་པ་	*klog pa*	lok pa	to read

15. དྲན་པ་	*dran pa*	drem pa	to remember
16. ལེན་པ་	*len pa*	lem pa	to take
17. མཆོང་བ་	*mchong ba*	chong wa	to jump
18. འཐུང་བ་	*'thung ba*	thoong wa	to drink
19. སློབ་པ་	*slob pa*	lob pa	to learn
20. འབྱོར་བ	*'byor ba*	jor wa	to arrive, receive

3.6 Expressions on the notion of time

1. ཐོ་རངས་	*tho rangs*	tho rang	dawn
2. སྔ་དྲོ་	*snga dro*	nga dro	morning
3. ད་ནང་སྔ་དྲོ་	*da nang snga dro*	da nang nga dro	this morning
4. དེ་རིང་ཉིན་དགུང་	*de ring nyin dgung*	de ring nying goong	this noon
5. ཉིན་དགུང་	*nyin dgung*	nyin goong	noon
6. ཕྱི་དྲོ་	*phyi dro*	chi dro	afternoon
7. དགོང་དག	*dgong dag*	gong dak	evening
8. དོ་དགོང་	*do dgong*	do gong	tonight
9. ཞོག་ཀས་	*zhog kas*	zhok key	morning
10. མཚན་མོ་	*mtshan mo*	tshen mo	night time
11. མཚན་དགུང་	*mtshan dgung*	tshen goong	midnight
12. མདང་དགོང་	*mdang dgong*	dhang gong	last night
13. སང་ཉིན་	*sang nyin*	sang nyin	tomorrow
14. གནངས་ཉིན་	*gnangs nyin*	naang nyin	day after tomorrow
15. ཁེ་ས་	*khe sa*	khe sa	yesterday
16. ཁས་ཉིན་ག་	*khas nyin ga*	khey nyin ga	day before
17. ན་ནིང་	*na ning*	na ning	last year
18. ཉིན་	*nyi ma*	nyi ma	day
19. བདུན་ཕྲག	*bdun phrag*	doon trak	week
20. ཟླ་བ་	*zla ba*	dha wa	month
21. ཟླ་ལྷག	*zla lhag*	dha lhak	extra month
22. ཟླ་ནག	*zla nag*	dha nak	bad month (astrol)
23. སང་ཕོད་	*sang phod*	sang phoe	mext year
24. ལོ་སྔོན་མ་	*lo sngon ma*	lo ngon ma	last year
25. ཆུ་ཚོད་	*chu tshod*	chu tshoe	hour
26. སྐར་མ་	*skar ma*	kar ma	minutes, star
27. ཕྱེད་ཀ་	*phyed ka*	che ka	half
28. ཟིན་པ་ལ་	*zin pa la*	zim pa la	to (as in time)
29. ཡོལ་ནས་	*yol nas*	yol nay	past (as in time)
30. ག་ཚོད་	*ga tshod*	ga tshoe	what (as in time)

31. ནམ་དུས་	*nam dus*	nam doo	season
32. དཔྱིད་ཀ་	*dpyid ka*	chee ka	spring
33. དགུན་ཁ་	*dgun kha*	ghoon kha	winter
34. དབྱར་ཁ་	*dbyar kha*	yaar kha	summer
35. སྟོན་ཁ་	*ston kha*	ton kha	autumn

1. ང་སློབ་གྲྭ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན།
nga lob dra la dro gi yin
nga slob grva la 'gro gi yin
I will go to the school. (Future)

2. ང་དེབ་ཀློག་གི་ཡོད།
nga lob deb log gi yoe
nga deb klog gi yod
I go to the school. (Present habitual)

3. ང་ཆུ་གྲང་མོ་འཐུང་བཞིན་ཡོད།
nga chu thoong zhin yoe
nga chu grang mo 'thung bzhin yod
I am drinking cold water. (Present Progressive)

4. ང་རི་འདིའི་སྒང་ལ་འགྲོ་ཡ་ཡིན།
nga ri dhee ghang la dro ya yin
nga ri di'i sgang la 'gro ya yin
I'll be going on top of the hill. (Future Perfect)

5. ང་ཚོ་ལས་ཁུང་ལ་འགྲོ་གྲབས་ཡོད།
nga stho lay khoong la dro drab yoe
nga tsho las khung la 'gro grabs yod
We are about to go to the office. (Future)

6. ཁོས་ཤིང་གཅོད་ཀྱི་རེད།
khoe shing cho kyi re
khos shing gcod kyi red
He will cut the wood. (Future)

7. ཁོས་ཡི་གེ་འབྲི་བ་རེད།
khoe yi ge dri wa re
khos yi ge 'bri ba red
He writes letters. (Present Habitual)

8. ཁོས་ཤིང་ཐུ་བཞིན་འདུག
khoe chu thoong zhin dook
khos shing thu bzhin 'dug
He is fetching wood. (Present Progressive)

9. མོས་བ་ཕྱུག་འཇོ་ཡ་རེད།
moe ba chook jo ya re
mos ba phyug 'jo ya red
She'll be milking cow. (Future Perfect)

10. ཁོང་ཚོ་ཡོང་གྲབས་འདུག
khong tsho yong drab dook
khong tsho yong grabs 'dug
They are about to come. (Future)

11. ཞི་མི་འདིས་ཤ་ཟ་གི་རེད།
zhi mi dhee sha za gi re
zhi mi 'dis sha za gi red
This cat will eat meat. (Future)

12. སྟག་དེས་ལུག་བསོད་པ་རེད།
taag dey look soe pa re
stad des lug bsod pa red
The tiger kills sheep. (Present Habitual)

13. ར་འདིས་རྩ་ཟ་བཞིན་འདུག
ra dhee tsa za zhin dook
ra 'dis rtsa za 'bzhin 'dug
This goat is eating grass.

14. ཁོ་བོད་ལ་འགྲོ་ཡ་རེད།
kho poe la dro ya re
kho bod la 'gro ya red
He will be going to Tibet.

15. ཆུ་འདི་ཁོལ་གྲབས་འདུག
chu dhi khol drab dook
chu 'di khol grabs 'dug
This water is about to boil.

16. ང་ཚོ་སང་ཉིན་རླུང་འཕྲིན་ཉན་གྱི་ཡིན།
nga tsho sang nyin loong trin nyen gyi yin
nga tsho sang nyin rlung 'phrin nyan gyi yin
We will listen to the radio tomorrow.

17. ང་ཚོ་བོད་སྐད་སྦྱང་གི་ཡོད།
nga tsho poe ke jang gi yoe
nga tsho bod skad sbyang gi yod
We study Tibetan language.

18. ང་གདོང་པ་འཁྲུ་བཞིན་ཡོད།
nga dong pa tru zhin yoe
nga gdong pa 'khru bzhin yod
I am washing face.

19. ང་ཚོ་གཞས་བཏང་ཡ་ཡིན།
nga tsho zhay tang ya yin
nga tsho gzhas btang ya yin
We will be singing.

20. ང་ཚོ་མར་བསྡོད་གྲབས་ཡོད།
nga tsho mar doe drab yoe
nga tsho mar bsdod grabs yod
We are about to sit down.

21. ཁོང་གཟིམ་ཆུང་ནང་ལ་འདུག
khong zim choong nang la dook
khong gzim chung nang la 'dug
He is in the bedroom.

22. ཙི་ཙི་ཁང་པའི་སྟེང་ལ་འདུག
tsi tsi khang pai teng la dook
tsi tsi khang pa'i steng la 'dug
The rat is on the roof.

23. ང་གཉིས་མགྱོགས་པོ་ཡོང་གི་ཡིན།
nga nyee gyok po yong gi yin
nga gnyis mgyogs po yong gi yin
Two of us will come quickly.

24. ཁོང་ཚོ་ཁ་ལག་ཟ་བཞིན་འདུག
khog tsho kha lag za zhin dook
khong tsho kha lag za bzhin 'dug
They are eating food.

25. ང་ཚོ་དོ་དགོང་ཚག་པར་ཀློག་གི་ཡིན།
nga tsho do ghong tshag par log gi yin
nga tsho do dgong tshag par klog gi yin
Tonight we will read newspaper.

26. སྤྲེའུ་དེ་མར་མཆོང་གི་རེད།
tre'u de mar chong gi re
spre'u de mar mchong gi red
The monkey will jump down.

27. ར་དེ་ཁང་པའི་ཐོག་ཁ་ལ་འདུག
ra de khang pai thog kha la dook
ra de khang pa'i thog kha la 'dug
The goat is on the roof of the house.

28. སྨྱུ་གུ་ཁོང་གི་རྐང་པའི་འོག་ལ་འདུག
nyoog gu khonggi kang pai hog la dook
smyu gu khong gi kaı pa'i 'og la 'dug
My pen is under his foot.

29. ཁོང་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་ད་ལོ་དགུན་ཁ་འགྲོ་གི་རེད།
khong chi gyal la da lo goon kha dro gi re
khong phyi rgyal la da lo dgun kha 'gro gi red
He will go abroad this winter.

30. ཐོ་རང་གྲང་མོ་རེད།
tho rang drang mo re
tho rang grang mo red
It is cold in the dawn.

31. ཁོང་ཚོ་ཆུ་ཚོད་བཅུ་པ་ལ་ཡོང་གི་རེད།
khong tsho chu tshoe chu pa la yong gi re
khong tsho chu tshod bcu pa la yong gi red
They will come at ten o'clock.

32. ཁོང་ཚོ་ད་ལྟ་འགྲོ་གི་འདུག
khong tsho tha ta dro gi dook
khong tsho 'da lta gro gi 'dug
They are going now.

33. ང་མགོ་ན་གི་འདུག
nga gho na gi dook
nga mgo na gi 'dug
I have a headache.

34. བུ་ཁ་ལག་ཟ་བཞིན་འདུག
bu kha lag za zhin dook
bu kha lag za bzhin 'dug
The son is eating food.

35. བུ་མོ་འདི་རུ་ཡོང་གི་འདུག
bu mo dhi ru yong gi dook
bu mo 'di ru yong gi 'dug
The girl is coming here.

36. ང་ཚོ་ལ་ཞི་མི་ལྔ་འདུག
nga tsho la zhi mi nga dook
nga tsho la zhi mi lnga 'dug
We have got five cats.

3.7 Exercises of Lesson Three

(a) Write the subjoined and surmounted consonants which are pronounced same as:
ca cha ja nya tra tha dra
(b) Write the four labial consonants which take the subjoined *ya.*
(c) Write down the suffixes which modifies the sound of the root letter.
(d) Write down the consonants which can not be modified by prefixes or surmounted letters and explain why.
(e) Write down the consonants which take subjoined la.

(f) Translate into Tibetan:

1. We have seven dogs.
2. He has one deer.
3. They are eating food.
4. I will be going there.
5. My book is on the table.
6. Yesterday was Tuesday.
7. She will go tomorrow.
8. I will read this book tonight.
9. The girl has a headache.
10. I am learning Tibetan.

(g) Express and memorize the following Tibetan names:

1. Tashi Tshering བཀྲ་ཤིས་ཚེ་རིང་ *bkra shis tshe ring (m.)*
2. Dondrup Gyatsho དོན་འགྲུབ་རྒྱ་མཚོ་ *don 'grub rgya mtsho (m.)*

3. Kunga Khedrup	ཀུན་དགའ་མཁས་གྲུབ་	*kung dga' mkhas grub (m.)*
4. Nyatri Tsempo	གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོ་	*gnya' khri btshan po (m.)*
5. Songtsen Gampo	སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ་	*srong btsan sgam po (m.)*
6. Pema Jungnay	པད་མ་འབྱུང་གནས་	*pad ma 'byung gnas (m.)*
7. Lhamo Dolkar	ལྷ་མོ་སྒྲོལ་དཀར་	*lha mo sgrol dkar (f.)*
8. Ngodrup Wangmo	དངོས་གྲུབ་དབང་མོ་	*dngos grub dbang mo (f.)*
9. Migmar Dolma	མིག་དམར་སྒྲོལ་མ་	*mig dmar sgrol ma (f.)*
10. Yangchen Butree	དབྱངས་ཅན་བུ་འཁྲིད་	*dbyangs can bu 'khrid (f.)*

3.8 Useful Expressions

1. ང་ཚོ་ཚང་མ་མཉམ་པོ་ཀློག་དོ།
nga tsho tshang ma nyam po lok tho
nga tsho tshang ma mnyam po klog do
Let us all read it together.

2. ཁྱེད་རང་གཅིག་པུ་ཀློག་གནང་དང་།
khye rang chik pu lok nang dang
khyed rang gcig pu klog gnang dang
Please say it alone by yourself.

3. དགོང་དག
gong dak
dgong dag
I am sorry. (purify your thoughts)

4. ག་ཡེ་བྱེད་ཀྱི་མ་རེད།
ga ye je kyi ma re
ga ye byed kyi ma red
It does not matter.

5. ག་ལེ་ཀློག་གནང་དང་།
ga le lok nang dang
ga le klog gnang dang
Please read slowly.

6. འདི་ནས་ཀློག་གནང་དང་།
dhi nay lok nang dang
'di nas klog gnang dang
Please read from here.

7. གསན་གནང་མ་སོང་ངས།
sen nang ma song ngey
gsan gnang ma song ngas
Didn't you hear me (hon.)?

8. ངས་ཡང་སྐྱར་ཀློག་ཆོག
ngey yang kyar lok chok
ngas yang skyar klog chog
I can read it again (for you).

LESSON FOUR
སློབ་ཚན་བཞི་པ།

4. 1 Substitution Drills

1. འདི་ཚོ་གཡག་གི་རྔ་མ་རེད།	*di tsho gyag gi rnga ma red*	These are Yak tails.
ལུག་གི་ལྤགས་པ་	*lug gi lpags pa*	sheep skin
ཤ་བའི་ར་ཅོ་	*sha ba'i ra co*	deer horn
བལ་པོའི་སྦྲང་རྩི་	*bal po'i sbrang rtsi*	Nepalese honey
ལག་པའི་གྲིབ་མ་	*lag pa'i grib ma*	hand's shadow

2. ང་ཚོ་ལ་དཀར་གཡོལ་གསུམ་ཡོད།	*nga tsho la dkar gyol gsum yod*	We have three porcelain bowls.
དེབ་མང་པོ་	*deb mang po*	many books
གྲོགས་པོ་ཁ་ཤས་	*grogs pa kha shas*	some friends
ལྡེ་མིག་བདུན་	*lde mig bdun*	seven keys
སྟ་རེ་དགུ	*sta re dgu*	nine axes

3. ཁོང་ལ་ཞི་མི་མི་འདུག	*khong la zhi mi mi 'dug*	He does not have cats.
རྟ་གཉིས་	*rta gnyis*	two horses
ཁབ་མང་པོ་	*khab mang po*	many needles
ལྷམ་གོག་གཅིག	*lham gog gcig*	one pair of boot
པད་ཤག	*pad shag*	money

4. ང་ལ་བྱ་མོ་མང་པོ་མེད།	*nga la bya mo mang po med*	I do not have many chicken.
ཤོག་གུ	*shog gu*	paper
ལྟེབ་གྲི	*lteb gri*	pocket-knives
ཞ་སྨྱུག	*zha smyug*	pencil
དྲེལ་	*drel*	mule
རྩིག་པ་	*rtsig pa*	wall

4.2 The Combined Auxiliary Verb ཡོད་རེད་ yod red

The compound auxiliary verb ཡོད་རེད་ *yod red* represents there is, there are, there will be, there were, they have, he has etc. to express existence. It is mainly used for present habitual as we have already seen in the previous lesson. ཡོད་ *yod* signifies existence and mainly possession meaning "to have" eg. ང་ལ་ལུག་དྲུག་ཡོད། *nga la lug drug yod;* I have six sheep (I to sheep six there are) and *red* as we have already seen means it is, he is, she is, they are, they were etc. When the subject is affixed with *la* ....*yod* can be used to express what there is in the speaker's possession eg. ང་ལ་སོ་ཡོད་ *nga la so yod,* I have teeth (to me teeth/tooth there is/are). To express what a third person has *red* is

suffixed to the yod eg. ཁོང་ལ་སོ་ཡོད་རེད། *khong la so yod red,* he has teeth (he to tooth/teeth there is/are) Unless it is explicitly expressed, སོ་གཅིག *so gcig* one tooth, it is usually considered plural.

4.3 The Combined Auxiliary Verb yod dug

But it is different with the second person. ཁྱོད་ལ་སོ་འདུག *khyod la so 'dug* (you to tooth/teeth there is/are), for instance means "You have teeth" when the speaker is certain that he himself saw the person he is speaking to has teeth. *Yod 'dug* can also be used as an auxiliary verbal compound mainly in third person to express a sense of discovery or finding out about something. This can also be used for the second person by suffixing ག *ga* to express what one knows about what the person is doing or will be doing. It can be used for reportive present as well as for definite future. However by using འགྲོ་ཡ་རེད་འདུག་ག *'gro ya red 'dug ga* and འགྲོ་གི་ཡོད་འདུག་ག *'gro gi yod 'dug ga* both makes definite future. The tenses are usually indicated by the second syllable after the verb *'gro.*

1st person	ང་ལ་ཡོད།	*nga la yod*	I to have (I have)
2nd person	ཁྱོད་ལ་འདུག	*khyod la 'dug*	You to there is (you have)
3rd person	ཁོང་ལ་ཡོད་རེད།	*khong la yod red*	He to there is (He/she has)

4.3.a Examples

ཁྱོད་གུང་སེང་ལ་འགྲོ་གི་ཡོད་འདུག་ག
khyo goong seng la dro gi yoe doog ga
khyod gung seng la 'gro gi yod 'dug ga
I realize that you are going away for holiday.

ཁྱོད་གུང་སེང་ལ་འགྲོ་ཡ་རེད་འདུག་ག
khyo goong seng la dro ya re doog ga
khyod gung seng la 'gro ya red 'dug ga
I found out that you are going away for a holiday.

ལྡུམ་རའི་ནང་ལ་མེ་ཏོག་དམར་པོ་ཡོད་རེད།
dhoom ray nang la me tok maar po yoe re
ldum ra'i nang la me tog dmar po yod red
There are red flowers in the garden.

ཐབ་ནང་ལ་མེ་ཡོད་རེད།
thab nang la me yoe re
thab nang la me yod red
There is fire in the stove.

ཁོང་ལ་བུ་གསུམ་ཡོད་རེད།
khong la bu soom yoe re
khong la bu gsum yod red
He has three sons.

མོ་དོ་དགོང་འགྲོ་གི་ཡོད་རེད།
mo do ghong dro gi yoe re
mo do dgong 'gro gi yod red
She is leaving tonight.

ང་ལ་དེབ་མང་པོ་ཡོད།
nga la deb mang po yoe
nga la deb mang po yod
I have many books.

བསྟན་འཛིན་ལ་ཁང་པ་གཉིས་འདུག
ten dzin la khang pa nyee doog
bstan 'dzin la lag pa gnyis 'dug
Tenzin has two houses.

ང་ལ་གོས་ཐུང་མང་པོ་ཡོད།
nga la goe thoong mang po yoe
nga la gos thung mang po yod
I have many trousers.

ཁོང་ཚོ་ལ་གཡག་ལྔ་བརྒྱ་ཡོད་རེད། khong tsho la yak nga gya yoe re	*khong tsho la gyag lnga brgya yod red* They have five hundred Yaks.
ཉི་མ་སང་ཉིན་ཡོང་གི་ཡོད་རེད། nyi ma sang nyin yong gi yoe re	*nyi ma sang nyin yong gi yod red* Nyima is coming tomorrow.
གནམ་ལ་སྐར་མ་ཁ་ཤས་འདུག naam la kar ma kha shay doog	*gnam la skar ma kha shas 'dug* There are some stars in the sky.
ཁྱོད་ལ་སོར་གདུབ་ལྔ་འདུག khyoe la sor doob nga doog	*khyod la sor gdub lnga 'dug* You have five rings.
ཁྱོད་ལ་དངུལ་སིལ་མ་འདུག་གས། khyoe la ngoo see ma doog gay	*khyod la dngul sil ma 'dug gas* Do you have some change?
མི་འདི་ལ་གླ་རྩི་ཡོད་འདུག mi dhi la laa tsi yoe doog	*mi 'di la gla rtsi yod 'dug* It seems that this man has (some) musk.
ཁོ་ནང་ལ་ཡོད་འདུག་གས། kho nang la yoe doog gay	*kho nang la yod 'dug gas* Is he at home?
ཇ་འདི་ཚ་པོ་རེད་འདུག་གས། ja dhi tsha po re doog gay	*ja 'di tsha po red 'dug gas* Is this tea hot?

4.4 Negation

Known as དགག་སྒྲ *dgag sgra* in Tibetan, there are mainly four negative particles used in Tibetan as oppossed to the four affirmative auxiliary verbs we have already discussed. There are two negatives མ *ma* and མི *mi* that are prefixed to the auxiliary verbs or placed between the main verb and the auxiliary verb and the other two, མིན་ *min* and མེད་ *med* are postpositined to verbs. There are other negatives but these four will suffice for the time being.

Affirmative Auxilaries	**Negative Auxiliaries**
རེད་	མ་རེད་
ཡིན་	མིན་
འདུག	མི་འདུག
ཡོད་	མེད་

4.5 Examples of Affirmative and Negative Sentences

ང་སློབ་ཕྲུག་ཡིན་ nga lob took yin	*nga slob phrug yin* I am (a) student.
ང་དགེ་རྒན་མིན་ nga ge ghen min	*nga dge rgan min* I am not (a) teacher.
ང་ལ་དུས་ཚོད་ཡོད། nga la due tshoe yoe	*nga la dus tshod yod* I have (some) time.

ང་ལ་རོགས་པ་མེད།
nga la rok pa me
nga la rogs pa med
I have no companion.

ང་ལ་གྲོགས་པོ་མང་པོ་ཡོད་རེད།
nga la drok po mang po yoe re
nga la grogs po mang po yod red
I have many friends.

ང་ལ་ཀུ་ཤུ་ཡོད་མ་རེད།
nga la ku shu yoe ma re
nga la ku shu yod ma red
I do not have apples.

ང་ལ་སྨྱུ་གུ་ཞིག་འདུག
nga la nyu gu zhig doog
nga la smyu gu zhig 'dug
I have a pen.

ང་ལ་ཤིང་ཏོག་མི་འདུག
nga la shing tok mi doog
nga la shing tog mi 'dug
I do not have fruits.

ཁྱོད་ཉི་མའི་གྲོགས་པོ་རེད།
khoe nyi may drok po re
khyod nyi ma'i grogs po red
You are Nyima's friend.

ཁྱོད་ལ་ཞི་མི་ཁ་ཤས་ཡོད་རེད།
khyoe la zhi mi kha shay yoe re
khyod la zhi mi kha shas yod red
You have some cats.

ཁྱོད་ལ་ཁང་པའི་ལྡེ་མིག་ཡོད་མ་རེད།
khyoe la khang pay dhe mik yoe ma re
khyod la khang pa'i lde mig yod ma red
You do not have the house key(s).

ཁྱོད་ལ་ངའི་ཁ་སྦྱང་འདུག
khyoe la ngay kha jang doog
khyod la nga'i kha sbyang 'dug
You have got my address.

ཁྱོད་ལ་ངའི་པར་ཆས་མི་འདུག
khyoe la ngay par chay mi doog
khyod la nga'i par chas mi 'dug
You do not have my camera.

ཁྱོད་ལ་དེབ་གསུམ་ཡོད།
khyoe la deb soom yoe
khyod la deb gsum yod
I have three books for you.

ཁྱོད་ལ་གནས་ཚུལ་མེད།
khyoe la nay tshoo me
khyod la gnas tshul med
I do not have (any) news for you.

ཁྱོད་མོའི་ཨ་མ་ཡིན་པ་རེད།
khyoe moi a ma yim pa re
khyod mo'i a ma yin pa red
You must be her mother.

ཁྱོད་ཁོའི་གྲོགས་མོ་ཡིན་པ་མ་རེད།
khyoe khoi drok mo yim pa ma re
khyod kho'i grogs mo yin pa ma red
You mustn't be his girl friend.

ཁྱོད་ལ་ཡི་གེ་མང་པོ་ཡོད་འདུག
khyod la yi ge mang po yod 'dug

khyoe la yi ge mang po yoe doog
It seems there are many letters for you.

ཁྱོད་ལ་བརྔན་པ་ཡོད་མི་འདུག
khyoe la ngem pa yoe mi doog
khyod la brngan pa yod mi 'dug
It seems there is no gift for you.

ཁོང་སློབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་རེད།
khong lob drai ge ghen re
khong sol grva'i dge rgan red
He is (a) school teacher.

ཁོང་སློབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་གསར་པ་མ་རེད།
khong lob drai ge ghen sar pa ma re
khong sol grva'i dge rgan gsar pa ma red
He is not (a) new school teacher.

ཁོང་ལ་ང་ཚོའི་པར་འདུག
khong la nga tshoi par doog
khong la nga tsho'i par 'dug
He has our photographs.

ཁོང་ལ་ང་ཚོའི་པར་མི་འདུག
khong la nga tshoi par mi doog
khong la nga tsho'i par mi 'dug
He does not have our photographs.

ཁོང་ལ་ཅ་ལག་རྙིང་པ་ཡག་པོ་ཡོད་འདུག
khong la cha lag nying pa yag po yoe doog
khong la ca lag rnying pa yag po yod 'dug
It seems he has good quality antiques.

ཁོང་ལ་ཅ་ལག་རྙིང་པ་ཡག་པོ་ཡོད་མི་འདུག
khong la cha lag nying pa yag po yoe mi doog
khong la ca lag rnying pa yag po yod mi 'dug
It seems he doesn't have good quality antique.

ཁོང་ལ་ཨ་ཆོར་ཡོད།
khong la achor yoe
khong la a chor yod
I have (a) towel for him.

ཁོང་ལ་བཞུགས་ས་མེད།
khong la zhook sa me
khong la bzhugs sa med
I have no place for him (her) to stay.

ཁོང་ངའི་ཚ་བོ་རེད།
khong ngai tsha vo re
khong nga'i tsha bo red
He is my nephew.

ཁོང་ངའི་ཚབ་པོ་མིན།
khong ngai tshap po min
khong nga'i tshab po min
He is not my representative.

ཁོང་འཁྲུངས་ས་ཁམས་ནས་ཡིན་པ་རེད།
khong troong sa kham nay yim pa re
khong 'khrungs sa khams nas yin pa red
I gather his birth-place is Kham (region).

ཁོང་རྒྱ་གར་བ་ཡིན་པ་མ་རེད།
khong gya gar wa yim pa ma re
khong rgya gar ba yin pa ma red
He (she) mustn't be an Indian.

ཁོང་ལ་པད་ཤག་གཡར་ཡ་ཡོད་འདུག
khong la pe shak yaar ya yoe doog
khong la pad shag gyar ya yod'dug
It seems he has the money to lend.

ཁོང་ལ་པད་ཤག་གཡར་ཡ་ཡོད་མི་འདུག
khong la pe shak yaar ya yoe mi doog
khong la pad shag gyar ya yod mi 'dug
It seems he does not have the money to lend.

4.6 Participation Drills

Affirmative	Negative
འདི་ཚོ་དྲེལ་རེད།	འདི་ཚོ་དྲེལ་མ་རེད།
དེ་གཡག་གི་རྔ་མ་རེད།	དེ་གཡག་གི་རྔ་མ་མ་རེད།
ཞི་མི་ཕྱི་ལོགས་ལ་འདུག	ཞི་མི་ཕྱི་ལོགས་ལ་མི་འདུག
ང་མགོ་ན་གི་འདུག	ང་མགོ་ན་གི་མི་འདུག
ང་ཚོ་ལ་དངུལ་ཡོད།	ང་ཚོ་ལ་དངུལ་མེད།
ང་ཚོ་དོ་དགོང་འགྲོ་གི་ཡོད།	ང་ཚོ་དོ་དགོང་འགྲོ་གི་མེད།
ང་ཨ་མེ་རི་ཀ་ནས་ཡིན།	ང་ཨ་མེ་རི་ཀ་ནས་མིན།
དེབ་འདི་ཚོ་ངའི་ཡིན།	དེབ་འདི་ཚོ་ངའི་མིན།
ཁོང་ནད་པ་རེད་འདུག	ཁོང་ནད་པ་རེད་མི་འདུག
བྱ་འདི་ལ་རྐང་པ་ཡོད་འདུག་ག	བྱ་འདི་ལ་རྐང་པ་ཡོད་མི་འདུག་ག
འདི་གསེར་གྱི་ཐུར་མ་རེད་འདུག་ག	འདི་གསེར་གྱི་ཐུར་མ་རེད་མི་འདུག་ག
ཁོང་ལ་གློག་གཞུ་ཡོད།	ཁོང་ལ་གློག་གཞུ་མེད།
དེ་ཚོ་ལས་བྱེད་ཡིན་པ་རེད།	དེ་ཚོ་ལས་བྱེད་ཡིན་པ་མ་རེད།

Translation

Affirmative	Negative
These are mules.	These are not mules.
That is Yak tail.	That is not Yak tail.
The cat is outside.	The cat is not outside.
I have a headache.	I do not have a headache.
We have money.	We do not have money.
We are going tonight.	We are not going tonight.
I am from America.	I am not from America.
These are my books.	These are not my books.
He is sick.	He is not sick.
This birds seem to have legs.	This bird does not seem to have legs.
This spoon seems to be made of gold.	This spoon does not seem to be made of gold.
I have torch for him.	I do not have torch for him
They are officials.	They are not official.

4.7 Vocabulary

Nouns:

ldum ra	garden	ལྡུམ་ར་
thab	stove	ཐབ་
mang po	many	མང་པོ་
gnam	sky	གནམ་

skar ma	star	སྐར་མ་
gos thung	trousers	གོས་ཐུང་
rnga ma	tail	རྔ་མ་
drel	mule	དྲེལ་
shing tog	fruit	ཤིང་ཏོག
skud pa	thread	སྐུད་པ་
gzugs po	body	གཟུགས་པོ་
lo rtags	year sign	ལོ་རྟགས་
lo khams	year element	ལོ་ཁམས་
tshes pa	date	ཚེས་པ་
bod tshes	Tibetan date	བོད་ཚེས་
spyi lo	C.E.	སྤྱི་ལོ་
bod rgyal lo	Tibetan year	བོད་རྒྱལ་ལོ་
zhing pa	farmer	ཞིང་པ་
dpe cha	prayer book	དཔེ་ཆ་

Adjectives

las sla po	easy	ལས་སླ་པོ་
khag po	difficult	ཁག་པོ་
rno po	sharp	རྣོ་པོ་
thung po	short	ཐུང་པོ་
ring po	long	རིང་པོ་
sbom po	thick	སྦོམ་པོ་
phra po	thin	ཕྲ་པོ་
rtsub po	rough	རྩུབ་པོ

Verbs

mgo na ba	headache	མགོ་ན་བ་
so na ba	toothache	སོ་ན་བ་
rko ba	to dig	རྐོ་བ་
bshu ba	to copy	བཤུ་བ་
gyar ba	to borrow	གཡར་བ་
brtsi ba	to count	བརྩི་བ་
'tshem pa	to sew	འཚེམ་པ་
btsir ba	to sqeeze	བཙིར་བ་
'dri ba	to ask	འདྲི་བ་
skrag pa	to fear	སྐྲག་པ་

4.8 Interrogative Negatives

ང་རང་ཚོ་ཉལ་གྱི་མིན་པས།
nga rang tsho nyal gyi min pay

nga rang tsho nyal gyi min pas
Aren't we going to sleep?

ཁོང་ཚོ་སློབ་ཕྲུག་མ་རེད་པས།
khong tsho lob took ma re pay

khong tsho slob phrug ma red pas
Aren't they students?

བེའུ་དེའི་ཨ་མ་བ་ཕྱུག་འདི་མ་རེད་པས།
beu dei a ma ba chook dhi ma re pay

be'u de'i a ma ba phyug 'di ma red pas
Isn't this cow the mother of that calf?

ཁྱེད་ཚོ་གཙང་གཞིས་ཀ་རྩེ་ནས་མིན་པས།
khye tsho tsang shi ka tse nay mim pay

khyed tsho gtsang gzhis ka rtse nas min pas
Aren't you from Shigatse in Tsang?

ཟམ་པ་འདི་གསར་པ་མ་རེད་པས།
zam pa dhi sar pa ma re pay

zam pa 'di gsar pa ma red pas
Isn't this a new bridge?

སྔོ་ཚལ་འདི་ཚོ་ཁྱེད་རང་གི་མ་རེད་པས།
ngo tshay dhi tsho khye rang gi ma re pay

sngo tshal 'di tsho khyed rang gi ma red pas
Aren't these your vegetables?

ཁྱེད་ཚོ་གསོལ་ཇ་བཞེས་ཀྱི་མིན་པས།
khye tsho sol ja shay kyi mim pay

khyed tsho gsol ja bzhes kyi min pas
Aren't you drinking the tea (hon.)?

ཁྱེད་ཚོ་ཇ་འཐུང་གི་མིན་པས།
khye tsho ja thoong gi mim pay

khyed tsho ja 'thung gi min pas
Aren't you drinking the tea?

ཁྱོད་འཛིན་གྲྭ་ལ་འགྲོ་གི་མིན་པས།
khyo tsho dzin dra la dro gi mim pay

khyod 'dzin grva la 'gro gi min pas
Aren't you going to the class?

སྒོ་འདི་ཕྱེ་གི་མིན་པས།
gho dhi che gi mim pay

sgo 'di phye gi min pas
Aren't you going to open this door?

གཟིམ་སྒོ་འདི་ཕྱེ་བ་གནང་གི་མིན་པས།
zim gho dhi che wa nang gi mim pay

gzim sgo 'di phye ba gnanggi min pas
Aren't you going to open this door (hon.)?

4.9 Exercises of Lesson Four

(a) Translate into English:

1. ང་སྟོད་ཐུང་འཚེམ་གྱི་ཡིན། — *nga stod thung 'tsem gyi yin*
2. ང་ལ་གཡག་མེད། — *nga la gyag med*
3. ཀུན་དགའ་ས་རྐོ་གི་འདུག — *kun dga'* (a name) *a sa rko gi 'dug*
4. རྟ་དེ་གཟུགས་པོ་རིང་པོ་ཡོད་རེད། — *rta de gzugs po ring po yod red*
5. ཁོང་ཚོ་རྒྱ་གར་བ་མ་རེད། — *khong tsho rgya gar ba ma red*
6. ཕ་ཚོ་ངའི་ལུག་མ་རེད། — *pha tsho nga'i lug ma red*
7. ཨ་ཞང་ལ་ཁང་པ་མང་པོ་ཡོད་མ་རེད། — *a zhang la khang pa mang po yod ma red*
8. ང་ཚོ་ཤིང་ཏོག་བཙིར་གྱི་ཡིན། — *nga tsho shing tog btsir gyi yin*

9. ཁོང་གིས་ང་ལ་འདྲི་གི་རེད — *khong gis nga la 'dri gi red*
10. ཞི་མི་ཁྱི་ལ་སྐྲག་གི་མི་འདུག — *zhi mi khyi la skrag gi mi 'dug*

(b) Transliterate into Tibetan:

1. *khong bkra shis bsam gtan lags red*
2. *pha gir krung krung dkar po gsum 'dug*
3. *khong gi 'khrungs yul lha sa nas red*
4. *khams dar rtse mdo 'di nas thag ring po red*
5. *nga'i a ma rgyang rtse dpal 'khor mchod rten la yod red*
6. *tshong pa 'di tsho stod la dvags pa red*
7. *sa skya gong ma bod kyi bla ma chen po zhig red*
8. *nga tsho bod skad slob phrug yin*
9. *khong dbyin ji'i yi ge 'bri klog shes kyi ma red*
10. *sku 'dra 'di rin thang bral ba red*

(c) Fill the blanks and translate into English:

1. འདི་ཚོ་ལུག་ལྤགས་མ·······། — *'di tsho lug lpags ma ....*
2. ཁྱོད་ཞིང་པ·······པས། — *khyod zhing pa ....pas*
3. ·······ལྷ་ས་ནས་ཡིན་པས། — *............ lha sa nas yin pas*
4. ཁོང་ཚོ་ལ་དེབ་ཡོད་མ·······། — *khong tsho la deb yod ma ....*
5. ·······ལ་པད་ཤག་གཡར་ཡ་མེད། — *....... la pad shag gyar ya med*
6. ང་ཚོ་རི་ལ་འགྲོ་གི·······། — *nga tsho ri la 'gro gi ....*
7. རྒྱ་ལྕོག་འདི་སུའི·······། — *rgya lcog 'di su'i ....*
8. ཁོང་ཚོ་བལ་ཡུལ་ལ་འགྲོ་གི·······རེད། — *khong tsho bal yul la 'gro gi .. red*
9. ·······སྒང་ལ་ངའི་དཔེ་ཆ་ཡོད·······། — *..........sgang la nga'i dpe cha yod ....*
10. ·······གཟའ་ཉི་མ་ལ་འགྲོ·······མིན། — *............ gza' nyi ma la 'gro .... min*

(d) Transform the following sentences into negatives:

1. ཁོང་ལ་གྲོགས་པོ་མང་པོ་ཡོད་རེད། — *khong la grogs po mang po yod red*
2. ང་ལ་སློབ་དེབ་འདུག — *nga la slob deb 'dug*
3. འདི་གསར་པ་རེད། — *'di gsar pa red*
4. ཁྱོད་སློབ་ཕྲུག་རེད། — *khyod slob phrug red*
5. ཁང་པའི་ནང་ལ་མི་མང་པོ་འདུག — *khang pa'i nang la mi mang po 'dug*
6. ང་ཚོ་སང་ཉིན་འགྲོ་གི་ཡིན། — *nga tsho sang nyin 'gro gi yin*
7. ཁོང་ཚོ་ད་ལྟ་བཞུགས་འདུག — *khong tsho da lta bzhugs 'dug*
8. ངའི་མཛུབ་མོ་ལ་སོར་གདུབ་ཡོད། — *nga'i mdzub mo la sor gdub yod*
9. ང་ཚོ་ལ་ཁང་པ་མང་པོ་ཡོད། — *nga tsho la khang pa mang po yod*
10. དེ་ཚོ་ངའི་ཞི་མི་རེད། — *de tsho nga'i zhi mi red*

(e) Express and memorize the names of the 12 animal signs of Tibetan lunar calendar:

	Tibetan	Translit.	Pronunc.	English
1.	བྱི་བ་	*byi ba*	jeeva	mouse
2.	གླང་	*glang*	laang	ox
3.	སྟག	*stag*	taak	tiger
4.	ཡོས་	*yos*	yoe	rabbit
5.	འབྲུག	*'brug*	drook	dragon
6.	སྦྲུལ་	*sbrul*	drool	snake
7.	རྟ་	*rta*	tah	horse
8.	ལུག	*lug*	look	sheep
9.	སྤྲེལ་	*sprel*	trey	monkey
10.	བྱ་	*bya*	jah	bird
11.	ཁྱི་	*khyi*	key	dog
12.	ཕག	*phag*	paak	pig

4.10 Useful Expressions

1. བཞུགས་གདན་འཇགས་རོགས་གནང་།
zhook dhen jaa rok nang
bzhugs gdan 'jags rogs gnang
Please take a seat.

2. ཚང་མ་ཡར་བཞེངས་རོགས་གནང་།
tshang ma yaa sheng rok nang
tshang ma yar bzhengs rogs gnang
Everyone, please rise up.

3. ག་ལེ་ཕེབས་རོགས་གནང་།
ga le phe rok nang
le phebs rogs gnang
Good bye (Expressed by one staying)

4. ག་ལེ་བཞུགས་རོགས་གནང་།
ga le zhook ro nang
ga le bzhugs rogs gnang
Good bye (Expressed by one leaving)

5. ད་ང་དགོངས་པ་ཞུ་གི་ཡིན།
da nga gong pa zhu gi yin
da nga dgong pa zhu gi yin
Now, may I be excused.

6. ཨ་ལེ་ཨ་ནི་རྗེས་མ་མཇལ་ཡོང་།
a le ani jey ma jay yong
a le a ni rjes ma mjal yong
Okay I will see you later.

7. ཧ་མ་གོ་ན་དྲི་རོགས་གནང་།
ha ma go na dri rok nang
ha ma go na dri rogs gnang
Please ask me if you did't understand.

LESSON FIVE
སློབ་ཚན་ལྔ་པ།

5.1 Interrogatives

Interrogatives are about questions. Spoken Tibetan has completely a different set of interrogatives from the classical Tibetan. When there are interrogative pronouns the interrogative particles གས་ *gas* and པས་ *pas* are not used. The general interrogative particles *gas* and *pas* are put after selected auxiliary verbs and to the verbal stems. No question mark is used in Tibetan as questions are understood from the context of the sentence. Some modern writers have been introducing the use of the question mark and various punctuation marks in their Tibetan writing which are unacceptable. Tibetan interrogative sentences have either the interrogative pronoun at the beginning of the sentence or before the auxiliary verb. The non-pronoun interrogative particles are placed at the end of the sentence. For interrogative future *gas* is used and for interrogative past *pas* is used. Out of the ten suffixes *ga, nga, da, na, ba, ma* and *sa* all can invariably use *gas* or *pas* in making interrogative sentences. However *'a, ra* and all vowel ending syllables use *bas* instead of *pas* in making interrogative past.

5.2 General Interrogative Pronouns

ག་བ་	*ga ba*	where	ག་དུས་	*ga dus*	when
ག་ནས་	*ga nas*	from where	ག་འདྲ་སེ་	*ga 'dre se*	how
ག་རེ་བྱས་ནས་	*ga re byas nas*	why/how	གང་བྱས་ནས་	*gang byas nas*	why/how
སུ་	*su*	who	སུའི་	*su'i*	whose
གང་	*gang*	what/who	གང་དུ་	*gang du*	where to
གང་ནས་	*gang nas*	where from	ཅི་	*ci*	what
ག་རེ་	*ga re*	what	ག་རུ་	*ga ru*	where to

5.3 Participation Drills of Interrogative Sentences

Questions

1. ཁྱོད་ག་ནས་ཡོང་བ་ཡིན།
khyod ga nas yong ba yin
khyoe ga nay yong va yin
Where did you come from?

Answers

ང་རྒྱ་གར་རྡོ་རྗེ་གདན་ནས་ཡོང་བ་ཡིན།
nga rgya gar rdo rje gdan nas yong ba yin
nga gya gar dor je dhen nay yon va yin
I came from Bodhgaya, India.

2. ཁོང་ག་དུས་ཕྱིན་པ་རེད།
khong ga dus phyin pa red
khong ga due chim pa re
When did he/she leave?

ཁོང་ཆུ་ཚོད་བདུན་པ་ལ་ཕྱིན་པ་རེད།
khong chu tshod bdun pa la phyin pa red
khong chu tshoe doom pa la chim pa re
He/she left at 7 O'clock.

3. འདི་འདྲ་ག་འདྲ་སེ་རེད།
'di 'dra ga 'dre se red
dhin dra ga dre se re
How did this happen?

ང་ཧ་གོ་གི་མེད།
nga ha go gi med
nga ha gi ki me
I do not know.

4. ཨ་མ་ལགས་ད་ལྟ་ག་བ་བཞུགས་ཡོད་རེད།

ཨ་མ་ལགས་ད་ལྟ་སྨན་ཁང་ལ་བཞུགས་ཡོད་རེད།

a ma lags da lta ga ba bzhugs yod red
a ma la tha ta ga va shook yoe re
Where is mother staying now?

a ma lags da lta sman khang la bzhugs yod red
a ma laa tha ta men khang la shook yoe re
Mother is now staying at the hospital.

5.ཁྱི་འདི་ག་རེ་བྱས་ནས་ད་ནང་ཤི་བ་རེད།
khyi 'di ga re byas nas da nang shi ba red
khyi dhi ga re jay nay tha nang shi va re
How did this dog die this morning?

ཁྱི་དེ་ཟས་དུག་ཕོག་ནས་ཤི་བ་རེད།
khyi de zas dug phog nas shi ba red
khyi de zay dook phog nay shi va re
The dog died of food poisoning.

6. ཁོ་ད་བྱིན་གང་བྱས་ནས་ངུ་བ་རེད།
kho da byin gang byas nas ngu ba red
kho tha jin gang jay nay ngoo va re
Why was he crying for, a little while ago?

ང་ཁོ་ངུས་པ་གོ་མ་བྱུང་།
nga kho ngus pa go ma byung
nga kho ngoo pa go ma joong
I did not hear him cry.

7.གསེར་གྱི་ཐུར་མ་འདི་སུའི་རེད།
gser gyi thur ma 'di su'i red
ser gyi thoor ma dhi sui re
Whose golden spoon is this?

གསེར་གྱི་ཐུར་མ་དེ་ཚོང་པ་དེའི་རེད།
gser gyi thur ma 'di tshong pa de'i red
ser gyi thoor ma de tshong pa dei re
This is the businessman's golden spoon.

8.ཁྱེད་སློབ་གྲྭ་འདིའི་སློབ་ཕྲུག་ཡིན་པས།
khyed slob grva 'di'i slob phrug yin pas
khye lob dra dhee lob took yim pay
Are you student of this school?

ལགས་མིན། ང་སློབ་གྲྭ་འདིའི་སློབ་ཕྲུག་མིན།
lags min nga slob grva 'di'i slob phrug min
laa min nga lob dra dhee lob took min
No, I am not a student of this school.

9.ཁོང་ཁྱེད་རང་གི་ནད་གཡོག་རེད་པས།
khong khyed rang gi nad gyog red pas
khong khye rang gi ne yok re pay
Is he/she your nurse?

ཁོང་སྨན་ཁང་གི་ནད་གཡོག་རེད།
khong sman khang gi nad gyog red
khong men khang gi ne yok re
She is the hospital's nurse.

10.བྱིའུ་དེ་ཚང་ནང་ལ་ཉལ་འདུག་གས།
byi'u de tshang nang la nyal 'dug gas
jiu de tshang nang la nyal doog gay
Is the bird sleeping in the nest?

བྱིའུ་དེ་ཚང་ནང་ལ་མཐོང་ཡ་མི་འདུག
byi'u de tshang nang la mthong ya mi 'dug
jiu de tshang nang la thong ya mi doog
I cannot see the bird in the nest.

11. ང་ཚོ་ཁ་ལག་ཟ་གི་རེད་པས།
nga tsho kha lag za gi red pas
nga tsho kha la za gi re pay
Will we be eating the meal?

ལགས་མ་རེད། ང་ཚོ་ཁ་ལག་ཟ་གི་མ་རེད།
lags ma red nga tsho kha lag za gi ma red
laa ma re nga tsho kha la za gi ma re
No, we will not eat food.

12.ར་དེ་ཁོང་ཚོས་ཉོས་པ་མ་རེད་པས།
ra de khong tshos nyos pa ma red pas
ra de khong tshoi nyoe pa ma re pay
Didn't they buy that goat?

ལགས་རེད། ར་དེ་ཁོང་ཚོས་ཉོས་པ་རེད།
lags red ra de khong tshos nyos pa red
laa re ra de khong tshoi nyoe pa re
Yes, they bought the goat.

13.ཁོང་གསོལ་ཇ་མཆོད་ཀྱི་མི་འདུག་གས།
khong gsol ja mchod kyi mi 'dug gas
khong so ja cho kyi mi doog gay
Isn't he/she drinking the tea?

ལགས་མི་འདུག ཁོང་གསོལ་ཇ་མཆོད་ཀྱི་མི་འདུག
lags mi 'dug khong gsol ja mchod kyi mi 'dug
laa mi doog khong so ja cho kyi mi doog
No. he/she is not drinking the tea.

14.ཁྱོད་རང་ཤིང་ཏོག་དེ་ཚོ་ཟ་གི་མིན་པས།
khyod rang shing tog de tsho za gi min pas
khye rang shing tok de tsho za gi mim pay
Aren't you eating those fruits?

ལགས་མིན། ཐུགས་རྗེ་ཆེ།
lags min thugs rje che
laa min thook je che
No, thank you.

15 ཁྱོད་ལ་ཆུ་ཚོད་འདི་འདྲ་མེད་པས།
khyod la chu tshod 'di 'dra med pas
khyoe la chu tsho dhin dra me pay
Don't you have a watch like this?

ལགས་ང་ལ་གཅིག་སྟོན་རོགས་གནང་།
lags nga la gcig ston rogs gnang
laa nga la chik ton ro nang
Could you please show it to me?

16.མགྲོན་པོ་དེ་མགྲོན་ཁང་ནང་ལ་བསྡད་མི་འདུག་གས།
mgron po de mgron khang nang la bsdad mi 'dug gas
dron po de dron khang nang la de mi doog gay
Isn't the guest staying in the guest house?

ལགས་མི་འདུག ཁོང་བཞུགས་མི་འདུག
lags mi 'dug khong bzhugs mi 'dug
laa mi doog khong shook mi doog
No, he is not there.

17 ཁྲོམ་ལ་སྤྲུ་གུ་ག་ཚོད་འདུག
khrom la spru gu ga tshod 'dug
tom la too gu ga tshoe doog
How many children were there at the market?

ཁྲོམ་ལ་སྤྲུ་གུ་མང་པོ་ཞེ་དྲག་མི་འདུག
khrom la spru gu mang po zhe drag 'dug
tom la too gu mang po zhe drak mi doog
There are not many children at the market.

18.སྣོད་འདིའི་ནང་ལ་ཞོ་གོག་ག་ཚོད་འདུག
snod 'di'i nang la zho gog ga tshod 'dug
noe dhee nang la zho gok ga tshoe doog
How many potatoes are there in this pot?

སྣོད་ནང་ལ་ཞོ་གོག་ཀི་ལོ་གཉིས་ཙམ་འདུག
snod nang la zho gog ki lo gnyis tsam 'dug
noe nang la zho gok ki lo nyee tsam doog
There are approximately 2 kilos of potatoes in this pot.

19 སྤང་ཁའི་རྩ་ག་དུས་དྲེག་ཀྱི་ཡིན།
spang kha'i rtsa ga dus dreg kyi yin
pang khai tsa ga due drek kyi yin
When will you mow the lawn?

གཟའ་ཉི་མའི་ཉིན་དྲེག་རྩིས་ཡིན།
gza' nyi ma'i nyin dreg rtsis yin
zaah nyi mai nyin drek tsee yin
I am planning to mow it on Sunday.

20.ཚ་ལོ་མ་འདི་ཚོ་སུའི་རེད།
tsha lo ma 'di tsho su'i red
tsha lo ma dhi tsho sui re
Whose oranges are these?

ཚ་ལོ་མ་འདི་ཚོ་ལ་བདག་པོ་མི་འདུག
tsha lo ma 'di tsho la bdag po mi 'dug
tsha lo ma dhi tsho la dak po mi dook
These oranges have no owner.

21.ཆུ་ཚོད་ག་ཚོད་རེད།
chu tshod ga tshod red
chu tshoe ga tshoe re
What is the time?

ཆུ་ཚོད་དགུ་དང་ཕྱེད་ཀ་རེད།
chu tshod dgu dang phyed ka red
chu tshoe ghoo dang che ka re
The time is 9.30.

22 ཁྱེད་རང་སྔ་དྲོ་ག་དུས་ཡོང་གི་ཡིན།
khyed rang snga dro ga dus yon gi yin

khye rang nga dro ga due yong gi yin

At what time will you come in the morning?

ང་སྔ་དྲོ་ཆུ་ཚོད་བརྒྱད་པ་ཡོལ་ནས་སྐར་མ་ལྔ་ལ་ཡོང་གི་ཡིན།
nga snga dro chu tshod rgyad pa yol nas skar ma lnga la yong gi yin
nga dro chu tshoe gye pa yow nay kar ma nga la yon gi yin
I will come 8.05 in the morning.

23.ཁོང་ག་དུས་ཕེབས་ཀྱི་རེད།

ཁོང་ཆུ་ཚོད་དགུ་པ་ཟིན་པ་ལ་སྐར་མ་བཅོ་ལྔ་ལ་ཕེབས་ཀྱི་རེད།

khong ga dus pheb kyi red	*khong chu tshod dgu pa zin pa la skar ma bco lnga la phebs kyi red*
khong ga due phe kyi re	khong chu tshoe ghoo pa zim pa la kar ma cho nga la phe kyi re
What time is he arriving?	He is arriving 8.45.

5.4 Vocabulary

ངུ་བ་	*ngu ba*	ngoo va	to cry
ཤི་བ་	*shi ba*	shi va	to die
གད་རྒྱག་པ་	*gad rgyag pa*	ge gyak pa	to sweep
རི་མོ་འབྲི་བ་	*ri mo 'bri ba*	ri mo dri va	to draw
རྐོལ་བ་	*rkol ba*	kol va	to boil
རྔོ་བ་	*rngo ba*	ngo va	to fry
རྫི་བ་	*rdzi ba*	dzi va	to knead
གཏུབ་པ་	*gtub pa*	toop pa	to chop
དྲེག་པ་	*dreg pa*	drek pa	to mow
ཉན་པ་	*nyan pa*	nyem pa	to listen
ཐུར་མ་	*thur ma*	thoor ma	spoon
སྤང་ཁ་	*spang kha*	pang kha	meadow
མགྲོན་པོ་	*mgron po*	drom po	guest
མགྲོན་ཁང་	*mgron khang*	dron khang	guest house
གཉེར་པ་	*gnyer pa*	nyer pa	manager
དྲུང་ཡིག	*rung yig*	droong yi	secretary
མ་བྱན་	*ma byan*	ma jen	cook
ཐབ་གཡོག	*thab gyog*	thab yok	kitchen hand
ཁུ་ཏི་	*khu ti*	khu ti	kettle
སྡེར་མ་	*sder ma*	der ma	plate
ཚལ་རླང་	*tshal rlang*	tsay laang	woke
ཁོ་རྩི་	*kho rtsi*	kho tsi	chop sticks
ཇ་མངར་མོ་	*ja mngar mo*	ja ngaar mo	sweet tea
ཀོ་ཕི་	*ko phi*	ko phi	coffee
ཐུག་པ་	*thug pa*	thook pa	soup
ཁུ་བ་	*khu ba*	khoo va	sauce
རླང་པ་	*rlang pa*	laang pa	vapour
སྒོ་ང་	*rgo nga*	gho nga	egg
ཕག་ཤ་	*phag sha*	phak sha	pork
གླང་ཤ་	*glang sha*	laang sha	beef
ཉ་ཤ་	*nya sha*	nya sha	fish
ལུག་ཤ་	*lug sha*	look sha	mutton

བདག་པོ་	*bdag po*	dag po	owner
ཚོང་	*tsong*	tsong	onion

5.5 Adjectives

Adjectives modify nouns and they generally follow the nouns they qualify. Tibetan adjectives are generally disyllabic and end either in པ་ *pa,* པོ་ *po,* མ་ *ma* and མོ་ *mo* which are governed by the final consonant of the adjectival syllable. There are some adjectives that do not have to have affixes though in some contexts they have to be used with affixes. Comparative is formed by dropping the adjectival suffix i.e. *pa* and by reduplicating the suffix of the adjectival syllable. Those ending in ས་ *sa* or ན་ *na* are added with འ་ *'a.* Superlative is formed by adding ཤོས་ *shos* to the adjectival base. For example: གསར་པ་ *gsar pa,* "new"; གསར་ར་ *gsar ra,* "newer"; གསར་ཤོས་ *gsar shos,* "newest." "Than" is formed by prefixing ལས་ *las* of the ablative case, to the adjectival base: གཞན་ལས་མཐོ་བ་ *gzhan las mtho ba,* "higher than others." By adding དྲག་པ་ *drag pa* to the adjectival base it forms the notion of "too" in English, i.e. རིང་དྲག་པ་ *ring drag pa* meaning "too long".

English	**Adjective**		**Comparative**		**Superlative**	
Good	ཡག་པོ་	*yag po*	ཡག་ག་	*yag ga*	ཡག་ཤོས་	*yag shos*
light	ཡང་པོ་	*yang po*	ཡང་ང་	*yang nga*	ཡང་ཤོས་	*yang shos*
heavy	ལྗིད་པོ་	*ljid po*	ལྗིད་ད་	*ljid da*	ལྗིད་ཤོས་	*ljid shos*
rough	རྩུབ་པོ་	*rtsub po*	རྩུབ་པ་	*rtsub pa*	རྩུབ་ཤོས་	*rtsub shos*
soft	འཇམ་པོ་	*'jam po*	འཇམ་མ་	*'jam ma*	འཇམ་ཤོས་	*'jam shos*
loving	མཛའ་བོ་	*mdza' bo*	མཛའ་འ་	*mdza' 'a*	མཛའ་ཤོས་	*mdza' shos*
red	དམར་པོ་	*dmar po*	དམར་ར་	*dmar ra*	དམར་ཤོས་	*dmar shos*
slow	དལ་པོ་	*dal po*	དལ་ལ་	*dal la*	དལ་ཤོས་	*dal shos*
beautiful	མཛེས་པོ་	*mdzes po*	མཛེས་འ་	*mdzes 'a*	མཛེས་ཤོས་	*mdzes shos*
high	མཐོན་པོ་	*mthon po*	མཐོ་བ་	*mtho ba*	མཐོ་ཤོས་	*mtho shos*
sweet	མངར་མོ་	*mngar mo*	མངར་ར་	*mngar ra*	མངར་ཤོས་	*mngar shos*
clean	གཙང་མ་	*gtsang ma*	གཙང་ང་	*gtsang nga*	གཙང་ཤོས་	*gtsang shos*
old	རྙིང་པ་	*rnying pa*	རྙིང་ང་	*rnying nga*	རྙིང་ཤོས་	*rnying shos*

5.6 Adjectival Interrogatives

By suffixing ལོད་ *lod* signifying 'how' to the basic adjectival syllable, adjectival interrogative can be formed in modern Tibetan without the use of any interrogative pronouns or interrogative particles.

དཀར་པོ་	*dkar po*	white	དཀར་ལོད་	*dkar lod*	how white?
དམར་པོ་	*dmar po*	red	དམར་ལོད་	*dmar lod*	how red?
སེར་པོ་	*ser po*	yellow	སེར་ལོད་	*ser lod*	how yellow?
སྔོན་པོ་	*sngon po*	blue	སྔོ་ལོད་	*sngo lod*	how blue?
སྐམ་པོ་	*skam po*	dry	སྐམ་ལོད་	*skam lod*	how dry?

ཁེ་པོ་	*khe po*	cheap	ཁེ་ལོད་	*khe lod*	how cheap?
གྲང་མོ	*grang mo*	cold	གྲང་ལོད་	*grang lod*	how cold?
ཚ་པོ་	*tsha bo*	hot	ཚ་ལོད་	*tsha lod*	how hot?
འཇམ་པོ་	*'jam po*	soft	འཇམ་ལོད་	*'jam lod*	how soft?
བདེ་པོ་	*bde bo*	well	བདེ་ལོད་	*bde lod*	how well?
ཤ་རྒྱག་པ་	*sha rgyags pa*	fat	ཤ་རྒྱག་ལོད་	*rgyags lod*	how fat?
ཤ་སྐམ་པོ་	*sha skam po*	thin (body)	ཤ་སྐམ་ལོད་	*sha skam lod*	how thin?
ཆེན་པོ་	*chen po*	big	ཆེ་ལོད་	*che lod*	how big?
ཞིམ་པོ་	*zhim po*	delicious	ཞིམ་ལོད་	*zhim lod*	how delicious?
ཡང་པོ་	*yang po*	light	ཡང་ལོད་	*yang lod*	how light?
མཐོ་པོ་	*mtho bo*	high	མཐོ་ལོད་	*mtho lod*	how high?
དམའ་པོ་	*dma' bo*	low	དམའ་ལོད་	*dma' lod*	how low?
ཡག་པོ་	*yag po*	good	ཡག་ལོད་	*yag lod*	how good?
གཏན་པོ་	*gtan po*	stable	གཏན་ལོད་	*gtan lod*	how stable?
གཙང་མ་	*gtsang ma*	clean	གཙང་ལོད་	*gtsang lod*	how clean?
ཐག་རིང་པོ་	*thag ring po*	far	ཐག་རིང་ལོད་	*thag ring lod*	how far?
གྲུང་པོ་	*grung po*	clever	གྲུང་ལོད་	*grung lod*	how clever?
མཛེས་པོ་	*mdzes po*	beautiful	མཛེས་ལོད་	*mdzes lod*	how beautiful?
སྐད་སྙན་པོ་	*skad snyan po*	melodious	སྐད་སྙན་ལོད་	*skad snyan lod*	how melodious?
རིང་པོ་	*ring po*	long	རིང་ལོད་	*ring lod*	how long?
མགྱོགས་པོ་	*mgyogs po*	fast	མགྱོགས་ལོད་	*mgyogs lod*	how fast?

5.7 Examples of Adjectival Interrogative Sentences

1. དཔེ་ཆ་འདི་ཚོ་གསར་ལོད་རེད།
dpe cha 'di tsho gsar lod red
How new are these books?

དཔེ་ཆ་འདི་ཚོ་ཐོན་ནས་ལོ་གསུམ་རེད།
dpe cha 'di tsho thon nas lo gsum red
It is 3 years since these books were published.

2. ཁོང་གི་རྟ་འདི་མགྱོགས་ལོད་ཡོད་རེད།
khong gi rta 'di mgyogs lod yod red
How fast is his horse?

ཁོང་གི་རྟ་འདི་མགྱོགས་ག་གཅིག་མ་རེད།
khong gi rta 'di mgyog ga gcig ma red
This horse of his is not a fast one.

3. དོ་པོ་ཕ་ཚོ་ལྗིད་ལོད་ཡོད་རེད།
do bo pha tsho ljid lod yod red
How heavy are those luggage?

དོ་པོ་ཕ་ཚོའི་ཡང་ལྗིད་ད་ལྟ་བལྟས་མེད།
do bo pha tsho'i yang lji da lta bltas med
I haven't checked the weight of those luggage.

4. ཨ་མ་ལགས་ཀྱི་ཁ་ལག་ཞིམ་ལོད་འདུག
a ma lags kyi kha lag zhim lod 'dug
How delicious is mother's cooking?

ཨ་མ་ལགས་ཀྱི་ཁ་ལག་ཞིམ་པོ་ཞེ་དྲག་འདུག
a ma lags kyo kha lag zhim po zhe drag 'dug
Mother's cooking is very delicious.

5. གུར་གྱི་ཀ་བ་འདི་ཚོ་གཏན་ལོད་འདུག
gur gyi ka ba 'di tsho gtan lod'dug
How stable are these poles of the tent?

སྐྱོན་མི་འདུག
skyon mi 'dug
Not too bad.

6. ཁྱོད་རང་གི་ཨང་རྩིས་དགེ་རྒན་ཡག་ལོད་འདུག
khyod rang gi ang rtsis dge rgan yag lod 'dug
How good is your math teacher?

ངའི་ཨང་རྩིས་དགེ་རྒན་སྒྲིགས་དམ་པོ་འདུག
nga'i ang rtsis dge rgan sgrigs dam po 'dug
My math teacher is strict.

7. གྲུམ་རྩེ་འདི་འཇམ་ལོད་འདུག
grum rtse 'di 'jam lod 'dug
How soft is this carpet?

བཞུགས་གྲུམ་འདི་འཇམ་པོ་ཨའུ་རྩི་འདུག
bzhugs grum 'di 'jam po a'u rtsi 'dug
This carpet is quite soft.

8. དགོན་པའི་འདུ་ཁང་དེ་ཐོག་མཐོ་ལོད་འདུག
dgon pa'i 'du khang de thog mtho lod 'dug
How high is the monastery's assembly hall?

ཐོག་མཐོ་དམན་བལྟ་རྒྱུ་མ་བྱུང་།
thog mtho dman lta rgyu ma byung
I did not check the height.

9. ནེ་ཙོ་ཡ་ཚོ་སྐད་སྙན་ལོད་འདུག
ne tso ya tsho skad snyan lod 'dug
How melodious are those parrots up there?

ངས་ནེ་ཙོའི་སྐད་ཡག་པོ་ཉན་མེད།
ngas ne tso'i skad yag po nyan med
I did not listen to their sound properly.

10. ངའི་ཁྱིམ་མཚེས་ཀྱི་ཤིང་སྡོང་རིང་ལོད་འདུག
nga'i khyim mtshes kyi shing sdong ring lod 'dug
How tall is my neighbour's tree?

ཁྱིམ་མཚེས་ཀྱི་ཤིང་སྡོང་མཐོང་མ་བྱུང་།
khyim mtshes kyi shing sdong mthong ma byung
I did not see the neigbour's tree.

5.8 Exercises of Lesson Five

(a) Translate into Tibetan:

1. I will chop the mutton.
2. How hot is the sweet tea?
3. My math teacher is a clever man.
4. These trees are not long.
5. The fire in the stove is not hot.
6. Those parrots are beautiful.
7. How far is your neighbour?
8. My neighbour is not far from my house.
9. My mother has five new carpets.
10. I do not have a new carpet.

(b) Express and memorize

Tibetan	**Translit.**	**Pronoun.**	**English**
ཤར་	*shar*	shar	east
ལྷོ་	*lho*	lho	south
ནུབ་	*nub*	noob	west
བྱང་	*byang*	jang	north
བྱང་ཤར་	*byang shar*	jang shar	north east
ལྷོ་ཤར་	*lho shar*	lho shar	south east
ལྷོ་ནུབ་	*lho nub*	lho noob	south west
བྱང་ནུབ་	*byang nub*	jang noob	north west

སྟེང་	*steng*	teng	upward
འོག་	*'og*	hog	downward
ཕྱོགས་བཅུ་	*phyogs bcu*	chog chu	ten directions
ཕྱོགས་བཞི་	*phyogs bzhi*	chog zhi	four directions
མཚམས་བཞི་	*mtsham bzhi*	tsham zhi	four intermediate directions

(c) Complete the following sentences with the appropriate auxiliary verbs and translate:

1.	ང་ཚོ་ཞིང་ཁ་ལ་འགྲོ་གི·······།	*nga tsho zhing kha la 'gro gi ....*
2.	ཁོང་ཚོ་ཇ་འཐུང་གི་མ·······།	*khong tsho ja 'thung gi ma ....*
3.	སྟག་ཕྲུག་དེ་ཚང་ནང་ལ་མི·········	*stag phrug de tshang nang la mi ......*
4.	སྤུ་གུ་འདི་ལོ་བཅུ་གསུམ·······།	*spu gu 'di lo bcu gsum ....*
5.	ཁྱེད་རང་ག་ནས་ཡོང་བ·······།	*khyed rang ga nas yong ba ....*
6.	སྨྱུ་གུ་དེ་སུའི·······།	*smyu gu de su'i ....*
7.	ང་རྐང་པ་ན་གི········	*nga rkang pa na gi ....*
8.	ཕ་གི་བོད་ཀྱི་གཡག·······།	*pha gi bod kyi gyag ......*
9.	དེ་ངའི་གོས་ཐུང་མ·······།	*de nga'i gos thung ma ....*
10.	དྲུང་ཡིག་ལགས་ད་ལྟ་བཞུགས་འདུག·······།	*drung yig lags da lta bzhugs 'dug ....*

(d) Write down the comparative and superlative forms of the following adjectives:

1.	མཛེས་པོ་	*mdzes po*
2.	མངར་མོ་	*mngar mo*
3.	མཐོ་པོ་	*mtho bo*
4.	རིང་པོ་	*ring po*
5.	ཆེན་པོ་	*chen po*
6.	ཆུང་པོ་	*chung po*
7.	དམར་པོ་	*dmar po*
8.	དམ་པོ་	*dam po*
9.	རྙིང་པ་	*rnying pa*
10.	ཡག་པོ་	*yang po*

(e) Correct the following sentences if incorrect:

1. འདི་ཚོ་དེབ་ངའི་རེད།	*'di tsho deb nga'i red*
2. ཕ་གི་ངའི་བུ་མོ་འདུག	*pha gi ngai'i bu mo 'dug*
3. ཁོང་ལ་མི་འདུག་བུ།	*khong la mi 'dug bu*
4. ཁོང་ཚོ་ཡོང་གི་ཡིན་པས།	*khong tsho yong gi yin pas*
5. དེ་ཚོ་ཞི་མི་མ་རེད།	*de tsho zhi mi ma red*
6. ང་ལ་སྨྱུ་གུ་མ་འདུག	*nga la smyu gu ma 'dug*

7. ཁོང་ཡི་གེ་འདྲི་གི་འདུག་གས། — *khong yi ge 'dri gi 'dug gas*

8. མོ་ཆུ་འཐུང་གི་མིན། — *mo chu thung gi min*

(f) Transform the following statements into interrogative sentences:

1. ང་ཚོ་འགྲོ་གི་མིན། — *nga tsho 'gro gi min*
2. ང་ད་ལྟ་ཟ་གི་ཡིན། — *nga da lta za gi yin*
3. འདི་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་ལྷམ་གོག་རེད། — *'di bkra shis kyi lham gog red*
4. ང་མགོ་ན་གི་འདུག — *nga mgo na gi 'dug*
5. ཁོང་དེབ་ཀློག་གི་མི་འདུག — *khong deb klog gi mi 'dug*

5.9 Useful Expressions

དེ་རུ་གནམ་གཤིས་གང་འདྲ་འདུག — *de ru gnam gshis gang 'dra 'dug*
de ru naam shi gang dra doog — How is the weather up there?

གྲང་གི་མི་འདུག་གས། — *grang gi mi 'dug gas*
drang gi mi doog gay — Don't you feel cold?

ཁྱེད་ཡིག་གཟུགས་ཡག་པོ་འདུག — *khyed yig gzugs yag po 'dug*
khye yik zook yag po doog — You have a good hand writing.

ཐོག་ཙམ་བཞུགས་ལོང་ཡོད་པས། — *tog tsam bzhugs long yod pas*
tog tsam zhook long yoe pay — Do you have some time to stay?

ང་མགྱོགས་པོ་འགྲོ་དགོས་ཡོད། — *nga mgyogs po 'gro dgos yod*
nga gyok po dro goe yoe — I have to go soon.

འདི་སྙོགས་སྒྲ་ཆེན་པོ་ཞེ་དྲག་རེད། — *'di snyogs sgra chen po zhe drag red*
dhi nyok dra chem po zhe drak re — This is a big problem.

དེ་རིང་ཉི་མ་ཡག་པོ་བསྟན་ས་རེད། — *de ring nyi ma yag po bstan sa red*
de ring nyi yag po ma ten sa re — It is going to be nice day today.

LESSON SIX

སློབ་ཚན་དྲུག་པ།

6.1 The Seven La-don Particles

There are number of ཕྲད་གཞན་དབང་ཅན་ *phrad gzhan dbang can* dependent grammatical particles which have the function of English prepositions ie. in, to, at, for, on, towards etc. but are put after the syllable they are associated with. They are called ལ་དོན་བདུན་"the seven *la don* particles" which consist of སུ་ *su*, རུ་ *ru*, ར་ *ra*, དུ་ *du*, ན་ *na*, ལ་ *la* and ཏུ་ *tu*. Their application is largely governed by the final (རྗེས་འཇུག or ཡང་འཇུག) of the previous syllable and are used for accusative, dative, durational and locative cases. We shall also see them used for adverbial expressions as well as many other uses of *la-don* in future lessons. However in modern spoken Tibetan there appears to be considerable flexibility of using mainly ལ་ *la* and རུ་ *ru* in place of the allowed particles. The seven particles are used as follows:

Suffix	Post Suffix	la don	spoken
ག བ	ད	ཏུ	ལ
ང ད ན མ ར ལ		དུ	ལ
ས	ས	སུ	ལ
འ (and all vowel endings)		ར རུ	ལ

6.2 Examples of La-don Uses of Accussatives, Locatives, Datives and Durational

1. ང་ཚོ་སང་ཉིན་ཨ་མེ་རི་ཀ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན།
nga tsho sang nyin a me ri ka la dro ki gi yin
nga tsho sang nyin a me ri ka la 'gro gi yin
Tomorrow we will go to America.

2. ཁྱི་ཕྲུག་འདི་ཁང་པའི་ནང་ལ་ཉལ་གྱི་རེད།
khyi took dhi khang pai nang la nyal gyi re
khyi phrug 'di khang pa'i nang la nyal gyi red
This puppy will sleep inside the house.

3. ང་ད་ལྟ་ཀྲི་ཀ་འདི་ཡིག་ལྐོག་ལ་སྦྱར་གྱི་མིན།
nga tha ta tri ka dhi yig kog la jar gyi min
nga da lta kri ka 'di yig lkog la sbyar gyi min
I will not affix this stamp on the envelop now.

4. ཁང་པའི་ཕྱི་ལོག་ལ་མི་མང་ལོད་འདུག
khang pai chi lok la mi mang loe doog
khang pa'i phyi log la mi mang lod'dug
How many people are outside the house?

5. ཁང་པའི་ཕྱི་ལོག་ལ་མི་དགུ་འདུག
khang pai chi lok la mi ghoo doog
khang pa'i phyi log la mi dgu 'dug
There are nine people outside the house.

6. མེ་ཏོག་དེ་ཚོ་ཁོང་ལ་འབུལ་གྱི་ཡིན།
me tog de tsho khong la bool gyi yin
me tog de tsho khong la 'bul gyi yin
I will offer those flowers to him/her.

7. ཁྱི་ཕྲུག་འདི་ཚོ་ལ་སུས་ག་དུས་རོགས་པ་བྱེད་ཀྱི་རེད།
khyi took dhi tsho la sue ga due rok pa je kyi re
khyi phrug 'di tsho la sus ga dus rogs pa byed kyi red
When will anybody look after these puppies?

8. ཁྱི་ཕྲུག་འདི་ཚོ་ལ་རོགས་བྱེད་མཁན་ཡོད་མ་རེད། *khyi phrug 'di tsho la rogs byed mkhan yod ma red*
khyi took dhi tsho la rok je khen yoe ma re There is no one to look after these puppies.

9. ལྕོག་ཙེའི་སྒང་ལ་ཐུར་མ་གསུམ་མི་འདུག་གས། *lcog rtse'i sgang la thur ma gsum mi 'dug gas*
chok tsei gang la thoor ma soom mi doog gay Aren't there three spoons on the table?

10. ལྕོག་རྩེའི་སྒང་ལ་ཐུར་མ་གཅིག་ཀྱང་མི་འདུག *lcog rtse'i sgang la thur ma gcig kyang mi 'dug*
chok tsei gang la thoor ma chik kyang mi doog There isn't even one spoon on the table.

11. ངའི་རྒྱབ་ལ་སྦྲང་མ་གཅིག་མི་འདུག་གས། *nga'i rgyab la sbrang ma gcig mi 'dug gas*
ngay gyab la drang ma chik mi doog gay Isn't there one bee on my back?

12. ལགས་མི་འདུག་སྦྲང་མ་མཐོང་ཡ་མི་འདུག *lags mi 'dug sbrang ma mthong ya mi 'dug*
lag mi doog drang ma thong ya mi doog No, I cannot see any bee (on your back).

13. མིག་ཤེལ་འདི་ལག་པ་ལ་འཛུས་ཀྱི་ཡིན། *mig shel 'di lag pa la 'jus kyi yin*
mig shey dhi lag pa la joo kyi yin I will hold this spectacle in my hand.

14. ཁང་པའི་གཡས་ཕྱོགས་ལ་ཤིང་མི་འདུག *khang pa'i gyas phyogs la shing mi 'dug*
khang pai yay chok la shing mi doog There is no wood on the right side of the house.

15. ལག་པ་གཡས་པ་ལ་སོར་གདུབ་མི་འདུག *lag pa gyas pa la sor gdub mi 'dug*
lag pa yay pa la sor doob mi doog There is no ring on the right hand.

16. ཀུ་ཤུ་འདི་ཚོ་སྤུ་གུ་འདི་ཚོ་ལ་རེད། *ku shu 'di tsho spu gu 'di tsho la red*
ku shu dhi tsho pu gu dhi tsho la re These apples are for these children.

17. ཁོང་ཚོ་ད་ལོ་རྒྱ་གར་དུ་འགྲོ་གི་མ་རེད། *khong tsho da lo rgya gar du 'gro gi ma red*
khong tsho da lo gya gar du dro ki ma re They will not go to India this year.

18. གཟའ་ཉི་མ་ལ་དམག་སྒར་ལ་ལྟད་མོ་ག་རེ་འདུག *gza' nyi ma la dmag sgar la ltad mo ga re 'dug*
zah nyi ma la maag ghar la tey mo ga re doog What show was there at the garrison on Sunday?

19. ངའི་སྨོ་བོ་ལགས་ཀྱི་ཁ་ནང་ལ་སོ་མི་འདུག *nga'i smo bo lags kyi kha nang la so mi 'dug*
ngai mo wo lag kyi kha nang la so mi doog There are no teeth in my grand-mother's mouth.

20. ཁེན་བེ་ར་སྤྱི་ཟླ་བདུན་པར་གནམ་གྲང་མོ་རེད། *khen be ra spyi zla bdun par gnam grang mo red*
can be ra chi dha doon par naam drang mo re Canberra is cold in July.

21. དཔྱིད་ཀ་ཆུ་ཚོད་ལྔ་པ་ལ་ཉི་མ་ཤར་བ་རེད། *dpyid ka chu tshod lnga pa la nyi ma shar ba red*
chee ka chu tshoe nga pa la nyi ma shar va re In spring, the sun rises at five o'clock.

22. ཁོང་ལྡུམ་རའི་ནང་ལ་ལས་ཀ་བྱེད་པ་རེད། *khong ldum ra'i nang la las ka byed pa red*
khong dhoom rai nang la lay ka jey pa re He works in the garden.

23. འདི་རུ་སུའི་ལས་ཁུང་ཡོད་རེད། *'di ru su'i las khung yod red*
dhi ru sui lay khoong yoe re Whose office is here?

24.ཁྱེད་རང་གི་སྐེ་ལ་གཅིག་འདུག
khye rang gi ke la chik doog

khyed rang gi ske la gcig 'dug
There is something on your neck.

25.འདི་ངས་སུ་ལ་སྟོན་ཆོག་གི་རེད།
dhi ngay su la ton chog gi re

'di ngas su la ston chog gi red
Who can I show this to?

6.3 Use of Honorific Expression

The use of honorific expression in spoken Tibetan has almost its own vocabulary. Known as *"zhe sa"* in Tibetan, honorific is more widely used in དབུས་ *dbus* and གཙང་ *gtsang* provinces of Central Tibet than in other parts of Tibet. There is a joke about people of *gtsang* making excessive use of honorific expressions that they even use when quarrelling. One form of honorific can be more polite than the other. The basic idea is that the speaker should use ordinary words and expressions when speaking of himself or of his property and concerns, or when he addresses someone younger or junior and discusses his concerns and property. But the speaker uses polite words and expressions which may be of concern to his parents, teachers, seniors, ordained monks, nuns or to strangers. We will try to give the basic examples of Tibetan honorifics and their formation. In Tibetan there is an exclusive honorific vocabulary for most nouns, verbs, adjectives and pronouns.

6.4 Honorific Nouns

There appears to be at least some six general theories in explaining the formation of Tibetan honorific nouns:

6.4.a Derived honorific

This is formed of one honorific word in its own right which is prefixed to an ordinary word for which there is otherwise no separate honorific word. For example to transform the ordinary word for finger མཛུབ་མོ་ *mdzub mo* into honorific, one prefixes the honorific word of hand ཕྱག *phyag* since finger is connected with hands. The final additive particle མོ་ *mo* is dropped in forming ཕྱག་མཛུབ *phyag mdzub*. Likewise:

Ordinary		**Honorific**		**English**
ཕྲེང་བ་	*phreng ba*	ཕྱག་ཕྲེང་	*phyag phreng*	prayer beads
མིག་ཤེལ་	*mig shel*	སྤྱན་ཤེལ་	*spyan shel*	spectacle
སྐྲ་	*skra*	དབུ་སྐྲ	*dbu skra*	hair
སེན་མོ་	*mo*	ཕྱག་སེན་	*phyag sen*	fingernail
ཁྲག	*khrag*	སྐུ་ཁྲག	*sku khrag*	blood

6.4.b Honorific by Nature

This is formed mainly by focusing on the nature of the object for which an honorific is required by prefixing it with an honorific verb to express the use of the object:

ཉལ་ཆས	*nyal chas*	གཟིམ་ཆས	*gzim chas*	bedding
སྐྱེས་ཡུལ་	*skyes yul*	འཁྲུངས་ཡུལ	*'khrungs yul*	birth-place
ཟམ་པ་	*zam pa*	ཕེབས་ཟམ་	*phebs zam*	bridge

གདན་	*gdan*	བཞུགས་གདན་	*dzhugs gdan*	mattress
ལམ་	*lam*	ཕེབས་ལམ་	*phebs lam*	road

6.4.c Honorific of Origination

This is formed by referring to the origin of the object to express how the object came into existence in the first place:

ཡི་གེ་	*yi ge*	ཕྱག་བྲིས་	*phyag bris*	letter

6.4.d Relative Honorific

This is formed with two or more syllable word to express the relationship between the primary object and the thing which is related to it. In this case only the first syllable is changed into honorific while leaving the second syllable in its ordinary form.

མིག་ཤེལ་	*mig shel*	སྤྱན་ཤེལ་	*spyan shel*	spectacle
རྟ་སྒ་	*rta sga*	ཆིབས་སྒ་	*chibs sga*	saddle
སྐུབ་ཀྱག་	*skub kyag*	ཞབས་ཀྱག་	*zhabs kyag*	chair

6.4.e Functional Honorific

This is formed by expressing the function of the object which is not explicit in the ordinary form:

ཁ་བཏགས་	*kha btags*	མཇལ་དར་	*mjal dar*	scarf to greet with
ཆུ་ཚོད་	*chu tshod*	ཕྱག་ཚོད་	*phyag tshod*	watch
ཐུར་མ་	*thur ma*	བཞེས་ཐུར་	*bzhes thur*	spoon
རྒྱུག་ཤད་	*rgyug shad*	དབུ་ཤད་	*dbu shad*	comb

6.4.f Substitutional Honorific

This is formed by substituting the ordinary form by a totally new word formed by disyllabic honorific words:

དགེ་ཕྲུག་	*dge phrug*	ཐུགས་སྲས་	*thugs sras*	student
གྲྭ་པ་	*grwa pa*	སྐུ་ཞབས་	*sku zhabs*	monk
གཡོག་པོ་	*gyog po*	ཞབས་ཕྱི་	*zhabs phyi*	servant
ཚ་བོ་	*tsha bo*	དབོན་པོ་	*dbon po*	nephew

Furthermore honorific nouns for edibles, cutleries and so forth may be formed by prefixing the honorific form of the verb "to eat". Thus the ordinary word for bread བག་ལེབ་ *bag leb* becomes བཞེས་བག་ *"bzhes bag"* by prefixing the syllable of the honorific verb བཞེས་པ་ *bzhes pa* "to eat". The following honorifics belongs to either of the aforementioned six types of honorifics.

6.5 Examples

Ordinary		Honorific		English
1. ལྕེ་	*lce*	ལྗགས་	*ljags*	tongue
2. གདོང་པ་	*gdong pa*	ཞལ་རས་	*zhal ras*	face

3. མགོ	*mgo*	དབུ་	*dbu*	head
4. རྣ་བ་	*rna ba*	སྙན་མཆོག	*snyan lcog*	ear
5. ཁ་	*kha*	ཞལ་	*zhal*	mouth
6. ལག་པ་	*lag pa*	ཕྱག	*phyag*	hand
7. རྐང་པ་	*rkang pa*	ཞབས་	*zhabs*	leg
8. སྣ་ཁུག	*sna khug*	ཤང་	*shang*	nose
9. མིག	*mig*	སྤྱན་	*spyan*	eye
10. གཟུགས་པོ་	*gzugs po*	སྐུ་གཟུགས་	*sku gzugs*	body
11. ཆུ་	*chu*	ཆབ་	*chab*	water
12. མཆུ་	*mchu*	ཞལ་མཆུ་	*zhal mchu*	lips
13. མཛུབ་མོ་	*mdzub mo*	ཕྱག་མཛུབ་	*phyag mdzub*	finger
14. སོར་གདུབ་	*sor gdub*	ཕྱག་གདུབ་	*phyag gdub*	ring
15. ལྷམ་གོག	*lham gog*	ཞབས་ལྷམ་	*zhabs lham*	shoe
16. མིག་ཤེལ་	*mig shel*	སྤྱན་ཤེལ་	*spyan shel*	spectacle
17. རྐང་སུད་	*rkang sud*	ཞབས་སུད་	*zhabs sud*	sock
18. ཁྲི་	*khri*	བཞུགས་ཁྲི་	*bzhugs khri*	throne
19. གདན་	*gdan*	བཞུགས་གདན་	*gzhugs gdan*	mattress
20. རྔས་མགོ	*rngas mgo*	དབུ་རྔས་	*dbu rngas*	pillow

6.6 Some honorifics have more than one level:

Ordinary		**Lower**		**Higher**		**English**
འགྲོ་བ་	*'gro ba*	ཕེབས་པ་	*phebs pa*	ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་	*chibs sgyur gnang*	to go
ཁྱོད་	*khyod*	ཁྱེད་	*khyed*	སྐུ་ཉིད་	*sku nyid*	you
ཤི་བ་	*shi ba*	གྲོངས་པ་	*grongs pa*	དགོངས་པ་རྫོགས་	*dgongs pa rdzogs pa*	die
སེམས་	*sems*	ཐུགས་	*thugs*	རྣམ་མཁྱེན་	*rnam mkhyen*	mind
གདོང་པ་	*gdong pa*	ཞལ་རས་	*zhal ras*	གསེར་ཞལ་	*gser zhal*	face
ཆུང་མ་	*chung ma*	ལྕམ་	*lcam*	གསང་ཡུམ་	*gsang yum*	wife
རྩམ་པ་	*rstam pa*	གསོལ་ཞིབ་	*gsol zhib*	ལྗགས་སྨིན་	*ljags smin*	tsampa

6.7 Monosyllabic Honorific Verbs

Ordinary		**Honorific**		**English**
ཟ་བ་	*za ba*	བཞེས་པ་	*bzhes pa*	to eat
ཐུང་བ་	*thung ba*	བཞེས་པ	*bzhes pa*	to drink
ལེན་པ་	*len pa*	བཞེས་པ་	*bzhes (mchod) pa*	to take/receive
བྱེད་པ་	*byed pa*	མཛད་པ་	*mdzad pa*	to do
སྤྲོད་པ་	*sprod pa*	སྩལ་བ་	*stsal ba*	to give
ཤེས་པ་	*shes pa*	མཁྱེན་པ་	*mkhyen pa*	to know
ངུ་བ་	*ngu ba*	བཤུམས་པ	*bshums pa*	to weep

སྐྱེས་པ་	*skyes pa*	འཁྲུངས་པ་	*'khrungs pa*	to be born
ཐུག་པ་	*thug pa*	མཇལ་བ་	*mjal ba*	to meet
ན་བ་	*na ba*	སྙུང་བ་	*snyungba*	to be sick
བཞོན་པ་	*bzhon pa*	ཆིབས་པ་	*chibs pa*	to ride
ཁྱེར་བ་	*khyer ba*	བསྣམས་པ་	*bsnams pa*	to take
བལྟ་བ་	*blta ba*	གཟིགས་པ་	*gzigs pa*	to look
མཐོང་བ་	*mthong ba*	གཟིགས་པ་	*gzigs pa*	to see
ཉོ་བ་	*nyo ba*	གཟིགས་པ་	*gzigs pa*	to buy
བསད་པ་	*bsad pa*	བཀྲོངས་པ་	*bkrongs pa*	to kill

6.8 Vocabulary

གོང་	*gong*	gong	price
སྐྱེས་ཚེས་	*skyes tshes*	kye tshe	birthday
རིན་པ་	*rin pa*	rim pa	cost
གླ་ཆ་	*gla cha*	la cha	wages
ཟ་ཁང་	*za khang*	za khang	restaurant
ད་ལོ་	*da lo*	da lo	this year
ལོ་ཆེན་པོ་	*lo chen po*	lo chem po	old (in age)
པད་ཤག	*pad shag*	pay shag	money (paisa)
ཆུ་	*chu*	chu	water
ཆུ་ཚོད་	*chu tshod*	due tshoe	time
ཏག་ཏག	*tag tag*	tag tag	exactly
དུས་ཆེན་	*dus chen*	due chen	festival
ལོ་གསར་	*lo gsar*	lo sar	new year
གུང་སེང་	*gung seng*	goong seng	holiday
ཐེང་གསུམ་	*theng gsum*	theng soom	three times
ཚར་བཞི་	*tshar bzhi*	tshar zhi	four times
མདོག་ཉེས་པོ་	*mdog nyes po*	dhog nye po	ugly
དུག་ལོག	*dug log*	doog lo	clothes
ཉལ་ཆས་	*nyal chas*	nyal chay	bedding
བདག་པོ་	*bdag po*	dhak po	owner
གནས་པོ་	*gnas po*	nay po	landlord
འགྲུལ་པ་	*'grul pa*	drool pa	traveller
གནས་སྐོར་བ་	*gnas skor ba*	nay kor va	pilgrim
གདན་	*gdan*	dhen	mattress
གསང་སྤྱོད་	*gsang spyod*	sang cho	toilet
ཁྲུས་ཁང་	*khrus khang*	too khang	shower
མཆོད་ཁང་	*mchod khang*	choe khang	shrine room

གཡབ་ཁ་	*gyab kha*	yaab kha	varendah
ལྕགས་རི་	*lcags ri*	chak ri	boundary
དགོན་པ་	*dgon pa*	gom pa	monastery
ལྷ་ཁང་	*lha khang*	lha khang	temple
མར་མེ་	*mar me*	mar me	lamp
རྩིག་པ་	*rtsig pa*	tsik pa	wall
པར་ཆས་	*par chas*	pat chay	camera
པིང་ཤོག	*ping shog*	ping sho	film
ཉལ་ཁྲི་	*nyal khri*	nyal tri	bed
ངས་མགོ	*rngas mgo*	ngay gho	pillow
ཨ་མེ་རི་ཀ་	*a me ri ka*	ame ri ka	America
ཁྱི་ཕྲུག	*khyi phrug*	key took	puppy
ཡིག་ལྐོག	*yig lkog*	yig ko	envelop
ཐུར་མ་	*thur ma*	thoor ma	spoon
ལྕོག་རྩེ་	*lcog rtse*	chog tse	table
སྦྲང་མ་	*sbrang ma*	drang ma	bee
སོར་གདུབ་	*sor gdub*	sor doob	ring
ཀུ་ཤུ་	*ku shu*	ku shoo	apple
དམག་སྒར་	*dmag sgar*	maag ghar	garrison
ལྟད་མོ་	*ltad mo*	te mo	show
ལས་ཁུང་	*las khung*	lay khoong	office
སྐེ་	*ske*	ke	neck

6.9 Examples

Ordinary	Honorific	
1. ཁོ་ག་དུས་འབྱོར་བ་རེད། *kho ga dus 'byor ba red* kho ga due jor va re	ཁོང་ག་དུས་ཕེབས་པ་རེད། *khong ga dus phebs pa red* khong ga due pheb pa re	When did he arrive?
2. ཁོ་ག་བ་འགྲོ་གི་རེད། *kho ga ba 'gro gi red* kho ga pa dro ki re	ཁོང་ག་བ་ཕེབས་གནང་གི་རེད། *khong ga ba phebs gnang gi red* khong ga va pheb nang gi re	Where is he going?
3. སང་ཉིན་ཐུག་ཡོང་། *sang nyin thug yong* sang nyin thoo yong	སང་ཉིན་མཇལ་ཡོང་། *sang nyin mjal yong* sang nyin jay yong	See you tomorrow.
4. ཡར་ལོང་། *yar long* yar long	ཡར་བཞེངས་རོགས་གནང་། *yar bzhengs rogs gnang* yar zheng ro nang	Stand up.

5. ཁྱོད་ཇ་འཐུང་གས།
kyod ja 'thung gas
khyo ja thoong gay

ཁྱེད་གསོལ་ཇ་བཞེས་གནང་གས།
khyed gsol ja bzhes gnang gas
khye sol ja zhay nang gay Will you drink some tea.

6. ད་ང་འགྲོ་གི་ཡིན།
da nga 'gro gi yin
da nga dro ki yin

ད་གུས་རང་དགོང་པ་ཞུ་གི་ཡིན།
da gus rang dgong pa zhu gi yin
da gu rang gong pa zhu gi yin Now I will go.

7. ཏོག་ཙ་བསྡད་ལོང་མེད་པས།
tog tsa bsdad long med pas
tog tsa day long me pay

སྐུ་ཁྱུག་ཙམ་བཞུགས་ལོང་མེད་པས།
sku khyug tsam bzhug long med pas
ku quook tsam zhug long me pay
Can't you stay for a little while?

8. ཁོའི་ལག་པ་རིང་པོ་འདུག
kho'i lag pa ring po 'dug
khoi lag pa ring po doog

ཁོང་གི་ཕྱག་རིང་པོ་འདུག
khong gi phyag lag ring po 'dug
khong gi chak ring po doog His hand is long.

9. འདི་ང་ལ་ཁོས་སྤྲད་བྱུང་།
'di nga la khos sprad byung
dhi nga la khoi trey joong

འདི་གུས་ལ་ཁོང་གིས་གནང་བྱུང་།
'di gus la khong gis gnang byung
dhi gue la khong gi nang joong He gave me this to me.

10. དེ་ཁོའི་རྟ་སྒ་རེད།
de kho'i rta sga red
de khoi ta gha re

དེ་ཁོང་གི་ཆིབས་སྒ་རེད།
de khong gi chib sga red
de khong gi chib gha re That is his horse saddle.

6.10 Exercises for Lesson six

(a) Translate into Tibetan

1. I have two long legs.
2. He has no cows.
3. They have twenty seven pigs.
4. Who has a better camera?
5. I have the film for you.
6. This is the biggest dog in the shrine.
7. We will go to America in March.
8. She will show this photograph to my mother.
9. I will not go to China in December.
10. Where are the bigger oranges?

(b) Fill the blanks of the sentences and transliterate into Tibetan:

1. .... *khrom la 'gro gi min*
2. *khong kha lag za gi ma* ....
3. *nga la deb bzhi yod pa* ....
4. *khyod spyi zla dang por yong gi yin* ....
5. ....*nga'i a ma lags ma* ....
6. *khong tsho bal yul la* ....
7. *bod* .... *gyag mang po* ....
8. .... *sang nyin mchong gi* ....
9. *shog gu de khong gi yin* ....
10. *chu tshod 'di khyod rang* .... *yin*

11. *zhva mo de da lta ....'dug*
12. *...................yong gi 'dug gas*
13. *nyi ma'i mdun .... su bsdad 'dug*
14. *nga'i lag ....   sor gdub ....*
15. *'di ....la ston gyi ....*

(c) Express and memorize the following Tibetan quotations:

།སྡིག་པ་ཅི་ཡང་མི་བྱ་ཞིང་། — *sdig pa ci yang mi bya zhing*
།དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་སྤྱད། — *dge ba phun sum tshogs par spyad*
།རང་གི་སེམས་ནི་ཡོངས་སུ་འདུལ། — *rang gi sems ni yongs su 'dul*
།འདི་ནི་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་ཡིན། — *'di ni sangs rgyas btsan pa yin*

Do not commit any non-virtuous deeds
And apply the perfect accumulation of virtues;
Completely subdue one's own mind
This is the teaching of the Buddha. *-----Buddha*

།རིག་པ་ནང་པར་འཆི་ཡང་བསླབ། — *rig pa nang par 'chi yang bslab*
།ཚེ་འདིར་མཁས་པར་མ་གྱུར་ཀྱང་། — *tshe 'dir mkhas par ma gyur kyang*
།སྐྱེ་བ་ཕྱི་མར་བཅོལ་བ་ཡི། — *skye ba phyi mar bcol ba yis*
།ནོར་ལ་རང་ཉིད་ལེན་པ་འདྲ། — *nor la rang nyid len pa 'dra*

Even if one is to die tomorrow
One should study knowledge;
For it is like claiming one's own
Invested possessions in future rebirths.

།མཁས་པ་བརྩད་ཅིང་མ་དྲིས་པ། — *mkhas pa rtsad cing ma dris pa*
།དེ་ཡི་བར་དུ་གཏིང་མི་དཔོགས། — *de yi bar du gting mi dpogs*
།རྔ་ལ་དབྱུག་གུས་མ་བསྣུན་ན། — *rlnga la dbyug gus ma bsnun na*
།དེ་སྲིད་གཞན་དང་ཁྱད་ཅི་ཡོད། — *de srid gzhan dang khyad ci yod*

The learned cannot be fathomed
Until inquiring and questioning (his background)
How is it different from
A drum not beaten by a drumstick etc.? *-------Sakya Pandita*

(d) Write the honorific forms of the following words:

1. རྐང་པ་ *rkang pa*
2. ལག་པ་ *lag pa*
3. མགོ *mgo*
5. སྐྲ *skra*
6. བག་ལེབ་ *bag leb*
7. ཇ་ *ja*

4. མིག *mig* 8. རྩམ་པ་ *rtsam pa*

(e) Make ten sentences by using the following adjectives:

གསར་པ་	*gsar pa*	new
གསར་ར་	*gsar ra*	newer
གསར་ཤོས་	*gsar shos*	newest
རྙིང་པ་	*rnying pa*	old
རྙིང་ང་	*rnying nga*	older
རྙིང་ཤོས་	*rnying shos*	oldest
ཐུག་པོ་	*thug po*	thick
ཐུག་ག	*thug ga*	thicker
ཐུག་ཤོས་	*thug shos*	thickest
ཆེན་པོ་	*chen po*	big
ཆེ་བ་	*che ba*	bigger
ཆེ་ཤོས་	*che shos*	biggest
ཐུང་ཐུང་	*thung thung*	short
ཐུང་ང་	*thung nga*	shorter
ཐུང་ཤོས་	*thung shos*	shortest
ཡག་པོ་	*yag po*	good
ཡག་ག	*yag ga*	better
ཡག་ཤོས་	*yag shos*	best
མཐོན་པོ་	*mthon po*	high
མཐོ་བ་	*mtho ba*	higher
མཐོ་ཤོས་	*mtho shos*	highest

6.11 Useful Expressions

དཔེ་ཡག་པོ་འདུག	It is very good. Excellent.
འདིའི་དོན་དག་ག་རེ་རེད།	What is the meaning of this?
འདིའི་དོན་དག་བོད་སྐད་ལ་ག་རེ་ཟེར།	What is the meaning of this in Tibetan?
འདི་སྦྱོར་ཀློག་རྒྱབ་རོགས་གནང་།	Please spell this (for me).
ཁྱེད་རང་གིས་ནང་སྦྱོང་བྱས་ཡོད་པས།	Did you do your homework?
6. ངས་ནང་སྦྱོང་བྱེད་ལོང་མ་བྱུང་།	I did not have time to do my homework.
7. ཀུ་ཤུ་དེ་ཚོ་ག་འདྲ་འདུག	How are those apples?
ཡག་པོ་ཞི་དྲག་འདུག	They are very good. Excellent.

LESSON SEVEN
སློབ་ཚན་བདུན་པ།

7.1 Tenses

We have learnt that there are three main tenses called དུས་གསུམ་བྱ་ཚིག *"dus gsum bya tshig"* in Tibetan. As in English there are subtle variations of time within one tense. For example if we take the verb to write འབྲི་བ་ *'bri ba,* we can easily form the four simple (present, past, future, conditional) and the four compound (present -perfect, past-perfect, future-perfect, and conditional-perfect) tenses by using various auxiliary verbs and adding verb complements to express the correct tenses. The pattern of changes to the spelling of the verb stem in forming different tenses can be seen from the list of verbs provided at the end of this manual. Tense in Tibetan is largely expressed by the verb phrase which consists of the verb, added complement and auxiliary verb.

7.2 The Simple Present

The simple present shows habitual action and expresses a general truth. Generally the spelling of the verb stem remain unchanged for this tense. For first person, either of the particles གི་ གྱི་ ཀྱི་ which we will call here "added verb complement" substitutes the second syllable of an infinitive verb. This is then followed by the auxiliary verb ཡོད་ *yod.* For second and third persons, an infinitive form of the verb is followed by the auxiliary verb རེད་.

English	Infinitive	1st person	2nd & 3rd person
to eat	ཟ་བ་	ཟ་གི་ཡོད་	ཟ་བ་རེད་
to go	འགྲོ་བ་	འགྲོ་གི་ཡོད་	འགྲོ་བ་རེད་
to cut	འབྲིག་པ་	འབྲིག་གི་ཡོད་	འབྲིག་པ་རེད་
to jump	མཆོང་བ	མཆོང་གི་ཡོད་	མཆོང་བ་རེད་
to smell	བསྣུམ་པ་	བསྣུམ་གྱི་ཡོད་	བསྣུམ་པ་རེད་
to hide	སྦས་པ་	སྦས་ཀྱི་ཡོད་	སྦས་པ་རེད་
to milk	འཇོ་བ་	འཇོ་གི་ཡོད་	འཇོ་བ་རེད་

1. ང་ཞོག་ཀས་རྟག་པར་སློབ་གྲྭ་ལ་འགྲོ་གི་ཡོད།
nga zhok kay tag par lob dra la dro ki yoe
nga zhog kas rtag par slob grva la 'gro gi yod
I go to school every morning.

2. ཁོ་ཞོག་ཀས་རྟག་པར་སློབ་གྲྭ་ལ་འགྲོ་བ་རེད།
kho zhok kay tag par lob dra la dro va re
kho zhog kas rtag par slob grwa la 'gro ba red
He goes to school every morning.

3. ཁྱོད་ཞོག་ཀས་རྟག་པར་སློབ་གྲྭ་ལ་འགྲོ་བ་རེད།
khyo zhag kay tag par lob dra la dro va re
khyod zhog kas rtag par slob grwa la 'gro ba red
You go to school every morning.

4. ཁྱི་འདིས་ངའི་ཁང་པ་བསྲུང་བ་རེད།
khyi dhee ngay khang pa soong wa re
khyi 'dis nga'i khang pa bsrung ba red
This dog protects my house.

5. ང་ཚོ་གཟའ་པ་སངས་རྟག་པར་དགོན་པར་འགྲོ་གི་ཡོད།
nga tsho zah pa sang tag par gom par dro ki yoe
nga tsho gza' pa sangs rtag par dgon pa la 'gro gi yod
Every Friday we go to the monastery.

6. ང་ཚོ་ཉི་མའི་གུང་ལ་ཕྱི་ལོགས་ལ་ཉ་ཟ་གི་ཡོད། *nga tsho nyi ma'i gung la phyi logs la nya za gi yod*
nga tsho nyi mai goong la chi lok la nya za gi yoe We eat fish outside during the day.

7.3 The Simple Past Tense

This tense expresses an action that has taken place in the historical past. This is formed by placing the syllable པ་ཡིན་ *pa* yin for first person and པ་རེད་ *pa red* for the second and third person after the main verb. An infinitive verb which ends in པ་ *pa* remains unchanged. The verb stem itself may go through some spelling changes allowed by the phonological rules governed by gender harmony of the consonants.

English	Infinitive	1st person	2nd & 3rd person
to dig	འབྲུ་བ་	བྲུས་པ་ཡིན་	བྲུས་པ་རེད་
to purify	སྦྱོང་བ	སྦྱངས་པ་ཡིན་	སྦྱངས་པ་རེད་
to look	བལྟ་བ་	བལྟས་པ་ཡིན་	བལྟས་པ་རེད་
to write	འབྲི་བ་	བྲིས་པ་ཡིན་	བྲིས་པ་རེད་

1. ངས་ལོན་གྲོན་དུ་དབྱིན་ཇིའི་སྐད་སྦྱངས་པ་ཡིན། *ngas lon gron du dbyin ji'i skad sbyangs pa yin*
ngay lon don du in jee ke jang pa yin I studied English in London.

2. ཁོང་གིས་ལྷ་སར་བོད་སྐད་སྦྱངས་པ་རེད། *khong gis lha sar bod skad sbyangs pa red*
khong gee lha sar bo ke jang pa re He studied Tibetan in Lhasa.

3. ཁྱོད་ཀྱིས་སློབ་གྲྭར་སོག་པོའི་སྐད་སྦྱངས་པ་རེད། *khyod kyis slob grvar sog po'i skad sbyangs pa red*
khyo kyee lob drar sog poi ke jang pa re You studied Mongolian at school.

7.4 The Simple Future Tense

This tense express an action that will take place in the future. This is formed by placing གི་ *gi* between the main verb and the auxiliary verb as we have seen with the simple present. The spelling of the verb remain unchanged. The only difference between simple future and simple present is the use of different auxiliary verb for the first person.

English	Infinitive	1st person	2nd & 3rd person
to jump	མཆོང་པ་	མཆོང་གི་ཡིན་	མཆོང་གི་རེད་
to meet	མཇལ་བ་	མཇལ་གྱི་ཡིན་	མཇལ་གྱི་རེད་
to suck	འཇིབ་པ་	འཇིབ་ཀྱི་ཡིན་	འཇིབ་ཀྱི་རེད་

1. ང་ཁྲོམ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། *nga khrom la 'gro gi yin*
nga tom la dro ki yin I will go to the market.

2. མོ་ཁྲོམ་ལ་འགྲོ་གི་རེད། *mo khrom la 'gro gi red*
mo tom la dro ki re She will go to the market.

3. ཁྱོད་ཚོ་ཁྲོམ་ལ་འགྲོ་གི་རེད། *khyod tsho khrom la 'gro gi red*
khyo tsho tom la dro ki re You will go to the market.

7.5 Present - Perfect Tense

This tense indicates action that started in the past and continued into, or nearly into the present. The implication of the illustration used is that I have just recently completed writing, or is perhaps even now in the process of finishing the writing. This is formed by affixing the word ཚར་ *tshar* between the main verb and the auxiliary verb prefixed with the appropriate verb complement as shown for the simple past.

Englich	Infinitive	1st person	2nd & 3rd person
to eat	ཟ་བ་	ཟས་ཚར་པ་ཡིན་	ཟས་ཚར་པ་རེད་
to study	སྦྱང་བ	སྦྱངས་ཚར་པ་ཡིན་	སྦྱངས་ཚར་པ་རེད་
to look	བལྟ་བ་	བལྟས་ཚར་པ་ཡིན་	བལྟས་ཚར་པ་རེད་
to copy	བཤུ་བ་	བཤུས་ཚར་པ་ཡིན་	བཤུས་ཚར་པ་རེད་

ངས་བྲིས་ཚར་པ་ཡིན།
ngay dree tshar pa yin

ngas bris tshar pa yin
I have written.

ཁོས་སྤྲད་ཚར་པ་རེད།
khoi tre tshar pa re

khos sprad tshar pa red
He has given.

ཁྱོད་ཀྱིས་བཤུས་ཚར་པ་རེད།
khyo kyee shoo tshar pa re

khyod kyis bshus tshar pa red
You have copied.

7.6 Past - Perfect Tense

This tense indicates an action that started at some time in the past remoter than some other past time mentioned. It is formed by affixing the word མྱོང་ *myong* (have experienced) after the main verb. Here the auxiliary verb is not used for the first person. As for the second and third person, the infinitive form of མྱོང་བ་ *myong ba* 'to experience'is affixed to the verb stem plus the auxiliary verb རེད་ *red.* In the past perfect tense, the vowel ending verb stems do not change their spelling as with the simple past.

English	Infinitive	1st person	2nd & 3rd person
to harvest	རྔ་བ་	རྔ་མྱོང་	རྔ་མྱོང་བ་རེད་
to shock	དངང་བ་	དངངས་མྱོང་	དངངས་མྱོང་བ་རེད་
to excavate	རྐོགས་པ་	རྐོགས་མྱོང་	རྐོགས་མྱོང་བ་རེད་
to roll	འགྲིལ་བ་	འགྲིལ་མྱོང་	འགྲིལ་མྱོང་བ་རེད་

1. ངས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འབྲི་མྱོང་།
ngay boe kyi lo gyoo dri nyong

ngas bod kyi lo rgyus 'bri myong
I wrote (a) history of Tibet (a long while ago).

2. ཁོས་སྒྲུང་གསུམ་འབྲི་མྱོང་བ་རེད།
khoe droong soom dri nyong va re

khos sgrung gsum 'bri myong ba red
He wrote three stories (a long while ago).

ཁྱོད་ཀྱིས་སྟག་འཛུས་མྱོང་བ་རེད།
khyo kyee taalk joo nyong va re

khyod kyis stag 'jus myong ba red
You caught a tiger (a long while ago).

7.7 Future - Perfect Tense

This tense is a paradoxical wedding of the apparently contradictory concepts of future and past. In one of the illustration used, the action will not be complete until Sunday - a time in the future. But by the end of Sunday, the action will already have taken place, the deed will already have been comsumated. So there is an added concept of the past in the idea. This is formed by adding ཚར་ཡ་ *tshar ya* or ཚར་རྒྱུ་ *tshar rgyu* after the main verb.

English	**Infinitive**	**1st person**	**2nd & 3rd person**
to hide	བསྐུང་པ་	བསྐུངས་ཚར་ཡ་ཡིན་	བསྐུངས་ཚར་ཡ་རེད་
to discuss	གླེང་བ་	གླེང་ཚར་ཡ་ཡིན་	གླེང་ཚར་ཡ་རེད་
to divide	བགོ་བ་	བགོས་ཚར་རྒྱུ་ཡིན་	བགོས་ཚར་རྒྱུ་རེད་
to wash	འཁྲུ་བ་	བཀྲུས་ཚར་རྒྱུ་ཡིན་	བཀྲུས་ཚར་རྒྱུ་རེད་

1. ངས་ཡི་གེ་འདི་གཟའ་ཉི་མའི་ཉིན་བྲིས་ཚར་ཡ་ཡིན། *ngas yi ge 'di gza'nyi ma'i nyin bris tshar ya yin*
ngay yi ge dhi zah nyi mai nyin dree tshar ya yin — I will have written this letter on Sunday.

2. ཁོས་ཁང་པ་འདི་གཟའ་ཉི་མའི་ཉིན་བཟོས་ཚར་ཡ་རེད། *khos khang pa 'di gza'nyi ma'i nyin bzos tshar ya red*
khoi khang pa dhi zah nyi mai nyin zoe tshar ya re — He will have built this house on Sunday.

3. ཁྱོད་ཀྱི་བུ་འདིས་སང་ཉིན་ལས་ཀ་ཚར་རྒྱུ་རེད། *khyod kyi bu 'dis sang nyin las ka tshar rgyu red*
khyo kyee bu dhee sang nyin lay ka tshar gyu re — Your son will have finished the work tomorrow.

7.8 Conditional -Perfect Tense

As the name implies, this tense is used to show an action occurring in the past if the condition was not affected by some other situations. This is formed by the conditional phrase consisting of ན་ *na* (if) ... and then adding བ་ཡོད་ *ba yod* (would have) after the main verb.

ང་ལ་སྣག་ཚ་ཡོད་ན་ངས་ཡི་གེ་འབྲི་བ་ཡོད། *nga la snag tsha yod na ngas yi ge 'bri ba yod*
nga la naak tsha yoe na ngay yi ge dri va yoe — I would have written the letter if I had the ink.

ཁོ་ལ་སྨྱུ་གུ་ཡོད་ན་ང་ལ་གཡར་བ་ཡོད། *kho la smyu gu yod na nga la gyar ba yod*
kho la nyoo gu yoe na nga la yaar wa yoe — He would have lent me if he had the pen.

ཁྱོད་ལ་པད་ཤག་ཡོད་ན་ཁང་པ་འདི་ཉོ་བ་ཡོད། *khyod la pad shag yod na khang pa 'di nyo ba yod*
khyo la pe shak yoe na khang pa dhi nyo va yoe — You would have bought this house if you had the money.

7.9 Table of Tense Terminations

The following table gives the terminations of all the tenses. The main difference is in the past and future perfect, which is characterized by ཚར་ *tshar* meaning "finish" and the medial particle བ་ *ba* for conditional perfect. The termination ཡོད་ *yod* is used for all three persons in the conditional perfect but it cannot be used for the 2nd the 3rd as it is used in the 1st person of present tense. While the following terminations can be used on the whole for all verbs, their medial particle are chiefly governed by the final of the verb base. The choice is between *pa* and *ba* (pronounced wa) as not all classical grammatical rules are observed in spoken Tibetan.

Tenses	1st person	2nd & 3rd person
Present	གི་ཡོད་	པ་རེད་
Past	པ་ཡིན་	པ་རེད་
Future	གི་ཡིན་	གི་རེད་
Present Perfect	པ་ཡིན་	པ་རེད་
Past Perfect	མྱོང་	མྱོང་བ་རེད་
Future Perfect	ཚར་ཡ་ཡིན་	ཚར་ཡ་རེད་
Conditional Perfect	པ་ཡོད་	པ་ཡོད་
Present Progressive	བཞིན་ཡོད་	བཞིན་འདུག
Past Progressive	ནས་བསྡད་ཡོད་	ནས་བསྡད་འདུག
Future Progresive	ཡ་ཡིན་	ཡ་རེད་

ན་བ་	*na ba*	སྙུང་བ་	*myung ba*	to become sick
ཐང་ཆད་པ་	*thang chad pa*	སྐུ་ཐང་མཉེལ་བ་	*sku thang mnyel ba*	to be tired
འཁྱག་པ་	*'khyag pa*	སྐུ་བསིལ་བ་	*sku bsil ba*	to become cold
ཚ་བ་ཚིག་པ་	*tsha ba tshig pa*	སྐུ་ཚད་ཚིག་གནང་བ་	*sku tshad tshig gnang ba*	to feel hot

7.11 Kinship Terms

ཨ་ཞང་	*a zhang*	uncle (maternal)
ཨ་ནེ་	*a ne*	aunt (paternal)
ཨ་ཁུ་	*a khu*	uncle (paternal)
སོ་མོ་	so mo	aunt (maternal)
ཨ་མ་	*a ma*	mother
ཨ་ཕ་	*a pha*	father
ཚ་བོ་	*tsha bo*	nephew
ཚ་མོ་	*tsha mo*	neice
ཅོ་ཇོ་	*co jo*	elder brother
ཨ་ཆེ་	*a chi*	sister
ཨ་ཇགས་རྒན་པ་	*a jags rgan pa*	elder sister
གཅེན་པོ་	*cen po*	elder brother
སྤོ་བོ་	*po bo*	grand-father
སྨོ་སྨོ་	*mo smo*	grand-mother
བུ་	*u*	son
བུ་མོ་	*u mo*	daughter

བཟའ་ཟླ་	*za' zla*	spouse
ཁྱོ་ག	*hyo ga*	husband
ཆུང་མ་	*hung ma*	wife
ཨ་ཇགས་ཁྱོ་ག་	*jags khyo ga*	brother in law
ཨོ་ཇོའི་བཟའ་ཟླ་	*o jo'i bza' zla*	sister in law
གཅེན་མོ་	*gcen mo*	elder sister
གཅུང་པོ་	*gcung po*	younger brother
གཅུང་མོ་	*gcung mo*	younger sister
ཏོག་ཙམ་	*tog tsam*	a little (for a little while)
ལས་	*las*	than, karma
བཞག་པ་	*bzhag pa*	to leave things behind
གླིང་ཁ་	*gling kha*	picnic
སྣོད་ཆས་	*snod chas*	dishes
འཁྲུ་བ་	*'khru ba*	to wash
རླུང་འཕྲིན་	*rlung 'phrin*	radio
སྦྲགས་པ་	*sbrags pa*	postman
སྦྲག་ཁང་	*sbrags khang*	post office
ཏན་ཤེལ་	*tan shel*	biscuit
བླུག་པ་	*blug pa*	to pour (liquids)
ངལ་གསོ་རྒྱག་པ་	*ngal gso rgyag pa*	to rest

7.12 Exercises of Lesson Seven

(a) Repeat the following by substituting the last part of the sentence :

ང་ཚོ་ཨ་མེ་རི་ཀ་ལ་ འགྲོ་གི་ཡིན།
འགྲོ་ཡ་ཡིན།
འགྲོ་སོང་།
འགྲོ་བ་ཡོད།
འགྲོ་གི་མིན།

2. ཁྱོད་ལ་སློབ་ཕྲུག་ མང་པོ་ཡོད་པས།
ཡག་ག་ག་ཚོད་ཡོད།
གསར་པ་མི་འདུག
བཙོ་བདུན་ལས་མི་འདུག
དགོས་པས།

3. དེབ་ཀྱི་སྐམ་འདི་ཚོ་ སུའི་རེད།
ངའི་མ་རེད།
སྐྱིད་པོ་མི་འདུག
ཡང་པོ་འདུག
འདི་རུ་བཞག་གི་ཡིན་པས།

4. ཁོང་གསོལ་ཇ་

མཆོད་ཀྱི་འདུག་གས།
བཟོ་གནང་གི་འདུག་གས།
བཞེས་པ་རེད་པས།
མཆོད་ཀྱི་མི་འདུག
བཞེས་ཚར་མི་འདུག

(b) Repeat the following sentences by filling in the Tibetan equivalents of the English words.

1. ཁོང་ཚོ་ .... རེད།

merchants
Indian
Nepalese
students
fishermen

2. .... འདི་ཚོ་སུའི་རེད།

combs
pocket knives
hand gloves
fruits
prayer books

3. ངས .... སྦྱོང་།

see
sleep
hear
read
copy

4. ཕ་གི་ .... གསར་པ་རེད།

school
hospital
bookstore
restaurant
student

(c) Transform the following sentences into negative.

1. ང་མགོ་ན་གི་འདུག
2. ང་ཚོ་གླིང་ཁ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན།
3. སློབ་ཕྲུག་དེ་ཚོ་འཛིན་གྲྭ་ལ་འདུག
4. ཁྱེད་རང་ཕྱི་ལོག་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན་པས།
5. དེ་ཁོང་གིས་བཟོས་པ་རེད།

(d) Translate the following sentences into English and transform them into simple past in Tibetan.

1. ང་ཚོ་རྒྱ་གར་ལ་འགྲོ་གི་ཡོད།
2. ང་དེབ་འདི་ཚོ་ཉོ་གི་ཡིན།
3. ཁྱེད་རང་ཆུ་ཐུང་གི་མ་རེད།

4. དེབ་འདི་ངས་ཀློག་གི་ཡིན།
5. ཁོས་སྣོད་ཆས་འདི་ཚོ་འཁྲུ་གི་རེད།

(e) Translate the following into Tibetan:

1. He will come to the school tomorrow afternoon.
2. He eats apple every Sunday.
3. I will listen to the radio at 7.00 am.
4. I sat under the tree this morning.
5. We go to the garden every evening.
6. I am eating two oranges.
7. This is the tallest cat.
8. Where is his uncle's hand gloves?
9. When did he write this letter?
10. We will not go to the bookstore on Friday.

7.13 Useful Expressions

1.	ང་ཏོག་ཙ་ངལ་གསོ་རྒྱག་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།	I will go to rest for a while.
2.	སྦྲགས་ཁང་དེ་ག་པ་ཡོད་རེད།	Where is the post office?
3.	འདི་ནས་ཐག་རིང་ལོད་ཡོད་རེད།	How far is it from here?
4.	ངའི་ཇ་ལ་འོ་མ་མ་བླུགས་རོགས་གནང་།	Please do not put any milk in my tea.
5.	ཁྱེད་རང་ལ་ཏན་ཤེལ་ཁ་ཤས་ཕུལ་ག	May I offer you some biscuits?
6.	དེ་རིང་གནམ་གཤིས་ཡག་པོ་མི་འདུག	We do not have good weather today.

LESSON EIGHT

སློབ་ཚན་བརྒྱད་པ།

8.1 Progressive

Each of the eight tenses (we have studied in lesson 7) can be slightly changed to show action continuing over an extended period of time. Such continuity is indicated by the progressive tenses. The progressive tenses are formed by combining some form of verb to be (is, was, will be, would be, has been, had been, will have been, would have been) with the -ing form of another verb (is writing, was writing etc.). This is known as present participle. Present participle on the whole takes བཞིན་ *bzhin,* གིན་ *gin* or ཀྱིན་ *kyin* as the added verb complement. They are placed between verb stem and auxiliary verb.

8.2 Present Progressive

The present progressive tense refers to an action or state of being that is actually in progress at the moment of speaking. The auxiliary verbs ཡོད་ *yod* and རེད་ *red* are used for first person and second (third) person respectively.

1. ང་ཡི་གེ་ཞིག་འབྲི་བཞིན་ཡོད།
nga yi ge zhig dri zhin yoe
nga yi ge zhig'bri bzhin yod
I am writing a letter.

2. ཁྱོད་གནམ་ལ་བལྟ་བཞིན་འདུག
khyoe naam la ta zhin doog
khyod gnam la blta bzhin 'dug
You are looking in the sky.

3. ཁོ་ཇ་ཚ་པོ་འཐུང་བཞིན་འདུག
kho ja tsha po thoong zhin doog
kho ja tsha po'thung bzhin 'dug
He is drinking hot tea.

4. ང་ཚོ་རྒན་ལགས་བསྒུག་བསྡད་ཡོད།
nga tsho ghen lak gook day yoe
nga tsho rgan lags bsgug bsdad yod
We are waiting for (our) teacher.

5. ཤ་བ་དེ་ཚོ་རྩ་ཟ་བཞིན་འདུག
sha wa de tsho tsa za zhin doog
sha ba de tsho rtsa za bzhin 'dug
The deer are eating grass.

6. བལྟ་སྐོར་བ་དེ་ཚོ་ཡོང་གི་འདུག
ta kor wa de tsho yong gi doog
blta skor ba de tsho yong gi 'dug
The tourists are coming.

8.3 Past Progressive

The past progressive tense is used to show what was happening 'at a specific time' in the past. This is formed by adding ནས་བསྡད་ *nas bsdad* between the past tense verb and the appropriate auxiliary verb.

1. ང་དེ་དུས་ཡི་གེ་ཞིག་བྲིས་ནས་བསྡད་ཡོད།
nga de due yi ge zhig dree nay day yoe
nga de dus yi ge zhig bris nas bsdad yod
At that time I was writing a letter.

2. ཁྱོད་ད་ནང་བལྟས་ནས་བསྡད་འདུག
khyod da nang bltas nas bsdad 'dug

khyoe da nang tay nay de doog — You were looking this morning.

3. ཁོང་ཚོ་ཉིན་དགུང་ཇ་བཏུངས་ནས་བསྡད་འདུག *khong tsho nyin dgung ja btungs nas bsdad 'dug*
khong tsho nyin dgung ja toong nay de doog — They were drinking tea in the afternoon.

8.4 Future Progressive

The future progressive tense is used to express future actions that will be going on up to or at a certain time in the future. This is formed by adding the word རྩིས་ *rtsis* between the main verb and the appropriate auxiliary verb.

1. ང་ཡི་གེ་འབྲི་རྩིས་ཡིན། — *nga yi ge 'bri rtsis yin*
nga yi ge dri tsee yin — I will be writing the letter.

2. ཁྱོད་བལྟ་རྩིས་རེད། — *khyod blta rtsis red*
khyoe ta tsee re — You will be looking.

3. ཁོ་ཇ་འཐུང་རྩིས་རེད། — *kho ja 'thung rtsis red*
kho ja thoong tsee re — He will be drinking tea.

8.5 Future Conditional Progressive

The type of conditional clause shown below describe conditions that may happen in the future if one condition is fulfilled. It is formed by keeping the last verb between the conditional particle ན་ *na* and the particle ཡ་ *ya* .

1. ང་ནང་སྦྱོང་ཚར་ན་ཡི་གེ་འབྲི་ཡ་ཡིན། — *nga nang sbyong tshar na yi ge 'bri ya yin*
nga nang jong tshar na yi ge dri ya yin — If I finish my homework I would be writing the letter.

2. ཁྱོད་ནང་སྦྱོང་མ་ཚར་ན་འོ་མ་འཐུང་ཡ་མ་རེད། *khyod nang sbyong ma tshar na 'o ma 'thung ya ma red*
khyoe nang jong ma tshar na ho ma thoong ya ma re
If you do not finish homework you would not be drinking milk.

3. ཁྱོད་ནང་སྦྱོང་ཚར་ན་བལྟ་ཡ་རེད། — *khyod nang sbyong tshar na blta ya red*
khyoe nang jong tshar na blta ya re — If you finish your homework you would be watching.

8.6 Present Perfect Progressive

This tense is formed with བྱས་ནས་བསྡད་པ་ཡིན་ (རེད་)*byas nas bsdad pa yin (red)* added to the present participle. It emphasizes the continuity of an action that has not been interrupted at all. This tense is often used with a time expression:

1. ང་དགོན་པ་ལ་ལོ་ཉི་ཤུ་ཐམ་པ་ཆོས་བྱས་ནས་བསྡད་པ་ཡིན།
nga dgon pa la lo nyi su tham pa chos sbyas nas bsdad pa yin
nga gom pa la lo nyi shu tham pa choe jay nay de pa yin
I have been studying Dharma in the monastery for twenty years.

2. ཁྱོད་ཆུ་ཚོད་གསུམ་རིང་དེབ་ཀློག་ནས་བསྡད་པ་རེད།
khyod chu tshod gsum ring deb 'di klog nas bsad pa red
khyoe chu tshoe soom ring deb lok nay de pa re
You have been reading this book for three hours.

3. ཁོ་ད་ནང་སྔ་ཐོག་ཚང་མ་ཤིང་བཅད་ནས་བསྡད་པ་རེད།
kho snga thog tshang ma shing bcad nas bsdad pa red
kho nga thok tshang ma shing che nay de pa re
He has been cutting wood the whole morning.

8.7 Past Perfect Progressive

This tense is formed by adding ནས་བསྡད་མྱོང་ (པ་རེད) to the past perfect form to express an action completed by a certain time in the past. It emphasizes the continuity of a past action for a certair length of period:

1. ང་ལོ་གཅིག་གི་སྔོན་ལ་ཁོང་གི་ཐབ་ཚང་གསར་པ་ཚོན་བཏང་ནས་བསྡད་མྱོང་།
nga lo gcig gi sngon la khong gi thab tshang gsar pa tshong btang nas bsdod myong
nga lo chik gi ngon la khong gi thab tshang sar pa tshon tang nay de nyong
About a year ago I was painting his new kitchen.

2. ཁྱོད་འདི་རུ་མ་ཡོང་བའི་སྔོན་ལ་ཞིང་པ་བྱས་ནས་བསྡད་མྱོང་བ་རེད།
khyod 'di ru ma yong ba'i sngon la zhing pa byas nas bsdad myong ba red
khyoe dhi ru ma yong way ngon la zhing pa jay nay de nyong va re
You had been working as a farmer before coming here.

3. ཁོང་ཚོ་ད་ནང་ནགས་ཚལ་དེའི་རི་མོ་བྲིས་ནས་བསྡད་ཡོད་པ་རེད།
khong tsho da nang nags tshal de'i ri mo bris nas bsdad yod pa red
khong tsho tha nang naak tshal dei ri mo dree nay de yoe pa re
This morning they had been making a drawing of that forest.

8.8 Future Perfect Progressive

This tense is formed by adding ནས་བསྡད་ཡ་ཡིན་པ་ཡོད་ (will have been) to the verb. It shows an actioı that will happen in the future:

1. གཟའ་ཉི་མ་ལ་ང་ཚོ་ནང་ལ་སྒྲུང་བཤད་ནས་བསྡད་ཡ་ཡིན་པ་ཡོད།
gza' nyi ma la nga tsho nang la sgrung bshad nas bsdad ya yin pa yod
zaah nyi ma la nga tsho nang la droong she nay de ya yim pa yoe
On Sunday we will have been telling stories at home.

2. ཁྱོད་ཚོ་སང་ཉིན་ནགས་གསེབ་ལ་གླིང་ཁ་བཏང་ནས་བསྡད་ཡ་ཡིན་པ་ཡོད།
khyod tsho sang nyin nags gseb la gling kha btang nas bsdad ya yin pa yod
khyoe tsho sang nyin nag seb la ling kha tang nay de ya yim pa yoe
You (pl) will have been picnicking tomorrow in the bush.

3. ཁོང་གནངས་ཉིན་གོས་ཐུང་འཁྲུ་ནས་བསྡད་ཡ་ཡིན་པ་ཡོད།
khong gangs nyin gos thung 'khru nas bsad ya yin pa yod
khong naang nyin goe thoong too nay de ya yim pa yoe
He will have been washing his trousers day after tomorrow.

8.9 Conditional Perfect Progressive

This tense expresses what would have happened in the past if a certain condition were fulfilled. This is formed by placing the last verb between the conditional particle ན་ *na* and ཡ་རེད་ *ya red* oi རྩིས་རེད་ *rtsis red.*

1. ང་ཚོ་ཁས་ཉིན་ག་ཆར་པ་མ་བབས་ན་རྟ་རྒྱུག་རྩིས་རེད།
nga tsho khas nyin ga char pa ma babs na rta rgyug rtsis red
nga tsho khay nyin ga char pa ma bab na ta gyook tsee re
We would have been racing horse if it had not rained day before yesterday.

2. ཁྱོད་ལ་འཇོ་ལ་ཡོད་ན་ཤིང་ཏོག་འདི་ཚོ་འཁྱེར་ནས་འགྲོ་ཡ་རེད།
khyod la 'jo la yod na shing tog 'di tsho 'khyer nas 'gro ya red
khyoe la jo la yoe na shing tok dhi tsho khyer nay dro ya re
You would have been taking these fruits if you had a bag.

3. ཁོང་ད་ནང་མ་ན་ན་དེབ་འདི་བཤུ་ཡ་རེད།
khong da nang ma na na deb'di bshu ya red
khong tha nang ma na na deb dhi shu ya re
He would have been copying this book this morning if he had not been sick.

8.10 Vocabulary

གླིང་བུ་བཏང་བ་	*gling bu btang ba*	to play flute
བང་ཆེན་	*bang chen*	messenger
བུ་ལོན་	*bu lon*	debt
བཙོག་པ་	*btsog pa*	dirty
ཁ་དཔར་	*kha dpar*	telephone
སྐད་དཔར་	*skad dpar*	radio
ཁྱགས་ཕག་	*khyags phag*	ice block
བསམ་བློ་	*bsam blo*	thought
ཡི་གེ	*yi ge*	letter
འཇོ་ལ་	*'jo la*	bag
བྱུས་ཏོག	*byus tog*	interference
ཚབ་	*tshab*	representative
རེ་བ་	*re ba*	hope
དོགས་པ་	*dwogs pa*	doubt
ཁོང་ཁྲོ་	*khong khro*	anger
གོམ་པ་	*gom pa*	walk
ཡལ་ག་	*yal ga*	branch
ལོ་མ་	*lo ma*	leaf
རྩ་བ་	*rtsa ba*	root
གཡའ་མ་	*gya' ma*	slate

བཙས་མ་	*btsas ma*	harvest
གཟོང་	*gzong*	chisel
ཁ་ཆེམས་	*kha chems*	will
རྫོང་	*rdzong*	fortress
ས་མཚམས་	*sa mtshams*	border
སྤ་སེ་	*spa se*	pass (visa)
དམིགས་བསལ་	*dmigs bsal*	special
འགོར་བ་	*'gor ba*	to take time
བར་ཆད་	*bar chad*	obstacle
གནམ་གྲུ་	*gnam gru*	airoplane
ཕེབས་ལམ་ལ་	*phebs lam la*	on the way
ཐོག་པ་	*thog pa*	to take time
འགྲུལ་རོགས་	*'gro rogs*	travelling companion
ཞུ་བ་	*zhu ba*	to apply, request
གོམས་པ་རྒྱག་པ་	*goms pa rgyag pa*	to go walking
བཤུ་བ་	*bshu ba*	to copy
འཁྱེར་བ་	*'khyer ba*	to carry
ཤེས་པ་	*shes pa*	to know
ཐུག་པ་	*thug pa*	to meet, touch
སྦས་པ་	*sbas pa*	to hide
གཏོང་བ་	*gtong ba*	to send
ཉར་བ་	*nyar ba*	to mind, look after
འབྱོར་བ་	*'byor ba*	to arrive, receive
འདེམས་པ་	*'dems pa*	to select, elect
བཀོད་པ་	*bkod pa*	to appoint
དོང་རྐོ་བ་	*dong rko ba*	to dig ground
རྒྱས་པོ་	*rgyas po*	detail
སྦོམ་པོ་	*sbom po*	thick
སྐྱུར་མོ་	*skyur mo*	sour
བསྡུས་པོ་	*bsdus po*	brief

8.11 Counting over 100

When counting more than 100, one adds the word དང་ *dang* meaning 'and' between 100 and the added amount.

101	བརྒྱ་དང་གཅིག	*brgya dang gcig*
102	བརྒྱ་དང་གཉིས	*brgya dang gnyis*
205	ཉིས་བརྒྱ་དང་ལྔ	*nyis brgya dang lnga*
607	དྲུག་བརྒྱ་དང་བདུན	*drug brgya dang bdun*

1000	སྟོང་ཕྲག་གཅིག་ཆིག་སྟོང་	*stong phrag gcig , chig stong*
1256	ཆིག་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ང་དྲུག	*chig stong nyis brgya lnga bcu nga drug*
10000	སྟོང་ཕྲག་བཅུ་ ཆིག་ཁྲི་ཐམ་པ་	*stong phrag bcu (chig khri tham pa)*
100000	འབུམ་ཕྲག་གཅིག ཆིག་འབུམ་	*'bum phrag gcig (chog 'bum)*
1000000	ས་ཡ་གཅིག འབུམ་ཕྲག་བཅུ་	*sa ya gcig ('bum phrag bcu)*

8.12 Exercises of Lesson Eight

(a) Conversation on Going to Tibet (Participation Drills)

1. ཁྱེད་ཚོ་བོད་ལ་ག་དུས་འགྲོ་ཡ་ཡིན།
   ང་ཚོ་སྤྱི་ཟླ་བདུན་པའི་ནང་ལ་བོད་ལ་འགྲོ་ཡ་ཡིན།
2. དེ་དུས་བོད་ལ་གནམ་གཤིས་ག་འདྲ་ཡོད་རེད།
   དེ་དུས་གནམ་གཤིས་ཚ་གྲང་སྙོམ་པོ་ཡག་པོ་ཡོད་རེད།
3. ཁྱེད་རང་ལ་འགྲོ་རོགས་མི་ག་ཚོད་ཡོད་པ།
   འགྲོ་རོགས་མི་ད་ལྟ་གཉིས་མ་གཏོགས་མེད།
4. བོད་ལ་འགྲོ་ན་ཝི་སི་ག་པ་ཞུ་དགོས་རེད།
   ཝི་སི་བལ་ཡུལ་རྒྱ་མིའི་གཞུང་ཚབ་ལ་ཞུ་དགོས་རེད།
5. བལ་ཡུལ་ནས་དིང་སང་གནམ་གྲུ་འགྲོ་གི་འདུག་གས།
   གནམ་གྲུ་འགྲོ་གི་ཡོད་མེད་ངས་ཧ་གོ་མ་སོང་།
6. ང་ཚོ་བལ་ཡུལ་ས་མཚམས་ནས་གོམས་པ་རྒྱབ་ནས་འགྲོ་ཡ་ཡིན།
   གོམས་པ་རྒྱབ་ནས་འགྲོ་ན་ཡུན་རིང་ལོད་འགོར་གྱི་རེད།
7. ང་ཚོ་སྐྱེ་ནང་བར་དུ་གོམས་པ་རྒྱབ་ནས་འགྲོ་ན་བདུན་ཕྲག་གཅིག་འགོར་གྱི་ཡོད་པ་འདྲ།
   སྐྱེ་ནང་ལ་དམིགས་བསལ་ག་རེ་བལྟ་ཡ་ཡོད་རེད།
8. སྐྱེ་ནང་ལ་རྫོང་རྙིང་པ་ཞིག་ལས་གང་ཡང་ཡོད་ས་མ་རེད།
   ཁྱོད་རང་ཚོ་རྫོང་དེ་བལྟ་ག་འགྲོ་གི་ཡོད་པས།
9. ལགས་མིན། ང་ཚོ་སྐྱེ་ནང་ནས་གངས་རི་འཛེགས་ག་འགྲོ་ཡ་ཡིན།
   སྐྱེ་ནང་ནས་གངས་རི་ཐག་ཉེ་པོ་ཡོད་རེད་པས།
10. མོ་ཀྭའི་ནང་ལ་ཕྱིན་ན་ཆུ་ཚོད་བཞི་ཙམ་ཐོག་གི་རེད་ཟེར་གྱི་འདུག
   འོ་ན་ཞབས་ལམ་ལ་བར་ཆད་མེད་པར་ཞབས་རོགས་གནང་།

(b) Repeat the following sentences by filling in the Tibetan equivalents of the English phrases:

1. He would have been climbing the mountain yesterday morning if it had not rained.
he yesterday morning rain not fall if *mountain climb to* *go would have*
ཁོང་ ཁ་སང་ སྔ་དྲོ་ ཆར་པ་ མ་བབས་ན་ གངས་རི་འཛེག་དུ་ འགྲོ་ཡ་རེད།

(Conditional Perfect Progressive)
writting the letter.
meeting my uncle.
sitting on this carpet.
wearing this hat.

2. We will have been singing Indian songs on Monday.
we Monday on *Indian singing song* *will have been*
ང་ཚོ་ གཟའ་ཟླ་བའི་ ཉིན་ རྒྱ་གར་གྱི་ གཞས་བཏང་ ནས་བསྡད་ཡ་ཡིན་པ་ཡོད།

(Future Perfect Progressive)
eating pork.
hiding this old hat.
copying his will.
playing my new flute.

3. I have been working as a secretary in the governement office for five years.
I government office in year five during secretary of work *have been*
ང་ གཞུང་གི་ ལས་ཁུང་ ནང་ ལོ་ ལྔའི་ རིང་ དྲུང་ཡིག་གི་ལས་ཀ་ བྱས་ནས་བསྡད་པ་ཡིན།

(Present Perfect Progressive)
digging the ground
listening to this story
drinking cow's milk
wearing this old boot

4. We were singing the Tibetan national anthem on the roof.
we two house roof on Tibetan national anthem sing were
ང་ གཉིས་ ཁང་པའི་ ཐོག་ཁར་ བོད་ཀྱི་རྒྱལ་གླུ་བཏང་ ནས་བསྡད་ཡོད།

(Past Progressive)
reading this new book.
looking at the sun.
doing our math home work.
minding our three nephews.

(c) Translate into Tibetan:

1. He bought fifty three horses.
2. They have ninety nine pigs.
3. He has been drinking sweet tea for two hours.
4. He is a clever tea merchant from Darjeeling.
5. I was cleaning this old English table this morning.
6. They will be copying the Tibetan national anthem.
7. We have been hiding those new socks under the door.
8. Sakya Pandita was born in 1182 AD.
9. I turned nineteen on the 6th of March.
10. I will meet you at 10.45 tomorrow morning.

(d) Express the following into Tibetan:

57	65	102	531	972	2531	46	109	198	28	79
18	66	108	211	502	1945	57	707	818	52	97

8.13 Extracts from the Elegant Sayings by Sakya Pandita

།ངན་པ་ཕལ་ཆེར་རང་གི་སྐྱོན། །གང་ཡིན་གཞན་ལ་བགོད་པར་བྱེད།
།ཁྭ་དས་མི་གཙང་ཟོས་པའི་མཆུ། །ས་གཙང་གཞན་ལ་འབད་ནས་འཕྱིད།

Wicked people usually blame others
With whatever faults they are themselves responsible.
The jackdaw diligently clean his beak
With which he has eaten excrement, in a clean place.

།ངན་པ་ཇི་ལྟར་བཙོས་སྒྱུར་ཀྱང་། །རང་བཞིན་བཟང་པོ་འགྱུར་མི་སྲིད།
།སོལ་བ་འབད་དེ་བཀྲུས་ན་ཡང་། །།ཁ་དོག་དཀར་བ་མི་སྲིད་དོ།

However much one mends a wicked person,
It is impossible for him to sustain a good nature.
Although one has assidiously washed charcoal,
Its colour cannot possibly become white.

།བློ་ཆུང་ཅུང་ཟད་རྒྱལ་བས་ངོམས། །གལ་ཏེ་ཕམ་ན་གཉེན་ལ་འཁང་།
།གྲོས་ལ་འཚོགས་ན་འཐབ་རྩོད་སློང་། །གསང་གྲོས་བྱུས་ན་ཕྱོག་ཏུ་སྒྲོ།

The small-witted is easily satisfied with minor victories.
If he is defeated, he quarrels with (his own) friends.
When at meetings he instigate conflicts.
If there are any confidentail matters he discourteously disclose.

།བླུན་པོའི་ཡོན་ཏན་ཁར་འདྲེན་ཏེ། །མཁས་པའི་ཡོན་ཏན་ཁོང་དུ་སྦེད།
།སོག་མ་ཆུ་ཡི་སྟེང་དུ་འཕྱོ། །ནོར་བུ་སྟེང་དུ་བཞག་ཀྱང་འབྱིང་།

Fools speak boastfully of their virtues;
The wise hides his virtue inside.
The straw floats on the surface of the water;
If one places a jewel on the surface, it sinks to the bottom.

LESSON NINE

སློབ་ཚན་དགུ་པ།

9. Formation of Adverb

Adverbs are words that are used to modify or add to the meaning of verbs, adjectives, othe adverbs, phrases or whole sentences. As English adverbs are formed by the addition of -y, ly, -il and -ally, to adjectives or nouns, Tibetan adverbs are formed by adding either of the seven ལ་དོན་ *la don* particles. In Tibetan, adverbs are formed from nouns, adjectives and pronouns and they are placed mostly before verbs and adjectives they qualify. The particles ར་ *ra*, ལ་*la*, སུ་*su*, ཏུ་*tu* etc. are frequently used for numerous adverbial expressions. The locatives are no different from adverb o place. There are some loose forms of adverbial expressions in spoken Tibetan which we will deal i this lesson. But they do not present any extra problems as they are placed exactly where the classica Tibetan adverbs are placed. Negatives of adverbs are formed with negative prefixes.

Note: *From here on there will be no transliterations as students are expected to be able to read and write the Tibetan script without having to rely upon the Romanized transliteration.*

9.1 Adverb of Place

Adverbial expressions of place come after its direct object:

1. ཞིམ་ཕྲུག་དེ་ཁང་པའི་ནང་ལ་འཛུལ་པ་རེད། *kitten the house of inside enter did*
The kitten entered the house.

2. ངའི་ལག་ཤུབ་དེ་སྒམ་གྱི་ནང་དུ་མི་འདུག *my gloves the box of inside not are*
My gloves are not inside the box.

3. ང་ཚོ་རྒྱ་ནག་ལ་འགྲོ་གི་མིན། *we China to go will not*
We will not go to China.

4. ཁོང་ཚོ་དེ་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས་ཀྱི་མ་རེད། *they that side to gowill not*
They will not go that side.

9.2 Adverb of Manner

Adverbial expression of manner are usually placed after an adjective and before a verb. In spoken Tibetan the phrase བྱས་ནས་ *byas nas* is added between the adjective and verb. We will see its usage in other grammatical expressions later.

1. ང་ཚོ་འདི་ནས་ག་ལེ་བྱས་ནས་ཀློག་གི་ཡིན། *we here from slowly read will*
We will read slowly from here.

2. དགེ་རྒན་གྱིས་གསུངས་པ་ཡག་པོ་བྱས་ནས་གོ་གི་མི་འདུག *teacher by said properly hear not do*
I do not hear properly what the teacher is saying.

3. བུ་མོ་འདིས་གཞས་སྐད་སྙན་པོ་བྱས་ནས་བཏང་གི་འདུག *girl this by song melodiously sing is*
This girl is singing the song melodiously.

4. ང་ཚོ་མགྱོགས་པོ་བྱས་ནས་འགྲོ་གི་ཡིན། *we quickly go will*
We will go quickly.

9.3 Adverb of Time

Adverbial expressions of time are added to the adjective or noun before the verb. The *la don* particle *ra* is usually suffixed to the last syllable of polysyllabic words otherwise any *la don* particles governed by the rule discussed above (see 6.1 lesson six) are applicable.

Noun / Adjective		**Adverb**		
གཟའ་ཉི་མ་	Sunday	གཟའ་ཉི་མར་	གཟའ་ཉི་མ་ལ་	on Sunday
སྔ་དྲོ་	early	སྔ་དྲོར་	སྔ་དྲོ་ལ་	in the morning
ལྔ་པ་	fifth	ལྔ་པར་	ལྔ་པ་ལ་	at five
ཕྱི་པོ་	late	ཕྱི་པོར་	ཕྱི་པོ་ལ་	late at
རྟག་པ་	permanent	རྟག་པར་	རྟག་ཏུ་	regularly
གློ་བུར་	sudden	གློ་བུར་དུ་	གློ་བུར་ལ་	immediately
སྔོན་	before	སྔོན་དུ་	སྔོན་ལ་	prior to
དེ་དུས་	that time	དེ་དུས་སུ་	དེ་དུས་ལ་	at that time
དེ་མ་ཐག	immediate	དེ་མ་ཐག་ཏུ་	དེ་མ་ཐག་	immediately
འགྲོ་ཁ་	before going	འགྲོ་ཁར་	འགྲོ་ཁ་ལ་	just before going
དང་པོ་	first	དང་པོར་	དང་པོ་ལ་	at one (first)
ཉི་མ་ཤར་	sunrise	ཉི་མ་ཤར་པ་ན་		at sunrise
མགྱོགས་པོ་	quick	མགྱོགས་པོར་		quickly
ག་ལེ་	slow	ག་ལེར་		slowly

1. ཁོང་ཟ་ཁང་ལ་རྟག་པར་ཡོང་བ་མ་རེད། *he eat house in always come not does*
He does not always come to the restaurant.

2. ང་ཚོ་སང་ཉིན་སྔ་པོར་རྒྱལ་ས་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། *we tomorrow early city to go will*
We will go to the city early tomorrow.

3. དུས་རྟག་པར་བླ་མ་ལ་སྐྱབས་སུ་མཆིའོ། *time always guru to refuge in take*
At all times I take refuge in the Guru.

4. ང་འདི་རུ་ཕྱི་པོ་མ་གཏོགས་ཡོང་གི་མིན། *I here at late except come will not*
I will not come here until very late.

5. ངའི་གྲོགས་པོ་གློ་བུར་དུ་འདས་པ་རེད། *my friend suddenly die did*
Suddenly my friend died.

6. ང་ད་ལྟ་རང་ཕྱི་ལོག་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། *I now very outside to go will do*
At this very time I am going outside.

9.4 Vobaculary

	གང་ན་	གང་དུ་	ཅི་ཞིག་ཏུ་	where
	ནང་དུ་	ནང་ན་	ནང་ལོག་ཏུ་	inside
	ཕྱི་ན་	ཕྱི་རུ་	ཕྱི་ལོག་ཏུ་	outside
	མདུན་དུ་	མདུན་ན་	མདུན་ལོག་ཏུ་	in front
	གཡས་ན་	གཡས་སུ་	གཡས་ཕྱོགས་སུ་	right side
	སྟེང་ན་	སྟེང་དུ་	སྟེང་ཕྱོགས་སུ་	above
wōk	འོག་ན་	འོག་ཏུ་	འོག་ཕྱོགས་སུ་	below
	དེའི་ཚེ་	གང་ཚེ་	ག་དུས་	at that time / when
	རྟག་ཏུ་	རྟག་པར་	རྒྱུན་དུ་	always
	སྐད་ཅིག་ཏུ་	དེ་མ་ཐག	གློ་བུར་དུ་	immediately
	སྔོན་	སྔོན་ཚེ་	སྔོན་རོལ་དུ་	formerly
	དུས་དུས་སུ་	སྐབས་སྐབས་སུ་	དུས་སྐབས་འགར་	occasionally

ལྷོ་ཕྱོགས་	South	གྲོང་ཁྱེར་ (*towŋ chair*)	city
ཁྱིམ་བདག་	landlord	ཕྱུག་པོ་	rich
ལྷ་	god	གསོལ་བ་བཏབ་	prayed
ཁྱིམ་ཐབ་	wife	བཙས་	was born
བཏགས་	named	བཙས་སྟོན་	celebration of birth
བྱ་བའི་ཕྱིར་	in order to	རྒྱ་མཚོར་	to the ocean
ནོར་བུ་ལེན་དུ་	to fetch jewels	ཐོགས་	took time
དེའི་བར་དུ་	until then	ཤིན་དུ་	extremely
སྐྱེད་དགས་པས་	force of growth	ལང་ཚོ་	youth
སྨིན་	ripen	འདོད་ལོག་སྤྱོད་པ་	to cohabit
སྨྲས་པ་	said	ལྷན་ཅིག་ཏུ་	together
དགའ་	happy	འདུ་བ་	to see each other
འདོད་	wish	སླར་ལོགས་	return
སླེབ་ཏུ་ཉེ་བས་	about to arrive	སྒུག་	wait
གསོད་ཅིག་	kill	ཅེས་བསྒོའོ་	thus said
དེ་བཞིན་དུ་	accordingly	གསང་ལམ་	secret road
གྲབས་ *tap*	about to	བྲག་ཕུག་	cave
སློག་གཞུ་	torch	དམ་པོ་	tight
བཟུང་བ་	to hold	ཉེན་ཁ་	danger
རྙེད་པ་	to find	རེ་བ་	hope
གྲ་སྒྲིགས་	preparation	གཏིང་	depth
འཁྱག་རོམ་	icycle	ཡོལ་བ་	curtain
གཏོར་མ་	sacrifical cake	ཁྲུས་ཆུ་	blessed water
ངན་[illegible]	gift	བཀའ་མོལ་	discussion

9.5 Classical Tibetan

Classical Tibetan refers to the literary Tibetan, however it should not be regarded as an unspoken book language. Literary Tibetan ཡིག་སྐད་ *yig skad* or ཆོས་སྐད་ *chos skad* is the language of the learned and of the scriptures. The literary Tibetan follows a very strict grammatical rule set out by Thonmi Sambhota in his སུམ་ཅུ་པ་ *sum cu pa* and རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ་ *rtags kyi 'jug pa.* Here onwards we will discus: some grammatical rules of the classical Tibetan which will complement our understanding of the previous lessons.

9.6 Verb To be in Classical Tibetan

There are eleven completive terminations in the literary Tibetan which are formed by adding the vowel sign o to the ten རྗེས་འཇུག and ད. གོ ངོ དོ ནོ བོ མོ འོ རོ ལོ སོ and ཏོ are frequently used with the present, perfect and future tenses. The preceding syllable need not to be a verb, it can be either be a noun, pronoun or an adjective. By merely repudlicating the suffix and adding the vowel o sign it become the verb to be of a sentence. As they indicate the end of a sentence, they are called རྫོགས་ཚིག the final and completive terminations of a sentence. As a རྫོགས་ཚིག termination does not have tc be formed from a verbal base, it minimizes the use of auxiliary verbs. A sentence which ends in འ suffix is not reduplicated but the vowel sign 'o' is added to signify the verb. All sentences which end in a vowel should be understood as ending in འ. Technically no sentence should end in a vowel except when རྫོགས་ཚིག terminations are used. Now -a-days sentences which end in ན ར and ལ are reduplicated but in old orthography they are replaced by ཏ་ and the vowel sign 'o' is added to form the verb according to the ད་དྲག rule. (See the above section on post suffix).

རྗེས་འཇུག	ག	ང	ད	བ	མ	ས	ན	ར	ལ	འ& Vowels
རྫོགས་ཚིག	གོ	ངོ	དོ	བོ	མོ	སོ	ནོ	རོ	ལོ	འོ
			ད་དྲག					ཏོ		འ་དང་མཐའ་མེད་

9.7 Examples of Completive Termination

འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་གོ *compounded all not permanent is*
All compounded phenomena are impermanent.

གཞན་གྱི་བདེ་བ་ལ་རྗེས་སུ་ཡིད་རང་ངོ། *other's happiness to after mind rejoice do*
I (we) rejoice in others' virtues.

ད་ནི་ཤི་ཡང་མི་འགྱོད་དོ། *now as to die even not regret do*
I do not regret even if I die now.

ཁོང་གིས་བཤད་པ་ཐམས་ཅད་བདེན་ནོ། *he by said all truth is*

Everything he (she) has said is true.

གཞན་གྱི་དོན་དུ་དགེ་བ་སྒྲུབ་བོ། *other's purpose for virtue practise do*
I (we) shall practise virtue for the benefit of others.

འདི་ནི་ཡང་དག་པའི་ལམ་མོ། *this as to perfect of path is*
This is the perfect path.

གཞན་སེམས་ཤེས་པའི་མངོན་ཤེས་མངའོ། *other mind knowledge of fore-knowledge there is*
He has the clairvoyance of reading other peoples' mind.

ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ (ཏོ) *thus said as it is*
Since it has been said thus.

དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ (ཏོ) *rare excellence three to homage do*
I (we) pay homage to the Triple Gem.

འདི་སྐད་ཅེས་སྨྲས་སོ། *thus say did*
It was said thus.

རྒྱ་མཚོའི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་ནོ (ཏོ) *ocean other shore went did*
(He, I etc.) went across the ocean.

དགེ་བ་གཞན་དོན་དུ་བསྔོ་བར་འགྱུར་རོ (ཏོ) *merit other purpose of dedicate become*
The merit will be dedicated for the sake of others.

སྒོ་གསུམ་གུས་པས་སྒོ་ནས་ཕྱག་འཚལ་ལོ (ཏོ) *door three respectfully homage do*
I shall prostrate respectfully from my three doors.

9.8 Classical Tibetan Reading

༄༅། །སྔོན་རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ་ཝ་རུ་ཎ་ཞེས་བྱ་བ་ན། ཁྱིམ་བདག་ཕྱུག་པོ་ཞིག་ལ་བུ་མེད་ནས་རྟག་ཏུ་ལྷ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་པས་ཟླ་བ་བཅུ་ནས་ཁྱིམ་ཐབ་ལ་བུ་ཞིག་བཙས་ཏེ། དེའི་མིང་ལྷ་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱ་བར་བཏགས་སོ། དེའི་བཙས་སྟོན་རྒྱས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཕ་དེ་རྒྱ་མཚོར་ནོར་བུ་ལེན་དུ་སོང་བ་ལས་ལམ་དུ་ལོ་བཅུ་གཉིས་ཐོགས་སོ། དེའི་བར་དུ་དེ་ཤིན་ཏུ་སྐྱིད་དྲགས་པས་ལང་ཚོ་སྨིན་ཏེ་རང་གི་མ་ལ་འདོད་ལོག་སྤྱོད་པ་ལ་ཞུགས་སོ། དེའི་ཚེ་མས་བུ་ལ་སྨྲས་པ། བུ་ཁྱོད་ང་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་དགའ་ཞིང་འདུ་བར་འདོད་ན་ཁྱོད་ཀྱི་ཕ་རྒྱ་མཚོ་ལས་སླར་ལོག་ནས་སླེབ་ཏུ་ཉེ་བས་ལམ་དུ་སྒུག་ལ་ཕ་གསོད་ཅིག་ཅེས་བསྒོའོ། བུས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་བྱས་ཏེ་གསང་ལམ་དུ་ཕ་བསད་དོ།

Semi-Literal Translation

Previously - India - South of- city big - Varuna - so-called - at / landlord- rich-a to -son not having -always - god to - praying through - months -ten- (time)- wife to the- son - son - was born / its name - Mahadeva - was given. Its birth celebration - lavishly - in order to do- the father - to the sea - jewels bring - in order to - went -through- on the road - years -twelve - it

took. Until then - the boy - extremely - due to growing strong - youthfulness - ripened - to one's mother - to cohabit - he proposed. At that time - the mother - by - to the son - said - son you - and I- together - happily - wish to live - if - your father - sea -from the- returning back - close by - to arriving - at a roadside - and - wait and - kill the father - thus instructed - the son also - accordingly - having done - at a secret roadside - father kill- did.

9.10 Translation

Once upon a time, in a big city called "Varuna" in South India there lived a wealthy landlord, who did not have a son. By praying to the deities continuously, after ten months his wife gave birth to a boy who was named "Lha Chenpo." In order to lavishly celebrate the boy's birth, his father went to the sea to bring jewels but his journey took twelve years. In the meantime the boy having reached his youthful age of puberty proposed to engage in sexual activity with his mother. At that time the mother said, " You my son, if you wish to live together happily with me, you should wait at a roadside before your father reaches home and kill him on his way when he returns from the sea." As instructed the son murdered his father at a secret roadside accordingly.

9.11 Exercises of Lesson Nine

(a) On Visiting a Cave (Participation Drills)

1. ཁྱེད་རྣམས་ཅི་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་གྲབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

ངེད་རྣམས་ཡ་གིའི་བྲག་ཕུག་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་གྲབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

2. སྙིང་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པའི་མི་དེ་ཚོ་ངས་སུ་ཡིན་ཤེས་ཀྱི་མི་འདུག

བྲག་ཕུག་ནག་ཁྲང་ཡིན་ཙང་ངས་ཅི་ཡིན་མ་མཐོང་ངོ་།

3. གློག་གཞུ་ལག་པས་དམ་པོ་བྱས་ནས་མ་བཟུང་ན་ཟག་ཉེན་ཡོད་རེད།

ང་ལ་གློག་གཞུ་གཡར་མཁན་གྲོགས་པོ་ཞིག་རྙེད་པའི་རེ་བ་ཡོད།

4. ཁྱེད་རང་ཁ་སེང་ང་ཚོ་མ་ཐོན་གོང་ནས་གྲ་སྒྲིགས་ཡག་པོ་བྱས་མེད་པས།

ངའི་གློག་གཞུ་དེ་ཁ་སེང་ཡོང་ཁར་འཁྱེར་ཡ་བརྗེད་ནས་རྗེས་ལ་ལུས་བཞག

5. བྲག་ཕུག་དེ་གཏིང་རིང་འོད་ག་ཚོད་ཡོད་ད་གོ་གི་ཡོད་པས།

བྲག་ཕུག་གཏིང་རིང་ཤོས་དེ་ལ་ཁྲུ་བཞི་བཅུ་ཞེ་ལྔ་ཙམ་ཡོད་པ་རེད།

6. བྲག་ཕུག་ནང་ལ་དགུན་ཀ་འཁྱག་རོམ་ཆག་གི་ཡོད་ན།

བྲག་ཕུག་ནང་ལ་ཆུ་མེད་པར་འཁྱག་རོམ་ཆག་ཐུབ་ཡ་ཡོད་མ་རེད།

(b) Fill in the blanks of the following sentences:

1. འཛིན་གྲྭའི་ནང་ · · · · ཞི་མི་གཅིག་འཛུལ་སོང་ · · །
2. བསྟན་འཛིན་ལགས་འདི་རུ་ · · · · · ཕེབས་པ་རེད།
3. ངས་རི་མོ་འདི་ཁོང་གི་ཕྱག · · · · · · ཕུལ་གྱི་ · · །
4. ཁོང་ · · · · · · ཤིང་སྡོང་འདི་སྐུ་རེས་གཙོད་ཀྱི་རེད་ · · །

5. ང་ཚོ་གཟའ་ · · · ་ཉག་པར་ཆོས་ཚོགས་ · · ་འགྲོ་གི་ཡོད།

(c) Repeat the sentences by substituting Tibetan words for the main verbs:

1. གྲྭ་པ་དེ་ཚོས་དེ་རིང་དཀྱིལ་འཁོར་ལ་

ཚོན་བཏང་གི་རེད།
མེ་ཏོག་འབུལ་གྱི་རེད།
ཡོལ་བ་བསྐོར་གྱི་མ་རེད།
གཏོར་མ་འབུལ་གྱི་རེད་པས།
ཁྲུས་ཆུ་གཏོར་གྱི་མ་རེད།

2. ངའི་ཨ་ཞང་གིས་སང་ཉིན་ང་ལ་ཡག་པོ་བྱས་ནས་

སྒྲུང་ཞིག་བཤད་ཀྱི་རེད།
ངན་པ་ཞིག་ཏོ་གི་རེད།
ཡིག་གཟུགས་སློབ་ཀྱི་རེད།
ངོ་སྤྲོད་གནང་གི་རེད།

3. ཁྱེད་རྣམས་ངའི་ཁང་པར་སྐྱོ་པོ་བྱས་ནས་

བཞུགས་རོགས་གནང་།
གསོལ་ཇ་མཆོད་རོགས་གནང་།
བཀའ་མོལ་གནང་རོགས་གནང་།
གཟིམ་རོགས་གནང་།

(d) Repeat the sentences by substituting the Tibetan equivalents for the English:

1. ཁོང་ཚོ་བོད་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ འགྲུལ་པ་ རེད།

farmers
monks
rich landlords
nuns
carpenters
thieves
photographers

(e) Translate into Tibetan:

1. There are five apples on the table.
2. He is a better Thanka painter from Lhasa.
3. I am the best student of my teacher.
4. She is my eldest sister.
5. I would have come to see you yesterday.
6. He ran quickly towards the market.
7. There are sixty nine nuns in this nunnery.
8. How many dogs are there in your house?
9. My neighbour's house is nearest to my garden.
10. Once upon a time his grand-father was a school teacher.

9.12 Extracts from the Elegant Sayings by Sakya Pandita

།ཡོན་ཏན་ལྡན་ན་སྐྱེ་བོ་ཀུན། །མ་བསྡུས་པར་ཡང་རང་ཉིད་འདུ།
།དྲི་ལྡན་མེ་ཏོག་རྒྱང་རིང་ཡང་། །བུང་བ་སྤྲིན་གྱི་ཚོགས་བཞིན་འཁོར།

If one has qualities, everybody will come (to you) by themselves,
Even if one does not gather them together.
Even though the fragrant flower is far away in the distance
The bees will swarm around it like cluster of clouds.

།ལེགས་བཤད་བྱིས་པ་དག་ལས་ཀྱང་། །མཁས་པ་རྣམས་ནི་ཡོངས་སུ་ལེན།
།དྲི་ཞིམ་བྱུང་ན་རི་དྭགས་ཀྱི། །ལྟེ་བ་ལས་ཀྱང་གླ་རྩི་ལེན།

Wise people thoroughly accept
Elegant sayings even from children,
If it is of good fragrance
One takes musk even from the deer's navel.

།སྐྱེ་བོ་དམ་པ་རྒུད་གྱུར་ཀྱང་། །སྤྱོད་པའི་ཁྱད་པར་ལྷག་པར་མཛེས།
།མེ་ནི་ཐུར་དུ་ཁ་བསྟན་ཡང་། །མེ་ལྕེ་གྱེན་དུ་འབར་བ་མཐོང་།

If a sublime person experience misfortune,
His conduct will become exceptionally beautiful.
Even if one holds a fire downwards,
One will see the flame blazing upwards.

LESSON TEN

སློབ་ཚན་བཅུ་པ།

10. Conjunctions

There are number of important grammatical particles which are independent of the final of the preceding syllable. For instance, we will discuss conjunction in this lesson which is independent particles རྗེས་འཇུག་ལ་མ་ལྟོས་པའི་ཕྲད་རང་དབང་ཅན་ which do not have to adhere to the final of the preceding syllable. Conjuctions are used to join words, phrases and sentences. We will also include here some conjunctions which are dependent particles.

10.1 དང་ is used mainly to join two or more words or statements:

1. ཁོ་དང་ང་གཉིས་ཀྱིས་ཉི་མ་གསུམ་གྱི་རྗེས་ལ་ཤིང་གཅོད་ཀྱི་ཡིན། *he and I two by day three after wood cut will*
After three days he and I will cut wood.

2. ལྷ་དང་ཀླུ་དང་མི་དང་དྲི་ཟ་བཅས་པ་ཡིད་རང་ངོ་།
god and serpent and human and smell-eater along with mind rejoice did
The gods, serpents, humans and including the smell-eaters rejoiced.

3. མོ་དང་མཉམ་དུ་སྐད་ཆ་མ་བཤོད། *she and together talk not do*
Do not speak with her.

4. སངས་རྒྱས་དང་། ཆོས་དང་། དགེ་འདུན་རྣམས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་མོ།
Buddha and Dharma and Sangha are rare excellence three are
Buddha, Dharma and Sangha are the three precious jewels.

10.2 དང་ used for catagorizing or distinguishing one from other components:

1. འགྲོ་བ་རིགས་དྲུག་ནི། ལྷ་དང་། ལྷ་མ་ཡིན་དང་། མི་དང་། དུད་འགྲོ་དང་། ཡི་དྭགས་དང་། དམྱལ་བ་རྣམས་སོ།
living being races six as to gods,demi-gods, humans, animals, hungry ghosts and hell are
The six realms of sentient beings (consists of) gods, demi-gods, human beings, animals, hungry ghosts and hell beings.

2. འཕགས་ལམ་བདེན་པ་བཞི་ནི། ཀུན་འབྱུང་བདེན་པ་དང་། སྡུག་བསྔལ་བདེན་པ་དང་། འགོག་པའི་བདེན་པ་དང་། ལམ་གྱི་བདེན་པའོ།
noble path truth four as to origin truth, suffering truth, cessation truth and path truth are
The four noble truths are: The truth of the origin of all, the truth of the suffering, the truth of the cessation and the truth of the path.

10.3 དང་ which show reason:

1. དུ་བ་མཐོང་བ་དང་མེ་ཡོད་པར་ཤེས། *smoke see as soon as fire have known*
On account of seeing the smoke, the existence of fire was known.

2. ཁ་ལག་ཟས་པ་དང་མ་བུ་གཉིས་གཉིད་ཁུག *food eaten as soon as mother son two sleep fell*
Having eaten the meal, both the mother and the baby fell asleep.

10.4 དང་ which expresses the notion of time:

1. བླ་མ་ཕེབས་པ་དང་མཇལ་དར་ཕུལ་བ་ཡིན། *teacher arrive as soon as meet scarf offer did*
I offered the scarf as soon as the Lama arrived.

2. ཆར་པ་བབས་པ་དང་ཉི་གདུགས་ཕུབ། *rainfall as soon as umbrella open*
Use the umbrella as soon as it starts raining.

10.5 དང་ which expresses order or command:

1. གསུང་བཤད་ལེགས་པར་ཉོན་དང་། *speech said properly listen do*
Listen to the lecture carefully.

2. ཀུ་ཤུ་འདི་གྲི་དེས་གཏུབ་དང་། *apple this knife the cut do*
Cut this apple with that knife.

10.6 ལ used simply to join words and ideas:

1. ཁོང་གིས་ང་ལ་གནང་བའི་ཊན་པ་དེ་ཡང་ལ་ཆེ་བ་གཅིག་འདུག
he by I to give that which present the light and big one is
The present that he gave to me is light and big.

2. ལེགས་པར་རབ་ཏུ་ཉོན་ལ་ཡིད་ལ་བཟུང་ཞིག
properly carefully listen and mind in bear do
Listen carefully and bear it in your mind.

10.7 Disjunctive Conjunctions

Conjunctions which show choice and imply inquiry are formed by reduplication of the ten suffixes and ཏ which are added with མ . གམ་ ངམ་ དམ་ ནམ་ བམ་ མམ་ འམ་ རམ་ ལམ་ སམ་ and ཏམ་ expresses 'or', 'or else', 'either..... or' and 'neither ..... nor'. They are used to enlist particulars of a specific catagory, express a doubt and form interrogatives:

1. དབང་པོ་ལྔ་སྟེ། མིག་གམ། སྣའམ། རྣ་བའམ། ལྕེའམ། ལུས་བཅས་སོ།
organ five there are eye, nose, ear, tongue and body together are
There are five organs. They consist of eyes, nose, ears, tongue and body.

2. སྒོ་གསུམ་སྟེ། ལུས་སམ། ངག་གམ། ཡིད་བཅས་སོ།
door three there are body, speech and mind together are
The three doors consist of body, speech and mind.

3. གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་བཞི་སྟེ། བྱེ་བྲག་སྨྲ་བའམ། མདོ་སྡེ་པའམ། སེམས་ཙམ་པའམ། དབུ་མ་པ་བཅས་སོ།
doctrine exponent four there are particular exponder, Sutra group, mind only group and middle together are
The four (Buddhist) schools are: The Particularist, Sutra, Mind-Only and Middle way.

4. ཁྱོད་བོད་ལ་བསྡད་ནས་བོད་སྐད་ཡག་པོ་ཤེས་སོང་ངམ།
you Tibet in lived having Tibetan language properly know did how
Having lived in Tibet, did you learn to speak Tibetan well?

5. ང་ཚོའི་ཞིམ་ཕྲུག་དེ་ཁང་པའི་ཕྱི་ལོགས་སུ་འདུག་གམ།
our cat baby the house of outside at is what
Is our kitten outside the house?

6. རྒན་ལགས་ཀྱིས་དེ་རིང་ཆར་པ་བབས་ཨ་ཡོང་ངམ་གསུང་གི་འདུག
teacher by today rainfall will it how say did
The teacher is saying whether it will rain or not today.

10.8 Examples of conjunctions of contrast and similarity

ཀྱང་ ཡང་ and འང་ signify 'but', 'still', 'yet', 'however', 'too', 'also', 'though', 'any', 'in spite of', 'however' and 'nevertheless'. As they belong to the dependent particles, the following rules apply:

ག ད བ ས དྲག	ཀྱང་
ང ན མ ར ལ	ཡང་
འ མཐའ་མེད	འང་

1. ཁོང་གི་ཨ་ཞང་གི་གློག་གཞུ་དེ་མར་ཟག་ཀྱང་ཆག་མི་འདུག
his uncle's torch the down fall although break not is
His uncle's torch fell down but it did not break.

2. ངའི་གྲོགས་པོ་འདི་ནི་ཤེས་རྒྱ་ཆུང་ཡང་ལྷག་བསམ་ཆེ་བ་གཅིག་ཡོད་དོ།
my friend this as to knowledge span small but sincerity great a have is
This friend of mine knows very little, but he is a very sincere person.

3. ངས་ཁྲོམ་དུ་ངོ་ཤེས་པ་སུ་ཡང་མཐོང་མ་བྱུང་།
I by market at face know who ever see not did
I did not see any body in the market who I know.

4. ཁོང་གི་སྦྱིན་བདག་ཀྱང་བཞུགས་ལོང་མེད་ཟེར་གྱི་འདུག
his sponsor also stay time not have say did
His sponsor also said that he has no time to stay.

5. བྱིས་པ་འདིས་ག་ཚོད་འཇིབ་ཀྱང་འོ་མ་བབས་ཀྱི་མི་འདུག
baby this by how suck ever milk come not do
In spite of how much this infant sucked, there is no milk forthcoming.

6. ངས་སྐད་ཆེན་པོ་བྱས་ནས་བཤད་ཀྱང་སྤོ་བོས་གོ་ཐུབ་མི་འདུག
I by voice loud doing by explain even then grand-father hear able not is
Even though I explained it loudly grand-father did not hear it.

7. ཁོང་ཚོ་ལོ་ག་ཚོད་རྒས་ཀྱང་རྟག་པར་སྐོར་ར་ལ་འགྲོ་གི་འདུག
they year how age even if always circumambulate to go do
They are old people, yet they circumambulate (the stupa) every day.

8. ཁྱེད་རང་གི་སྐུ་མཆེད་གྲོང་ཡང་མིག་རྒྱ་བཏང་ནས་ཕན་ཐོག་གི་མ་རེད།

your relative die even if eye water shed by benefit not there is
Though your relative has died, it will not help by shedding tears.

9. བསྟན་འཛིན་ཡང་འགྲོ་གི་མིན་ཟེར་གྱི་འདུག

Tenzin also go not say did
Tenzin also said that he will not go.

10. སེམས་པ་བཟང་ཡང་རོགས་བྱེད་ཐུབ་མ་སོང་།

mind good even if help do able not did
In spite of his kind heart, he could not help.

11. ཕ་གིར་འགྲོ་སའི་ལམ་ཡང་བཀག་བཞག་ཡོད་པ་འདྲ།

there go place road also prevent do it seems
It seems as if the road to there has also been blocked.

12. དཀྱིལ་འཁོར་ཡང་མཇལ་ཁ་ཞུ་ས་འདུག

Mandala also see request there is
One can also view the Mandala.

13. མེ་ཏོག་ཕུལ་ཡང་བཞེས་མཁན་མི་འདུག

flower offer even if accept one who not there is
Even if I offered the flower there is no one to accept it.

14. ཁོང་སྙུང་གཞི་ལྗིད་དྲག་ནས་ལྟོའང་བཞེས་ཀྱི་མི་འདུག

he sickness heavy owing to food also eat not does
Because of the seriousness of his illness he cannot even eat food.

10.9 Vocabulary

སྦྱིན་བདག	sponsor	རྗེས་ལ་	after
ལྷ་	gods	དྲི་ཟ་	smell-eater
ཀླུ་	serpents	ཡིད་རང་བ་	to rejoice
སྐད་ཆ་	talk	ཕྱི་པོ་	late
སངས་རྒྱས་	Buddha	གློ་བུར་དུ་	suddenly
ཆོས་	Dharma	དགེ་འདུན་	Sangha
རིགས་དྲུག	six realms of existence	བསམ་གཏན་	Samadhi
ལྷ་མ་ཡིན་	demi-gods	དུད་འགྲོ	animals
ཡི་དྭགས་	hungry ghosts	དམྱལ་བ་	hell beings
བདེན་པ་	truth	སྡུག་བསྔལ་	suffering, dissatisfaction
འགོག་པ་	ceasation	བྱིས་པ་	infant
མཇལ་དར་	Tibetan greeting scarf	ཉི་གདུགས	umbrella
གསུང་བཤད་	lecture	ངག	speech
ཡིད་	mind	བཞེས་མཁན་	one who accepts
སྐོར་ར་	circumambulation	དཀྱིལ་འཁོར་	Mandala
སྙུང་གཞི་	illness		

བཀག་པ་	to block, prevent, stop	ཡིད་ལ་བཟུང་བ་	to bear in mind
ཟག་པ་	to fall	ཆག་པ་	to break
ངོ་ཤེས་པ་	to recognize	མིག་ཆུ་གཏོང་བ་	to shed tears
རོགས་བྱེད་པ་	to help	སེམས་པ་བཟང་པོ་	kind-hearted
ཤེས་རྒྱ་ཆུང་པོ་	one with little knowledge	ལྷག་བསམ་ཆེན་པོ་	sincere

10.10 Classical Tibetan Reading

༄༅།། སྔོན་བྱུང་ཡུལ་འཁོར་མོ་འཇིག་ཏུ་རྒྱལ་པོ་ཟླ་འོད་ཅེས་བྱ་བ་འཛམ་བུ་གླིང་ལ་དབང་བྱེད་པ་གཅིག་ཡོད་པ་དེས་སྔོན་གྱི་རྒྱུ་བརྟགས་ཏེ་ནང་མི་བློན་པོ་དང་བཅས་པ་ཐམས་ཅད་བསྡུས་ནས་རང་གི་རྒྱལ་སྲིད་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཡོངས་སུ་སྦྱིན་པ་ཁས་བླངས་ཤིང་དམ་བཅས་སོ། དེའི་ཚེ་སྐྱེ་བོ་ཕོངས་པ་ཐམས་ཅད་བསྡུས་རང་རང་གང་འདོད་ལ་ལོངས་སྤྱོད་པ་ན། དེའི་སྙན་པའི་ཡོན་ཏན་རྣམས་ཁེངས་དྲེགས་ཅན་སྦྱིན་སེན་གྱིས་ཐོས། ཕྲག་དོག་གིས་ཀུན་ནས་དཀྲུགས་པས་རང་གི་ཡུན་རིང་པོ་ཇི་ལྟར་འདོད་པས་མགུ་བར་བྱས་པའི་བླ་མའི་བྲམ་ཟེ་གཅིག་ཡོད་པ་དེ་མཆོད་དེ་བདག་མྱ་ངན་གྱིས་ཉོན་ཅིང་གཉིད་ཀྱང་མེད་ན་ཁྱོད་ཀྱིས་དེ་སེལ་བའི་ཐབས་ཤིག་སེམས་ཤིག་ལོ།

Semi-Literal Translation

Formerly happened - town - in Khormojik - king - Chandraprabha named - in the world - one who ruled - there was - by him - former - examined causes - family members - together with ministers - all - summoned - his - rulership - to all sentient beings - completely - give away - promised and took a vow. At that time - people - all poor - were assembled - each of them - whatever they so wished - enjoyed - at that time - his - popularity - qualities - arrogant - one with pride - Bhinsin - by heard - he - due to jealousy - thoroughly - disturbed by - his - for a long time - whatever - by desire - satisfied by - teacher's Brahmin - there was one - he was honoured - I - being saddened by misery - sleep also - do not have - by you - it - a means to remedy - think of.

Translation

Once upon a time in the town of Khormojik there was a king named "Moon-Light", who ruled the world. Having examined the former causes, (one day) he assembled his (royal) family members together with all the ministers and (before whom) he promised and vowed that he will give away the entire royal wealth to all sentient beings. At that time, while each and everyone of the poor, who had gathered there, were enjoying themselves with whatever they had wished, the arrogant and proud Bhinsin heard of his (Moon-Light's) popularity. Having been thoroughly disturbed by his jealousy, he bowed to his Brahmin teacher, who he had made him happy by providing everything he so desired for a long time, and said, " As I am suffering from depression I have had no sleep, please think of a remedy to dispell this.

10.11 Exercises of Lesson Ten

(a) Repeat the following sentences by substituting the appropriate phrase and translate:

1. ཁོང་ཚོ་ལས་ཀ་ནས་སང་ཉིན་   སྔ་པོར་   ཡོང་གི་མ་རེད།

4. ཉི་མ······བག་བྲོ······ཀུན་དགའ་གསུམ་ངའི་སྤུན་མཆེད་རེད།
5. ཁོང་དགུང་ལོ་བཞི་བཅུ······ལྔ་ལ་བག་མ་ཁབ་ཏུ་བསྡུས······།

(d) Translate into Tibetan:

1. Those keys are either my uncle's or his brother's.
2. Is Nyima younger than Pasang or Tashi younger than Pasang?
3. Tsongkhapa was born 89 years ago in Eastern Tibet.
4. There are also some apples, oranges and radishes in the kitchen.
5. I did not show this radio to my mother. (use completive termination)
6. I will meet you at 10.00 am next Friday.
7. This is the best bamboo I bought from the market.
8. She will be slowly climbing the hill tomorrow morning.
9. As soon as I washed my shirt, it started raining.
10. There are nine and half kilos of potatoe in this bag.

10. 12 Extracts from the Elegant Saying by Sakya Pandita

།གཡོ་ཅན་ཚུལ་གཟོབ་ངག་འཇམ་ལ། །མ་བརྟགས་བར་དུ་ཡིད་མི་བརྟན།
།རྨ་བྱ་གཟུགས་མཛེས་སྒྲ་སྙན་ཡང་། །དེ་ཡི་ཁ་ཟས་དུག་ཆེན་ཡིན།

The crafty who displays a good conduct and speak gently
Should not be trusted until he has been examined.
Although the peacock has a beautiful form and melodious voice,
It lives on great poisonous foods.

།བརྫུན་གྱིས་ཕ་རོལ་བསླུས་སོ་ཞེས། །སྙམ་ན་རང་ཉིད་བསླུས་པ་ཡིན།
།ལན་གཅིག་བརྫུན་དུ་སྨྲ་པ་དེས། །བདེན་པར་སྨྲས་ཀྱང་དོགས་པ་སྐྱེ།

If one thinks, 'I have tricked the others with a lie,'
Then one has indeed cheated oneself.
A man who has once told a lie,
Will cast doubts (in other's mind) even (when) he tells the truth.

།ཡུལ་གྱི་བདག་པོ་ཞེ་སྡང་ཡང་། །དེ་ལ་དགའ་བས་བསྟེན་ཏེ་བསྡད།
།ས་ལ་རྐང་པ་འདྲེད་གྱུར་ན། །ས་ཉིད་ལ་ནི་བརྟན་པ་བཞིན།

Even if the owner of the land is wrathful
One should happily live in his accord,
Just as, if one's feet slip on the ground
One has to (nevertheless) support oneself on the ground itself.

LESSON ELEVEN

སློབ་ཚན་བཅུ་གཅིག་པ།

11.1 The Continuative Particles

In Tibetan, there are three suspensive particles known as ལྷག་བཅས་ which are another form of conjunctions. The three ལྷག་བཅས་ particles སྟེ་ ཏེ་ and དེ་ are attached to perfect and present root verbs as well as adjectives. As dependent particles they are governed by the suffix of the preceding syllable as shown in the following chart.

རྗེས་འཇུག	ལྷག་བཅས་
ན ར ལ ས	ཏེ
ག ང བ མ འ and Vowels	སྟེ
ད	དེ

11.2 Generally continuative particles སྟེ་ ཏེ་ and དེ་ have three major uses. When used as conjunctive particles as 'and then', 'thereafter' or 'having done...' in English they are called མཚམས་སྦྱོར་ལྷག་བཅས་. For instance, in the sentence གོས་གྱོན་ཏེ་ས་ལ་བསྡད། (Having worn the clothes, (he) sat on the floor), the particle ཏེ་ joins the act of wearing clothes with the act of sitting on the floor in the order of the occurrence of the two actions. We have noticed that in the spoken Tibetan the use of these three particles were largely expressed by ནས་ i.e. ཕྱུག་པོ་ཞིག་ལ་བུ་མེད་ནས་ལྷ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ། "Not having (a) son, a wealthy man prayed to the gods". This sentence will have the same meaning if we replace its ནས་ with དེ་ i.e. ཕྱུག་པོ་ཞིག་ལ་བུ་མེད་ནས་ལྷ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ།

11.3 The other form of ལྷག་བཅས་ known as དམ་བཅའ་ལྷག་བཅས་ 'the suspensive particle of promise' is used to add or fulfil a promise made by a preceding phrase. In the sentence ཁྱིམ་ཐབ་ལ་བུ་མོ་ཞིག་བཙས་ཏེ་ཁོང་གིས་དགོན་པར་མཆོད་འབུལ་བྱས་སོ། (After (his) wife gave birth to a daughter, (he) made offerings at (the) monastery), the particle ཏེ་ facilitates the sentence to continue by co-ordinating the relationship between the first phrase " ཁྱིམ་ཐབ་ལ་བུ་མོ་ཞིག་བཙས་ (wife gave birth to a daughter)" and the second phrase "ཁོང་གིས་དགོན་པར་མཆོད་འབུལ་བྱས་སོ། (he made offerings at (the) monastery)". If the particle ཏེ་ is not used, the idea could be expressed in two short sentences, but they will not express the relationship between the birth of the daughter and offering made at the monastery.

11.4 In other words a ལྷག་བཅས་ particle stands as a punctuation to facilitate the continuation of the sentence. It has almost the same use of a colon in the English language. The continuative particle used as a colon helps to itemize. In the sentence, ནམ་དུས་བཞི་སྟེ། དབྱར་ཁ་དང་། སྟོན་ཁ་དང་། དགུན་ཀ་དང་། དཔྱིད་ཀ་བཅས་སོ། (there are four seasons: summer, autumn, winter and spring), the particle སྟེ་ functions as a colon and faciliates to list the four seasons. The particle སྟེ་ expresses a promise to list what the four seasons are. Furthermore, these particles are also used as a conjunction to express contrast, purpose, reason, interrogation and choice.

11.5 Examples of Continuative Particles

1. ཁྱིམ་ཐབ་ལ་བུ་མོ་ཞིག་བཙས་ཏེ་ཁོང་གིས་དགོན་པར་མཆོད་འབུལ་བྱས་སོ།

wife to daughter a having born he by monastery at offering did
After (his) wife gave birth to a daughter, he made offerings at the monastery. (choice)

2. བོད་ལ་ཆོས་ལུགས་ཆེན་པོ་བཞི་སྟེ། ས་སྐྱ། དགེ་ལུགས། བཀའ་བརྒྱུད། རྙིང་མ་བཅས་སོ།

Tibet in Dharma traditions great four there are: Sakya, Geluk, Kagyu Nyingma they are
In Tibet there are four great Buddhist traditions: They are Sakya, Geluk, Kagyu and Nyingma. (promise)

3. གྲྭ་པ་བྱས་ཏེ་གྲྭ་ཆས་ཉོ་གར་ཕྱིན།

monk done having monk robes buy in order to went
Having become a monk, (he) went to buy monk's robes. (reason)

4. ས་དོང་རྔས་ཏེ་དར་ལྕོག་རིང་པོ་ཞིག་བཙུགས།

earth ditch dug having flag pole long a installed
Having dug the ground, he put up a long flag pole. (reason)

5. དགུན་གྲང་སྟེ་དབྱར་ཁ་དྲོ།

winter cold but summer warm
It is cold in the winter but warm in the summer. (contrast)

6. སྙིད་ལུག་སྟེ་ནང་སྦྱོང་མ་བྱས།

lazy due to home study not done
Being lazy, (he) did not do his homework. (reason)

7. ལེ་ལོ་ཆེ་སྟེ་དགོན་པར་མ་ཕྱིན།

laziness great due to monastery to not went
Due to laziness, (I) did not go to the monastery. (choice)

8. ཁྱོད་རྐུན་པོ་ཡིན་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་ར་རྐུ་བ་ངའི་མིག་གིས་མཐོང་བས་སོ།

you thief are as you by goat stealing my eyes by saw due to is
You are the thief as I saw you stealing the goat with my own eyes. (reason)

9. ངའི་བུ་མོ་བླ་མ་ལ་དད་དེ་སྐྱབས་སྡོམ་ཞུས།

my daughter Lama to faith having refuge vows received
On account of developing faith in the Lama, my daughter took refuge vows. (purpose)

10. ངས་ཁོ་ཤུགས་བསྐྱེད་དེ་ཐེན་ནས་སྐྲད་པ་ཡིན།

I by he strength generate having pulling by expel did
I expelled him by vigorously pulling him out. (purpose)

10. དེ་ཅི་སྟེ་ལག་པས་མ་འཛུས་པ་ཡིན།

that why hand by not hold did
Why did you not hold it with the hand? (interrogation)

11.6 ཅིང་ ཞིང་ and ཤིང་ The Gerundial Terminations

These three particles are widely used as participle terminations in the classical Tibetan and signify --ing in English. They are frequently used as conjunctions and also co-ordinate phrases as by, and, while, being, but etc. as in English. Although they may also be used as auxiliary verbs, they do not end a sentence unless followed by completive terminations. As dependent particles they are added according to the final of the preceding verbal syllable.

རྗེས་འཇུག	ཚིག་ཕྲད་
ག ད བ ད་དྲག	ཅིང་
ང ན མ འ ར ལ and vowel endings	ཞིང་
ས	ཤིང་

11.7 Examples

1. ངས་ལག་པས་ག་ལེར་རེག་ཅིང་བརྡའ་ཞིག་བཏང་བ་ཡིན།
I by hand by slowly touching signal a send did
By gently touching with (my) hand, I gave (him) a signal.

2. ངས་ཁོ་བྲང་ཁོག་ལ་སེན་མོས་བྲད་ཅིང་མིག་ཆུ་ཤོར་བ་མཐོང་བྱུང་།
I by he chest on nail with scratching eye water shed see did
I saw him shedding tears while scratching finger nails on his chest.

3. ཞི་མི་དེ་རྩིག་པའི་རྒྱབ་ལ་གབ་ཅིང་ས་བྲུ་གི་འདུག
cat the wall of behind at hiding earth digging
While hiding behind the wall, the cat is digging earth.

4. ཡང་ཞིང་གཡོ་བ་རླུང་གི་མཚན་ཉིད་དོ།
light and moving wind of charateristic are
Light and mobility are the charateristics of wind.

5. བུ་མོ་འདི་གཉིས་བརྩོན་འགྲུས་དང་ལྡན་ཞིང་མཐོ་བ་དང་རྒན་པ་རྣམས་ལ་གུས་ཞབས་ཆེ་བ་འདུག
girl this two diligent and possess high and seniors to respectfull are
These two girls are diligent and respectful to their superiors and elders.

6. བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་ཙེ་ཙེ་དེ་ལ་རྟག་ཏུ་བཟོད་པ་བསྒོམ་ཞིང་ཐུགས་བརྩེ་བར་མཛད་དོ།
Bodhisattva by mouse the to always patience practising heart loving do
While always practising patience, the Bodhisattva loved the mouse.

7. ཡིད་དགའ་ཞིང་གུས་པས་དགའ་བསུ་ཞུ་ལགས།
mind happy being respectfully happy receive show do
Being happy we respectfully welcome you.

8. རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་ཕྱོགས་ཀུན་ཏུ་དར་ཞིང་ཁྱབ་པར་གྱུར་ཏོ།
victorious one's doctrine precious direction everywhere flouishing expand did
The doctrine of the victorious one flourished and spread in all directions.

9. བླ་མ་དང་མཇལ་ཞིང་ཡིད་སྤྲོ་བ་དང་ལྡན་ཞིང་བག་ཕེབས་པར་གྱུར་ཏོ།
Lama and meeting mind joyfully restful became
While meeting the Lama, (he) became happy and restful.

10. མཁས་པས་བློ་གྲོས་ཀྱིས་ཤེས་ཤེང་ཐོ་བར་ནུས་ཀྱི་སྦྱངས་པ་མེད་པའི་བླུན་པོས་རྟོགས་པར་མི་ནུས་སོ།
learned by intelligence with knowing able is study not with fool by realise no able
This can be understood by a wise person with intelligence and understanding but it cannot be realized by fools who have not studied.

11.8 Instrument of Reason

Although the instrumental case itself is dealt in a different section, we will discuss here the instrument of reason which is somewhat similar to the continuative and gerundial particles we have just seen in this lesson. The two specific particles used for instrument of reasons are པས་ and བས་. They are used both in spoken and classical Tibetan and primarily signify: because, due to, by, through, since and therefore when they are affixed to the past and perfect participle form. When affixed to nouns and pronouns they also express comparative.

རྗེས་འཇུག	ལས་སྒྲ་བ
ག ད ན བ མ ས ད་དྲག	པས་
ང འ ར ལ and vowel endings	བས་

1. ཁྱོད་རང་གིས་ལག་པས་ཡུ་བ་ནས་འཛུས་པས་གཞན་ལ་ཚང་མ་མ་ཤོར་བ་རེད།
yourself by hand with handle from hold therefore other to all not lost is
Because you hèld it with your hands at its handle, others could not take away all of it.

2. ཞེས་གསུངས་པས་ཡིད་ལ་འཇགས་པར་མཛོད་ཅིག
thus said since mind in bear make do
As it is said thus, please bear it in your mind.

3. ལས་ཀ་ཚར་ནས་ནང་ལ་ལོག་པས་སྟག་ཕྲུག་གསུམ་དང་ཐུག
work finish having home at retun by tiger baby three and met
Having finished his work when he returned home, he met up with the three cubs.

4. ངེད་རྣམས་ཁྱེད་ཀྱི་ཕ་ཡུལ་དུ་འགྲོ་བས་གང་བསྐུར་ཡ་ཡོད་དམ།
we your father land to go since what send to have do you?
Since we are going to your country, do you have anything to sent with us?

5. ངས་ཤློ་ཀ་འདི་བཤུ་བས་ཏོག་ཙམ་བསྒུག་རོགས་གནང་།
I by stanza this copy therefore little while wait help please
As I am copying this stanza, please wait for a little while.

6. བདག་བས་གཞན་གཅེས་པར་བསྒོམ་པ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ།
self than others dear meditate to extremely important is
It is extremely important to meditate to cherish others more than oneself.

7. ཤིང་སྡོང་སྟ་རེས་བཅད་པས་ཡལ་ག་ཞིག་མགོ་ལ་ལྷུང་སོ།
wood trunk axe with cut from branch a head on fell
On account of cutting the tree with an axe, a branch fell on (his) head.

8. ཞུ་བ་ནན་གྱིས་བྱས་པས་རྨོ་རྨོ་ན་རེ།
request repeatedly doing by grand-mother said
By making repeated request, the grand-mother said:

9. ངའི་ཨ་མ་དང་ཐུག་རྒྱུ་ཐེ་ཚོམ་མེད་ཅེས་བཤད་པས་ཁོང་རྣམས་དགའ་བར་གྱུར་ཏོ།
my mother and meet to doubt not have thus said from they happy became
After explaining that they will definitely meet my mother, they became happy.

10. ལོ་གསུམ་བསྒོམ་པས་རྒྱལ་བ་བྱམས་པ་དང་མ་མཇལ་བས་སེམས་སྐྱོ།
year three meditation doing victorious Maitreya and not see therefore mind sad
He was saddened since he did not see Lord Maitreya after meditating (on him) three years.

11. ང་བས་ཁོང་ཤུགས་ཆུང་། *(I than he powerful small)* He is less powerful than me.

11.9 The use of ནས་ and ལས་ for Ablative of Reason

Of these two particles, ནས་ is primarily used as ablative of reason, motive, cause etc. which is associated and used identically with the things we have studied in this lesson. It is used to express reason or cause = 'because of', 'by', 'through', 'on account of' and 'owing to'. It is also used to express 'then'or 'thereupon'. For instance དེ་ནས་ is affixed to the perfect root of the verb as well as nouns and pronouns to signify 'from'. ལས་ is used to express ablative of comparative 'than' or any words which have comparative meaning. They indicate the source of any action described by the verb which can be time, place, thing or person.

1. བསམ་གཏན་གཏམ་བཟང་དེ་ཐོས་ནས་འདིར་མ་བསྡད་པར་འགྲོ་བ་རེད།
Samten news good the hear after here not staying go did
After hearing that good news, Samten left here.

2. ཕ་མའི་བཀའ་ལ་མ་ཉན་ནས་སློབ་གྲྭར་ཉལ་བསྡད་པ་རེད།
parent's command to not listening school at sleep did
Disobeying his parents, he slept at the school.

3. དགྲ་བོ་ཚར་བཅད་ནས་དམག་དཔོན་དུ་བཀོས་སོ།
enemy destroy having military commander to appoint did
After crushing the enemy, he was appointed as the military cammander.

4. ཧོང་ཀོང་དུ་མི་ངོ་ཤེས་པ་གཅིག་ཀྱང་མེད་ནས་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་རེད།
Hong Kong in people face know one even not having difficulty great arise did
Because there was nobody who he knew in Hong Kong, he faced great difficulties.

5. ང་ལས་ཁོང་བོད་སྐད་ཡག་ག་ཤེས་པ་རེད།
I than he Tibet language better know does
He speaks better Tibetan than me.

6. མིའི་མེ་ལས་རང་གི་གོག་ཐལ་དྲོ།
other's fire than one's own ashes warm
One's own ashes is warmer than other people's fire.

7. ཡུལ་གཞན་ཞིག་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལས་ཕན་ཐོག་མེད་པར་ཕྱིར་ལོག་གོ
land other a to went from benefit not having back return did
Because of not having benefitted from going overseas they returned back.

8. ཁ་ཆེའི་ཆོས་ལུགས་ལས་ཡེ་ཤུ་ཐ་དད་པ་རེད།
Islam of religion tradition from Christain different is
Islam is different from Christianity.

9. དུ་བ་མཐོང་བ་ལས་མེ་ཡོད་པར་ཤེས་སོ།
smoke see from fire exist know did
On account of seeing some smoke, the existence of fire was known.

10. རྒྱ་མཚོ་ནས་ནོར་བུ་འབྱུང་།
ocean from jewel arise
Jewels originates from ocean.

11.10 Vocabulary

མཆོད་འབུལ་	offering	དགའ་བསུ་	welcome, reception
རྒྱལ་བ་	victorious ones	བསྟན་པ་	doctrine
བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་	Bodhisattva	ཐུགས་	mind (hon.)
ཕྱོགས་	direction	ན་རེ་	said
མཁས་པ་	wise, learned	སྦྱངས་པ་	education, study
རྩིག་པ་	wall	གླེན་པོ་	fool, ignorant
རྟོགས་པ་	realisation	བློ་གྲོས་	intelligence
ཐེ་ཚོམ་	doubt	ཐ་དད་	different
ཆོས་ལུགས་	religious sects	དར་ལྕོག་	flag
བརྡའ་	signal, sign	སྐྱབས་སྡོམ་	Refuge vow
དད་པ་	faith	གྲྭ་ཆས	monk's robe
ན་རེ་	said	ཤློ་ཀ་	stanza
དར་བ་	to spread	གཅེས་པ་	to cherish
བཟོད་པ་བསྒོམ་པ་	to practice patience	ཁྱབ་པ་	to pervade
ལྷུང་བ་	to fall	གབ་པ་	to hide
ཡིད་དགའ་བ་	to become happy	གུས་པ་	to be respectful
བྲད་པ་	to scratch	ཐེན་པ	to pull
རྐུ་བ	to steal	ཡིད་སྤྲོ་བ་	to be happy
བག་ཕེབས་པ་	to be cheerful	ནུས་པ་	to be able to
རེག་པ་	to touch	དོང་རྔ་བ་	to dig a ditch
ཕྲུད་པ་	to expell	སྒྱིད་ལུག་པ་	to become idle
བཙུགས་པ་	to pierce, pitch, stab		

11.11 Classical Tibetan Reading (On the life of the Buddha)

༄༅།། །སློབ་ཕྲུག་ཚོ། དེ་རིང་ང་ལ་སློབ་ཕྲུག་གཅིག་གིས་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་བཤད་རོགས་ཞེར་བས་ངས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྡུས་གཅིག་ཞུ་གི་ཡིན། ཡག་པོ་བྱས་ནས་གསན་རོགས་གནང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་གཙོ་ཆེ་ཤོས་རྣམས་མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ནང་ཚང་བ་རེད། །མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ་དགའ་ལྡན་ནས་འཕོ་བའི་མཛད་པ་ནི། དགའ་ལྡན་ལྷའི་གནས་ནས་གཟིགས་པ་ལྔ་གཟིགས་ནས་འཛམ་བུ་གླིང་མིའི་ཡུལ་འདིར་འཕོ་བར་མཛད་དོ། དེ་ལ་གཟིགས་པ་ལྔ་ནི། དུས་རྙོད་ལྡན་དང་། ཡུལ་འཛམ་གླིང་དང་། རིགས་རྒྱལ་རིགས་དང་། རུས་ཉམས་པའི་སྐྱོན་མེད་པ་དང་། ཡུམ་སྒྱུ་འཕྲུལ་མ་དེ་ལྔ་ལ་གཟིགས་པའོ། །མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་གཉིས་པ་ཡུམ་གྱི་ལྷུམས་སུ་ཞུགས་པའི་མཛད་པ་ནི། །གླང་པོ་ཆེ་ཐལ་དཀར་མཆེ་བ་དྲུག་ལྡན་གྱི་རྣམ་པས་རྒྱལ་པོ་གཟུགས་ཅན་སྙིང་པོའི་བཙུན་མོ་ཡུམ་སྒྱུ་འཕྲུལ་མའི་གློ་གཡས་ནས་མངལ་དུ་ཞུགས་པར་མཛད་དོ། །མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་གསུམ་པ་བལྟམས་པའི་མཛད་པ་ནི། ཡུམ་སྒྱུ་འཕྲུལ་མ་གྲོང་ཁྱེར་སེར་སྐྱ་ནས་ལུམ་བི་ནིའི་དགའ་ཚལ་དུ་བྱོན་ཏེ་ལྗོན་ཤིང་གི་ཡལ་ག་ཞིག་ལ་ཕྱག་གིས་འཇུས་ནས་ནམ་མཁར་གཟིགས་མ་ཐག་ངོ་མཚར་བའི་ལྟས་དུ་མ་དང་བཅས་སྐུ་བལྟམས་ཤིང་ཕྱོགས་བཞིར་གོམ་པ་བདུན་རེ་བོར་བའི་ཤུལ་ལ་མེ་ཏོག་པད་མ་འདབ་བརྒྱད་བདུན་བདུན་འཁྲུངས་ཤིང་ཡབ་ཀྱིས་རྒྱལ་སྲས་དོན་གྲུབ་ཅེས་མཚན་གསོལ། བྲམ་ཟེ་ལྟས་ལ་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་བྱུང་ན་སངས་རྒྱས་པ་དང་ཁྱིམ་དུ་བཞུགས་ན་འཁོར་ལོའི་བསྒྱུར་བའི་རྒྱལ་པོ་འགྱུར་བར་ལུང་བསྟན་ཏོ། །མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་བཞི་པ་བཟོའི་གནས་ལ་མཁས་པ་བསྟན་པའི་མཛད་པ་ནི། དེ་ནས་རིག་པའི་གནས་ལྔ་ལ་མཁས་པའི་སློབ་དཔོན་དུ་མའི་དྲུང་ནས་ཡིག་རིགས་དང་། རྩིས་དང་། གཞན་ཡང་སྒྲ་དང་། གཏན་ཚིག་དང་། བཟོ་དང་། གསོ་བ་དང་། རིག་པའི་གནས་མཐའ་ཡས་པ་དུས་ཡུན་ཐུང་ངུར་སྦྱངས་པ་མཐར་ཕྱིན་ནས་ཀུན་ལ་མཁས་པར་གྱུར་ཏོ། །མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་ལྔ་པ་བཙུན་མོའི་འཁོར་གྱིས་རོལ་པར་བསྟན་པའི་མཛད་པ་ནི། ཤཱཀྱའི་གཞོན་ནུ་ལྷ་སྦྱིན་ལ་སོགས་པ་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་མཆོང་དང་། རྒྱལ་དང་། མདའ་རྩེད་ལ་སོགས་པ་སྒྱུ་རྩལ་སྣ་ཚོགས་པ་ལ་རིམ་བཞིན་འགྲན་པས་རྒྱལ་བུ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་ཏེ་ཤཱཀྱ་ལག་ན་བེ་ཅོན་གྱི་སྲས་མོ་བུད་མེད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་དུ་མ་དང་ལྡན་པ་ས་འཚོ་མ་དང་གཞན་ཡང་གྲགས་འཛིན་མ་ལ་སོགས་པ་བཙུན་མོར་བཞེས་སོ།

Semi-literal Translation

Students - today - to me - one student - one story - tell - was asked - by me - Buddha's - biography - brief - a - will tell . Carefully - listen - please . Buddha's - biography - most important ones - deeds - twelve - inside - complete are. Deeds - twelve of - first - from Tushita - descend - deeds of - as to: Tushita - deva realm from - observation - five - having undertaken - Jambudvipa - human realm - here - descend - he did. As to the - observation five : era - conflict - and - land - Jambudvipa- and race - royal - and- bone - degeneration - without the fault of - and - mother - Mayadevi - these - five to - observed. Deeds- twelve of - second - mother's - womb in - conception - deed- as to the: Elephant - white - tusk - with six - in the form of - king

Shuddhodana's - queen - mother - Mahadevi's- right side - from - womb - entered. Deeds - twelve of - third - birth - deeds of - as to the: mother - Mayadevi - city Kapilvastu - from - Lumbini garden - to - having set forth - tree- a branch - by hand -held - sky to - as soon as she looked - wondorous omens -many - together - was born - four direction to - stpes seven - each - touched - wherever to - flowers lotus - eight petalled - seven - seven - blossomed - by father - prince Siddhartha - thus - was named. Brahmins - omens (signs) - who were expert - if ordained - will become enlightened - if stayed at home- universal monarch - king - will become- predicted. he royal kingdom . Deeds - twelve of - fourth - sportsmanship - skilled - become - deeds - as to the: thereupon - knowledge - five fields - learned - tutors - many - from - many written scripts - astrology - furthermore - lingustics - philosophy - arts - medicine - knowledge - fileds numerous - time- in short - study - completed - in all - became learned. Deeds - twelve of - fifth - queen - attendants- enjoyment - as to the: Shakya -youth - Devadatta etc. - five hundred - together - jumping - and - swimming and - archery - etc. - sportsmanship - many kinds - respectively - through competing - prince Siddhartha - having won - Shakya Dandapani's - princess- woman's qualities - many - who possessed - Gopi - and also Yashodahara - etc. - received as his queens.

11.12 Exercises of Lesson Eleven

(a) Fill the blanks with the correct continuative particles and participle terminations:

1. ཁོང་གསུམ་ངའི་གྲོགས་པོ་……། ཤེས་རབ་དང་། བསྟན་འཛིན་དང་། ཉི་མ་བཅས་སོ།

2.ལྷ་དེ་ཨ་ཞང་གི་མཉམ་དུ་འགྲོ་འདོད་……ང་ལ་སྣ་རྒྱབ་གྲབས་བྱེད་ཀྱི་འདུག

3. རི་བུ་དེ་རྣམས་གནམ་ལ་མཆོང་……ས་ལ་རྒྱུག་པར་བྱེད་དོ།

4.བཙན་……གཞིར་སྟ་རྒྱུའི་མཚན་ཉིད་དོ།

5.སྐབས་……མཛངས་པའི་བློན་པོ་མགར་སྟོང་བཙན་འཁྲུངས་ཡུལ་རེད།

6.ངས་ཁ་པར་བཏང་……ད་ལྟ་བར་ལན་འགྱུར་མ་བྱུང་།

(b) Repeat the following sentences by filling in the Tibetan equivalents of the English words:

1. ངེད་ཕ་བུ་གཉིས་ ཡིད་དགའ་ཞིང་དད་པས་ འདི་ཁྱེད་ལ་འབུལ་ལོ།
we father son two *mind happy and faithful* *this you to offer*
While being happy and faithful (to you), we father and son will offer you this.

living in Lhasa and rich
being tall and kind
being young and strong
being Losar and your birthday

2. དར་ཟབ་འདི་སྲབ་ཅིང་ཡང་བས་ ད་ལྟ་གྱོན་གྱི་མིན་ནོ།
silk this fine and light therefore *now wear not will*
As this silk is fine and light, I will not wear it just yet.

As this cotton shirt is cheap and heavy
As this shoes is beautiful and expensive
As those hats are old and cheap
As that shop's gloves are thick and light

3. མི་དེས་རས་ཡུག་གཡབ་ཅིང་ ས་ལ་རི་མོ་འབྲི་བཞིན་འདུག་གོ
man that by cloth waving *earth on drawing is*
While waving a piece of cloth, that man is drawing on the ground.

While playing flute and standing on the roof, that man
While drinking milk and lying on the bed, that man
While listening and writing a letter, that man

4. ཁོང་གིས་དེབ་ཞིག་བརྩམས་པས་ མི་མང་པོ་མི་དགའ་བར་གྱུར་ཏོ།
he by book a wrote since people many not happy became
Many people became unhappy with him since he wrote a book.

By singing Indian national anthem
By showing a picture of Mao
Since he is a thief
As she read his story
By meditating three weeks

(c) Answer the following questions by using an appropriate phrase on the right:

1. ཁང་པ་འདི་ཆོ་རྙིང་ལོད་རེད། — གསར་པ་ རྙིང་པ་ཞི་དྲག ཏ་གོ་གི་
2. གྲོང་ཁྱེར་འདི་ནས་ཐག་ཉེ་པོ་འདུག་གས — ཐག་རིང་པོ་ ཐག་ཐུང་ཐུང་ མི་ལི་ལྔའི་ས་ལ་
3. སྐྱབ་ཀྱག་འདི་སུའི་རེད། — གན་ལགས་ ངའི་ཁྱིམ་མཚེས་ གྲོགས་པོ་
4. ཁོང་ཚོའི་བཞུགས་ས་ག་བ་རེད། — ཕྱི་རྒྱལ་ ཉེ་རྫོང་ ཁ་ན་གྲྭ་
5. ཁྱེད་རང་གི་མིང་ལ་ག་རེ་ཟེར་གྱི་ཡོད — འཇམས་དབྱངས་ རྒྱལ་མཚན་ ཀུན་བཟང་
6. གན་ལགས་ད་ལྟ་ག་རེ་གནང་གི་འདུག — གཉིད་ཁུག ཁ་ལག་བཟོ་
7. ཁོང་རྣམས་དེབ་ཀློག་གི་འདུག་གམ། — ཁ་པར་ཉན་པ་ ཡི་གེ་འབྲི་བ་ ཇ་འཐུང་བ་
8. ངའི་ལག་པའི་ནང་ལ་ག་རེ་འདུག — སྨྱུ་གུ ལྷམ་ ཀང་སྒྲུད་ པར་
9. ཁྱོད་ལ་ཏ་ཡང་གི་ཐར་མ་ཡོད་པས། — མང་པོ་ ཁ་ཤས་ བཅུ་བདུན་
10. ང་ཚོ་ག་དུས་ཕྱི་ལོག་ལ་འགྲོ་གི་རེད། — ཆུ་ཚོད་གསུམ་པ་ མགྱོགས་པོ་

(d) Render into Tibetan:

1. They will be washing the patient's clothes this afternoon.
2. I have been eating bread for two hours.
3. We will be coming to see your kind friend at 5.45 pm.
4. She saw my two neices at the restaurant this morning.
5. Do you sing the Nepalese anthem at your school?
6. Do you have sixty two dollars to buy a pair of trousers?
7. While cutting this wood he held my arm.
8. These are my three brothers, Tshering, Nyima and Dawa.
9. Since I am old I cannot walk to the hills.
10. As it is cold in the winter, I bought this woolen hand gloves for you.

(e) Copy out the sentences, replacing the verbs by changing the infinitive form of verbs given on the right into the appropriate tense and terminations given in the sentences.

1. ཁོང་གིས་ཟས་པ་ལ་ལག་པོ་ཐུང་རོགས་གནང་། — གསུངས་པ་ ཉན་པ་ བལྟ་བ་
2. ངས་བཤུས་པ་འདི་ཁྱེད་རང་ལ་མཐོང་གི་ཡིན། — འབྲི་བ་ སྟོན་པ་ གཡར་བ་
3. འདི་ཚོ་ངས་བཞག་སྟེ་གཏུབ་པ་ཡིན། — ཉོ་བ་ སྤྲོད་པ་ ཟ་བ་
4. ཞི་མི་དེས་ཙི་ཙི་གཡར་བ་རེད། — གསོད་པ་ བཟུང་བ་

5. དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་དེ་བསྟན་ནོ།
6. ངས་ཁྲི་ལ་ཁ་ལག་འགྲོ་ཡ་ཡིན།
7. མི་འདིས་རྒྱ་ལ་ཟས་དེ་བསྲུ་གི་རེད།
8. ཞ་བ་འདི་ཚོས་རྩ་ཉོས་དེ་ཆུ་མཐོང་ཚར་སོང་།
9. འདི་ཁོང་གིས་ང་ལ་ཉན་དེ་འཁྲིར་པ་རེད།

ཕྱག་འཚལ་བ་ མཆོད་པ་འབུལ་བ་
སྤྱོད་པ་ ཉོ་བ་
མཆོང་བ་ ཉ་བཟུང་བ་
ཟ་བ་ འཐུང་བ་ སྐམ་པ་
བསྟན་པ་ གཡར་བ་ བཙལ་བ་

11.13 Extracts from the Elegant Sayings by Sakya Pandita

|ཡོན་ཏན་ལྡན་པ་ཡོན་ཏན་ལ། |དགའ་ཡི་ཡོན་ཏན་མེད་རྣམས་མིན།
|སྦྲང་རྩི་འཛིན་པ་མེ་ཏོག་ལ། |དགའ་ཡི་ཤ་སྦྲང་དེ་ལྟ་མིན།

Those with knowledge are fond of knowledge
But it is not so for those without knowledge.
The honey bees show delights in the flowers
But it is not so with the bluebottle flies.

|སྐྱེས་མཆོག་རང་གི་སྐྱོན་ལ་བལྟ། |སྐྱེ་བོ་ངན་པ་གཞན་སྐྱོན་འཚོལ།
|རྨ་བྱ་རང་གི་ལུས་ལ་རྟོག |སྲིན་བྱ་གཞན་ལ་ལྟས་ངན་གཏོང་།

The wise look for their own faults;
Knaves seek the faults of others.
The peacock examines its own body,
(But) the owl signals a bad omen on others.

|བྱ་བ་ཆེན་པོ་བསྒྲུབ་པའི་ཚེ། |འབད་པ་ཡིས་ནི་གྲོགས་བཟང་བསྟེན།
|ནགས་ཚལ་ཆེན་པོ་མེས་བསྲེགས་ན། |རླུང་ཞིག་ཅི་ནས་གྲོགས་སུ་དགོས།

When one has to accomplish an important task
One should diligently rely on good friends.
When one is setting a large forest into fire
It definitely needs the wind to associate with.

LESSON TWELVE

སློབ་ཚན་བཅུ་གཉིས་པ།

We have already seen the use of syllable ན in locative and durational cases of ལ་དོན་ in an earlier lession. In this lesson we will see some of its other uses which expresses emphasis, condition, reason, doubt, hypothesis and interrogation. Generally added to the end of the verbal phrase ན is used to express though, although and other similar expressions in classical Tibetan.

12.1 The Use of ན to Emphasize a Special Point

1. མདོར་བསྡུ་ན། མདོར་ན།	In brief
2. དཔེ་ཆ་བཞག་ན། དཔེར་ན།	For example
3. གང་ལགས་ཞེ་ན།	Because
4. དངོས་པོའི་གནས་ལུགས་ཡག་པོ་ཞུས་པ་ཡིན་ན།	If I were to explain properly the actual situation

12.2 The Use of ན to Express a Condition

1. ས་བོན་བཏབ་ན་འབྲས་བུ་སྐྱེ།
seed sow if fruit grow will
If one sows the seeds, it will grow.

2. གནམ་ལ་སྤྲིན་པ་མེད་ན་ཆར་པ་ག་ལ་འབབ།
sky in cloud not have rain how fall
If there is no clouds in the sky, how will it rain?

3. སྐད་ཆེན་པོ་རྒྱབ་ན་ཁོང་ཚོས་གོ་ཐུབ་ཀྱི་རེད།
voice loud make if they hear able will
If one speaks louder, they can hear it.

4. ངེད་གཉིས་ལ་གསེར་ཀྲམ་གསུམ་རྙེད་ན་ཇི་ལྟར་བྱེད།
we two to gold coin three find if what like do
What shall we do if two of us found three gold coins?

5. ང་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ན་ཁྱོད་ལ་ཛོན་པ་སྤྲོད་ཀྱི་ཡིན།
I to victory gain if you to present give will
I will give you a present if I win the prize.

12.3 The Use of ན in Interrogative Reasonings

1. དགེ་རྒན་གྱིས་ཀྱང་མི་ཤེས་ན་སློབ་ཕྲུག་གིས་ག་ལ་ཤེས།
teacher by also not know if student by how know will
How would the students know if the teacher does not know?

2. ཡི་གེ་ཀློག་ཀྱང་མ་ཤེས་ན་འབྲི་ག་ལ་ཤེས།
letter read even not know if write how know will
If he does not know how to read, how does he write?

3. ཁུར་འདི་རྟས་ཀྱང་མི་ཐེག་ན་བོང་བུས་ག་ལ་ཐེག
load this horse by also not carry if donkey by how carry
If the horse could not carry the load, how could the donkey carry it?

4. དེ་རིང་ཉི་མ་ཡག་པོ་མ་བསྟན་ན་ང་འགྲོ་གི་མིན།
today sun good not shine if I go will not
I will not go today if it is not a nice day.

12.4 The Use of ན to Express Contradiction

1. སློབ་ཕྲུག་འདི་ཁ་སང་ལེ་ལོ་ཅན་ཞིག་ན་དེ་རིང་བརྩོན་འགྲུས་ཆེན་པོ་འདུག
student this yesterday lazy with a though today diligent is
Although this student was lazy yesterday, today he is very diligent.

2. ཨ་ཕེ་རི་ཀའི་གླིང་ཕྲན་མུ་གེ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་ན་བ་ཕྱུགས་མང་པོ་འདུག
Africa's continent famine great a though cow many have
Although Africa is a famine striken continent, there are many cows.

3. ནད་པ་དེ་ཚ་བ་ཆེ་བ་ཞིག་ན་ཆུ་འཐུང་གི་མི་འདུག
patient the fever high a though water drink not is
The patient has high fever but he does not drink water.

4. རྒྱ་ནག་དང་བོད་གཉིས་སྔོན་གྲོགས་པོ་ཡིན་ན་ད་དགྲ་བོར་གྱུར་དོ།
China and Tibet formerly friends are however now enemy become did
Although China and Tibet were formerly friends, now they have become enemies.

12.5 The use of ན in Making a Wish

1. ད་ལོ་ངའི་ཁྱིམ་ཐབ་ལ་བུ་ཞིག་བྱུང་ན་དགའ་བ་ལ་ཨང་།
this year my wife to son a become happy how
How happy would we be if my wife gives birth to a son this year?

2. ཁྱོད་ལ་དྲུང་ཡིག་གི་ཕྱག་ལས་དེ་ཐོབ་ན་ཅི་མ་རུང་།
you to secretary of work the obtain if what not allow
How wonderful if you could secure that secretary job?

3. སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་བདེ་བ་དང་བདེ་བའི་རྒྱུ་དང་ལྡན་ན་ཅི་མ་རུང་།
sentient being all happiness and happiness' cause with endow what not allow
What if all senteint beings possess happiness and the causes of happiness!

4. སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་དང་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱུ་དང་བྲལ་ན་ཅི་མ་རུང་།
sentient being all suffering and suffering's cause and separate if what not allow
What if all sentient beings become separated from suffering and the causes of sufferings.

12.6 The use of ན in Expressing Doubt

1. ཚོང་ཁང་འདི་མི་གཞན་ལ་ཁང་གླ་བཏང་ན་ཁེ་བཟང་ཡོང་ངམ་མི་ཡོང་།
shop this people other to rent away profit will or not will
I wonder whether it will be profitable to lease this shop.

2. ངས་སྦྲགས་ཐོག་ལ་ཨ་མ་ལ་བརྫན་པ་ཞིག་བསྐུར་ན་འབྱོར་ཡོང་ངམ་མི་ཡོང་།
I by post by on mother to present a send if reach will or not will
I wonder whether my present will reach my mother if I sent it by post.

3. ཁྱོད་ཀྱིས་ཁོ་ལ་སྐད་ཆ་ཞིག་བཤད་ན་ཉན་ཡོང་ངམ་མི་ཡོང་ཧ་གོ་གི་རེད།
you by he to talk a discuss if listen will or will not know will
If you talk to him you will know whether he will listen to you or not.

12.7 The use of ན to Express Certainty

1. ལྷས་བཏུད་ན་མིས་ལྟ་ཅི་སྨོས།
god by pay homage if human by what need say
If the deities pay homage, what is need to say about human beings.

2. ཁོང་གིས་ང་ལ་གནང་ན་ངས་ལྟ་ཅིས་མི་ཞུ།
he by I to give if I by why not accept
If he gives it to me, why would I not accept it?

12.8 ནི་ The Emphatic Expression

This particle is used in several expressions which have several English equivalents which has the meaning something like with regard to, concerning this, as for this, certainly etc. It usually comes at the beginning of a sentence after the word it is emphasizing.

1. བདེན་པ་བཞི་ནི། སྡུག་བསྔལ་བདེན་པ་དང་། ཀུན་འབྱུང་བདེན་པ་དང་། འགོག་པའི་བདེན་པ་དང་། ལམ་གྱི་བདེན་པའོ།
truth four as to suffering truth and origin truth and cessation truth and path truth are
The four truths are: the truth of suffering, the truth of the origin (of suffering), the truth of cessation and the truth of the path.

2. མེལ་སྦོན་ནི་འདི་ནས་ཆེས་ཐག་རིང་ངོ།
Melbourne regarding this from very distance far is
As for Melbourne, it is very far from here.

3. དཔལ་ས་སྐྱ་པའི་རྒྱལ་རབས་ནི།
glorious Sakya's genealogy regarding
Regarding the royal genealogy of Sakya,

4. ཁྱོད་ནི་གཞན་ལས་བརྩོན་འགྲུས་ཆེའོ།
you as for other than diligent great is
As for you, you are more diligent than others.

5. གྲོགས་པོས་གསུངས་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་བདེན་ནོ།
friend by said as to very true is
What my friend has said is extremely true.

6. ང་ནི་ཡོང་ངོ་།
I as to come will
I will certainly come.

12.9 Vocabulary

དཔེ་	example	དངོས་པོ་	material
གནས་ལུགས་	situation	གླིང་ཕྲན་	continent
ཕྱུ་གེ	poverty	ལེ་ལོ་ཅན་	lazy
སྐྱོན་	fault	འཚོལ་བ་	to search
ལྟས་ངན་	bad omen	བསྲེག་པ་	burn
རྨ་བྱ་	peacock	སྲིན་བྱ་	owl
ཁང་གླ	house lease	སྐད་ཆ་	talk
བཛན་པ་	present	ཕྱག་ལས་	work (hon)
དྲུང་ཡིག	secretary	སེམས་ཅན་	sentient being
ཐམས་ཅད་	all	བདེ་བ་	happiness
སྡུག་བསྔལ	suffering	ཁེ་བཟང་	profit
སྦྲགས་ཐོག	by post	ཆེས་	very
ཤིན་ཏུ་	extremely	བརྩོན་འགྲུས་	diligence
རྒྱལ་རབས་	genealogy	བཏུད་པ་	to revere
ས་བོན་	seed	གསེར་ཀྲམ་	golden coin
ཡོན་ཏན་	quality	སྦྲང་རྩི་	honey
ཤ་སྦྲང་	bluebottle flies	འབད་པ་	to exert
བྱ་བ་	action	བསྒྲུབ་པ་	to accomplish
གྲུ་གསུམ་	triangle	གྲུ་བཞི་	square

12. 10 Classical Tibetan Reading on the Life of Buddha

།མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་དྲུག་པ་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་མཛད་པ་ནི། དེ་ནས་རྒྱལ་བུ་ཕོ་བྲང་ནས་ཕྱིར་གཤེགས་ཏེ་གྲོང་ཁྱེར་སེར་སྐྱའི་ཕྱོགས་བཞིའི་ཤར་དང་། ལྷོ་དང་། ནུབ་སྒོར་ཕེབས་པ་ན། རྒ་བ་དང་། ན་བ་དང་། འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་ཉེན་པའི་སྐྱེ་བོ་དག་གཟིགས་པས་འཁོར་བ་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རང་བཞིན་ལ་གཟིགས་ནས་ཡིད་རྟོན་མེད་པར་མཁྱེན་ནས་ཐུགས་སྐྱོ་མ་ཐག་བྱང་སྒོར་ཕེབས་པས་ཞི་དུལ་བག་ཡོད་དང་ལྡན་པའི་དགེ་སློང་ཞིག་གཟིགས་པས་དེ་བཞིན་རབ་ཏུ་བྱུང་བར་ཐུགས་མོས་ཏེ། ཡབ་ཟས་གཙང་ལ་ཞུས་ཏེ་མ་གནང་ཡང་རྒྱལ་སྲིད་བོར་ནས་རྟ་མཆོག་བསྔགས་ལྡན་ལ་ཞོན་ཏེ་འདུན་པ་ཕྱག་ཕྱིར་ཁྲིད་ནས་མཆོད་རྟེན་རྣམ་དག་གི་དྲུང་དུ་ཕེབས་ཏེ་རྟ་མཆོག་རྒྱན་དང་བཅས་པ་འདུན་པ་ལ་སྐུར་བཏང་ནས་དེ་ཉིད་དུ་རབ་ཏུ་བྱུང་བར་མཛད་དོ། །མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་བདུན་པ་ལོ་དྲུག་དཀའ་བ་དཔྱད་པ་ནི། དེ་ནས་ཕྱི་པའི་སྟོན་པ་ལྷག་སྤྱོད་དང་རིང་འཕུར་སོགས་ཀྱི་དྲུང་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་བསླབས་ཏེ་སྲིད་རྩེའི་བར་གྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྫོགས་ཀྱང་ཐུགས་མ་མགུ་བར་འདིས་མྱང་འདས་སུ་མི་འགྱུར་སྙམ་ནས་ཕེབས། དེ་ནས་དྲང་སྲོང་རྣམས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་བྱོན་ཏེ་དེ་དག་ལས་དཀའ་ཐུབ་ཉིས་འགྱུར་དུ་མཛད་དེ་མཐར་ཆུ་བོ་ནེ་ར་ཛ་ནའི་འགྲམ་དུ་ལོ་དྲུག་ཏུ་ཏིལ་དང་། རྒྱ་ཤུག་དང་། འབྲས་འབྲུ

གཅིག་གི་འཚོ་བ་བསྙེན་ཞིང་གསུང་གི་རྒྱུ་བ་བཅད་དེ་དཀའ་བ་དཔྱད་དེ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་མཉམ་པར་བཞག་གོ
སྐབས་དེར་ཡབ་ཟས་གཙང་དང་ཤཱཀྱ་པ་རྣམས་ནས་རྒྱལ་བུའི་ཞབས་འབྲིང་དུ་གཡོག་ལྔ་བརྒྱ་བཏང་བ་གཞན་
རྣམས་ཕྱིར་ལྡོག་ཅིང་མི་ལྔ་ཞབས་འབྲིང་དུ་བསྡད་དོ།

Semi-literal Translation

Deed - twelve - of - sixth - becoming monk - deed as to the: thereupon - prince - palace from - outside - set out - city - Kapilvastu - of - direction four of - east, south, west and north - gate reached when - old-age - sickness, death of - suffering by - suppressed - human beings - from seeing - cycle of existence - suffering of - self nature - having seen - mind rely - devoid of - knowing - mind - sad become - immediately - northern gate - reaching - peace subdued - mindful - endowed with - Bhikshu - one seeing - just like him - become monk - mind - intending - father Shuddhodana - to permission - not given - even if - royal rule - renouncing - horse Kanthaka - riding - Candaka - attendant - taking with him - stupa - Samyak - in front of - having come - horse- ornaments - to Candaka - dispatched back - at that place - became monk - so he did. Deed - twelve - of - seventh - six years - asceticism practice as to: thereupon - heretic - teacher -Lhakcho and Ringphur - and others - from them - meditation - learnt - peak of the universe - upto - meditation realised - however - mind - dissatisfied - by this - Nirvana - will not result - thinking thus - left. Then - Brahmins - cemetery at - went to - than those - double up the effort - finally - river - Nairajana - bank of - six years - upto - sesame seed - juniper - rice grain - one - sustained - speech cut - asceticism - meditation into - entered into. At that time - father Shuddhodana - and the Shakyas - prince's - attendant - servant five hundred - sent - most of them - were sent back - five men - attendant remained.

12.11 Exercises of Lesson Twelve

(a) Make short sentences by selecting appropriate adjectives from the list on the right and use with the noun on the left.

1. གཞས་	དཀར་པོ་	སྔོན་པོ་	རིང་པོ་
2. རྟ་	དམར་པོ་	གསར་པ་	དམའ་པོ་
3. ཤོག་བུ་	འཇམ་པོ་	ཚ་པོ་	རྩུབ་པོ་
4. གོས་སྲུང་	གྲང་མོ་	ལྗང་ཁུ་	ཡང་པོ་
5. སློབ་ཚན་	གསར་པ་	ལས་སླ་པོ་	སྔོན་པོ་
6. ཉི་མ་	མངར་མོ་	གྲང་མོ་	ཚ་པོ་
7. དགེ་རྒན་	སྐྱག་པ་	རྙིང་པ་	གྲུ་བཞི་
8. ཁང་པ་	མཛེས་པོ་	སྨིན་པ་	གྲུ་གསུམ་
9. གྲོང་ཁྱེར་	ཕྱུག་པོ་	སྲབ་པོ་	ཆེན་པོ་

(b) Transform the following into interrogative sentences.

1. ཤ་བ་དེ་ཚོ་ལྷོ་ཕྱོགས་ནས་ཡོང་བ་རེད།
2. ངའི་སློབ་ཕྲུག་འདི་ཚོ་བརྩོན་འགྲུས་ཆེན་པོ་མི་འདུག
3. ཁོང་གཉིས་བདུན་ཕྲག་སྔོན་མར་མཇལ་འཕྲད་གནང་བ་རེད།
4. ད་ལྟ་ཆུ་ཚོད་བཅུ་དང་ཕྱེད་ཀ་ཟིན་མི་འདུག
5. སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལུམ་བི་ནི་ར་སྐུ་བལྟམས་པ་རེད།
6. ང་ཚོ་བོད་སྐད་སྦྱངས་ནས་ཉི་མ་དྲུག་ཡིན།

7. ཁོང་ཚོ་སྟོད་ལ་དགུས་ནས་ཡོང་བའི་ཚོང་པ་རེད།
8. ཁོང་གི་མཚན་ལ་སྐུ་ཞོག་རྒྱལ་མཚན་ལགས་ཞུ་བ་རེད།
9. འདི་གཉིས་ཁོང་གིས་བཏང་བའི་བརྫན་པ་རེད།
10. ང་ཚོ་གཅིག་བྱུས་ན་སང་ཉིན་ཡོང་གི་ཡིན།

(c) Give the opposite of:

1. ང་གཉིས་དེ་རིང་ཆུ་ཚོད་བཞི་པར་ཐུག་གི་ཡིན།
2. ཁོང་ཚོ་སུ་ཡིན་ངས་ཧ་གོ་གི་ཡོད།
3. ཕ་ཚོ་ཁྱེད་ཀྱི་བ་ཕྱུགས་རེད་པས།
4. ང་ཚོ་ལ་སྤྲོ་ཚལ་མང་པོ་འདུག་གས།
5. རས་དེ་ཆུ་ལ་འཁྲུ་ཡ་རེད།
6. ངས་ཐུན་ལགས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ཡག་པོ་ཧ་གོ་སོང་།

(d) Make short sentences by giving the Tibetan for:
1. on the 9th of March
2. on Friday the 19th of 8th lunar month
3. in April in 1987
4. on the 6th of January
5. at the meeting in the school
6. in the early of this Saturday
7. in his house with my aunty
8. on the 15th of 4th lunar month
9. on the right side of his shoulder
10. with his uncle and nephew

(e) Fill in with the correct continuative particles and translate:

1. ཁྱིམ་ནས་གཤེགས་……གཞན་ལ་ཕན་ཐོག་མཛད།
2. ཆོས་སྒོར་ཞུགས་……ཐོས་བསམ་རྣམ་དག་བྱས།
3. བླ་མར་དད་……བློ་སེམས་ཆོས་ལ་བསྒྱུར།
4. རལ་གྲི་ཕྱག་ལ་བསྣམས་……མི་ཀྲང་སྤྱིང་བུ་འབུད།
5. རང་ལ་མེད་……གཞན་ལ་ཡོད་པར་ཤེས།

12.12 Conversation between Prince Siddhartha and his charioteer

།ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བ་མི་རེད་ཉམས་ཆུང་ཞིང་། །ཤ་ཁྲག་སྐམ་ལ་རུས་ཐྲགས་ཉེ་ཆེས་དཀྲིས།
།མགོ་དཀར་སོ་མེད་ལུས་ནི་རབ་སྐམས་ལ། །འཁར་བ་བརྟེན་ཅིང་མི་བདེ་འཁྱོར་འགྲོས་སུ།

O charioteer! This man who is frail, weak and whose thin flesh,
Blood and bone are wrapped up by his miserable skin
Has an extremley slim body without teeth but with some grey hairs.
Who is this man who is uncomfortably wobbling on a walking stick?

།ལྷ་གཅིག་མི་འདི་ཅི་བས་ཐེལ་ཕྱིས་ཅན། །དབང་པོ་ཉམས་ཤིང་སྡུག་བསྔལ་བརྩོན་སྟོབས་ཉམས།

།གཉེན་གྱི་སྐྱེ་བོས་བརྙས་ཤིང་མགོན་མེད་གྱུར། །དོན་བྱེད་མི་ནུས་ནགས་ཁྲོད་ཤིང་ལྟར་བོར།

O prince! This man is tormented by the suffering of old-age
Suffering from the deterioration of his senses, his effort and power has collapsed.
Overlooked by relatives, he has nobody to protect him;
Unable to do things, he has been abandoned just as trees in the forest.

།འདི་ཡིས་ཆོས་འདི་རིགས་ཀྱི་ཡིན་ནམ་འོན་ཏེ་ཅི། །འགྲོ་བ་འདི་ཀུན་ལ་ཡང་འདི་སྲིད་དེ་སྨྲོས་ཤིག
།ཚིག་འདི་ཡང་དག་ཇི་བཞིན་སྨྲར་དུ་སྨྲོས་ཤིག་དང་། །ཐོས་ནས་དེ་བཞིན་དོན་ལ་འདི་ནི་ཚུལ་བཞིན་བསམ།

Is this condition caused by his caste or why did this happen?
Tell me if this happens to all sentient beings.
Tell me in such words which expresses the truth as it is in its reality
Having heard it, I shall properly contemplate on its meanings.

།ལྷ་འདི་རིགས་ཆོས་མ་ཡིན་ཡུལ་འཁོར་ཆོས་མ་ལགས། །སྐྱེ་བོ་ཀུན་གྱིས་དར་ལ་བབས་པ་རྒ་བས་འཇོམས། །ཁྱོད་ཀྱི་ཡབ་དང་ཡུམ་དང་ཉེ་དུ་གཉེན་ཚོགས་ཀྱང་། །རྒ་ལས་མ་ཐར་ཐྲོས་པའི་ཐབས་ནི་གཞན་མ་མཆིས།

O Lord! This is neither due to caste nor due to regional factors
All the people are destroyed by old-age in the prime of their youth;
Even your own parents, relatives and all the friends
Are not free from old-age as there are no ways to escape this.

།ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བ་མི་རྩུབ་ལུས་ཀྱི་མདོག་ངན་ལ། དབང་པོ་ཐམས་ཅད་ཉམས་ཤིང་དབུགས་དབྱུང་རབ་ཏུ་དཀའ། །ཡན་ལག་ཀུན་བསྐམས་ལྟོ་བས་དཀྲུགས་ཤིང་ཉམ་ཐག་གྱུར། །རང་གི་གཅིན་རྡུག་སྙད་པའི་གནས་ན་འདུག་འདི་སུ།

O Charioteer! With a rough and poor physical complexion
This man's senses are all impaired and he is having great difficulty to breath.
He is indeed miserable as his frail limbs are shakened by his abdomen.
Who is this man who is sitting on the foul place amidst his urine and excrement?

།ལྷ་གཅིག་མི་འདི་ཤིན་ཏུ་ནད་ཀྱིས་བཏབ་པ་སྟེ། །ནད་ཀྱི་འཇིགས་པ་ཉེ་བར་མཆིས་པས་འགུམ་ལ་ཐུག
།ནད་མེད་གཟི་བརྗིད་མ་མཆིས་སྟོབས་ཀྱང་རྣམ་པར་ཉམས། །མགོན་དང་སྐྱབས་དང་གླིང་དང་དཔུང་གཉེན་མ་མཆིས་ལགས།

O Prince! This man is in an intense pain from disease
And due to the fear of disease that has raged him he is about to die;
Even without disease, there are the collapses of glory and power
There is neither protector, nor refuge, nor (a safe) island nor any saviour.

།ནད་མེད་པ་ཡང་རྨི་ལམ་ན་ནི་རྩེ་དང་མཚུངས། །ནད་ཀྱི་འཇིགས་པ་འདི་ལྟ་ཤིན་ཏུ་མི་བཟད་པ།
།སྐྱེས་བུ་མཁས་པས་ནད་འདི་མཐོང་ན་ཇི་ལྟ་བུར། །རྩེ་ལ་དགའ་དང་སྤྲུག་པའི་འདུ་ཤེས་བསྐྱེད་པར་འགྱུར།

Not having a disease is just as (seeing oneself) playing in dreams
This fear of disease is indeed very ferocious!
If wise people saw this state of woe
How could they find enjoyment from the fondness of playing?

LESSON THIRTEEN

སློབ་ཚན་བཅུ་གསུམ་པ།

13.1 Abilitative Forms

Tibetan forms abilitative verb forms by adding ཐུབ་ or ནུས་ or ཕོད་ of the infinitive ཐུབ་པ་ or ནུས་པ་ or ཕོད་པ་ to the present or past root of the verb; thus the formation of these verbal expressions signify can, able, could and daring. In the spoken language it can be followed by any of the auxiliaries we have discussed but in classical Tibetan they can end a sentence by using the completive particles as we studied in lesson nine. The following examples are according to the abilitative forms in the spoken language. Various continuative and gerundial terminations in lesson eleven can be affixed to the abilitative forms.

13.2 Examples of the Abilitative Forms

1. ངས་ལོ་བཞི་དང་ཟླ་བ་དྲུག་ནས་དབུ་ཅན་ཡག་པོ་འབྲི་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད།
I by year four and month six in U-chen properly write able was
I was able to write the U-Chen script well since four and half years ago.

2. ལག་ཆ་སྣེ་འཛོམས་པོ་ཡོད་ཙང་ང་ཚོས་ས་གཏིང་རིང་པོ་རྐོ་ཐུབ་བྱུང་།
tool varieties available therefore we by earth depth long dig able were
Since there were many kinds of tools we were able to dig the ground deep.

3. ང་གཟུགས་པོ་བདེ་པོ་ཡོད་དུས་ཁྲུ་གསུམ་ཙམ་མཆོང་ཐུབ་ཀྱི་རེད།
I body well have when cubit three about jump able am
I can jump about three cubits when I am in good health.

4. ཁྱེད་རང་གིས་རོགས་པ་བྱས་ན་ཁོས་རྟ་དེ་གཞོན་ཐུབ་ཀྱི་རེད།
your by help did if he by horse the ride able will
He will be able to ride the horse if you were to help him.

5. དེ་རིང་བྲེལ་བ་ཆེན་པོ་ཡོད་ཙང་ཁོང་ཚོས་ཁང་པ་གད་ཕྱིད་བྱེད་ཐུབ་མ་སོང་།
today busy great is therefore they house clean do able not did
Due to the busy schedule they were unable to clean the house today.

6. ཕྲུ་གུ་རྒན་པ་དེ་ཚོས་ཤུགས་བྱས་ན་ས་ཕག་དབོར་ཐུབ་ཀྱི་རེད།
children older those by strength did if earth block carry able will
If the older boys worked hard (we) could move the bricks.

7. ངས་འདི་ནས་གནམ་གྲུ་དེ་ཡག་པོ་མཐོང་ཐུབ་གི།
I by this from sky boat the properly see able am
I can properly see the aircraft from here.

8. བྲམ་ཟེ་ཚོས་ཆུ་ཚོད་གཅིག་གི་ནང་ཆོ་ག་འདོན་ཐུབ་གི།
Brahmins hour one within rites chant able are
The Brahmins can perform the rites in one hour.

9. ང་གཉིས་གནམ་ཐང་དུ་ཡོང་མི་ཐུབ་བོ།
I two sky plain to come able are
We two are unable to come to the airport.

10. བུ་དེ་མཚན་མོ་འགྲོ་མ་ནུས་ཏེ་སླར་ནང་དུ་ལོག་གོ
son the night go not daring again home to return did
Being unable to walk in the night the boy returned home.

11. རལ་གྲི་ལ་རེག་ནུས་མཁན་མ་བྱུང་བས་དེར་ལུས་སོ།
sword to touch dare he who not become therefore there remain did
Since nobody dared to touch the sword, it remained there.

12. ཁྱི་དེ་སྟག་མཉམ་དུ་རྩེད་མོ་རྩེད་མ་ནུས་ཏེ་ཕྱིར་བྲོས་སོ།
dog the tiger together play do not daring backward run did
Not daring to play with the tiger the dog ran away.

13. ཁོས་རྒན་ལགས་ལ་རྫུན་བཤད་མ་ནུས་པ་རེད།
he teacher to lie tell not dare did
He didn't dare to tell a lie to the teacher.

14. སྦྱིན་བདག་གི་དྲིན་ལན་གསོས་ཐུབ་སྟེ་མི་ཀུན་དགའ་བར་གྱུར་ཏོ།
sponsor's kindness repay able being people all happy become did
Being able to repay the kindness of the sponsor everyone became happy.

15. ངས་ཨ་མ་ལགས་སུ་གསེར་གདུབ་འདི་སྟོན་མ་ཕོད་དེ་འདིའི་འོག་ཏུ་སྦས་བཞག་པ་ཡིན།
I by mother to ring this show not daring this of under hide did
Not daring to show this ring to my mother I hide it under this.

16. ང་ཚོས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་གླུ་དེ་སྐད་ཆེན་པོ་བྱས་ནས་བཏང་མ་ཕོད་པ་རེད།
we by Tibetan national anthem voice loud sing not dare did
We did not dare to sing the Tibetan national anthem loudly.

13.3 Expressions of Obligatory Forms

དགོས་པ་ རྒྱུ་ ཡ་ and ཐབས་མེད་པ་ are used to express obligation or duty, what is expected, to give advice and to express necessity, which are equivalent to have, should, ought to, and need to in English.

1. ང་ཚོ་སང་ཉིན་ཞོགས་ཀས་སྔ་པོ་ལང་དགོས་ཀྱི་ཡོད།
we tomorrow morning early wake have to there is
Tomorrow we have to get up early in the morning.

2. དེ་རིང་ངས་ཡི་གེ་འདི་བྲིས་ཚར་བ་བྱེད་དགོས་ཀྱི་ཡོད།
today I by letter this written finish do have to there is
I have to finish this letter today.

3. ཁྱེད་རང་པ་གིར་ཆུ་ཚོད་བདུན་པར་སླེབ་པ་དགོས་ཀྱི་འདུག
yourself there at hour seventh arrive need there is
You must arrive there at 7.00 o'clock.

4. ཁོང་དོ་དགོང་མ་འགྲོ་ཐབས་མེད་རེད།
he tonight not go means not have there is
He has to go tonight (there is no way that he does not go tonight).

5. ཁྱེད་རང་གི་བརྩོན་འགྲུས་ལ་བལྟས་ན་འཛིན་གྲྭའི་ནང་ཨང་དང་པོ་ཐོབ་དགོས་ས་རེད།
yourself of diligence to look if class in grade first gain ought to there is
With your diligence, you ought to come first in the class.

6. དོ་དགོང་ཕྱི་པོ་ཕྱི་ལོག་ལ་བསྡད་དགོས་ཡ་ཡོད་མ་རེད།
tonight late outside at stay need have not there is
There is no need for you to stay out late tonight.

7. ཁྱེད་རང་ཕ་མའི་བཀའ་ལ་ཉན་དགོས་པ་ཡོད།
your parent of command to listen should have there was
You should have taken your parent's advice.

8. ངས་ཁོ་ལ་ཁོང་ཁྲོའི་ཚིག་ཞེད་སྤྱོད་བཏང་དགོས་བྱུང་།
I by he to hatred of word use do had to
I had to use harsh words to him.

9. ཁྱོད་ཚོ་དེ་རིང་ངའི་མཉམ་དུ་ཡོང་དགོས་ཀྱི་འདུག
you today my together come need there is
You people ought to come with me today.

10. ཁོང་རྣམས་ལམ་དེ་ནས་ཕེབས་རྒྱུ་རེད།
they road the from come have to
They have to go through that road.

11. ཁྱེད་འདི་རུ་བདུན་ཕྲག་གཅིག་བཞུགས་ཡ་རེད།
you this to seven set one stay to is
You are to stay here for one week.

12. ང་རང་ཚོ་རྟག་པར་རི་ལ་འགྲོ་དགོས་མ་རེད།
we always mountain to go have to no there is
We do not have to always go to the hills.

13.4 Permissive Expressions

Tibetan permissive expressions རུང་བ་ བཙུག་པ་ ཆོག་པ་ and ཉན་པ་ are added to the root of the verb. They are used in expressing permission and seeking permission, whether it is granted or refused. The latter is used more commonly in speech than in writing:

1. སྨྱུང་གནས་ཉིན་ཕྱི་དྲོ་ཁ་ལག་ཟ་མི་རུང་ངོ་།
fasting day afternoon food eat not allow
On the day of fasting (ritual) it is forbidden to eat food in the afternoon.

2. མཚན་མོ་རྒྱ་ལམ་ཁར་སྐད་ཅོར་བྱེད་རུང་གི་མ་རེད།
night road on shout do allow not is
It is not permissible to shout in the street at night time.

3. ལོ་ཉི་ཤུ་མ་ཟིན་པར་དགེ་སློང་གི་སྡོམ་པ་ཞུ་རུང་གི་རེད་པས།
year twenty not reach Bhikshu of vow receive allow is it
Is it allowed to receive the fully ordained monk's vow before reaching the age of twenty.

4. ཁོང་རྣམས་སྭིད་སེར་ཉེ་ཐུག་འགྲོ་ཡ་ལ་ཆོག་མཆན་ཞུས་པ་རེད།
they Switzerland to relative meet go for permission note apply did
They applied for the permission (visa) to visit relatives in Switzerland.

5. དགོན་པའི་ཉེ་འདབ་དང་བསྐོར་ལམ་དུ་གད་སྙིག་གཡུག་མི་ཆོག་གོ
monastery of near by and circumambulatory path on rubbish throw not permitted
It is prohibited to litter around the monastery and on the circumambulation path.

6. གནམ་གྲུའི་ནང་དང་གནམ་གྲུའི་བབས་ཐང་དུ་ཐ་མག་འཐེན་ཆོག་གི་མ་རེད།
sky boat of inside sky boat of landing ground on cigarette smoke permission not is
Smoking is neither permitted in the aircraft nor at the airport.

7. དགོན་པའི་ནང་ལོག་ལ་ལྷམ་གོན་ཉན་གྱི་མ་རེད།
monastery of inside at shoes wear allow not is
You should not wear shoes inside the monastery.

8. བྱིས་པ་རྣམས་བོད་ཇ་གར་པོ་ཐུང་ཉན་གྱི་མ་རེད།
children Tibetan tea strong drink allow not is
Children should not drink strong Tibetan tea.

9. ང་ཤི་ན་ཆོག་པ་ཞེ།
I die if wish could
I wish I could die.

10. ངས་ཁྱེད་རང་ལ་ཡི་གེ་དང་བཛན་པ་མང་པོ་བཏང་ཆོག
I by you to letter and present many send will
I shall send you many letters and presents.

11. སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་བདེ་བ་དང་བདེ་བའི་རྒྱུ་དང་ལྡན་ན་ཅི་མ་རུང་།
sentient being all happiness and happiness cause of endow if what not allow
How nice would it be if all sentient beings possess happiness and the cause of happiness.

12. པ་སི་མེད་པར་གླིང་ཁའི་ནང་དུ་འགྲོ་བཅུག་གི་རེད་པས།
pass without having garden inside at go allow is
Is it allowed to go inside the garden without a pass?

13.5 Causative Expressions

Causatives are formed with the suffix བཅུག་ or ཅུས་ of the infinitive བཅུག་པ་ and བྱེད་པ་ in conjunction with *la don* ལ་དོན་ terminations which are put in between the root of the verb and the causative suffix. The principle feature of its formation are the appropriate use of the *la don* particles according to the final of the verbal root and that the causative suffix can take terminations such as continuative or completive or any auxiliaries to end a sentence. All the verbs ending in vowels insert ར or རུ before the causative suffix: e.g. འགྲོ་ 'go': འགྲོ་ར་བཅུག cause to go; ཟ་ 'eat': ཟ་རུ་བཅུག cause to eat. When བཅུག is used in imperative mood the application of *la*

don is not required as we shall see in a future lesson. བྱས་ is the perfect form of བྱེད་པ་ also signify cause to do.

1. ང་ཚོ་ཆུའི་ནང་ལ་འཛུལ་དུ་བཅུག་མ་སོང་།
we water of inside enter to allow not did
We were not allowed to go inside the water.

2. ལོ་གཞོན་པ་ཚོ་སྔོན་ལ་བསྡད་དུ་བཅུག་གི་འདུག
year younger ones first sit to allow do
The younger ones are allowed to sit in first.

3. གྲྭ་པ་ཚོ་ལྟད་མོ་འདི་རིགས་བལྟ་རུ་བཅུག་གི་མ་རེད།
monks show this kind watch to allow not do
Monks are not allowed to watch this kind of show.

4. ཁོང་རྣམས་རྩེད་མོ་རྩེར་བཅུག་སྟེ་འཛིན་གྲྭ་ལ་ཡོང་མ་སོང་།
they play game allowing class to come not did
Being allowed to play, they did not come to the class.

5. བཙོན་པ་དེ་ཚོ་ཆུ་འཐུང་དུ་མ་བཅུག་སྟེ་སྐོམ་ནས་ཤི་པ་རེད།
prisoner those water drink to not allowing thirsty from die did
Not being allowed to drink water, the prisoners died of thirst.

6. ཉ་དེ་ཚོ་ཆུ་མེད་པར་བྱས་ནས་ཤི་ལ་ཁད་རེད་འདུག
fish those water not having die about become
There being (made to be) no water the fish were nearly dead.

13.6 Idiomatic Expressions of Genitive Datives

There are numerous Tibetan idiomatic expressions which signify purpose and reason. Phrases such as ཕྱིར་ ཕྱིར་དུ་ སླད་དུ་ དོན་ལ་ དོན་དུ་ ཆེད་དུ་ and ཆེད་ལ་ which all mean 'for the sake of', 'because of', 'in order to', 'for the purpose of', 'for the benefit of' and 'for' can be referred to as postpositional dative expressions. Such constructions only occur at the beginning of a sentence or in the middle of long a sentence.

1. འགྲོ་ལ་ཕན་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་འགྲུབ་པར་ཤོག
sentient being benefit for Buddhahood attain may
May I attain Buddhahood for the benefit of sentient beings.

2. རང་གི་ཡིད་ལ་གོམས་ཕྱིར་ངས་འདི་བརྩམས།
oneself mind to familiarise for I by this wrote
I wrote this in order to familiarize my own mind. (Shantideva)

3. གཞན་གྱི་དོན་དུ་ཕན་སེམས་མེད་པས་ལན་པ་ཡིན་ནོ།
other of purpose benefit intention not having fault is
It was an error since it lacked the motivation for the sake of others.

4. དེའི་སླད་དུ་འདི་སྤྲིངས་པར་བྱའོ།
that of for the sake of this send should
This will be sent for its purpose.

having eaten his food
having found his pen
having seen my mother
having dug the ground
having washed the shirt

will not tell us the story.
sat on the throne.
stands with the students.
will be buying ink from the shop.
will be coming to see your father.

2. བལ་པོ་འདི་ཚོ་ཐང་ཆད་དེ་

ཡི་གེ་འབྲི་ཐུབ་པ་མི་འདུག
will be unable to sing.
will be able to lie down.
will be unable to return home.
will be able to sleep.
will not eat the apples.

Not having a good pen Tenpa
Having a headache Tenpa
Being a farmer and a father Tenpa
Having lost the paper and ink Tenpa
Having met my uncle and nephew Tenpa

3. ངས་སྒྲུང་སྙན་པོ་ཞིག་བཤད་པས་

ཁོང་ཚོ་གཉིད་ཁུག་ཐུབ་མ་སོང་།
she was able to forget her father's illness.
my mother was unable to cry or sing.
I was unable to remember your father's name.

Since the baby was playing
Since I was playing his new flute

4. ང་ཕྱུགས་རྣམས་ཟ་མ་ཟས་ཀྱང་

ཆུ་འཐུང་དགོས་ཀྱི་རེད།
have to go outside the house.
must be able to walk to the fields.
must be unable to jump high.

Although she will be eating
Even though I have eaten

མཛད་དེ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་མཉམ་པར་བཞག་གོ། དགུ་པ་བདུད་བཏུལ་བའི་མཛད་པ་ནི། ནུབ་དེའི་སྲོད་ལ་བདུད་སྡིག་ཏོ་ཅན་རྣམས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་མཛད་པ་ལ་མ་བཟོད་པར་ཡིད་ཤིན་ཏུ་འཁྲུགས་ཏེ་བདུད་ཀྱི་དམག་དཔུང་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་སྤྲུལ་པ་དུ་མས་བསླུ་བ་དང་མཚོན་ཆ་སྣ་ཚོགས་པའི་ཆར་ཕབས་ཀྱང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་མི་དམིགས་པའི་སྙིང་རྗེས་ཟིན་པའི་མི་གཡོ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་བཞུགས་པའི་བྱིན་རླབས་ཀྱིས་མཚོན་ཆའི་ཆར་ཕབ་པ་ཐམས་ཅད་མེ་ཏོག་དང་བཀྲ་ཤིས་པའི་རྫས་སུ་གྱུར་ནས་མཆོད་པ་དང་བསྟོད་པའི་དངོས་པོར་གྱུར་བས་བདུད་སྡིག་ཏོ་ཅན་རྣམས་ཀྱི་གཡུལ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བར་གྱུར་ཏོ།

13. 11 Exercise of Lesson Thirteen

(a) Answer the following questions in Tibetan on the above readings:

1. སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པ་གཙོ་ཆེ་བ་ག་ཚོད་ཡོད་དམ།
2. སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱི་མཚན་གང་ཡིན་ནམ།
3. བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྐུ་འཁྲུངས་ཡུལ་གྲོང་ཁྱེར་སེར་སྐྱ་རེད་དམ་གང་ཡིན་བྲིས།
4. བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དགའ་ལྡན་ནས་མ་འཕོ་བའི་སྔོན་དུ་གཟིགས་པ་ལྔ་གཟིགས་པ་རྣམས་བྲིས།
5. ཞིང་པའི་བུ་མོ་སུས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལ་གང་ཕུལ་བ་ཡིན་ནམ།

(b) Fill in the blanks with the correct expressions:

1. ང་ཚོ་ཁ་སེང་ནན་ལགས་ལ་སྐྱུང་དེ་བཞོད་མ་ ··· སོ།
2. ངས་འདི་ཚོ་གང་ཡིན་ཤེས་ ···· ཀྱི་མི་འདུག
3. ཁོང་ཚོས་ང་ལ་དེབ་འདི་ཚོ་གཡར་མ་ ·· དོ།
4. ཞེལ་དམ་འདིའི་ལྗིད་གོག་ག་ཚོད་ཡིན་བལྟ་ ·· ཀྱི་རེད་པས།
5. ང་གཞན་ལ་ཕན་སེམས་བྱེད་ ·· ཡོད།

(c) Render the following into Tibetan:

1. Although I have a friend, he is not tall.
2. I have three cats, they are Rani, Nyima and Pasang.
3. You should come with me to the market on Sunday morning.
4. I was unable to show you my drawings this morning.
5. These medicine is for your sick aunt and sister.
6. Since he does not eat fruit, he ought to eat some bread.
7. If she is happy, she will be allowed to sing a song on my birthday.
8. It is prohibited to eat food in my mother's bed room.
9. I can tell you a brief life history of Sakya Pandita.
10. Will you be able to jump five cubits high?

(d) Repeat the following sentences by filling in the Tibetan equivalents of the English phrase:

1. མིག་དམར་ལགས་ ཚེས་གོས་བརྙམས་ཏེ་ འདུ་ཁང་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས་ཀྱི་རེད།

13.12 Extracts of Sayings by the Buddha

།བཀྲ་ཤིས་རྩྭ་ནི་ང་ལ་མྱུར་དུ་བྱིན། །དེ་རིང་ང་ལ་རྩྭ་ནི་དོན་ཆེན་འགྱུར།
།དཔུང་དང་བཅས་པའི་བདུད་ནི་བཅོམ་ནས་སུ། །བྱང་ཆུབ་དམ་པ་ཞི་བ་རེག་པར་འགྱུར།

Oh! Swastika! Quickly give me the grass
Today the grass will have great significance for me;
By subdueing the troops of the Maras
I will be reaching the sublime and peaceful enlightenment!

།སྟན་འདིར་བདག་གི་ལུས་ནི་བསྐམས་ཀྱང་རུང་། །པགས་པ་རུས་པ་ཤ་རྣམས་ཞིག་ཀྱང་རུང་།
།བསྐལ་མང་རྙེད་དཀའི་བྱང་ཆུབ་མ་ཐོབ་བར། །སྟན་འདི་ལས་ནི་ལུས་བསྒྱོད་མི་བྱའོ།

Even if my body become dry
Even if my skin, bone and flesh falls apart on this mattress;
I shall not move my body from this seat
Until I reach the Enlightenment which is difficult to obtain for many aeons.

LESSON FOURTEEN
སློབ་ཚན་བཅུ་བཞི་པ།

14.1 Various Auxiliaries Used in the Classical Tibetan

As we have become reasonably familiar with most common forms of auxiliary verbs in the spoken and written Tibetan, now we can introduce some additional forms of auxiliary verbs generally used in the literary Tibetan. They include: མངའ་ མཆིས་ སྣང་ གདའ་ འདུག་ མོད་ གནས་ འཆལ་ ལགས་ and བཞུགས་. The following sentences all end in an auxiliary verb but it can still be suffixed with the appropriate completive suffixes known as རྫོགས་ཚིག. In order to express negative of these auxiliary verbs, the two prefixable negative particles མ་ and མི་ are used i.e. མི་མངའ་, མ་མཆིས་ and in some cases མིན་ and མེད་ can also be prefixed i.e. མེད་འཆལ་, མིན་ལགས་ etc.

1. མཁས་པའི་ཡོན་ཏན་དུ་མ་མངའ།
learned of quality many are
(He) endows many qualities of the wise.

2. བདེ་ཞིང་སྐྱིད་པས་དཀའ་ངལ་གང་ཡང་མ་མཆིས།
well and happy therefore difficulty whatsoever not there is
Since I am well and happy, I have no hardships whatsoever.

3. མཁན་པོས་སོ་སོ་ཐར་པའི་མདོ་ཀློག་གིན་སྣང་།
abbot by Pratimoksha of Sutra reading is
The abbot is reading the Pratimoksa Sutra.

4. ལྷུང་བཟེད་ནང་དུ་ཅི་གདའ།
fall receive (begging bowl) inside what there is
What is inside the begging bowl?

5. འདི་ནང་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་པུ་སྟི་མང་པོ་བཞུགས།
this inside sacred of Dharma volume many lie
Inside here there are many sacred Dharma volumes.

6. ཅི་བྱ་མེད་པར་གནས།
what do to not having remain did
Without anything to do, he remained (there).

7. བདག་ལ་མཛེའི་ནད་མེད་འཆལ།
I to leprosy of disease not have do
I do not have the disease of leprosy.

8. དེ་ལྟར་རྒྱལ་བ་རིགས་ལྔའི་མཚན་རྣམས་ལགས།
that like victorious ones race five of names are
These indeed are the names of the five Buddhas.

14.2 Exclamatory Expressions

Vocatives or interjections are expressed by the intuitive voice of surprise as in most languages associated with 'a', 'ha', 'oh', or 'aho'. As no exclamation mark is used in Tibetan, the exclamatory expressions come mostly at the beginning or end of a sentence or phrase. However when at the beginning of the sentence the single stroke | known as ཤད་ is used to denote this expression. འབོད་སྒྲ which literally means "vocative" is mainly used to address people or to express extreme emotive feelings of surprise, grief or joy. Exclamatory expressions are rather amorphous sentences for anybody who expresses a strong feeling do so without logical consideration of his ideas but adequately draws the attention of his hearers. Due to the emotional character of amorphous sentences the actual meaning of each depends to a great deal on its tone. The exclamatory expressions included here are used both in the spoken language and literary works: ཨེ་མ་ཧོ། and ཨ་ཧོ། are both used to signify interjection expressing pity, sympathy and joy. Some examples of conventional "interjections" in English such as alas! hurra! Thanks alot! Nonsense! Poor fellow! etc. might help us here. Grief is expressed by ཀྱི་མ་ཀྱི་ཧུད་ in songs and writings but the rest of the expressions shown below are used mainly in the spoken language. Emphatic exclamatory expressions are formed by reduplicating the final of the auxiliary or main verb and when with comparative adjectives it is further augmented by ལ་ i.e མི་འདི་ཡག་ག་ལ་ "How nice is this person!"; ཁྱེད་ཀྱི་བག་ལེབ་འདི་ཞིམ་མ་ལ་ "Your bread is indeed delicious!", ཁོང་ཚོས་ཁང་པ་མེས་ཚིག་པ་རེད་སྐྱོ་བ་ལ། Their house caught on fire, how pity!"

1. ཨེ་མ་ཧོ་ལ་ངོ་མཚར་ཆེ། །པད་མའི་དྲི་བསུང་ཅིས་ཀྱང་ལེགས།
Alas! wondorous! lotus of smell permeation by all means good.
Oh! How wondorous is the aromatic smell of the lotus flower!

2. ཨ་ཧོ་གསོན་ཅིག་དྲིན་ཆེན་མ། །མ་ཡེང་བུ་ལ་རྣ་བ་གཏོད།
Oh! listen kind-hearted mother! not distract son to ear lend do
Oh listen my kind mother! Do not be distracted and pay attention to your son!

3. ཕ་གིའི་ནེ་ཙོ་དེ་ཆུང་བ་ལ་ཨ།
there of parrot the small how
This parrot is so small!

4. འབྲོག་མི་ལོ་ཙཱ་བ་དེ་ད་ལྟ་བཞུགས་ན་དགའ་པ་ལ་ཨང་།
Drogmi Lotsawa he now alive if happy how will be
How happy would it be if Drogmi Lotsawa was alive now!

5. ཀྭ་ཡེ་གསོན་ཅིག་བློ་མཐུན་ཉི་མ་ལགས།
hi! listen mind compatible Nyima
Hi! Nyima, my dear friend Listen!

6. ལྷ་ཡེ། ཆིབས་དཔོན་ལགས།
hi! horse master
Hi! Mr. horse trainer!

7. ང་ཚོ་ཁ་པར་ཉན་གྱི་ཡོད་ད།
we voice listen will
We are listening to the radio!

8. ང་མགྱོགས་པོ་ཕྱི་ལོག་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན་ད།

I quickly afternoon at go will

I am soon going out!

14.4 The Imperative

Imperative expresses the idea of requests, commands, orders or polite suggestions which are generally implied through the tone and facial expressions of the speaker to be exact with the meaning. There are number of imperative signs exclusively used in the spoken language and in the literary. In the literary there are three main imperative signs which come at the end of the sentence which has to agree to the suffix of the root as shown below. They generally express a "command" or "order" from the senior to the junior. In the spoken language, polite request is expressed by adding རོགས་གནང་ (help do) to the root which signify "please help me do". The written language imperative form is according to the following chart. As in most cases, Tibetan imperative verb has several forms, each of which are used for a particular kind of social relationship or standing the speaker has with the second person, the hearer. The major difference is with the common and honorific expressions. The root consonants of the verbal root which have either the suffix ག, བ or མ are made imperative by adding the letter ས as a ཡང་འཇུག 'post suffix' which are listed in the Tibetan dictionaries as imperatives. (See the verb list at the back of this book). Prohibitives are formed by prefixing the appropriate negative particles to the verbal root.

རྗེས་འཇུག	བསྐུལ་ཚིག
་ ག ད བ ད་དྲག	ཅིག་
ང ན མ འ ར ལ Vowel endings	ཞིག་
ས	ཤིག་

14.5 Examples

Ordinary	Honorific	
1. ང་ཚོ་དོ་ནུབ་འགྲོ་དོ།	ང་ཚོ་དོ་ནུབ་ཕེབས་པ་གནང་དོ།	Let us go tonight.
2. ཁྱོད་འདི་རུ་ཤོག	ཁྱེད་འདི་རུ་ཕེབས་རོགས་གནང་།	Come here.
3. མགྱོགས་པོ་འགྲོ་ཤ།	གཙོ་བོ་ཕེབས་རོགས་གནང་།	Go quickly.
4. འོ་མ་འཐུང་ཤ།	ཆབ་ཞོ་བཞེས་རོགས་གནང་།	Have some milk.
5. ཁང་པ་གད་ཕྱིས་ཚར་བ་གྱིས།	བཞུགས་ཁང་གད་ཕྱིས་གྲུབ་པ་མཛོད།	Finish cleaning the house.
6. ང་གཉིས་ད་ལྟ་ཆུ་བརྐྱལ་དོ།	ངེད་གཉིས་ད་ལྟ་ཆབ་བརྐྱལ་གནང་དོ།	Let two of us swim.
7. ཁྱོང་བསྡད་ས་སྟོན་ཅ།	ཁྱོང་གི་བཞུགས་ས་སྟོན་རོགས་གནང་།	Please show me where lives.
8. མ་གོ་ན་ང་ལ་ལབ་ཤ།	མ་གསན་ན་ང་ལ་གསུང་རོགས་གནང་།	Please tell me if you cannot hear.
9. སྒོ་དེ་མ་བརྡུང་ཞིག	གཟིམ་སྒོ་དེ་མ་བརྡུང་རོགས་གནང་།	Please do not bang the door.
10. གྲོག་མ་དེ་ཚོ་མ་གསོད་ཅིག	གྲོག་མ་དེ་ཚོ་གསོད་མ་གནང་རོགས་གནང་	Please do not kill those ants.
11. མགྲོན་པོ་ལ་དགའ་བསུ་ཞུས་ཤིག	སྐུ་མགྲོན་ལ་དགའ་བསུ་ཞུ་རོགས་གནང་།	Please greet the guests.
12. རི་མོ་སྐྱོན་ཅན་དེ་བསུབས་ཤིག	རི་མོ་སྐྱོན་ཅན་དེ་བསུབས་རོགས་གནང་།	Please rub the mistaken drawing.
13. ཁ་ལག་ཚང་མ་ཟོ་ཞིག	བཞེས་ལག་ཚང་མ་བཞེས་རོགས་གནང་།	Please eat all the foods.
14. སྟོད་ཐུང་གསར་པ་འདི་གྱོན་དང་།	སྐུ་འཇུག་གསར་པ་འདི་མཆོད་གནང་དང་།	Please wear this new shirt.

14.6 The Use of various Adjectival and adverbial clauses of time

We have already dealt adjectives and adverbs in our earlier lessons. In the following examples we will see how some adjectives (mainly quantity) are formed by doubling the syllables and will note the predominant use of the ལ་དོན་ particles in forming various adverbial and adjectival expresions. The reduplication of the final of the auxiliary verbs expresses the idea of "I want you to know" as a warning.

1. ཇ་ཚ་པོ་དེ་ཉུང་ཉུང་བྱས་ནས་འཐུང་ན་མ་གཏོགས་ཁ་ཚིག་གི་རེད་ད།
tea hot the little little by doing drink if unless mouth burn it will
Unless you drink the hot tea little by little, it will burn your mouth.

2. ཤོག་དྲིལ་འདིའི་རིན་པ་སྒོར་དྲུག་ཅུ་ཏག་ཏག་རེད་ད།
paper roll this of price rupees sicty exactly it is
The cost of this bundle of paper is exactly sixty Rupees.

3. ཨ་མ་ལགས་སེམས་པ་ཧ་ཅང་སྐྱོ་ནས་ཕྱག་ལས་ལ་ཕེབས་པ་མ་སོང་ང་།
mother mind extremely sad being work to go not did
Being very depressed, mother did not go to work.

4. ངས་ཡག་པོ་ཞི་དྲག་གོ་ཐུབ་ཀྱི་མི་འདུག་ག
I by proper very hear able not there is
I cannot hear it very clearly.

5. ཁོང་གི་ཕྱག་དེབ་གསར་པ་དེ་ཐད་དེ་ཆུས་བང་བཞག་འདུག་ག
his book new the totally water by soak did it is
His new book is totally soaked in the water.

6. ཁོང་ཚོ་ཤེལ་དཀར་རྫོང་བར་དུ་མཉམ་དུ་འགྲོ་ཡ་རེད།
they Shelkar Dong upto equal at go will be
They will be going together upto Shelkar Dzong.

7. ངས་ཁྲོམ་ལ་འགྲོ་ཞོར་ལ་སྦྲག་ཁང་ལའང་འགྲོ་རྩིས་ཡིན།
I by market to go while post office also go will be is
I am also planning to go the post office on my way to the shop.

8. སྤྲང་མཁན་དེ་ཉལ་བསྡད་པའི་སྐབས་ལ་བུ་དེ་ག་པ་འདུག
beggar the sleep remaining time at boy the where is
Where was the boy when the beggar was lying down?

9. བུ་དེ་ང་ཚོ་མ་སླེབ་པའི་སྔོན་ལ་བྲོས་ཚར་བཞག
boy the we not reach before escape had did
The boy has escaped before we reached there.

10. ཏིང་ཏིང་བརྡུང་པའི་རྗེས་ལ་འཛིན་གྲྭའི་ནང་ལ་སླེབ་ན་ཕྱིས་པ་རེད།
bell ring after class of inside arrive if late it is
You are late if you arrived in the class after the bell rang.

11. གོང་དུ་ཡོད་པའི་མིང་ཐོ་དེ་ནས་མར་ཀློག་རོགས་གནང་།
above at exist name list from read help do

Please read from the above name list.

12. ང་ཚོ་ཚང་མ་མཉམ་དུ་འཛིན་གྲྭ་གྲོལ་བའི་རྗེས་ལ་ཆུ་བརྐྱལ་གྱི་ཡིན།
we all equal at class finish after at water bath will
We will all swim together after the class is finished.

13. ངས་འདི་ནས་ག་ཚད་བལྟས་ཀྱང་ཁྱོན་ནས་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་མི་འདུག་ག།
I by this from however many look did even if see able not it is
I cannot see at all despite how much I try to look from here.

14.7 The Alphabetical Notation

Just as Europeans use notation by means of Roman letters, Tibetan works use the alphabetical enumeration in association with the short and long vowels if the enumeration exceeds thirty. Although cardinal number can be used when referring to the works of learned scholars and masters, they are usually marked with the alphabetical order. In citing the volume numbers, the alphabet is affixed with པར་ or པལ་ or པའི་ནང་ which expresses "in" of the particular ordinal number i.e. the sixth is expressed by པོད་ཆ་པ་ལ་ or པོད་ཆ་པའི་ནང་ལ་ as ཆ་ is the sixth letter of the alphabet. Likewise:

1. ཀ་	31. ཀི་	61. ཀུ་	91. ཀེ་	121. ཀོ་	151. ཀཱ་	181. ཀཱི་	211. ཀཱུ་	241. ཀཱེ་	271. ཀཱོ་
2. ཁ་	32. ཁི་	62. ཁུ་	92. ཁེ་	122. ཁོ་	152. ཁཱ་	182. ཁཱི་	212. ཁཱུ་	242. ཁཱེ་	272. ཁཱོ་
3. ག་	33. གི་	63. གུ་	93. གེ་	123. གོ་	153. གཱ་	183. གཱི་	213. གཱུ་	243. གཱེ་	273. གཱོ་
4. ང་	34. ངི་	64. ངུ་	94. ངེ་	124. ངོ་	154. ངཱ་	184. ངཱི་	214. ངཱུ་	244. ངཱེ་	274. ངཱོ་

14.8 Vocabulary

ཉུང་ཉུང་	few	དག་དག	exactly
ཧ་ཅང་	very	ཞེ་དྲག	very
ཤིན་ཏུ་	extremely	ཀྱག་ཀྱོག	crooked
ཐད་དེ་	totally	ཕལ་ཆེར་	almost
བར་དུ་	until /upto	མཉམ་དུ་	together
སྔོན་ལ་	before	རྗེས་ལ་	later
ཞོར་ལ་	while doing	གོང་དུ་	above
གཤམ་དུ་	below	དུས་སུ་	at the time
སྐབས་ལ་	at the time	ཅུང་ཟད་	little
བརྡུང་བ་	to bang	ཆུ་བརྐྱལ་བ་	to swim
གྲོག་མ་	ant	གསོད་པ་	to kill
སྐྱོན་ཅན་	mistaken	བསུབ་པ་	to erase
གང་ཡང་	anything	པུ་སྟི་	volume
མཛེ་	leprosy	མཁན་པོ་	abbot
སོ་སོ་ཐར་པའི་མདོ་	Pratimoksa Sutra	ལྷུང་བཟེད་	begging bowl
སྐྱིལ་ཀྲུང་	cross-legged	མཆོད་རྫས་	offering substance
ནམ་མཁའ་	sky	བདུད་ཀྱི་དཔུང་	troops of maras

རིན་པོ་ཆེ་	precious	བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཤིང་	Bodhi tree
ཀླུའི་རྒྱལ་པོ་	king of serpents	ཀུན་ཏུ་རྒྱུ་	All rounder
ཚོང་དཔོན་	Merchant	ལུང་བསྟན་	prediction
ཁྱོན་ནས་	at all	ཐད་དེ་	totally

14.9 Reading on Classical Tibetan on the life of the Buddha

།མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་བཅུ་པ་སངས་རྒྱས་པའི་མཛད་པ་ནི། །དེ་ལྟར་བདུད་ཀྱི་དཔུང་ཚོགས་མ་ལུས་པ་བྱམས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་བཏུལ་ནས་ཐོ་རངས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་གོ་འཕང་མངོན་དུ་མཛད་དེ་སྐྱིལ་ཀྲུང་བཅས་བཞིན་པར་ཤིང་ཏ་ལ་བདུན་གྱི་ཚད་ཙམ་དུ་ནམ་མཁའ་ལ་འཕགས་པས་ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་བཅས་པས་ཆེད་བརྗོད་དང་ཤིས་པའི་མེ་ཏོག་དང་རིན་པོ་ཆེའི་དྲ་བའི་མཆོད་རྫས་སྣ་ཚོགས་པས་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཤིང་ལེགས་པར་བརྒྱན། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ནམ་མཁའི་ཁམས་ཡོངས་སུ་གང་བར་གྱུར་ཏོ། དེ་ནས་ཞག་བདུན་ཕྲག་བདུན་གྱི་བདུན་དང་པོར་ལྷ་རྣམས་ཀྱིས་མཆོད། །གཉིས་པར་སྟོང་གསུམ་གྱི་སྟོང་ཆེན་པོའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ལ་རྒྱང་རིང་དུ་འཆག་པར་མཛད། གསུམ་པར་ངས་འདིར་སྡུག་བསྔལ་མཐར་ཕྱུང་ཞེས་བྱང་ཆུབ་ཤིང་ལ་སྤྱན་མི་འཛུམ་པར་གཟིགས་ཤིང་བཞུགས། །བཞི་པར་ཤར་ནུབ་ཀྱི་རྒྱ་མཚོའི་བར་ལ་འཆག །ལྔ་པར་ཀླུའི་རྒྱལ་པོ་ཏང་ཟུང་གི་གནས་སུ་བཞུགས། དྲུག་པར་ཤིང་ནྱ་གྲོ་དྷའི་དྲུང་དུ་བཞུགས་ཏེ་ཀུན་ཏུ་རྒྱུ་མང་པོ་ཞིག་བྱང་ཆུབ་ཏུ་སྨིན་པར་མཛད། བདུན་བདུན་པ་ལ་ཤིང་སྦྲོལ་རྒྱུའི་ཚལ་དུ་གཤེགས་ཏེ་ཚོང་དཔོན་ག་གོན་བཟང་པོས་ཕུལ་བའི་ཞལ་ཟས་བཞེས་ཤིང་སྣང་རྗེ་འབྱུང་བ་ཞེས་པའི་སངས་རྒྱས་སུ་འགྱུར་བའི་ལུང་བསྟན་པར་མཛད་དོ། །མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་བཅུ་གཅིག་པ་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བའི་མཛད་པ་ནི། །དེ་ནས་སྟོན་པ་ཐུགས་ལས་ཆུང་ངུར་བཞུགས་ཏེ་ཆོས་མི་གསུངས་པར་བཞུགས་པར་དགོངས་པ་ལ་ལྷའི་དབང་པོ་ཚངས་པ་དང་གདུལ་བྱ་ཁྱད་པར་ཅན་མང་པོས་གསེར་གྱི་འཁོར་ལོ་རྩིབ་སྟོང་ཅན་ཕུལ་ནས་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དྲང་སྲོང་ལྷུང་བ་རི་དྭགས་ཀྱི་གནས་སུ་བྱོན་ཏེ་འཁོར་ལྔ་སྡེ་བཟང་པོ་དང་གཞན་ཡང་འཁོར་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ལ་བཀའ་དང་པོ་བདེན་པ་བཞིའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་མཛད་དོ། །གཞན་ཡང་སློབ་མའི་མཆོག་ཤཱ་རིའི་བུ་དང་མོའུ་འགལ་གྱི་བུ་ལ་སོགས་པ་འཁོར་གྱི་གདུལ་བྱ་མཐའ་ཡས་པ་ཞིག་རྗེས་སུ་བཟུང་སྟེ་ཡུམ་གྱི་དྲིན་ལན་གསབ་པའི་ཆེད་དུ་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་ལྷའི་གནས་སུ་བྱོན་ནས་དབྱར་གནས་མཛད་ཅིང་ཆོས་གསུངས། དེ་བཞིན་དུ་བྱ་རྒོད་ཕུང་པོའི་རི་ར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སོགས་གདུལ་བྱ་བགྲང་ལས་འདས་པ་རྣམས་ལ་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བར་པ་ཡུམ་ཤེས་རབ་ཆེན་མོའི་སྙིང་དོན་མཚན་ཉིད་མེད་པའི་ཆོས་འཁོར་བསྐོར་བར་མཛད། ཕྱིས་ཡངས་པ་ཅན་དུ་འཁོར་ལོ་ཐ་མ་ལེགས་པར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བའི་ཆོས་འཁོར་བསྐོར་ཏེ་གདུལ་བྱ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ཞིག་སྨིན་གྲོལ་གྱི་ལམ་ལ་འགོད་པར་མཛད་དོ། །མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་ཐ་

སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བའི་མཛད་པ་ནི། དེ་ལྟར་དགུང་ལོ་བརྒྱད་བཅུ་རྩ་གཅིག་ལ་མ་ཞེབས་པར་དུ་གདུལ་བྱ་བགྲང་ལས་འདས་པ་ལ་སོ་སོའི་ཁམས་དང་མོས་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་ཆོས་ཀྱི་བདུད་རྩིའི་བགོ་སྐལ་གནང་བར་མཛད་ནས་མཁར་བའི་བུ་ཙུན་ད་ལས་བསོད་སྙོམས་ཀྱི་ཐ་མ་བཞེས་ནས་གྲུད་ཀྱི་ཡུལ་གྲོང་ཁྱེར་རྩ་མཆོག་གྲོང་དུ་ཤིང་ས་ལ་ཟུང་གི་འཁྲམ་དུ་དབུ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བསྟན་ནས་སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་ཚུལ་བསྟན་ནས་སྐུ་གདུང་ཆ་བརྒྱད་དུ་བཞེས་ཤིང་རིང་བསྲེལ་མང་པོ་འཕེལ་ཏེ་དུས་ད་ལྟའི་བར་དུ་འཛམ་གླིང་ཡུལ་གྲུ་གླིང་ཕྲན་མང་པོར་མཆོད་རྟེན་གྱིས་ཁྱབ་པར་གྱུར་པ་ཀུན་གྱི་མཐོང་སྣང་དུ་གྱུར་རོ།།

14.10 Exercises of Lesson Fourteen

(a) Translate the first sentence and repeat it by susbtituting Tibetan words for the underlined.

1. Let us all go to the picnic *when the sun rise* tomorrow.

   ཆུ་ཚོད་ལྔ་པར་
   གཟའ་མིག་དམར་
   ཡི་གེ་བྲིས་ཚར་ནས་
   གཉིད་སད་ནས་

2. Please bring a clean *spoon and a fork* from the kitchen.

   ལྷེབ་ཁྲི་ལྔ་དང་ཀྲུག་གསུམ་
   མེ་ཏོག་གཅིག་དང་ཚ་ལོ་མ་གཉིས་
   ཁྲི་མིག་གསར་པ་དེ་ཚོ་
   ཚལ་སྣང་རྙིང་པ་དེ་ཚོ་

3. Take those towel away and come here *after one hour.*

   ཆུ་ཚོད་གཅིག་གི་སྔོན་ལ་
   གནངས་ཉིན་ཉིན་དགུང་
   དེང་དེང་བཏུང་བའི་རྗེས་ལ་
   ཆུ་ཚོད་ཕྱེད་ཀའི་རྗེས་ལ་

(b) Repeat the following sentences by filling in the Tibetan equivalents of the English words:

1. ....ཕྱི་ལོག་ལ་བསྒུག་བསྡད་པ་རེད།

   Being unable to eat the pork
   Being able to sleep for two hours
   Being unable to find the umbrella
   Being unable to see his neice.

2. ང་ཚོ་རྒྱ་གར་ལ...འགྲོ་འདོད་ཡོད།

   tomorrow
   summer next year
   with your friend
   after singing the song

LESSON FIFTEEN
སློབ་ཚན་བཅོ་ལྔ་པ།

15.1 Verbal Compounds

In this lesson we will learn how Tibetan nouns are converted into verbs by affixing special verbal compounds formed with auxiliary verbs or completive terminations. The verbal compounds signify -ize, -ate etc. as in "to moisturize" or "to fertilize" etc. in English. The three most commonly used verbalizers are རྒྱག་པ་, "to act" གཏོང་བ་ "to send" and བྱེད་པ་ "to do". They are used as independent infinitives as well as verbalizers. The applicability of these three depends entirely on the noun to which they are affixed and are not as flexible as we would have want them to be. I have yet to analyse linguistically what determines their applicability other than my intuitive knowledge of their every day use in modern Tibetan. རྒྱག is more common in the spoken language than in the literary where as the other two are a common feature in the classical language. The following list of nouns with both the ordinary and honorific forms and the verbalizers are some of the standard expressions:

	Noun	Noun	Hon.	Verb	Hon.	Translation
1.	Mouth	ཁ་	ཁ་	རྒྱབ་	བསྐྱོན་	to close a lid (to kiss)
2.	Mouth	ཁ་	ཞལ་	གཏོང་	གནང་	to criticize
3.	Saddle	སྒ	ཆིབས་སྒ	རྒྱབ་	བསྐྱོན་	to saddle
4.	Salt	ཚྭ	ལྗགས་ཚྭ་	x	x	to add salt
5.	Mountain pass	ལ་	ལ་	x	x	to cross a pass
6.	Tea	ཇ་	གསོལ་ཇ་	བཏང་	གནང་	to give tea party
7.	Horse	རྟ་	ཆིབས་པ་	x	x	to run a horse
8.	Mouth	ཁ་	ཞལ་	རྒྱག་	བསྐྱོན་	to kiss
9.	Needle	ཁབ་	ཕྱག་ཁབ་	x	x	to inject
10.	Stand	ཀྱག	ཀྱག	x	x	to put a stand
11.	Shout	སྐད་	གསུང་སྐད་	x	x	to shout
12.	Cough	གློ་	མགུལ་གློ་	x	x	to cough
13.	Meditation	སྒོམ་	སྒོམ་	x	x	to meditate
14.	Power	མཐུ་	ལྗགས་མཐུ་	x	x	to curse
15.	Mattress	གདན་	བཞུགས་གདན་	x	x	to lay out mattress
16.	Photograph	པར་	སྐུ་པར་	x	x	to take photograph
17.	War	དམག	དམག	x	x	to wage war
18.	Business	ཚོང་	ལྗགས་ཚོང་	x	x	to trade, do business
19.	Pain	ཟུག	སྙུན་ཟུག	x	x	to feel pain
20.	Reply	ལན་	ལྗགས་ལན་	x	x	to reply
21.	Whistle	ཤུ་	ཤུ་	x	x	to whistle
22.	Teeth	སོ་	ཚེམས་	x	x	to bite
23.	Call	སྐད་	གསུང་སྐད་	བཏང་	གནང་	to call
24.	Boat	གྲུ་	ཕེབས་གྲུ་	x	x	to row a boat

25. Paint	ཚོན་	ཚོན་	x	x	to paint
26. Song	གཞས་	གསུང་གཞས་	x	x	to sing
27. Hand	ལག་པ་	ཕྱག	x	x	to shake hands
28. Protest	ངོ་རྒོལ་	ངོ་རྒོལ་	བྱེད་	གནང་	to protest
29. Hope	རེ་བ་	ཐུགས་རེ་	x	x	to hope
30. Work	ལས་ཀ་	ཕྱག་ལས་	x	x	to work
31. Aggression	ཧམ་པ་	ཧམ་པ་	x	x	to act greedy
32. Representative	ཚབ་	སྐུ་ཚབ་	x	x	to represent
33. Preparation	གྲ་སྒྲིག	བཞུགས་སྒྲིག	x	x	to prepare
34. Conceit	ང་རྒྱལ་	ཐུགས་རྒྱལ་	x	x	to act with conceit
35. Love	དགའ་པོ་	དགའ་པོ་	x	x	to be fond of, in love

15.2 Examples of Sentences used with Verbal Compounds

1. ངའི་སློབ་ཕྲུག་བདུན་གྱིས་ཁ་སང་ཞོགས་ཀས་རྒྱ་མིའི་གཞུང་ཚབ་ཏུ་ངོ་རྒོལ་རྒྱབ་པ་རེད།
my student seven by yesterday morning Chinese embassy at demonstration did
Seven of my students protested yesterday morning at the Chinese Embassy.

2. ཁོང་གིས་ཁྱེད་ཀྱིས་མི་འདིའི་སློབ་སྦྱོང་ལ་རོགས་པ་གནང་བའི་ཐུགས་རེ་གནང་གི་འདུག
he by you by man this of study to help do mind hope do
He is hoping that you will help this person with his study.

3. ཁྱེད་རང་གི་བུ་གཞོན་པ་དེས་ངའི་བུ་མོ་འབྲིང་བ་དེ་ལ་དགའ་པོ་བྱེད་ཀྱི་འདུག
your son younger by my daughter middle the to fond of do
Your younger son is fond of my middle daughter.

4. ང་ཚོ་ཁྱིམ་ནས་མ་ཡོང་བའི་སྔོན་ལ་ཕ་མ་གཉིས་ནས་བསླབ་བྱ་ཆུ་ཚོད་གཉིས་རིང་རྒྱབ་གནང་བ་རེད།
we house from not come before at parent two from advice hour two during do did
My parents advised us for two hours before we left the house.

5. ཨར་པོ་རྒྱག་མཁན་དེ་ཚོ་ཉི་མ་ཚ་པོ་ཡོད་དུས་དཀའ་ལས་ཞེ་དྲག་རྒྱག་ཐུབ་ཀྱི་མི་འདུག
construction man those sun hot have if difficulty very do able not is
When the sun is hot, the builders are unable to work hard.

6. མོ་ཊ་གཏོང་མཁན་འདི་འདི་རུ་མ་ཡོང་བའི་སྔོན་ལ་ཉ་ཤ་ཚོང་རྒྱག་མཁན་རེད།
car driver this here at not come before fish seller is
Before coming here, this car driver was a fish seller.

7. ང་ལོ་དྲུག་ཅུ་མ་སླེབ་པར་དུ་སྒོམ་ཡག་པོ་རྒྱག་ཐུབ་པར་དུས་ཚོད་ཞེ་དྲག་མི་འདུག
I year sixty not reach before until meditation proper do able to time very not is
I do not have very much time to be able to meditate properly before I reach sixty years of age.

8. མི་གཞན་ལ་ཁ་བཏང་རྒྱུ་དེ་ཡག་པོ་ཞེ་དྲག་མ་རེད།
people other criticise the good very not is
It is not very good to criticize other people.

9. ངས་སྨན་འདི་ད་ལྟ་ནས་ཟས་ན་ཟུག་རྒྱབ་ནའང་འགྲོད་པ་མེད།

I by medicine now on eat if pain come even if regreat have not
I will not regret if I feel the pain even after taking this medicine now.

10. ཁོང་ཚོ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་འདོད་ཡོད་ནའང་སློབ་གྲྭར་འཛུལ་ས་མ་ཐོབ་ནས་མ་ཆུད་པ་རེད།
they study do wish have even if school at enter place not gain being not admit did
Even though they wished to study, there being no places (left) they could not get admission.

15.3 The Use of བྱེད་པ་ Verbal compound

Let us look into the literary Tibetan verbal compound བྱེད་པ་ in association with the tenses. བྱེད་པ་ meaning 'to do' comes from the noun བྱ་བ་ "action". It is a widely used verbal compound which can be affixed with the auxiliaries. བྱེད་པ་ can also be used as causative when the principle verb is postpositioned with the agreeable ལ་དོན་ terminative particles i.e. ར་ .

Noun	**Present**	**Perfect**	**Future**	**Imperative**
བྱ་བ་	བྱེད་	བྱས་	བྱ་	བྱོས་

1. ནེ་ཙོ་དེ་ཆུ་ལ་རྩེད་མོ་རྩེ་བར་བྱེད་དོ།
parrot the water in play does
The parrot plays in the water.

2. ཞིང་པ་དེས་མི་རུང་བའི་ཉེས་པ་བྱས་སོ།
farmer by not allow of mistake did
The farmer committed a crime.

3. དྲན་རྒྱུ་མང་པས་བྱ་སེམས་ཡོད་ཀྱང་བྱེད་མ་ཐུབ་བོ།
remember many by do mind have even if do not able did
Owing to many things to remember, I was not able to do even though I had planned to do.

4. ཡི་གེ་དེ་གསུམ་ང་ཡོང་དུས་བྲིས་ཚར་བ་བྱོས།
letter the three I come time written finish do
Make sure that you finish the three letters when I return.

15.4 འགྱུར་བ་ and འབྱུང་བ་ The Verbs of Becoming

These are the two important verbs of becoming predominantly used in the classical Tibetan. It may end a sentence but it is often preceded by an adjective, noun or verb with the terminative ར.

Noun	**Present**	**Perfect**	**Future**	**Imperative**
འགྱུར་བ་	འགྱུར་	གྱུར་	འགྱུར	གྱུར་ཅིག
འབྱུང་བ་	འབྱུང་	བྱུང་	འབྱུང་	

1. ཁྱོད་ཀྱི་བསམ་པའི་དོན་ཐམས་ཅད་འགྲུབ་པར་འགྱུར་རོ།
your wish of meaning all fulfil will
You will fulfil all the things you wish to accomplish.

2. དེ་ནས་གྲོགས་སུའང་མེད་པར་གྱུར་ནས་ཡུལ་གཞན་ཞིག་ཏུ་ཆས་སོ།
that from friend anybody not having become land other to went
Then, not having any friends, they went to another country.

6. ང་ལ་ཡི་གེ་བཏང་དགོས་རྒྱུ་མང་པོ་ཞི་དྲག་ཡོད།
I to letter send need to many very have
I have too many letters to be sent.

7. རང་གི་གྲོགས་པོ་ལ་མགོ་སྐོར་གཏོང་རྒྱུ་འདི་ཡག་པོ་མ་རེད།
self of friend to head spin to do this good not is
Telling lies to one's friend is not very good.

8. གཟའ་ཉི་མའི་ཉིན་ནང་མིའི་མཉམ་དུ་སྐྱིད་པོ་བཏང་ནས་བསྡད་དགོས་ཡ་རེད།
Sunday of day on people of equal to happy doing stay need to there is
On Sunday, one ought to spend time to enjoy with one's family.

9. ཉི་མ་རྟག་པར་ཆང་འཐུང་རྒྱུ་འདི་ཡག་པོ་བརྩི་ཡ་ཡོད་མ་རེད།
day every on alcohol drink to this good consider to have not is
There is nothing good about drinking alchohol everyday.

10. མི་གཞན་ལ་ཁ་གཏོང་ཡ་འདིས་རང་གཞན་སུ་ལའང་ཕན་ཐོགས་གི་མ་རེད།
people other to mouth send do this by self other whoever benefit do not will
Criticizing other people will neither help oneself nor others.

15.7 Beginning a Sentence in Classical Tibetan

There are number of sentence opening clauses which all share the demonstrative pronoun དེ་ as the first syllable of the sentence or clause followed by single, dual or triple syllables which seem to express and emphasize the justification of the points that will be made from that sentence onwards. As དེ་ means 'that', when a sentence begins with དེ་ it is referring to something previously mentioned or assumed to be connected. It can be seen both as a definite and indefinite article in classical Tibetan, however it largely depends on the nature of the compounds. Not all of the following examples begin a sentence. Most of the following examples can also be used with the demonstrative particle འདི་:

		དེ་ལྟ་ར་	likewise	དེ་ལྟ་ན་	therefore
དེ་ལ་	As to that	དེ་ལྟ་མོད་ཀྱི་	however	དེ་ནས་	thereupon
དེ་ལྟ་བུ་	of that kind	དེ་ཡང་	namely	དེ་སྙེད་	so many
དེ་དེ་བཞིན་ནོ་	so it is	དེ་ཕྱིར་	for that	དེ་བས་	therefore
དེ་ལྟར་ཡང་	yet	དེ་ཙམ་	that much	དེ་སྐད་	thus
དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན་	because	དེ་བཞིན་དུ་	similarly	དེ་སྲིད་	thus far
དེའི་མོད་ལ་	at the time	དེ་ནས་བཟུང་	since then	དེ་ཙམ་ན་	at about that time
དེ་ལས་	from that				
དེ་ལྟ་བས་ན་	therefore				

		འདི་ལྟར་	in this way	འདི་ལྟ་བུ་	of this kind
འདི་ལ་	as to this	འདི་ལ་ཡང་	further to this	འདི་ཙམ་	about this much
འདི་བཞིན་ནོ་	so this is	འདི་ཅིའི་ཕྱིར་	what is this for	འདི་བས་	than this
འདི་ལྟར་ཡང་	however	འདི་སྐད་ཅེས་	thus	འདི་བཞིན་དུ་	similar to this
འདི་སྐད་	thus				

འདི་ནས་བཟུང་	now onwards	འདི་ཙམ་ན་	at about this time
འདི་ལྟ་བས་ན་	owing to this		

Examples:

1. དེ་ལ་རང་རེ་རྣམས་ལ་རྙེད་པར་དཀའ་བའི་དལ་འབྱོར་གྱི་མི་ལུས་དེ་ནི་རྙེད།
that to self we found to difficult leisure endowment of human body that as to find did
As to that we have found the precious human rebirth with leisure and endowments which are difficult to find.

2. དེ་ལྟར་བཤད་པ་བདེན་མིན་བརྟག་དཔྱད་བྱ་དགོས་པ་དེ་ལྟ་ན་རེ་ཞིག་ཐག་གཅོད་མི་ཐུབ་བོ།
that like explained true not examine analyse do need that like forn the time being decide not able do
It has to be examined whether what has been said is true or not, therefore we cannot make a decision.

3. ཕ་མའི་སྐྱིད་སྡུག་གི་གནས་ཚུལ་དེ་ལྟ་བུ་ཤེས་པར་བྱས་ནས་ཆོག་ཤེས་བྱེད་ཤེས་པ་དགོས་སོ།
parent's happiness suffering of situation that like known having done contented do know need to
In this way, knowing the state of affairs of one's parents, one should learn to be contended.

4. ཁྱོད་རང་གི་རྐང་པ་ཆེ་ཆུང་དེ་ཙམ་ལས་མེད་པར་ལྷམ་ཆེན་པོ་དེས་ག་རེ་བྱེད་ག
your feet big small that much only not having shoe big that by what do will
What are you going to do with those big shoes when the size of your feet is no more than that ?

5. དེ་ནས་བཟུང་ཁྲོན་པའི་ཆུ་མེད་པར་གྱུར་ཏོ།
thereupon since well of water not have become did
From that time onwards, the water in the well dried.

6. ཁ་བ་བབས་པ་དེའི་མོད་ལ་ཉི་མ་སྒྲིབ་པར་གྱུར་ཏོ།
snow fall that of time at sun cover become did
As soon as it started snowing, the sun was obscured.

7. ཇི་སྲིད་སང་ཉི་མ་མ་ཤར་བར་དུས་དེ་སྲིད་དུ་ཚོང་པ་དེ་དག་འབྱོར་གྱི་མ་རེད་ཟེར།
until tomorrow sun not rise upto time uptil then businessmen arrive not will was said
It was said that, "until the sun rises tomorrow, till then the merchants will not arrive".

8. དེ་སྐད་ཅེས་སྨྲས་ནའང་གོ་ཐུབ་པ་སུའང་མ་བྱུང་བར་སྣང་ངོ་།
thus say however understand able whosoever not become did seems
Although it was said thus, it seems that nobody were able to hear it.

9. བོད་ལ་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་མེད་པ་དེ་ལྟར་ཡང་རོགས་བྱེད་མཁན་རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཙམ་མ་བྱུང་ངོ་།
Tibet to human being of rights not have that like however help giver country that much not arise did
There is no freedom of human rights in Tibet, yet there were not that many countries willing to help.

15.8 The Three Completive Dual Syllables

ཅའོ་ ཞེའོ་ ཤེའོ་ ཅེ་ན་ ཞེ་ན་ and ཤེ་ན་ are known as སྦྲད་གཉིས་འདུས་ "Dual Syllable Combination". Although the first three ཅའོ་ ཞེའོ་ ཤེའོ་ come under the completive termination we have discussed earlier, they need further examples of expressions which are not expressed by an average completive termination functioning as a verb to be can express. Unfortunately they are not even listed in the Tibetan English dictionaries by Sarat Chandra Das and H. A. Jaschke. They are used to express indirect speech and signify "is said", "was said", or has said" and is equivalent to the spoken Tibetan ཟེར་སོ།. ཅེ་ན་ ཞེ་ན་ and ཤེ་ན་ are used to express conditional interrogative of what was being said or will be said and thus signify "if this is (he, they, she, you, I) said so" or "if that was said so".

1. ཡིད་ལ་ལེགས་པོར་ཟིན་ཅེའོ། — "I have properly memorized", so it is said.
2. ཁྱི་མོ་ངར་ཞེའོ། — "The bitch is angry", so it is said.
3. སྟག་མོས་སྦས་ཤེའོ། — "The tigress hide it", so it is said.
4. གང་དུ་བསྐྱོད་ཅེ་ན། — If (I am) asked "where did you go?"
5. སུས་འཁྱེར་ཞེ་ན། — If (I am, you are) asked "who took it?"
6. ནམ་ཞིག་འདྲེས་ཤེ་ན། — If (I am) asked "when was it mixed?"

15.9 Classical Tibetan Reading

།སྔོན་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་དེད་དཔོན་སྙིང་རྗེ་ཅན་ཞེས་བྱ་བའི་སྐུ་སྐྱེ་བཞེས་སྐབས་ཚོང་པ་ལྔ་བརྒྱ་དང་
བཅས་རྒྱ་མཚོར་ཕྱིན་པའི་ལམ་དུ་མི་ནག་མདུང་ཐུང་ཅན་ཞེས་བྱ་བའི་ཆོམ་རྐུན་ཞིག་ཚོང་པ་ལྔ་བརྒྱ་པོ་
གསོད་དུ་བྱུང་བ་ན། ཁོང་གི་ཐུགས་དགོངས་ལ་ཚོང་པ་ལྔ་བརྒྱ་པོ་འདི་དག་མི་གཅིག་གིས་བསད་ན།
།དེ་སྐལ་བ་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་བར་དམྱལ་བར་གནས་དགོས་པར་འགྱུར་བས། དེ་བས་ངས་ཆོམ་རྐུན་འདི་
བསད་ན་ཆོམ་རྐུན་འདི་དམྱལ་བར་མི་འགྲོ་ཞིང་། ཚོང་པ་ལྔ་བརྒྱ་པོའི་སྲོག་ཀྱང་སྐྱོབ་པར་འགྱུར་ན། ང་
དམྱལ་བར་འགྲོ་དགོས་ཀྱང་ཐབས་མེད་དགོངས་ནས། །སྙིང་རྗེ་བསྐྱེད་དེ་བློ་གྲོས་ཆེན་པོས་ཆོམ་རྐུན་དེ་
བསད་པས། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལ་སྡིག་པ་མ་བྱུང་ཞིང་། བསྐལ་པ་བདུན་ཁྲིའི་ཚོགས་རྫོགས་པ
ཡིན་ནོ། དེ་ཡང་ལྟ་སྣང་ལ་མི་དགེ་བ་ཡིན་ཏེ་ཁོང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞིག་གིས་མི་ཞིག་གི་སྲོག་བཅད
པ་རེད། འོན་ཀྱང་དོན་དུ་དགེ་བར་གྱུར་ཏེ། ཁོང་ལ་རང་འདོད་ཀྱི་རྟོག་པ་མེད་པ་མ་ཟད་སྙིང་རྗེའི་གཞན་
དབང་གིས་ཚོང་པ་ལྔ་བརྒྱའི་སྲོག་བསྐྱབས་པ་དང་ཆོམ་རྐུན་དེ་ངན་སོང་ལས་བསྐྱབས་པས་དགེ་བར་འགྱུར་
བ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་དགེ་སྡིག་ལ་བསམ་པ་དགེ་དང་མི་དགེ་བ་ཉིད་གཙོ་ཆེ་བས་སེམས་རང་འདོད་ཉོན་
མོངས་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ན་དེའི་བྱ་སྤྱོད་དགེ་བ་ལྟར་སྣང་ཡང་འབྲས་བུ་མི་དགེ་བ་འགྱུར་བ་དང་།
བསམ་པ་དགེ་ན་ཐམས་ཅད་དགེ་བར་འགྱུར་བ། དཔེར་ན་ལྗོན་ཤིང་ཞིག་གི་རྩ་བ་དུག་ཡིན་ན་དེའི་ཡལ་
འདབ་ཀྱང་དུག་དང་རྩ་བ་སྨན་ཡིན་ན་དེའི་ལོ་འདབ་ཀྱང་སྨན་དུ་ངེས་པ་བཞིན་ནོ།

15.10 Exercises of Lesson Fifteen

(a) Repeat the following sentences by substituting the clause on the right.

1. ཁོང་སྤུན་མཆེད་གསུམ་ཡི་གེ་བཏང་ཆར་ནས་ — ཤོ་རྒྱུག་ག་འགྲོ་གི་ཡིན་ཆེའོ།
   བུ་མོ་དེ་གཉིས་ཇ་ཐུང་ཆར་བ་དེའི་མོད་ལ་
   ཁོང་ཚོའི་སློབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་ཚོ་བཀའ་མོལ་གནང་ནས་
   ཁྱོད་རང་གི་ཁྱིམ་མཚེས་དེས་ཤིང་བཅད་ནས་

2. ཁྱོད་ཅིའི་ཕྱིར་ཞྭ་མོ་མ་གྱོན་ཅེ་ན། — ང་ལ་ཞྭ་མོ་གཅིག་ཀྱང་མེད་པས་སོ་ཅེས་སྨྲས།
   ཁྱོད་མགོ་གང་གི་ཕྱིར་ན་ཞི་ན།
   ཁྱོད་ཅིའི་ཕྱིར་མགོར་རས་དཀྲིས་ཤེ་ན།
   ཁྱོད་གང་གི་ཕྱིར་ཕྱིར་མ་འགྲོ་ཞི་ན།

3. བླ་མའི་གསུངས་པ་དེ་ལྟར་ཡང་། — སློབ་མའི་ཡིད་ལ་འཇགས་པ་སུ་ཡང་མ་བྱུང་བར་སྣང་ངོ་།
   གོ་བ་ཡག་ཉིས་སློབ་མ་སོ་སོ་ལ་རག་ལུས་སོ།
   ངས་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ཤིན་ཏུ་དཀའ་ངལ་ཆེའོ།
   ཁྱོད་ཀྱིས་གང་ཡང་མ་ཐོས་པ་ལྟ་བུ་བྱེད་པ་འདི་མ་རུང་བའི་ལས་སོ།

(b) Repeat the following sentences by filling in the Tibetan equivalents of the English words given.

1. སློབ་ཕྲུག་ཚོ་ཕྱི་ལོག་ལ་མ་བསྡད་པར……………………རེད་འདུག
   going to sing
   going to pull the rope
   going to listen to the radio
   going to help the old lady

2. ང་ཚོ་ལ་བསྟན་ཡ……………………འཁྱེར་ཡོད་པས།
   many new and beautiful books
   your parent's photographs
   many old Tibetan coins and rugs
   your new pen and uncle's old hat

3. ཁྱེད་རང་ནང་ལ་ཉལ་ནས་བསྡད་རྒྱུ་ལ་དགའ་པོ་ཡོད……………………དགའ་པོ་ཡོད།
   or to run in water
   or to go to school
   or to play flute
   or to learn Tibetan

(c) Identify the case markers in the Classical Tibetan reading **(15.9)**.
(d) Translate the following into Tibetan.

1. I will not meet your uncle if I am asked to give him your letter.
2. She will carry this bag and your trousers if you asked her to do it.
3. I am not fond of going outside in the sun even if it is important.
4. Since my husband is not at home, I cannot tell you whether you can take his car or not.
5. If they are shouting at night, my dog will be barking early in the morning.

6. May all the poor in the world become happy on Monday!
7. You should ask me three questions before noon.
8. I have leave here at seven O'clock to meet my mother at the airport.
9. We have been leamming Tibetan for three weeks.
10. I still cannot pronounce your name properly.

15.11 Extract from the Elegant Sayings by Sakya Pandita

།ནོར་གྱིས་མ་གདུངས་སུ་ཞིག་ཡོད། །རྟག་ཏུ་བདེ་བར་བསྡད་པ་སུ།
།བདེ་དང་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་ཀུང་། །དབྱར་དགུན་བཞིན་དུ་བརྗེ་བར་འགྱུར།

Who is there that has not been afflicted by wealth?
Who has always remained happy?
All happiness and suffering
Alternate like winter and summer.

།ཡོན་ཏན་ཆུང་རྣམས་ང་རྒྱལ་ཆེ། །མཁས་པར་གྱུར་ན་དུལ་བར་གནས།
།ཆུ་ཕྲན་རྟག་ཏུ་ཀུ་ཅོ་ཆེ། །རྒྱ་མཚོ་ཅ་ཅོ་ག་ལ་སྒྲོགས།

Those who have small qualities have great arrogance
They will live in subdued manner if they become wise.
It is the small rivers which are always noisy
Where does the ocean make a clamour?

།ཇི་སྲིད་ངོ་ཚ་ཡོད་གྱུར་པ། །དེ་སྲིད་ཡོན་ཏན་རྒྱན་གྱི་མཆོག
།ངོ་ཚ་བཏྲལ་ན་ཡོན་ཏན་ཉིད། །ཕྱོགས་སུ་བྱས་ཏེ་གཏམ་ངན་འཕེལ།

As long as one has shame
It is the excellence of the virtuous ornament.
If one's shame declines
Even the virtue itself will spread a bad reputation.

།སུ་ཡང་བདག་གི་དགྲ་ཡིན་དང་། །འགའ་ཡང་བདག་ལ་མི་བྱམས་ཞེས།
།མི་བྱམས་ན་ཡང་དེ་མི་སྒྲག །བསྒྲགས་ན་དེ་ཉིད་འབྱེད་པའི་སེལ།

Even if someone is unloving and does not like oneself
One should not announce it saying,
"He is my enemy" and "He does not like me".
If one announces it, that in itself will cause disharmony.

LESSON SIXTEEN

སློབ་ཚན་བཅུ་དྲུག་པ།

16.1 The Passive Voice

As a rule, the subject of an active verb performs the action of the verb while the subject of a passive verb receives the action of the verb. The subject of a passive verb is what in the active would be an object. In Tibetan since the subject is not necessarily mentioned, an attempt to make a big difference between active and passive verbs seems to be rather superfluous except when translating English passive sentences into Tibetan. The ergativity of the Tibetan language makes it full of passive idea. The formation of passive is very simple as there is no change to the root of the verb. The only difference is the shift of the subject into object. The agent through which the action of passive verb is done to the subject is expressed by the instrumental case marker ས. For example ཨ་མས་བུ་ལ་བྱམས་པོ་གནང་བ་རེད། "The mother loves (her) son" (active) and བུ་ལ་ཨ་མས་བྱམས་པོ་གནང་ངོ་། "The son is loved by the mother"(passive) mean essentially same thing and yet there is difference in the conversion of the subject. The reason why passive is sometimes preferred is that greater interest is shown into the receiver of the action than one who performs it. Let us illustrate this further: ཚང་མས་བུ་མོ་ལ་བགད་མོ་ཤོར་བ་རེད། meaning "Everybody laughed at the girl", བགད་མོ་ཤོར་, of course, is an intransitive verb; བུ་མོ་ is "goverend by" or, as it may also be termed "the object of" the accusative particle ལ. But it may also be analysed in another way, ལ་བགད་མོ་ཤོར་ may be called transitive verb-phrase having བུ་མོ་ as its object. In this way we can understand how it is possible to turn an active sentence into passive:

Active	**Passive**
ཚང་མས་བུ་མོ་ལ་བགད་མོ་ཤོར་བ་རེད། *everybody by gril to laugh did* Everybody laughed at the girl.	བུ་མོ་ལ་ཚང་མས་བགད་མོ་ཤོར་བ་རེད། *girl to everybody by laugh did* The girl was laughed at by everybody.
དམག་མིས་རྐུན་མ་དེ་བཟུང་གི་རེད། *army by thief the seize did* The army will arrest the thief.	རྐུན་མ་དེ་དམག་མིས་བཟུང་གི་རེད། *thief the army by seize did* The thief will be arrested by the army.
ཉི་མས་རི་མོ་དེ་བྲིས་པ་རེད། *Nyima by painting the did* Nyima painted that drawing.	རི་མོ་དེ་ཉི་མས་བྲིས་པ་རེད། *painting Nyima by did* That painting was painted by Nyima.
བོད་པ་ཕལ་ཆེ་བས་དབུས་སྐད་གོ་གི་རེད། *Tibetan most by U dialect understand do* Most Tibetans understand U-Ke (Lhasa dialect).	དབུས་སྐད་བོད་པ་ཕལ་ཆེ་བས་གོ་གི་རེད། *U diaclect Tibetan most by understand do* U-Ke is understood by most Tibetans.

16.2 Relative Clauses

When an infinitive verb stem is followed by the suffix མཁན་ (ཟ་མཁན་) it expresses 'he who eats (ate)' but when a past verb stem is followed by བའི་ or པའི་ (ཟས་པའི་) it expresses "that which was eaten". In Tibetan, the equivalent of the English relative clauses come before the word to which it relates, and a sentence i.e. 'This is the man who wrote the letter' will have the following word order: ཡི་གེ་འབྲི་མཁན་གྱི་མི་དེ་འདི་རེད། 'the letter he who wrote that man this is'.

6.6 Derivation of Word Classes

As language consist of characters which signify words, the structure of language which is known as "grammar" བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་ looks into the way in which those words are modified and joined together to express thoughts and feelings. We have noticed some words were given as examples both of nouns and adjectives, others as nouns and verbs, and others again as adjectives and adverbs. Nouns and adjectives share some common additive particles and the multi-purpose use of the seven ལ་དོན་ makes it difficult to look at the forms of examples in isolation. However, the basic structure and knowledge of the word classes help us to understand the contents of a sentence. Let us try to analyse the following sentence as an example:

གྲྭ་པ་གཟུགས་རིང་དེས་དེབ་གཅིག་འཁྱེར་ཏེ་མགྱོགས་པོ་བྲོས་པ་རེད་དེ་ཁོ་མར་འགྱེལ་བ་རེད།
Having taken a book the tall monk escaped quickly but he fell down.

གྲྭ་པ་, དེབ་	monk, book	substantives
གཟུགས་རིང་	tall	adjective
ཁོ་	he	personal pronoun
གཅིག	a	indefinite article
དེས་	by him	demonstrative pronoun instrumental (ergative)
འཁྱེར་ འགྱེལ་	took, fell	past participle
ཏེ་	having	continuative particle
དེ་	but	conjunction (expressing contrast)
མར་	down	adverb of location
མགྱོགས་པོ་	quickly	adverb of manner
བ་རེད་	did	auxiliary verb of simple past perfect

Now if we want to speak more than one, then the sentence becomes:

གྲྭ་པ་གཟུགས་རིང་དེ་ཚོས་དེབ་དེ་ཚོ་འཁྱེར་ཏེ་མགྱོགས་པོ་བྲོས་པ་རེད་དེ་ཁོང་ཚོ་མར་འགྱེལ་བ་རེད།
Having taken those books the tall monks escaped quickly but they fell down.

Here in the above sentence གྲྭ་པ་གཟུགས་རིང་དེས་ and དེབ་དེ་ are changed into གྲྭ་པ་གཟུགས་རིང་དེ་ཚོས་ and དེབ་དེ་ཚོ་ this is to reiterate that these substantives form their plurals by suffixing ཚོ་ as most substantives do. The rest of the sentence remain unchanged. Similarly this sentence can be changed if we want to speak of simple present or any other tenses and moods or by adding the adverb of time instead of adverb of manner or with both or make it an interrogative or a negative sentence. We can apply similar tests to most of the words which can be a verb in one context but a substantive in another or is an adjective in one and adverb in another.

Substantives from verbs

རྩོམ་པ་	to write	རྩོམ་མཁན་	author
ཟ་བ་	to eat	ཟ་མཁན་	farmer
ཤུ་བ་	to copy	ཤུ་མཁན་	copier

Verbs from Substantives

ཤུགས་	strength	ཤུགས་རྒྱབ་	strengthen
ཀུན་མ་	thief	ཀུ་རྒྱབ་	steal
བཛན་པ་	gift	བཛན་པ་སྤྲོད་	give present

Substantives from Adjectives

སྙིང་རྗེ་པོ་	beautiful	སྙིང་རྗེ་	kindness
འབྱོར་ལྡན་	wealthy	འབྱོར་པ་	wealth
སྤྱང་པོ་	clever	སྤྱང་སྤུང་	cleverness

Adjectives from Substantives

ཉེན་ཁ་	danger	ཉེན་ཁ་ཅན་	dangerous
ཁ་བ་	snow	ཁ་བ་ཅན་	snowy
གསེར་	gold	གསེར་ཀྱི་	golden

Adjectives from Verbs

དགའ་བ་	to be glad	དགའ་ལྡན་	blissful
ཟ་བ་	to eat	ཟ་རུང་བ་	edible
གཉིད་པ་	to sleep	གཉིད་ཅན་	sleepy

Verbs form Adjectives

ཐུང་པོ་	short	ཐུང་དུ་གཏོང་བ་	shorten
རིང་པོ་	long	རིང་དུ་གཏོང་བ་	lengthen
གཙང་མ་	clean	གཙང་དུ་གཏོང་བ་	clarify

Adverbs from Adjectives

ལྷག་མ་	remainder	ལྷག་མར་	in the remainder
གསར་པ་	new	གསར་པོར་	newly
གསལ་པོ་	clear	གསལ་པོར་	clearly

16.7 Examples

འདི་ངའི་འབུལ་བ་ཡིན་	This is my offering. (substantive)
ངའི་འབུལ་བ་རྒྱག་མ་སོང་།	I have not made offerings. (verbalised substansive)
ཁྱེད་རང་གི་ལྷམ་གོག་འདི་ཡག་པོ་ཞེ་དྲག་འདུག	This shoes of yours is very beautiful. (adjective)
ཁྱེད་རང་གི་ལྷམ་གོག་འདི་ཡག་པོ་བྱས་ནས་ཉར།	Look after this shoes of your properly. (adverb)
ཁྱེད་རང་གི་ལྷམ་གོག་འདི་ཡག་ལོད་འདུག	How good is this shoes of yours? (adjectival interrogative)
སྡེར་མ་འདི་གཙང་དུ་གཏོང་།	Make this plate cleaner. (imperative)

PART THREE

LIST OF VERBS

A Tibetan verb can come in two to four different forms to express the three tenses and the imperative. In forming different tenses and moods, the root of a verb can be affected either by the addition, delition or susbstitution of a prefix, the second suffix ས་. Sometimes even the root letter is transformed and the vowel is dropped. Examples of verbs which only has one form for all tenses and moods will not be listed as they are unlikely to cause any problem as long as one can find their meaning in dictionaries. In spite of the importance of knowing the rules which govern the spelling changes of the verbs for the tenses and moods it is equally important that students become familiarised with the various auxiliary verbs which are applicable for the main verbs. The limited understanding of the cultural, historical and religious context and the ignorance of the way Tibetan speaking people think,write and talk make many textual scholars confused and blame the ambiguity of the language. It is the inherent danger of learning any languages through books and have no practical application of using it as a living language. Memorizing some rigid grammatical rules written some 1300 years ago is inadeqaute if one is unprepared to examine the relevance of such rules in the present day and why the changes have occurred. Any system of theory which is not applied in every day practice is redundant. Following are some of my observations on spelling changes of Tibetan verbs:

1. In forming an imperative from a verb such as བསྟན་ which only has the inherent a in its present root is changed into སྟོན་ by dropping the prefix བ་ and adding the ན་རོ་. Technically the post suffix ད་ should be added but it is not used in practice since 11th century after the language revison.

2. In order to form the past from a present verb stem like འགས་ it is changed into བཀས་ and ཁོས་ཤིག་ for the imperative. In doing so, here the root letter ག་ has changed to ཀ་ and ཁ་ both belonging to the same phonological group of guttural letters. This rule also applies to subjoined letters i.e. the present verb stem འགྲོལ་ is changed into བཀྲོལ་ and ཁྲོལ་ཅིག་ for the past and imperative respectively.

3. The present stem verbs which end in ག་, ང་,བ་ and མ་ suffixes take the post suffix ས་ i.e. བསམས་ བསགས་ བསྒྲུབས་ and གསུངས་ in forming their past and imperatives. This rule may not necessarily apply with all prefixes.

4. The future tense form does not differ a great deal from the present stem except when there is no allowable prefix in the present root i. e. ཟོ་ its future form takes the prefix བ་ i.e. བཟོ་ which gets dropped i.e. ཟོས་ཤིག་ in the imperative form. But there does not appear to be any consistency in this rule.

5. If the present root of a verb ends in a vowel, then the suffix ས་ is always added to form past and imperative: ཉོ་ becomes ཉོས་, བསྲེ་ becomes བསྲེས་, བཙུ་ becomes བཙུས་ and བལྟ་ becomes ལྟོས་ etc.

6. The prefix འ་ with present stem is usually dropped for the imperative i.e. འབྲི་ becomes བྲིས་ and for the past the prefix འ་ is either dropped or replaced with བ་ prefix. i.e. འགྲོལ་ becomes བཀྲོལ་. But there are verb stems which do not apply this rule and retain the prefix.

7. The past form undergoes more changes either by dropping, changing or adding a prefix or adding second suffix. Present verb stems with with perfix འ་ also changes their prefix into བ་ for the future and ད་ for the past tense.

8. The prefix བ་ in present stem is retained in all tenses and moods in spite of other modification taking place in forming other tenses.

9. The prefix ག་ is changed to བ་ for the past but is retained for the imperative i.e. གཅོད་ becomes བཅད་.

10. The prefix མ་ is neither dropped nor changed in forming past and imperative. Here follows a list of some important verbs:

English	Present	Past	Future	Imperative
		ཀ།		
apply medicine	བཀུ་	བཀུས་	བཀུ་	བཀུས་ཤིག
honour	བཀུར་	བཀུར་	བཀུར་	བཀུར་ཅིག
elect	བཀོ་	བཀོས་	བཀོ་	བཀོས་ཤིག
hide	བསྐུང་	བསྐུངས་	བསྐུང་	སྐུངས་ཤིག
supervise	སྐུལ་	བསྐུལ་	བསྐུལ་	སྐུལ་ཅིག
wash	བཀྲུ་	བཀྲུས་	ཀྲུ	ཀྲུས་ཤིག
steal	རྐུ་	བརྐུས་	བརྐུ་	རྐུས་ཤིག
send	སྐུར་	བསྐུར་	བསྐུར་	སྐུར་ཅིག
supplement	སྐོང་	བསྐངས་	བསྐང་	སྐོངས་ཤིག
boil	སྐོལ་	བསྐོལ་	བསྐོལ	སྐོལ་ཅིག

stretch (limbs)	རྐྱོང་	བརྐྱངས་	བརྐྱང་	རྐྱོངས་ཤིག
vomit	སྐྱུག	བསྐྱུགས་	བསྐྱུག	སྐྱུགས་ཤིག
renounce (things)	སྐྱུར་	བསྐྱུར་	བསྐྱུར་	སྐྱུར་ཅིག
deliver (goods)	སྐྱེལ་	བསྐྱལ་	བསྐྱལ་	སྐྱེལ་ཅིག
play (cymbal)	དཀྲོལ་	དཀྲོལ་	དཀྲོལ་	ཁྲོལ་ཅིག
read	ཀློག	བཀླགས་	བཀླག	ཀློགས་ཤིག

ཁ

spin	འཁལ་	བཀལ་	བཀལ་	ཁོལ་ཞིག་
sit	འཁོད་	བཀོད་	དགོད་	འཁོད་ཅིག
carry	འཁུར་	བཀུར་	བཀུར་	ཁུར་ཅིག
take, bring	འཁྱེར་	ཁྱེར་	འཁྱེར་	ཁྱེར་ཅིག
wander off	འཁྱམས་	འཁྱམས་	འཁྱམས	ཁྱམས་ཤིག
bind (limb)	འཁྱིག་	བཀྱིགས་	བཀྱིག	ཁྱིགས་ཤིག
succeed	འཁྱོལ་	འཁྱོལ་	འཁྱོལ	འཁྱོལ་ཅིག
dance	འཁྲབ་	བསྐྲབས་	བསྐྲབ་	འཁྲོབས་ཤིག
lead	འཁྲིད་	ཁྲིད་	ཁྲིད་	ཁྲིད་ཅིག
twist	འཁྲིལ་	འཁྲིལ་	འཁྲིལ་	འཁྲིལ་ཞིག
conflict	འཁྲུག་	འཁྲུགས	འཁྲུག	ཁྲུགས་ཤིག
wash	འཁྲུ་	བཀྲུས་	བཀྲུ	ཁྲུས་ཤིག
born	འཁྲུང་	འཁྲུངས་	འཁྲུང་	འཁྲུངས་པར་གྱིས་ཤིག
play (cymbal)	འཁྲོལ་	དཀྲོལ་	དཀྲོལ་	འཁྲོལ་ཅིག

publicize	སྒྲོག་	བསྒྲོགས་	བསྒྲོག་	སྒྲོགས་ཤིག་
count	སྒྲོང་	བསྒྲོངས་	བསྒྲོང་	སྒྲོངས་ཤིག་
quell	སྒྲོལ་	བསྒྲོལ་	བསྒྲོལ་	སྒྲོལ་ཅིག་
intercourse	བསྒྲོད་	བསྒྲོད་	བསྒྲོད་	བསྒྲོད་ཅིག

ང

exhaust	ངལ་	ངལ་	ངལ་	ངལ་ཅིག་
shock	དངང་	དངངས་	དངང་	དངངས་ཤིག་
to make pretty	དངར་	དངར་	དངར་	དར་ཞིག་
order	མངགས་	མངགས་	མངགས་	མངགས་ཤིག་
weep	ངུ་	ངུས་	ངུ་	ངུ་ཞིག་
bear in mind	ངེས་	ངེས་	ངེས་	ངེས་ཤིག་
harvest	རྔ་	བརྔས་	བརྔ་	རྔོས་ཤིག་
covet	རྔམ་	བརྔམས་	བརྔམ་	རྔམས་ཤིག་
breathe	རྔུབ་	བརྔུབས་	བརྔུབ་	རྔུབས་ཤིག་
roast (grain)	རྔོད་	བརྔོས་	བརྔོད་	རྔོས་ཤིག་
praise	བསྔགས་	བསྔགས་	བསྔག་	བསྔགས་ཤིག་
dedicate	སྔོ་	བསྔོས་	བསྔོ་	སྔོས་ཤིག་
excavate	སྔོགས་	བསྔོགས་	བསྔོག་	སྔོགས་ཤིག

ཅ

sqeeze	གཅར་	བཅར་	གཅར་	གཅོར་ཅིག་
restore	བཅོས་	བཅོས་	བཅོས་	བཅོས་ཤིག་
cut	གཅོད་	བཅད་	གཅོད་	གཅོད་ཅིག་

break	གཅོག་	བཅག་	གཅག་	ཆོགས་ཤིག་
irrigate	བཅུ་	བཅུས་	བཅུ་	བཅུས་ཤིག་
twist	གཅུ་	གཅུས་	གཅུ་	གཅུས་ཤིག་
care	གཅེས་	གཅེས་	གཅེས་	གཅེས་ཤིག་
gouge	བཅོར་	བཅར་	བཅོར་	བཅོར་ཅིག་
bank	བཅོལ་	བཅོལ་	བཅོལ་	བཅོལ་ཅིག་
approach	གཅོར་	བཅར་	གཅར་	གཅོར་ཅིག་
		ཆ		
journey	ཆ་	ཆས་	ཆས་	ཆོས་ཤིག་
cling	ཆགས་	ཆགས་	ཆགས་	ཆགས་ཤིག་
break	འཆག་	ཆག་	འཆག་	ཆོགས་ཤིག་
set foot	འཆག་	བཅགས་	བཅག་	ཆོགས་ཤིག་
confess	འཆགས་	བཤགས་	བཤག་	འཆགས་ཤིག་
hold	འཆང་	བཅངས་	བཅང་	ཆོངས་ཤིག་
break (thread)	འཆད་	ཆད་	འཆད་	ཆོད་ཅིག་
preach	འཆད་	བཤད་	བཤད་	ཤོད་ཅིག་
rise (sun)	འཆར་	ཤར་	འཆར་	ཤར་ཅིག་
ride (horse)	འཆིབ་	བཅིབས་	བཅིབ་	ཆིབས་ཤིག་
bind	འཆིང་	བཅིངས་	བཅིང་	ཆིངས་ཤིག་
featch (water)	འཆུ་	བཅུས་	བཅུ་	ཆུས་ཤིག་
err	འཆུག་	འཆུགས་	འཆུག་	ཆུགས་ཤིག་
spread (fire)	མཆེད་	མཆེད་	མཆེད་	མཆེད་ཅིག་

worship	མཆོད་	མཆོད་	མཆོད་	མཆོད་ཅིག་
jump	མཆོང་	མཆོངས་	མཆོང་	མཆོངས་ཤིག་
adorn	མཆོར་	མཆོར་	མཆོར་	མཆོར་ཅིག་
entrust	འཆོར་	བཅོལ་	བཅོལ་	ཆོལ་ཅིག་
constitute	འཆོས་	བཅོས་	བཅའ་	ཆོས་ཤིག་
sculpture	འཆོས་	བཅོས་	བཅོ་	ཆོས་ཤིག

ཇ

meet	མཇལ་	མཇལ་	མཇལ་	མཇོལ་ཅིག་
measure	འཇལ་	བཅལ་	གཞལ་	འཇོལ་ཅིག་
demolish	འཇིག་	བཤིག་	གཞིག་	ཞིག་ཅིག་
afraid	འཇིགས་	འཇིགས་	འཇིགས་	འཇིགས་ཤིག་
suck	འཇིབ་	བཞིབས་	གཞིབ་	འཇིབས་ཤིག་
hold	འཇུ་	འཇུས་	འཇུ་	འཇུས་ཤིག་
admit	འཇུག་	བཅུག་	གཞུག་	ཆུགས་ཤིག་
milk	འཇོ་	བཞོས་	བཞོ་	འཇོས་ཤིག་
split	འཇོག་	བཞོགས་	གཞོག་	ཞོགས་ཤིག་
destroy (enemy)	འཇོམས་	བཅོམ་	གཞོམ་	ཆོམས་ཤིག་
exchange	རྗེ་	བརྗེས་	བརྗེ་	རྗེས་ཤིག་
express	རྗོད་	བརྗོད་	བརྗོད་	བརྗོད་ཅིག

ཉ

equalize	མཉམ	མཉམ་	མཉམ་	མཉམ་ཞིག་
buy	ཉོ་	ཉོས་	ཉོ་	ཉོས་ཤིག་

test	གཉུལ་	ཉུལ་	གཉུལ་	ཉུལ་ཅིག་
rub (leather)	མཉེད་	མཉེས་	མཉེད་	མཉེད་ཅིག་
please	མཉེས་	མཉེས་	མཉེས་	མཉེས་ཤིག་
exercise	མཉེན་	མཉེན་	མཉེན་	མཉེན་ཅིག་
to be tired	མཉེལ་	མཉེལ་	མཉེལ་	མཉེལ་ཅིག་
scorn	བརྙས་	བརྙས་	བརྙས་	བརྙས་ཤིག་
discover	རྙེད་	བརྙེད་	བརྙེད་	བརྙེད་ཅིག་
pollute (water)	རྙོག་	བརྙོགས་	བརྙོག་	རྙོགས་ཤིག་
follow	སྙེགས་	བསྙེགས་	བསྙེག་	སྙེགས་ཤིག་
revere	བསྙེན་	བསྙེན་	བསྙེན་	བསྙེན་ཅིག་
spin	སྙོད་	བསྙོད་	བསྙོད་	སྙོད་ཅིག་
feed (baby)	སྙོད་	བསྙོད་	བསྙོད་	སྙོད་ཅིག་
reach (hand)	སྙོབ་	བསྙབས་	བསྙབ་	སྙོབས་ཤིག

ད

pervade	གདམ་	གདམས་	གདམ་	དམས་ཤིག་
bleed	གདར་	གདར་	གདར་	གདར་ཞིག་
overcast	གདིབ་	གདིབས་	གདིབ་	དིབས་ཤིག་
touch	གདུག་	གདུགས་	གདུག་	གདུགས་ཤིག་
chop	གདུབ་	གདུབས་	གདུབ་	དུབས་ཤིག་
cover	གདུམ་	གདུམས་	གདུམ་	གདུམ་ཞིག་
to belong to	གདོགས་	གདོགས་	གདོགས་	གདོགས་ཤིག་
send	གདོང་	བཏང་	གདང་	ཐོངས་ཤིག་

establish	གཏོད་	བཏོད་	གཏོད་	གཏོད་ཅིག་
to bceome fat	རྟས་	བརྟས་	བརྟས་	རྟས་ཤིག་
prevail	བརྟན་	བརྟན་	བརྟན་	བརྟན་ཅིག་
collapse	རྡིབ་	བརྡིབས་	བརྡིབ་	རྡིབས་ཤིག་
rely	རྟེན་	བརྟེན་	བརྟེན་	རྟེན་ཅིག་
realize	རྟོག་	བརྟགས་	བརྟག་	རྟོགས་ཤིག་
look	ལྟ་	བལྟས་	བལྟ་	ལྟོས་ཤིག་
to be born	ལྟམས་	བལྟམས་	བལྟམ་	ལྟམས་ཤིག་
fall	ལྟུང་	ལྟུངས་	ལྟུང་	ལྟུང་ཤིག་
fold (cloth)	ལྟེབ་	བལྟབས་	བལྟབ་	ལྟོབས་ཤིག་
arrange	སྟར་	བསྟར་	བསྟར་	སྟོར་ཅིག་
remain	སྟི་	བསྟིས་	བསྟི་	སྟིས་ཤིག་
absorb	སྟིམ་	ཐིམ་	བསྟིམ་	སྟིམས་ཤིག་
continue	སྟུད་	བསྟུད་	བསྟུད་	སྟུད་ཅིག་
co-ordinate	སྟུན་	བསྟུན་	བསྟུན་	སྟུན་ཅིག་
adhere	སྟེན་	བསྟེན་	བསྟེན་	སྟེན་
give	སྟེར་	བསྟེར་	བསྟེར་	སྟེར་ཅིག་
eulogize	སྟོད་	བསྟོད་	བསྟོད་	བསྟོད་ཅིག་
saddle	སྟོད་	བསྟད་	བསྟད་	སྟོད་ཅིག་
show	སྟོན་	བསྟན་	བསྟན་	སྟོན་ཅིག

ཐ

grind	འཐག་	བཏགས་	བཏག་	ཐོགས་ཤིག་

fight	འཐབ་	འཐབ་	འཐབ་	འཐབ་ཅིག་
join	མཐུད་	མཐུད་	མཐུད་	མཐུད་ཅིག་
to become foggy	འཐིབ་	འཐིབས་	འཐིབ་	ཐིབས་ཤིག་
pluck	འཐུ་	བཏུས་	བཏུ་	ཐུས་ཤིག་
meet	འཐུག་	ཐུག་	ཐུག་	ཐུག་ཅིག་
drink	འཐུང་	བཏུངས་	བཏུང་	ཐུངས་ཤིག་
compound (drug)	འཐུལ་	བཏུལ་	གཏུལ་	ཐུལ་ཅིག་
pick	འཐོག་	བཏོགས་	གཏོག་	ཐོགས་ཤིག་
exit	འཐོན་	ཐོན་	འཐོན་	ཐོན་ཅིག་
confuse	འཐོམ་	འཐོམས་	འཐོམ་	ཐོམས་ཤིག་
sprinkle	འཐོར་	བཏོར་	གཏོར་	འཐོར་ཅིག

ད

open (mouth)	གདང་	གདངས་	གདང་	གདོངས་ཤིག་
transcend	འདའ་	འདས་	འདའ་	འདས་ཤིག་
assemble	འདུ་	འདུས་	འདུ་	འདུས་ཤིག་
bow down	འདུད་	བཏུད་	བཏུད་	འདུད་ཅིག་
negotiate	འདུམ་	འདུམས་	འདུམ་	དུམས་ཤིག་
subdue	འདུལ་	བཏུལ་	གདུལ་	ཐུལ་ཅིག་
chase	འདེད་	དེད་	འདེད་	དེད་ཅིག་
sow (seeds)	འདེབས་	བཏབ་	གདབ་	ཐོབས་ཤིག་
seal	འདེབས་	བཏབ་	གདབ་	ཐོབས་ཤིག་
migrate	འདེང་	དེང་	འདོང་	དེངས་ཤིག་

select	འདེམ་	བདམས་	བདམ་	འདོམས་ཤིག་
release	འདོན་	བཏོན་	གདོན་	ཐོན་ཅིག་
recite (prayers)	འདོན་	བཏོན་	གདོན་	ཐོན་ཅིག་
instruct	འདོམས་	གདམས་	གདམས་	འདོམས་ཤིག་
abandon	འདོར་	དོར་	དོར་	དོར་ཞིག་
hit	རྡེག་	བརྡེགས་	བརྡེག་	རྡེགས་ཤིག་
clap	རྡེབ་	བརྡེབས་	བརྡེབ་	རྡོབས་ཤིག་
sharpen	རྡོར་	བརྡར་	བརྡར་	རྡོར་ཅིག་
burst	རྡོལ་	བརྡོལ་	བརྡོལ་	རྡོལ་ཅིག་
lick	ལྡག་	བལྡགས་	བལྡག་	ལྡོགས་ཤིག་
wake	ལྡང་	ལྡངས་	ལྡང་	ལྡོངས་ཤིག་
combine	ལྡེབ་	བལྡེབས་	བསྡེབ་	སྡེབས་ཤིག་
hate	སྡང་	སྡང་	སྡང་	སྡང་ཞིག་
threaten	སྡིག་	བསྡིགས་	བསྡིག་	སྡིགས་ཤིག་
conquer	སྡུད་	བསྡུས་	བསྡུ་	སྡུས་ཤིག་
compete	སྡུར་	བསྡུར་	བསྡུར་	སྡུར་ཅིག་
discuss	སྡུར་	བསྡུར་	བསྡུར་	སྡུར་ཅིག་
accompany	སྡེབ་	བསྡེབས་	བསྡེབ་	སྡེབས་ཤིག་
sit	སྡོད་	བསྡད་	བསྡད་	སྡོད་ཅིག་
tie	སྡོམ་	བསྡོམས་	བསྡོམ་	སྡོམས་ཤིག་
add	སྡོམ་	བསྡོམས་	བསྡོམ་	སྡོམས་ཤིག་
ask	འདྲི་	དྲིས་	དྲི་	དྲིས་ཤིག་
pack	འདྲིལ་	དྲིལ་	འདྲིལ་	དྲིལ་ཅིག་

familiarize	འདྲིས་	འདྲིས་	འདྲིས་	འདྲིས་ཤིག་
drag	འདྲུད་	དྲུད་	དྲུད་	དྲུད་ཅིག་
cut (hair)	འདྲེག་	འདྲེགས་	འདྲེག་	དྲེགས་ཤིག་
count	འདྲེན་	བགྲངས་	བགྲང་	དགྲོངས་ཤིག་
guide	འདྲེན་	དྲངས་	དྲང་	དྲོངས་ཤིག་
mix	འདྲེ་	འདྲེས་	འདྲེ་	འདྲེས་ཤིག་

ན

bestow	གནང་	གནང་	གནང་	གནོངས་ཤིག་
wear	མནབ་	མནབས་	མནབ་	མནོབ་ཅིག་
suffer	མནར་	མནར་	མནར་	མནར་ཅིག་
sleep	མནལ་	མནལ་	མནལ་	མནོལ་ཞིག་
receive	ནོད་	མནོས་	མནོ་	ནོད་ཅིག་
guilt	གནོང་	གནོངས་	གནོང་	ནོངས་ཤིག་
harm	གནོད་	གནོད་	གནོད་	གནོད་ཅིག་
suppress	གནོན་	མནན་	མནད་	ནོན་ཅིག་
think	མནོ་	མནོས་	མནོ་	མནོས་ཤིག་
smell	མནོམ་	མནམས་	མནམ་	ནོམས་ཤིག་
stab	སྣུན་	བསྣུན་	བསྣུན་	སྣུན་ཅིག་
delay	སྣུར་	བསྣུར་	བསྣུར་	སྣུར་ཅིག་
supplement	སྣོན་	བསྣན་	བསྣན་	སྣོན་

པ

estimate	དཔོག་	དཔགས་	དཔག་	དཔོགས་ཤིག་

heap	སྤུང་	སྤུངས་	སྤུང་	སྤུངས་ཤིག་
put upside down	སྦུབ་	སྦུབས་	སྦུབ་	སྦུབས་ཤིག་
move (house)	སྤོ་	སྤོས་	སྤོ་	སྤོས་ཤིག་
renounce	སྤོང་	སྤོངས་	སྤོང་	སྤོངས་ཤིག་
promote	སྤོར་	སྤར་	སྤར་	སྤོར་ཅིག་
investigate	དཔྱོད་	དཔྱད་	དཔྱད་	དཔྱོད་ཅིག་
expell	སྤྲུག་	སྤྲུགས་	སྤྲུག་	སྤྲུགས་ཤིག་
enjoy	སྤྱོད་	སྤྱད་	སྤྱད་	སྤྱོད་ཅིག་
send (letter)	སྤྲིང་སྤྲིངས་	སྤྲིང་	སྤྲིངས་ཤིག་	
radiate (light)	སྤྲོ་	སྤྲོས་	སྤྲོ་	སྤྲོས་ཤིག་
celebrate	སྤྲོ་	སྤྲོས་	སྤྲོ་	སྤྲོས་ཤིག་

ཕ

defeat	འཕམ་	ཕམ་	ཕམ་	ཕོམ་ཤིག་
transfer	འཕོ་	འཕོས་	འཕོ་	འཕོས་ཤིག
strike (at target)	འཕོག་	འཕོགས་	འཕོག་	ཕོགས་
laugh (at others)	འཕྱ་	འཕྱས་	འཕྱ་	འཕྱོས་ཤིག་
sweep	འཕྱག་	འཕྱགས་	འཕྱག་	ཕྱོགས་ཤིག་
hang	འཕྱང་	འཕྱངས་	འཕྱང་	ཕྱོངས་ཤིག་
miscalculate	འཕྱུག་	འཕྱུགས་	འཕྱུག་	འཕྱུགས་ཤིག་
meet	འཕྲད་	ཕྲད་	ཕྲད་	ཕྲད་ཅིག་
separare	འཕྲལ་	ཕྲལ་	འཕྲལ་	ཕྲོལ་ཅིག་
decrease	འཕྲི་	ཕྲིས་	དཔྲི་	ཕྲིས་ཤིག་

snatch	འཕྲོག་	ཕྲོག་	དཕྲོག་	ཕྲོགས་ཤིག་

པ

contaminate	འབགས་	དབགས་	དབག་	དབོགས་ཤིག་
blaze	འབར་	འབལ་	འབར་	བོར་ཅིག་
pierce	འཕིགས་	ཕུག་	འཕུག་	ཕུག་ཅིག་
polish (paper)	དཕུར་	དཕུར་	དཕུར་	དཕུར་ཅིག་
play (flute)	འབུད་	བུས་	འབུད་	བུས་ཤིག་
blow (trumpet)	འབུད་	བུས་	འབུད་	བུས་ཤིག་
expell	འབུད་	ཕུད་	འབུད་	ཕུད་ཅིག་
open (umbrella)	འཕུབས་	ཕུབ་	དཕུབ་	ཕུབས་ཤིག་
offer	འབུལ་	ཕུལ་	དབུལ་	ཕུལ་ཅིག་
rain	འབེབས་	ཕབ་	དབབ་	ཕོབས་ཤིག་
spill	འབོ་	འབོས་	དབོ་	ཕོས་ཤིག་
impart (teachings)	འབོགས་	ཕོག་	དབོག་	ཕོག་ཅིག་
call	འབོད་	བོས་	བོད་	བོས་ཤིག་
hide	སྦེད་	སྦས་	སྦ་	སྦོས་ཤིག་
soak	སྦང་	སྦངས་	སྦང་	སྦོངས་ཤིག་
lit (fire)	སྦོར་	སྦར་	སྦར་	སྦོར་ཅིག་
submerge	འབྱིང་	བྱིངས་	འབྱིང་	བྱིངས་ཤིག་
erase	འཕྱིད་	ཕྱིས་	དཕྱི་	ཕྱིས་ཤིག་
expell	འབྱིན་	ཕྱུང་	དབྱུང་	ཕྱུངས་ཤིག་
annoint	འབྱུག་	བྱུགས་	འབྱུག་	བྱུགས་ཤིག་

མ

bite	རྨུག་	རྨུགས་	རྨུག་	རྨུགས་ཤིག་
plough	རྨོད་	རྨོས་	རྨོ་	རྨོས་ཤིག་
disparage	སྨོད་	སྨད་	སྨད་	སྨོད་ཅིག་
speak	སྨྲ་	སྨྲས་	སྨྲ་	སྨྲོས་ཤིག་
taste	མྱོང་	མྱངས་	མྱང་	མྱོངས་ཤིག་

ཙ

plant (tree)	བཙུག་	བཙུགས་	བཙུག་	ཙུགས་ཤིག་
rub	གཙུབ་	བཙུབས་	གཙུབ་	གཙུབས་ཤིག་
count	རྩི་	བརྩིས་	བརྩི་	རྩིས་ཤིག་
build	རྩིག་	བརྩིགས་	བརྩིག་	རྩིགས་ཤིག་
rough	རྩིང་	རྩིངས་	རྩིང་	རྩིང་ཞིག་
play (game)	རྩེ་	རྩེས་	རྩེད་	རྩེས་ཤིག་
love	རྩེ་	བརྩེས་	བརྩེ་	རྩེས་ཤིག་
pile	རྩེག་	བརྩེགས་	བརྩེག་	རྩེགས་ཤིག་
argue	རྩོད་	བརྩད་	བརྩད་	རྩོད་ཅིག་
compose	རྩོམ་	བརྩམས་	བརྩམ་	རྩོམས་ཤིག་
bestow	སྩོལ་	བསྩལ་	བསྩལ་	སྩོལ་ཅིག་

ཚ

satisfy	ཚིམ་	ཚིམས་	ཚིམ་	ཚིམས་ཤིག་
sew	ཚེམ་	བཙེམས་	བཙེམ་	ཚེམས་ཤིག་

do	བྱེད་	བྱས་	བྱེད་	བྱོས་ཤིག་
open (door)	འབྱེད་	ཕྱེས་	དབྱེ་	ཕྱེས་ཤིག་
glue	འབྱོར་	འབྱར་	འབྱར་	འབྱོར་ཅིག་
train (mind)	འབྱོངས་	འབྱངས་	སྦྱོང་	འབྱོངས་ཤིག་
embrace	སྦྱོར་	སྦྱར་	སྦྱར་	སྦྱོར་ཅིག་
purify	སྦྱོང་	སྦྱངས་	སྦྱང་	སྦྱོངས་ཤིག་
follow	འབྲང་	འབྲངས་	འབྲང་	འབྲོངས་ཤིག་
scratch	འབྲད་	བྲད་	དབྲད་	བྲོད་ཅིག་
whip (with belt)	འབྲབ་	བྲབ་	འབྲབ་	བྲོབ་ཅིག་
segragate	འབྲལ་	ཕྲལ་	དབྲལ་	ཕྲོལ་ཅིག་
write	འབྲི་	བྲིས་	བྲི་	བྲིས་ཤིག་
deceive	འབྲིད་	བྲིད་	བྲིད་	བྲིད་ཅིག་
dig	འབྲུ་	བྲུས་	འབྲུ་	བྲུས་ཤིག་
cut (hair)	འབྲེག་	བྲེགས་	འབྲེག་	བྲེགས་ཤིག་
relate	འབྲེལ་	འབྲེལ་	འབྲེལ་	འབྲེལ་ཅིག་
escape	འབྲོས་	བྲོས་	འབྲོས་	བྲོས་ཤིག་
skin	དབྲོལ་	དབྲལ་	དབྲལ་	བྲོལ་ཅིག་
saturate	སྦག་	སྦགས་	སྦག་	སྦོགས་ཤིག་
associate	སྦྲག་	སྦྲགས་	སྦྲག་	སྦྲག་ཅིག་
pay attention	བླགས་	བླགས་	བླག་	བླགས་ཤིག་
cheat	བླུ་	བླུས་	བླུ་	བླུས་ཤིག་
pour	བླུག་	བླུགས་	བླུག་	བླུགས་ཤིག་

seive	འཚག་	བཙགས་	བཙག་	ཚགས་ཤིག་
rush in	འཚངས་	བཙངས་	བཙང་	ཚངས་ཤིག་
reimburse	འཚབ་	འཚབས་	འཚབ་	འཚོབ་ཅིག་
squeeze	འཚིར་	བཙིར་	བཙིར་	ཚིར་ཅིག་
close (eyes)	འཚུམས་	བཙུམས་	བཙུམ་	ཚུམས་ཤིག་
violate	འཚེ་	གཙེས་	གཙེ་	གཙེས་ཤིག་
harm	འཚེ་	འཚེས་	འཚེ་	འཚེས་ཤིག་
herd	འཚོ་	བཙོས་	བཙོ་	ཚོས་ཤིག་
sell	འཚོང་	བཙོངས་	བཙོང་	ཚོངས་ཤིག་
cook	འཚོད་	བཙོས་	བཙོ་	ཚོས་ཤིག་
repay	འཚོབ་	ཚབ་	ཚབ་	ཚོབ་ཅིག་
search	འཚོལ་	བཙལ་	བཙལ་	ཚོལ་ཅིག

ཛ

drip	འཛག་	ཟགས་	གཟག་	ཟགས་ཤིག་
run out	འཛད་	ཟད་	འཛད་	འཛོད་ཅིག་
waste	འཛའ་	ཟོས་	འཛའ་	འཛའ་བར་གྱིས་ཤིག་
dangle	འཛར་	གཟར་	གཟར་	གཟར་ཅིག་
fight	འཛིང་	འཛིངས་	འཛིང་	འཛིང་ཞིག་
hold	འཛིན་	བཟུང་	གཟུང་	ཟུངས་ཤིག་
establish	འཛུགས་	བཙུགས་	འཛུགས་	ཚུགས་ཤིག་
avoid	འཛུར་	བཟུར་	གཟུར་	ཟུར་ཅིག་
climb	འཛེག་	འཛེགས་	འཛེག་	འཛེགས་ཤིག་

gather	འཛོམ་	འཛོམས་	འཛོམ་	འཛོམས་ཤིག་
step over	རྫི་	བརྫིས་	བརྫི་	རྫིས་ཤིག་
disguise	རྫུ་	བརྫུས་	བརྫུ་	བརྫུས་ཤིག་
pull up cloth	རྫེ་	བརྫེས་	བརྫེ་	རྫེས་ཤིག་
send (bride)	རྫོང་	བརྫངས་	བརྫང་	རྫོངས་ཤིག

ཞ

request	ཞུ་	ཞུས་	ཞུ་	ཞུས་ཤིག་
melt	ཞུ་	ཞུས་	ཞུ་	ཞུས་ཤིག་
eat	ཟ་	བཟས་	བཟའ་	ཟོ་ཞིག

ཟ

sleep	གཟིམ་	གཟིམས་	གཟིམ་	གཟིམས་ཤིག་
prepare (food)	བཟོ་	བཟོས་	བཟོ་	བཟོས་ཤིག་
negotiate	ཟླུམས་	བཟླུམས་	བཟླུམ་	ཟླུམས་ཤིག་
oppose	ཟློག་	བཟློག་	བཟློག་	ཟློག་ཅིག

ཡ

hide	ཡིབ་	ཡིབས་	ཡིབ་	ཡིབ་ཅིག་
throw	གཡུག་	གཡུགས་	གཡུག་	གཡུགས་ཤིག་
distract	གཡེང་	གཡེངས་	གཡེང་	གཡེངས་ཤིག་
mix (food)	གཡོ་	གཡོས་	གཡོ་	གཡོས་ཤིག་
cover (cloth)	གཡོག་	གཡོགས་	གཡོག་	གཡོགས་ཤིག་
wave	གཡོབ་	གཡབས་	གཡབ་	གཡོབས་ཤིག་

borrow	གཡོར་	གཡར་	གཡར་	གཡོར་ཅིག

ར

gang attack	རུབ་	རུབས་	རུབ་	རུབས་ཤིག་
hope	རེ་	རེས་	རེ་	རེས་ཤིག་
loose	རླག་	བརླགས་	བརླག་	རློགས་ཤིག་
wet	རློན་	བརླན་	བརླན་	རློན་ཅིག་
grace	རློབ་	བརླབས་	བརླབ་	རློབས་ཤིག

ལ

stand	ལང་	ལངས་	ལང་	ལོངས་ཤིག་
speak	ལབ་	ལབས་	ལབ་	ལོབས་ཤིག་
crumble	ལུག་	ལུགས་	ལུག་	ལུགས་ཤིག་
take	ལེན་	བླངས་	བླང་	ལོངས་ཤིག

ཤ

slaughter	བཤའ་	བཤས་	བཤའ་	ཤོས་ཤིག་
rinse	བཤལ་	བཤལ་	བཤལ་	བཤོལ་ཅིག་
to line up	གཤིབ་	གཤིབས་	གཤིབ་	གཤིབས་ཤིག་
copy	བཤུ་	བཤུས་	བཤུ་	བཤུས་ཤིག་
hand over	བཤུག་	བཤུགས་	བཤུག་	ཤུགས་ཤིག་
cry	བཤུམ་	བཤུམས་	བཤུམ་	ཤུམས་ཤིག་
arrange	གཤོམ་	བཤམས་	བཤམ་	ཤོམས་ཤིག་
splash	གཤོ་	གཤོས་	གཤོ་	གཤོས་ཤིག་

split (wood)	བཤོག	གཤགས་	གཤག་	གཤོགས་ཤིག་
delay	བཤོལ	བཤོལ་	བཤོལ་	བཤོལ་ཅིག

ས

dispel	སངས་	བསངས་	བསང་	སོངས་ཤིག་
deodorize	བསང་	བསངས་	བསང་	བསངས་ཤིག་
repay	བསབ་	བསབས་	བསབ་	སོབས་ཤིག་
wriggle	གསིག་	བསིགས་	བསིག་	གསིགས་ཤིག་
say	གསུང་	གསུངས་	གསུང་	གསུངས་ཤིག་
welcome	བསུ་	བསུས་	བསུ་	བསུས་ཤིག་
erase	བསུབ་	བསུབས་	བསུབ་	བསུབས་ཤིག་
think	སེམས་	བསམས་	བསམ་	སེམས་ཤིག་
recover	གསོ་	གསོས་	གསོ་	གསོས་ཤིག་
accumuate	གསོག་	བསགས་	བསག་	སོགས་ཤིག་
kill	གསོད་	བསད་	གསད་	སོད་ཅིག་
prolong	སྲིང་	བསྲིངས་	བསྲིང་	སྲིངས་ཤིག་
protect	བསྲུང་	བསྲུངས་	བསྲུང་	སྲུངས་ཤིག་
mix	སྲེ་	བསྲེས་	བསྲེ་	སྲེས་ཤིག་
burn	སྲེག་	བསྲེགས་	བསྲེག་	སྲེགས་ཤིག་
learn	སློབ་	བསླབས་	བསླབ་	སློབས་ཤིག་
turn over	སློག་	བསློགས་	བསློག་	སློགས་ཤིག་
beg	སློང་	བསླངས་	བསླང་	སློངས་ཤིག་
hoist	སློང་	བསླངས་	བསླང་	སློངས་ཤིག

INDEX

Abilitative forms	170
Ablative	54
Ablative of reason	155
Abstract noun compound	42
Accusative	52
Adjectival clauses	183
Adjectival interrogatives	103, 104
Adjectives	45, 46,103
Adjectival interrogatives	103, 104
Adverbial superlatives	47
Degree of comparison	46
Adjectives, Prenominal	47
Adverbial clauses	183
Adverbial superlatives	47
Adverbs	
Formation of adverbs	134
Adverbs of manner	134
Adverbs of place	134
Adverbs of time	135
Aggregative numerals	49
Alphabet	1
Alphabetical notation	184
Approximate numerals	50
Articles	34
Auxiliary verb	65

Auxiliary verb : ***myong ba***	192
Auxiliary verbs, Combined	80
Auxiliary verbs, Combined : ***yod dug***	90
Auxiliary verbs, Combined : ***yod red***	89
Becoming, Verbs of	191
Beginning a sentence in Classical Tibetan	194
Benedictive expressions	175
Cardinal numbers	47, 69
Cases	52-57, 108, 155
Ablative	54
Ablative of reason	155
Accusative	52
Dative	54
Genitive	55
Idiomatic expressions of genitive datives	174
Instrument of reason	154
Instrumental	53
Locative	55
Locative of time	56
Nominative	52
Vocative	57
Causative expressions	173
Certainty	164
Classical Tibetan	137
Beginning a sentence in Classical	194

Tibetan

Completive terminations 137

Readings (Classical Tibetan) 138, 147, 157, 165, 176, 185, 196

Verb 'to be' (Classical Tibetan) 137

Combining consonants with vowels 8

Comparison of adjectives 46

Completive dual syllables 196

Completive terminations 137

Complex nouns 37

Condition 162

Conjunctions 143

Disjunctive conjunctions 144

Conjunctions of contrast and similarity 145

Consonant drill (Surmounted and subjoined) 79

Consonantal denominations 12, 33

Consonants

Passive consonants 22

Post suffixes 17

Root consonant 13

Subjoined consonants 23, 79

Suffixes 13

Surmounted letters 27, 79

The Thirty consonants 4

Continuative particles 151-152

Contradiction 163

Conversation between the Prince and his charioteer	167
Counting over 100	130
Dative	54
Days of the week	68
Degree of comparison	46
Demonstrative pronouns	64
Derivation of word classes	203
Derived noun stems	40
Desiderative expressions	175
Diminutive nouns	39
Disjunctive conjunctions	144
Dissyllable nouns	40
Doubt	163
Duration	
Locative of time	56
Elegant sayings of Sakya Pandita	133, 141, 150, 161, 199
Emphatic expression	164
Ending a Sentence	2
Exclamatory expressions	181
Expressions of time	84
Formation of adverbs	134
Fractional numerals	49
Gender	43
General months	76
Genitive	55

Genitive datives 174

Gerundial terminations 153

Honorific expressions 110

Honorific nouns 110

Honorific verbs (Monosyllabic) 112

Idiomatic Expressions of Genitive datives 174

Imperative 182

Infinitive 65

Infinitive ***rgyu*** and ***ya*** 193

Instrument of reason 154

Instrumental 53

Interrogative negatives 95

Interrogative reasoning 162

Interrogatives 99

- Adjectival interrogatives 103-104
- Interrogative negative 95

Irregular pronunciation 31

Kinship terms 122

la don particles 108

Letterhead 2

Letters 1

- Combining consonants with vowels 8
- Letterhead 2
- Vowels 1
  - Vowel drill 71

List of verbs 203

Locative 55

Locative of time 56

Lunar months 56

Measurements 50

Monosyllabic honorific verbs 112

Months

- General months 76
- Lunar months 56
- Tibetan months 76

Multiplacative numerals 50

Negation 91

- Interrogative negatives 95

ni (Emphatic expression) 164

Nominal compounds 41

Nominative 52

Nouns 35-43, 72, 82, 110

- Abstract noun compound 42
- Complex nouns 37
- Derived noun stems 40
- Diminutive nouns 39
- Dissyllable nouns 40
- Gender 43
- Honorific nouns 110
- Nominal compounds 41
- Number 43

Simple nouns 36

Synonymous compounds 42

Vocabulary nouns 82

Nouns ending in special suffixes 39

Number (Nouns) 43

Numerals 47-50, 130, 182

Aggregative numerals 49

Alphabetical notation 184

Approximate numerals 50

Cardinal numbers 47, 69

Counting over 100 130

Fractional numerals 49

Multiplacative numerals 50

Ordinal numbers 49

Obligatory forms 171

Order of strokes) 2

Ordinal numbers 49

Origin of the Tibetan alphabet 1

Particles

Continuative particle 151-152

la don particles 108

Passive consonants 22

Passive voice 200

Permissive expressions 172

Personal pronouns 63

Place of articulation (Pronunciation)	4
Possessive pronouns	63
Post suffixes	17
Prenominal adjectives	47, 201
Pronouns	63-64
Demonstrative pronouns	64
Personal pronouns	63
Possessive pronouns	63
Pronunciation (*See also* **Spoken Tibetan**)	5, 31, 4
Irregular pronunciation	31
Place of Articulation	4
Punctuation system	2
Readings (Classical Tibetan)	138, 147, 157, 165, 176, 185, 196
Relative clauses	200
The Root consonant	13
Sanskrit	
Tibetanized Sanskrit Alphabet	7
Sayings of the Buddha	179
Sentences	
Ending a sentence	2
Simple nouns	36
Spoken Tibetan (*See also* **Pronunciation**)	
Useful expressions	70, 77, 88, 98, 107, 117, 125
Strokes	
Order of strokes	2

Subjoined consonants	23, 79
Suffixes	13
Surmounted letters	27, 79
Synonymous compounds	42
Tenses (*See also* **Verbs**)	118-121, 126-129
Tenses, Conditional perfect	121
Tenses, Conditional perfect progressive	129
Tenses, Future conditional progressive	127
Tenses, Future perfect	121
Tenses, Future perfect progressive	128
Tenses, Future progressive	127
Tenses, Past perfect	121
Tenses, Past perfect progressive	128
Tenses, Past progressive	126
Tenses, Present perfect	120
Tenses, Present perfect progressive	127
Tenses, Present progressive	126
Tenses, Progressive	126-129
Tenses, Simple future	119
Tenses, Simple past	119
Tenses, Simple present	118
The Thirty Consonants	4
Tibetan months	76
Tibetan quotations	116
Tibetan verb	81

Tibetanized Sanskrit Alphabet 7

Time

Expressions of time 84

Locative of time 56

Traditional Buddhist sayings 188

Use of ***dgos*** and ***'dod*** 175

Use of ***dgos*** and ***'dod*** 175

Useful expressions 70, 77, 88, 98, 107, 117, 125

Various auxiliaries 180

Verb 'to be' in classical Tibetan 137

Verbal compounds 187-189

Verbs *(See also **Tenses**)*

Auxiliary verb 65

Auxiliary verb : ***myong ba*** 192

Auxiliary verbs, Combined 80

Auxiliary verbs, Combined : ***yod dug*** 90

Auxiliary verbs, Combined : ***yod red*** 89

Becoming, Verbs of 191

Imperative 182

Infinitive 65

Infinitive ***rgyu*** and ***ya*** 193

List of verbs 205

Monosyllabic honorific verbs 112

Passive voice 200

Tibetan verb 81

Various auxiliaries	180
Verb 'to be' in classical Tibetan	137
Verbal compounds	189-191
Vocabulary verbs	82
Vocabulary nouns	82
Vocabulary verbs	82
Vocative	57
Vowels	1
Vowel drill	71
Wish	163
Word order	66
yin (Auxiliary verb)	73
yod red (Auxiliary verb)	89

English	Present	Past	Future	Imperative
abandon	འདོར་	དོར་	དོར་	དོར་ཞིག་
absorb	སྣིམ་	ཐིམ་	བསྣིམ་	སྣིམས་ཤིག་
accompany	སྐྱེབ་	བསྐྱེབས་	བསྐྱེབ་	སྐྱེབས་ཤིག་
accomplish	འགྲུབ་	གྲུབ་	འགྲུབ་	འགྲུབ་ཅིག་
accumulate	གསོག་	བསགས་	བསག་	སོགས་ཤིག་
acquire	སྒྲུབ་	བསྒྲུབས་	བསྒྲུབ་	སྒྲུབས་ཤིག་
add	སྡོམ་	བསྡོམས་	བསྡོམ་	སྡོམས་ཤིག་
adhere	སྟེན་	བསྟེན་	བསྟེན་	སྟེན་
admit	འཇུག་	བཅུག་	གཞུག་	ཆུགས་ཤིག་
adorn	རྒྱན་	བརྒྱན་	བརྒྱན་	རྒྱན་ཅིག་
adorn	མཚར་	མཚར་	མཚར་	མཚར་ཅིག་
afraid	འཇིགས་	འཇིགས་	འཇིགས་	འཇིགས་ཤིག་
anoint	འབྱུག་	བྱུགས་	འབྱུག་	བྱུགས་ཤིག་
apply medicine	བཀུ་	བཀུས་	བཀུ་	བཀུས་ཤིག
appoint	འགོད་	བཀོད་	དགོད་	ཁོད་ཅིག་
approach	གཅོར་	བཅར་	གཅར་	གཅོར་ཅིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
argue	རྩོད་	བརྩད་	བརྩད་	རྩོད་ཅིག་
arrange	འགྲིག་	འགྲིགས་	འགྲིག་	འགྲིག་ཅིག་
arrange	སྦྱར་	བསྦྱར་	བསྦྱར་	སྦྱོར་ཅིག་
arrange	གཤོམ་	བཤམས་	བཤམ་	ཤོམས་ཤིག་
ask	འདྲི་	དྲིས་	དྲི་	དྲིས་ཤིག་
assemble	འདུ་	འདུས་	འདུ་	འདུས་ཤིག་
associate	སྦྲག་	སྦྲགས་	སྦྲག་	སྦྲག་ཅིག་
avoid	འཛུར་	བཟུར་	གཟུར་	ཟུར་ཅིག་
bank	བཅོལ་	བཅོལ་	བཅོལ་	བཅོལ་ཅིག་
bear in mind	ངེས་	ངེས་	ངེས་	ངེས་ཤིག་
become	འགྱུར་	གྱུར་	འགྱུར་	གྱུར་ཅིག་
beg	སློང་	བསླངས་	བསླང་	སློངས་ཤིག་
bend	གུག	བཀུག	བཀུག	གུག་ཅིག
bestow	གནང་	གནང་	གནང་	གནོངས་ཤིག་
bestow	སྐྱོལ་	བསྐྱལ་	བསྐྱལ་	སྐྱོལ་ཅིག་
bind	འཆིང་	བཅིངས་	བཅིང་	ཆིངས་ཤིག་
bind (limb)	འཁྱིག་	བཀྱིགས་	བཀྱིག་	ཁྱིགས་ཤིག
bite	རྨུག་	རྨུགས་	རྨུག་	རྨུགས་ཤིག

English	Present	Past	Future	Imperative
blaze	འབར་	འབལ་	འབར་	པོར་ཅིག་
bleed	གདར་	གདར་	གདར་	གདར་ཞིག་
block	འགོག	བཀག་	དགག་	ཁོག་ཤིག་
blow (trumpet)	འབུད་	བུས་	འབུད་	བུས་ཤིག་
boil	སྐོལ་	བསྐོལ་	བསྐོལ	སྐོལ་ཅིག
born	འཁྲུང་	འཁྲུངས་	འཁྲུང་	འཁྲུངས་པར་གྱིས་ཤིག
borrow	གཡོར་	གཡར་	གཡར་	གཡོར་ཅིག
bow down	འདུད་	བཏུད་	བཏུད་	འདུད་ཅིག་
break	གཅོག་	བཅག་	གཅོག་	ཆོགས་ཤིག་
break	འཆག་	ཆག	འཆག་	ཆོགས་ཤིག་
break (thread)	འཆད་	ཆད་	འཆད་	ཆོད་ཅིག་
breathe	རྔུབ་	བརྔུབས་	བརྔུབ་	རྔུབས་ཤིག་
build	རྩིག་	བརྩིགས་	བརྩིག་	རྩིགས་ཤིག་
burn	སྲེག་	བསྲེགས་	བསྲེག་	སྲེགས་ཤིག་
burst	རྡོལ་	བརྡོལ་	བརྡོལ་	རྡོལ་ཅིག
buy	ཉོ་	ཉོས་	ཉོ་	ཉོས་ཤིག་
call	འབོད་	བོས་	བོད་	བོས་ཤིག་
care	གཅེས་	གཅེས་	གཅེས་	གཅེས་ཤིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
carry	འཁུར་	བཀུར་	བཀུར་	ཁུར་ཅིག
cease	འགགས་	འགགས་	འགགས་	འགོགས་ཤིག
celebrate	སྤྲོ་	སྤྲོས་	སྤྲོ་	སྤྲོས་ཤིག
chase	འདེད་	དེད་	འདེད་	དེད་ཅིག
cheat	སླུ་	སླུས་	སླུ་	སླུས་ཤིག
chop	གཏུབ་	གཏུབས་	གཏུབ་	ཏུབས་ཤིག
clap	རྡེབ་	བརྡེབས་	བརྡེབ་	རྡོབས་ཤིག
climb	འཛེག་	འཛེགས་	འཛེག་	འཛེགས་ཤིག
cling	ཆགས་	ཆགས་	ཆགས་	ཆགས་ཤིག
close (eyes)	འཛུམས་	བཙུམས་	བཙུམ་	ཛུམས་ཤིག
co-ordinate	སྡུན་	བསྡུན་	བསྡུན་	སྡུན་ཅིག
collapse	རྡིབ་	བརྡིབས་	བརྡིབ་	རྡིབས་ཤིག
combine	སྒྲིལ་	བསྒྲིལ་	བསྒྲིལ་	སྒྲིལ་ཅིག
combine	ལྡེབ་	བལྡེབས་	བསྡེབ་	སྡེབས་ཤིག
command	སྒོ་	བསྒོས་	བསྒོ་	སྒོས་ཤིག
comment	འགྲེལ་	བཀྲལ་	དགྲོལ་	འགྲེལ་ཅིག
compete	སྡུར་	བསྡུར་	བསྡུར་	སྡུར་ཅིག
compose	རྩོམ་	བརྩམས་	བརྩམ་	རྩོམས་ཤིག

English	Present	Past	Future	Imperative
compound (drug)	འཐུལ་	བདུལ་	གདུལ་	ཐུལ་ཅིག
concentrate	སྒྲིམ་	བསྒྲིམས་	བསྒྲིམ་	སྒྲིམས་ལིག་
confess	འཆགས་	བཤགས་	བཤག་	འཆགས་ཤིག་
conflict	འཁྲུག་	འཁྲུགས	འཁྲུག	ཁྲུགས་ཤིག
confuse	འཐོམ་	འཐོམས་	འཐོམ་	ཐོམས་ཤིག་
conquer	སྡུད་	བསྡུས་	བསྡུ་	སྡུས་ཤིག་
constitute	འཆོས་	བཅོས་	བཅའ་	ཆོས་ཤིག་
contaminate	འབགས་	དབགས་	དབག་	དབོགས་ཤིག་
continue	སྟུད་	བསྟུད་	བསྟུད་	སྟུད་ཅིག་
cook	འཚོད་	བཙོས་	བཙོ་	ཚོས་ཤིག་
copy	བཤུ་	བཤུས་	བཤུ་	བཤུས་ཤིག་
count	སྒྲོང་	བསྒྲོངས་	བསྒྲོང་	སྒྲོངས་ཤིག་
count	འདྲེན་	བགྲངས་	བགྲང་	དགྲོངས་ཤིག་
count	རྩི་	བརྩིས་	བརྩི་	རྩིས་ཤིག་
cover	འགེབས་	བཀབ་	དགབ་	ཁོབས་ཤིག་
cover	གཏུམ་	གཏུམས་	གཏུམ་	གཏུམ་ཞིག་
cover (cloth)	གཡོག་	གཡོགས་	གཡོག་	གཡོགས་ཤིག་
covet	ཇམ་	བཇམས་	བཇམ་	ཇམས་ཤིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
embrace	སྦྱོར་	སྦྱར་	སྦྱར་	སྦྱོར་ཅིག་
enjoy	སྤྱོད་	སྤྱད་	སྤྱད་	སྤྱོད་ཅིག་
entrust	འཆོར་	བཅོལ་	བཅོལ་	ཆོལ་ཅིག་
equalise	མཉམ	མཉམ་	མཉམ་	མཉམ་ཞིག་
erase	འབྱིད་	ཕྱིས་	དབྱི	ཕྱིས་ཤིག་
erase	བསུབ་	བསུབས་	བསུབ་	བསུབས་ཤིག་
err	འཆུག་	འཆུགས་	འཆུག་	ཆུགས་ཤིག་
escape	འབྲོས་	བྲོས་	འབྲོས་	བྲོས་ཤིག་
establish	གཏོད་	བཏོད་	གཏོད་	གཏོད་ཅིག་
establish	འཛུགས་	བཙུགས་	འཛུགས་	ཚུགས་ཤིག་
estimate	དཔོག་	དཔགས་	དཔག་	དཔོགས་ཤིག་
eulogise	སྟོད་	བསྟོད་	བསྟོད་	བསྟོད་ཅིག་
excavate	སྡོགས་	བསྡོགས་	བསྡོག་	སྡོགས་ཤིག
exchange	རྗེ་	བརྗེས་	བརྗེ་	རྗེས་ཤིག་
exercise	མཉེན་	མཉེན་	མཉེན་	མཉེན་ཅིག་
exhaust	ངལ་	ངལ་	ངལ་	ངལ་ཅིག་
exit	འཐོན་	ཐོན་	འཐོན་	ཐོན་ཅིག་
expel	སྤྱུག་	སྤྱུགས་	སྤྱུག་	སྤྱུགས་ཤིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
expel	འབུད་	ཕུད་	འབུད་	ཕུད་ཅིག
expel	འབྱིན་	ཕྱུང་	དབྱུང་	ཕྱུངས་ཤིག
express	རྗོད་	བརྗོད་	བརྗོད་	བརྗོད་ཅིག
fall	ལྷུང་	ལྷུངས་	ལྷུང་	ལྷུང་ཤིག
fall	ལྷུང་	ལྷུངས་	ལྷུང་	ལྷུང་ཞིག
familiarise	འདྲིས་	འདྲིས་	འདྲིས་	འདྲིས་ཤིག
fetch (water)	འཆུ་	བཅུས་	བཅུ་	ཆུས་ཤིག
feed (baby)	སྙོད་	བསྙོད་	བསྙོད་	སྙོད་ཅིག
fight	འཐབ་	འཐབ་	འཐབ་	འཐབ་ཅིག
fight	འཛིང་	འཛིངས་	འཛིང་	འཛིང་ཞིག
fold (cloth)	ལྟེབ་	བལྟབས་	བལྟབ་	ལྟོབས་ཤིག
follow	སྙེགས་	བསྙེགས་	བསྙེག་	སྙོགས་ཤིག
follow	འབྲང་	འབྲངས་	འབྲང་	འབྲོངས་ཤིག
gang attack	རུབ་	རུབས་	རུབ་	རུབས་ཤིག
gather	འཛོམ་	འཛོམས་	འཛོམ་	འཛོམས་ཤིག
give	སྤེར་	བསྤེར་	བསྤེར་	སྤེར་ཅིག
glue	འབྱོར་	འབྱར་	འབྱར་	འབྱོར་ཅིག
go	འགྲོ་	ཕྱིན་	འགྲོ་	སོང་ཞིག

English	Present	Past	Future	Imperative
gouge	བཅོར་	བཅར་	བཅོར་	བཅོར་ཅིག
grace	རློབ་	བརླབས་	བརླབ་	རློབས་ཤིག
grind	འཐག་	བཏགས་	བཏག་	ཐོགས་ཤིག
guide	འདྲེན་	དྲངས་	དྲང་	དྲོངས་ཤིག
guilt	གནོང་	གནོངས་	གནོང་	ནོངས་ཤིག
hand over	བཤུག་	བཤུགས་	བཤུག་	ཤུགས་ཤིག
hang	འཕྱུང་	འཕྱུངས་	འཕྱུང་	ཕྱོངས་ཤིག
harm	གནོད་	གནོད་	གནོད་	གནོད་ཅིག
harm	འཚེ་	འཚེས་	འཚེ་	འཚེས་ཤིག
harvest	རྔ་	བརྔས་	བརྔ་	རྔོས་ཤིག
hate	སྡང་	སྡང་	སྡང་	སྡང་ཞིག
heap	སྤུང་	སྤུངས་	སྤུང་	སྤུངས་ཤིག
herd	འཚོ་	བཙོས་	བཙོ་	ཚོས་ཤིག
hide	བསྐུང་	བསྐུངས་	བསྐུང་	སྐུངས་ཤིག
hide	སྦེད་	སྦས་	སྦ་	སྦོས་ཤིག
hide	ཡིབ་	ཡིབས་	ཡིབ་	ཡིབ་ཅིག
hit	རྡེག་	བརྡེགས་	བརྡེག་	རྡེགས་ཤིག
hoist	སྒྲེང་	བསྒྲེངས་	བསྒྲེང་	སྒྲེངས་ཤིག

English	Present	Past	Future	Imperative
hoist	སློང་	བསླངས་	བསླང་	སློངས་ཤིག
hold	འཆང་	བཅངས་	བཅང་	ཆོངས་ཤིག་
hold	འཛུ་	འཛུས་	འཛུ་	འཛུས་ཤིག་
hold	འཛིན་	བཟུང་	གཟུང་	ཟུངས་ཤིག་
honour	བཀུར་	བཀུར་	བཀུར་	བཀུར་ཅིག
hope	རེ་	རེས་	རེ་	རེས་ཤིག་
impart (teachings)	འབོགས་	ཕོག་	དབོག་	ཕོག་ཅིག་
install	འགྲིང་	འགྲིངས་	འགྲིང་	འགྲིངས་ཤིག་
instruct	འདོམས་	གདམས་	གདམས་	འདོམས་ཤིག་
intercourse	བསྙོད་	བསྙོད་	བསྙོད་	བསྙོད་ཅིག
investigate	དཔྱོད་	དཔྱད་	དཔྱད་	དཔྱོད་ཅིག་
irrigate	བཙུ་	བཙུས་	བཙུ་	བཙུས་ཤིག་
join	མཐུད་	མཐུད་	མཐུད་	མཐུད་ཅིག་
journey	ཆ་	ཆས་	ཆས་	ཆོས་ཤིག་
jump	མཆོང་	མཆོངས་	མཆོང་	མཆོངས་ཤིག་
kill	གསོད་	བསད་	གསད་	སོད་ཅིག་
laugh	དགོད་	བགད་	དགོད་	གོད་ཅིག་
laugh (at others)	འཕྱ་	འཕྱས་	འཕྱ་	འཕྱོས་ཤིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
lead	འཁྲིད་	ཁྲིད་	ཁྲིད་	ཁྲིད་ཅིག
learn	སློབ་	བསླབས་	བསླབ་	སློབས་ཤིག་
lick	ལྡག་	བལྡགས་	བལྡག་	ལྡོགས་ཤིག་
lit (fire)	སྦོར་	སྦར་	སྦར་	སྦོར་ཅིག་
load	འགེལ་	བཀལ་	དགལ་	ཁོལ་ཅིག་
log	སྒྲིལ་	བསྒྲིལ་	བསྒྲིལ་	སྒྲིལ་ཅིག་
look	ལྟ་	བལྟས་	བལྟ་	ལྟོས་ཤིག་
loose	ལྷག་	བལྷགས་	བལྷག་	ལྷོགས་ཤིག་
loosen	ལྷོད་	ལྷོད་	ལྷོད་	ལྷོད་ཅིག་
love	རྩེ་	བརྩེས་	བརྩེ་	རྩེས་ཤིག་
measure	འཇལ་	བཅལ་	གཞལ་	འཇོལ་ཅིག་
meditate	སྒོམ་	བསྒོམས་	བསྒོམ་	སྒོམས་ཤིག་
meet	མཇལ་	མཇལ་	མཇལ་	མཇོལ་ཅིག་
meet	འཐུག་	ཐུག་	ཐུག་	ཐུག་ཅིག་
meet	འཕྲད་	ཕྲད་	ཕྲད་	ཕྲད་ཅིག་
melt	ཞུ་	ཞུས་	ཞུ་	ཞུས་ཤིག་
migrate	འདེང་	དེང་	འདོང་	དེངས་ཤིག་
milk	འཇོ་	བཞོས་	བཞོ་	འཇོས་ཤིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
miscalculate	འཕྲུག་	འཕྲུགས་	འཕྲུག་	འཕྲུགས་ཤིག་
mix	འདྲེ་	འདྲེས་	འདྲེ་	འདྲེས་ཤིག
mix	སྲེ་	བསྲེས་	བསྲེ་	སྲེས་ཤིག་
mix (food)	གཡོ་	གཡོས་	གཡོ་	གཡོས་ཤིག་
move (house)	སྤོ་	སྤོས་	སྤོ་	སྤོས་ཤིག་
murder	འགུམ་	གུམ་	འགུམ་	འགུམ་ཞིག་
negotiate	འདུམ་	འདུམས་	འདུམ་	དུམས་ཤིག་
negotiate	ཟླུམས་	བཟླུམས་	བཟླུམ་	ཟླུམས་ཤིག་
obscure	སྒྲིབ་	བསྒྲིབས་	བསྒྲིབ་	སྒྲིབས་ཤིག་
offer	འབུལ་	ཕུལ་	དབུལ་	ཕུལ་ཅིག་
open (door)	འབྱེད་	ཕྱེས་	དབྱེ་	ཕྱེས་ཤིག་
open (mouth)	གདང་	གདངས་	གདང་	གདོངས་ཤིག་
open (umbrella)	འབུབས་	ཕུབ་	དབུབ་	ཕུབས་ཤིག་
oppose	འགལ་	འགལ་	འགལ་	འགལ་ཅིག་
oppose	ཟློག་	བཟློག་	བཟློག་	ཟློག་ཅིག
order	མངགས་	མངགས་	མངགས་	མངགས་ཤིག་
overcast	གཏིབ་	གཏིབས་	གཏིབ་	ཏིབས་ཤིག་
pack	འདྲིལ་	དྲིལ་	འདྲིལ་	དྲིལ་ཅིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
pay attention	ཟླགས་	ཟླགས་	ཟླག་	ཟླགས་ཤིག་
pervade	གདམ་	གདམས་	གདམ་	དམས་ཤིག་
pick	འཐོག་	བཏོགས་	གཏོག་	ཐོགས་ཤིག་
pierce	འཕིགས་	ཕུག་	འཕུག་	ཕུག་ཅིག་
pile	རྩིག་	བརྩིགས་	བརྩིག་	རྩིགས་ཤིག་
plant (tree)	བཙུག་	བཙུགས་	བཙུག་	ཚུགས་ཤིག་
play (cymbal)	དཀྲོལ་	དཀྲོལ་	དཀྲོལ་	ཁྲོལ་ཅིག
play (flute)	འབུད་	བུས་	འབུད་	བུས་ཤིག་
play (game)	རྩེ་	རྩེས་	རྩེད་	རྩེས་ཤིག་
please	དགྱེས་	དགྱེས་	དགྱེས་	དགྱེས་མཛོད་
please	མཉེས་	མཉེས་	མཉེས་	མཉེས་ཤིག་
plough	རྨོད་	རྨོས་	རྨོ་	རྨོས་ཤིག་
pluck	འཐུ་	བཏུས་	བཏུ་	ཐུས་ཤིག་
polish (paper)	དཔུར་	དཔུར་	དཔུར་	དཔུར་ཅིག་
pollute (water)	རྙོག་	བརྙོགས་	བརྙོག་	རྙོགས་ཤིག་
pour	ཟླུག་	ཟླུགས་	ཟླུག་	ཟླུགས་ཤིག་
praise	བསྔགས་	བསྔགས་	བསྔག་	བསྔགས་ཤིག་
preach	འཆད་	བཤད་	བཤད་	ཤོད་ཅིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
prepare (food)	བཟོ་	བཟོས་	བཟོ་	བཟོས་ཤིག་
prevail	བརྟན་	བརྟན་	བརྟན་	བརྟན་ཅིག་
prolong	སྲིང་	བསྲིངས་	བསྲིང་	སྲིངས་ཤིག་
promote	སྤོར་	སྤར་	སྤར་	སྤོར་ཅིག་
protect	བསྲུང་	བསྲུངས་	བསྲུང་	སྲུངས་ཤིག་
publicise	སྒྲོག་	བསྒྲོགས་	བསྒྲོག་	སྒྲོགས་ཤིག་
pull up cloth	རྗེ་	བརྗེས་	བརྗེ་	རྗེས་ཤིག་
purify	སྦྱོང་	སྦྱངས་	སྦྱང་	སྦྱོངས་ཤིག་
put upside down	སྦུབ་	སྦུབས་	སྦུབ་	སྦུབས་ཤིག
quell	སྒྲོལ་	བསྒྲོལ་	བསྒྲོལ་	སྒྲོལ་ཅིག་
radiate (light)	སྤྲོ་	སྤྲོས་	སྤྲོ་	སྤྲོས་ཤིག་
rain	འབེབས་	ཕབ་	དབབ་	ཕོབས་ཤིག་
reach (hand)	སྙོབ་	བསྙབས་	བསྙབ་	སྙོབས་ཤིག
read	ཀློག	བཀླགས་	བཀླག	ཀློགས་ཤིག
realise	རྟོག་	བརྟགས་	བརྟག་	རྟོགས་ཤིག་
receive	ནོད་	མནོས་	མནོ་	ནོད་ཅིག་
recite (prayers)	འདོན་	བཏོན་	གདོན་	ཐོན་ཅིག་
recover	གསོ་	གསོས་	གསོ་	གསོས་ཤིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
send	སྐུར་	བསྐུར་	བསྐུར་	སྐུར་ཅིག
send	གཏོང་	བཏང་	གཏང་	ཐོངས་ཤིག་
send (bride)	རྫོང་	བརྫངས་	བརྫང་	རྫོངས་ཤིག
send (letter)	སྤྲིང་ སྤྲིངས་	སྤྲིང་		སྤྲིངས་ཤིག་
separate	འཕྲལ་	ཕྲལ་	འཕྲལ་	ཕྲོལ་ཅིག་
set foot	འཆག་	བཅགས་	བཅག་	ཆོགས་ཤིག་
sew	ཚེམ་	བཙེམས་	བཙེམ་	ཚེམས་ཤིག་
shake	འགུལ་	འགུལ་	འགུལ་	འགུལ་ཞིག་
sharpen	རྡོར་	བརྡར་	བརྡར་	རྡོར་ཅིག་
shock	དངང་	དངངས་	དངང་	དངངས་ཤིག་
shoot	རྒྱབ་	བརྒྱབས་	བརྒྱབ་	རྒྱོབ་ཅིག་
show	སྟོན་	བསྟན་	བསྟན་	སྟོན་ཅིག
sieve	འཚག་	བཙགས་	བཙག་	ཚོགས་ཤིག་
sit	འཁོད་	བཀོད་	དགོད་	འཁོད་ཅིག
sit	སྡོད་	བསྡད་	བསྡད་	སྡོད་ཅིག་
skin	དཤྲོལ་	དཤྲལ་	དཤྲལ་	ཤྲོལ་ཅིག་
slaughter	བཤའ་	བཤས་	བཤའ་	ཤོས་ཤིག་
sleep	མནལ་	མནལ་	མནལ་	མནོལ་ཞིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
sleep	གཉིམ་	གཉིམས་	གཉིམ་	གཉིམས་ཤིག་
smell	མནོམ་	མནམས་	མནམ་	ནོམས་ཤིག་
snatch	འཕྲོག་	ཕྲོག་	དབྲོག་	ཕྲོགས་ཤིག་
soak	སྦང་	སྦངས་	སྦང་	སྦོངས་ཤིག་
sow (seeds)	འདེབས་	བཏབ་	གདབ་	ཐོབས་ཤིག་
speak	སྨྲ་	སྨྲས་	སྨྲ་	སྨྲོས་ཤིག་
speak	ལབ་	ལབས་	ལབ་	ལོབས་ཤིག་
spill	འབོ་	འབོས་	དབོ་	ཕོས་ཤིག་
spin	འཁལ་	བཀལ་	བཀལ་	ཁོལ་ཞིག་
spin	སྙོད་	བསྙོད་	བསྙོད་	སྙོད་ཅིག་
splash	གཤོ་	གཤོས་	གཤོ་	གཤོས་ཤིག་
split	འཇོག་	བཞོགས་	གཞོག་	ཞོགས་ཤིག་
split (wood)	བཤོག་	གཤགས་	གཤག་	གཤོགས་ཤིག་
spread (fire)	མཆེད་	མཆེད་	མཆེད་	མཆེད་ཅིག་
sprinkle	འཐོར་	བཏོར་	གཏོར་	འཐོར་ཅིག
squeeze	གཙར་	བཙར་	གཙར་	གཙོར་ཅིག་
squeeze	འཚིར་	བཙིར་	བཙིར་	ཚིར་ཅིག་
stab	སྣུན་	བསྣུན་	བསྣུན་	སྣུན་ཅིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
stand	ལང་	ལངས་	ལང་	ལོངས་ཤིག་
steal	རྐུ་	བརྐུས་	བརྐུ་	རྐུས་ཤིག
step over	རྫི་	བརྫིས་	བརྫི་	རྫིས་ཤིག་
stretch (limbs)	རྐྱོང་	བརྐྱངས་	བརྐྱང་	རྐྱོངས་ཞིག
strike (at target)	འཕོག་	འཕོགས་	འཕོག་	ཕོགས་
subdue	འདུལ་	བཏུལ་	གདུལ་	ཐུལ་ཅིག་
submerge	འབྱིང་	བྱིངས་	འབྱིང་	བྱིངས་ཤིག་
succeed	འགྲོལ་	འགྲོལ་	འགྲོལ	འགྲོལ་ཅིག
suck	འཇིབ་	བཞིབས་	གཞིབ་	འཇིབས་ཤིག་
suffer	མནར་	མནར་	མནར་	མནར་ཅིག
summon	འགུགས་	བཀུག་	དགུག་	ཁུག་ཅིག་
supervise	སྐྱུལ་	བསྐྱུལ་	བསྐྱུལ་	སྐྱུལ་ཅིག
supplement	སྐྱོང་	བསྐྱངས་	བསྐྱང་	སྐྱངས་ཤིག
supplement	སྣོན་	བསྣན་	བསྣན་	སྣོན་
suppress	གནོན་	མནན་	མནད་	ནོན་ཅིག་
sweep	འཕྱག་	འཕྱགས་	འཕྱག་	ཕྱོགས་ཤིག་
take	ལེན་	བླངས་	བླང་	ལོངས་ཤིག
take time	འགོར་	འགོར་	འགོར་	འགོར་ཅིག་

English	Present	Past	Future	Imperative
take, bring	འཁྱེར་	ཁྱེར་	འཁྱེར་	ཁྱེར་ཅིག
taste	མྱོང་	མྱངས་	མྱང་	མྱོངས་ཤིག
test	གཉུལ་	ཉུལ་	གཉུལ་	ཉུལ་ཅིག
think	དགོངས་	དགོངས་	དགོངས་	དགོངས་ཤིག
think	མནོ་	མནོས་	མནོ་	མནོས་ཤིག
think	སེམས་	བསམས་	བསམ་	སེམས་ཤིག
thread	རྒྱུད་	བརྒྱུས་	བརྒྱུ་	རྒྱུས་ཤིག
threaten	སྡིག་	བསྡིགས་	བསྡིག་	སྡིགས་ཤིག
throw	གཡུག་	གཡུགས་	གཡུག་	གཡུགས་ཤིག
tie	སྡོམ་	བསྡོམས་	བསྡོམ་	སྡོམས་ཤིག
to become fat	རྟས་	བརྟས་	བརྟས་	རྟས་ཤིག
to be born	ལྟམས་	བལྟམས་	བལྟམ་	ལྟམས་ཤིག
to be tired	མཉེལ་	མཉེལ་	མཉེལ་	མཉེལ་ཅིག
to become foggy	འཐིབ་	འཐིབས་	འཐིབ་	ཐིབས་ཤིག
to belong to	གཏོགས་	གཏོགས་	གཏོགས་	གཏོགས་ཤིག
to line up	གཤིབ་	གཤིབས་	གཤིབ་	གཤིབས་ཤིག
to make pretty	དངར་	དངར་	དངར་	དར་ཞིག
touch	གཏུག	གཏུགས་	གཏུག	གཏུགས་ཤིག

English	Present	Past	Future	Imperative
train (mind)	འབྱོངས་	འབྱངས་	སྦྱོང་	འབྱོངས་ཤིག་
transcend	འདའ་	འདས་	འདའ་	འདས་ཤིག་
transfer	འཕོ་	འཕོས་	འཕོ་	འཕོས་ཤིག
translate	སྒྱུར་	བསྒྱུར་	བསྒྱུར་	སྒྱུར་ཅིག་
turn over	སློག་	བསློགས་	བསློག་	སློགས་ཤིག་
twist	འཁྲིལ་	འཁྲིལ་	འཁྲིལ་	འཁྲིལ་ཞིག
twist	གཅུ་	གཅུས་	གཅུ་	གཅུས་ཤིག་
untie	འགྲོལ་	བཀྲོལ་	དགྲོལ་	ཁྲོལ་ཅིག་
uproot	འགོག་	བཀོག་	དགོག་	ཁོག་ཅིག་
violate	འཆེ་	གཅེས་	གཅེ་	གཅེས་ཤིག་
vomit	སྐྱུག	བསྐྱུགས་	བསྐྱུག	སྐྱུགས་ཤིག
wait	སྒུག་	བསྒུགས་	བསྒུག་	སྒུགས་ཤིག་
wake	ལྡང་	ལྡངས་	ལྡང་	ལྡོངས་ཤིག་
wander off	འཁྱམས་	འཁྱམས་	འཁྱམས	ཁྱམས་ཤིག
wash	བསྐྲུ་	བསྐྲུས་	སྐྲུ	སྐྲུས་ཤིག
wash	འཁྲུ་	བཀྲུས་	བཀྲུ་	ཁྲུས་ཤིག
waste	འཛའ་	ཟོས་	འཛའ་	འཛའ་བར་གྱིས་ཤིག་
wave	གཡོབ་	གཡབས་	གཡབ་	གཡོབས་ཤིག་